

Riksdagens protokoll

2004/05:140

Onsdagen den 15 juni

Kl. 09.00 – 19.29

Protokoll
2004/05:140

1 § Partiledardebatt

Partiledardebatt

Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Det europeiska samarbetet står inför stora utmaningar och legitima frågor om dess folkliga förankring.

Nu på morgonen har vi fått besked om att det som kanske kommer att bli den verkliga förhandlingsfrågan gäller den kommande budgeten, och där är det viktigt att vi ger tydliga besked. Om Storbritannien inte kan tänka sig att ändra på sin budgetrabatt och om Frankrike inte kan tänka sig att diskutera stöd till franska bönder, då kan vi inte tänka oss att Sverige ska betala mer.

Det kommer naturligtvis också att vara en diskussion om nej i Holland och nej i Frankrike. På detta tror jag inte att det finns någon enkel lösning, och kanske finns det nu en iver att för snabbt hävda exakt hur man ser en väg framåt.

Min utgångspunkt är att vi gemensamt arbetat fram det fördrag som nu finns och att vi därför också gemensamt bör diskutera vägen framåt. Det bör vara ingången för det möte som ska ske. Där är det viktigt att inte fastna i form utan mer se till vilka sakfrågor och vilka utvecklingsfrågor för Europa som vi tycker är viktiga att försvara. Och jag vill sända med tre stycken besked till Göran Persson inför detta möte.

Det första är att detta samarbete tillkom för att skapa fred och säkerhet i hela Europa. Låt inte detta ta halt när det sydöstra hörnet av Europa knackar på dörren. Det är oerhört angeläget att utvidgningen får fortsätta, att vi nu inte stänger dörrar till den del av Europa som då kommer att se andra dörrar öppnas för krafter som vi inte vill ge utrymme. Om det europeiska perspektivet stängs ned för Turkiet och för Balkans länder, då vet vi inte vilken utveckling som kommer att följa. För detta har vi ett ansvar. Sverige har varit pådrivande i utvidgningen. Vi har ett unikt brett stöd i Sverige för utvidgningen. Låt oss markera detta.

Det andra är att det blir naturligare en diskussion om hur förankrat detta projekt är. Det har för mycket blivit en politik som bedrivs för politiker i Bryssel, som berör få och mest verkar handla om beslutsregler och om vem som ska bestämma över vem. Det har varit för lite leverans i vardagen, för mycket utspel, inte minst av stats- och regeringschefer, för lite genomförande av det som faktiskt sedan tidigare är beslutat. Här måste vi bli tydligare på att kräva leverans av de goda idéerna som det

redan finns beslut om för att få jobben att kunna växa fram och för att vi ska få en fungerande brottsbekämpning.

Det tredje gäller just jobben och ekonomin. Det är klart att många i Europa nu ställer sig frågan: Hur ska vi trygga våra jobb? Hur ska vi klara den växande internationella konkurrensen från Asien och USA? Svaret är naturligtvis att väldigt mycket av jobbet måste göras hemma, i våra respektive nationalstater. Där äger vi regelsystemen, där äger vi möjligheten att påverka förutsättningarna för företagande och att det ska löna sig bättre att arbeta. Men det europeiska samarbetet kan definitivt, rätt använt, vara ett stöd för detta. I stället för att gå i den riktning som man nu gör på många håll i Europa, att sluta sig och bli rädd för det som ligger utanför, har vi all anledning att bejaka öppenhet, rörlighet, frihandel som en stark svensk röst för hur det europeiska samarbetet ska gå vidare.

Det är de tre rent faktiska besked som jag tycker att vi ska lämna för vilken fortsättning vi vill se för det europeiska samarbetet; fortsatt utvidgning, leverans snarare än nya utspel och en politik som bejakar frihandel och öppenhet för att leda vägen till nya jobb.

Det kommer naturligtvis också att vara den svenska inhemska diskussionen med 15 månader kvar till valet och med en regering som passivt låter försörjning utan arbete ersätta idén om att fler ska jobba och att det ska löna sig att arbeta.

Vi vill inte föra en politik som inriktar sig på att dölja arbetslösheten. Vi vill svara på frågor om hur vi ska fler jobb i Sverige. Det är naturligt att den frågan ställs till hela den borgerliga alliansen, också till Moderaterna. Jag tänker därför berätta hur vi menar att jobben ska växa till. Det handlar om tre saker. Det måste alltid löna sig bättre att arbeta. Det är fler som ska vilja och våga anställa. Och det ska löna sig bättre att bli företagare.

Först detta att det alltid måste löna sig att arbeta. Det är så vi har gjort om vår skattepolitik. Vi ser till att den mer kommer dem som tjänar minst till del, eftersom vi vet att privatekonomin för dem som tjänar lite i Sverige gör att det ofta lönar sig dåligt att arbeta. Det handlar om alla de som vill kunna påverka sin egen situation genom att jobba lite extra, som kanske tar det där extra passet på lördagen om de har fått barnvakt för att de faktiskt ska kunna göra skillnad i sin vardag, men som märker att det blir väldigt lite kvar av den extra arbetsinsatsen.

Det finns ett ekonomord för det där, marginaleffekt. Det är inte världens roligaste ord. Men det förklarar vad det handlar om, hur mycket som försvinner av den sist intjänade hundralappen. För dem som tjänar lite i Sverige, för dem som är tungt beroende av ersättningar från olika försörjningssystem är den effekten mycket stor. Nästan allt försvinner när man går från bidragsförsörjning till arbete eller när man jobbar extra. Det är till alla dem vi vill säga: Vi vet att ni vill jobba. Vi vet att ni ser att det inte lönar sig att arbeta och att ni förväntar er en politik som gör det mer lönsamt att arbeta. Det är därför vi kombinerar sänkta inkomstskatter för dem som tjänar minst med stramare bidragssystem. Det är kombinationen som tar ned marginaleffekten.

Det finns de som bara påpekar hur vår politik för ersättningsnivåer ska se ut och som glömmer våra skattesänkningar. Det handlar om 16 000 i sänkt inkomstskatt för en lärare och 14 000 i sänkt inkomstskatt för ett butiksbiträde. Det är pengar som kommer att kunna användas för konsumtion och på det sättet också påverka att jobben kan bli fler. Vi vet att när det blir lite mer pengar över för dem med små marginaler när de arbetar går pengarna väldigt ofta till nödvändig, behövlig konsumtion, vilket i sin tur också ger mer jobb.

Det andra är att fler ska våga och vilja anställa. Jag tror att det delvis handlar om den offentliga sektorns jobb. Vi har ju ingen ideologisk låsning som gör att vi tycker att det som är skattefinansierad välfärd måste utföras av offentliga arbetsgivare. Vi har för ofta sett hur de är dåliga på att vara bra arbetsgivare. Vi uppmuntrar därför att det gärna kan vara privata eller kooperativa arbetsgivare, men inom ramen för en skattefinansierad välfärd. Det är inte plånboken som ska styra, men vi vill ge mer av valmöjligheter, mer av utvecklingsmöjligheter till den offentliga sektorns verksamheter.

Göran Persson har under sin statsministertid skapat ett stort underfinansierat hål i den offentliga sektorns kärnverksamheter, över 10 miljarder. Det förklarar det man hör berättas när man kommer ut till sjukvården och skolan, att de inte har sett satsningarna. De förstår inte alla dessa statsrådsnamngivna skrytpengar som inte har nått fram till verksamheterna. De känner inte igen sig. I rädsla för att det som beskrivs som satsningar är pengar som inte når fram avstår man från att anställa, dessutom i ett läge där vi vet att stora generationsskiften väntar när det gäller lärare och stora delar av personal inom sjukvården.

Vi har i vårt budgetalternativ sett till att skjuta till medel så att det finns mer att ta av för skola och sjukvård. Vi ser i det möjligheter att höja kvaliteten i kärnverksamheterna i välfärden. Men det är också en fråga om att våga anställa, att våga tro att det finns utrymme att anställa.

Våra nystartsjobb bygger på insikten att om vi ska ha en ambition att fler av de en och en halv miljon människor som står utanför arbetsmarknaden eller inte jobbar så mycket som de skulle vilja kan komma tillbaka i arbete så kommer det att kräva stöd och insatser. Vi i hela den borgerliga alliansen har föreslagit en form som vi kallar nystartsjobb som gör att arbetsgivare får arbetsgivaravgiften helt borttagen när de anställer en person som har varit i långvarigt utanförskap. Det är ett stöd på vägen tillbaka till arbete som underlättas om vi dessutom kan föra en politik som gör det mer lönsamt att arbeta.

Efterfrågan spelar naturligtvis roll för om man vill anställa. Jag vet att Göran Persson och jag har varit och besökt samma shoppingcentrum utanför Karlstad. Vi har många sådana som växer fram i Sverige. Där säger man: Ni måste inse vad det betyder om vi kan få fler som har möjligheter att konsumera. Det är så de här butikerna fungerar. Om folk får mer pengar över kan de handla, och då anställer vi i den typ av verksamheter som vi har, berättade han som hade ansvar för shoppingcentret för mig. Det är en mycket enkel logik. Det är klart att det betyder mycket. Återigen: En politik som gör det mer lönsamt att arbeta, som ger mer åt dem som har minst marginaler, kommer att ge utrymme för att handla mer, vilket i sig ger ökad sysselsättning.

Det tredje är att det måste löna sig bättre att bli företagare. Jag är uppvuxen i en företagarfamilj. Jag har levt med det till frukost, lunch och middag, med att diskutera hur vårt företag överlever och hur vi ska vilja och våga satsa för framtiden. Det är den fråga som vi måste svara på. Hur ska vi få företagare som vill stanna och växa här i Sverige? Det handlar om regelkrångel. Det handlar om att det ska löna sig, att det ska ge mer över, inte bara öka risken. Det handlar om en lång rad insatser som den borgerliga alliansen redan har börjat föreslå, just för att fler ska vilja bli företagare. Det är massvis av beslut som fattas i Sverige som vi vill rätta till där man avstår från att anställa fast man egentligen har behov av fler.

Det är vårt besked om jobben. Det är så vi tror att de ska växa fram. Det handlar alltså om att det ska löna sig bättre att arbeta. Man ska våga och vilja anställa. Fler ska tycka att det lönar sig att bli företagare. Vi tror att det är en politik för en varaktig ökning av sysselsättningen. Vi tror dessutom att det kommer att ske med jobb som ger bra lön och som bygger Sverige för framtiden.

Frågan är vad som står emot detta alternativ. De två regeringsalternativen blir allt synligare: en enad borgerlighet som förbereder sig för att regera tillsammans och mot detta en väldigt splittrad vänsterkartell. Deras umgängesform är att två träffas utan den tredje. De talar till varandra via medierna i ultimativa former, där det är dagsnoteringar på vem som har gjort slut med vem och där det verkar vara en väldigt osäkerhet huruvida man verkligen kan regera tillsammans. Lars Ohly säger att det är en bra teknik. Man ska inte förbereda sig för väl. Det är bra att vi tycker olika. Vi har ju sett vad det innebär: nattliga förhandlingar, armbrytningar mellan politiker som inte vill samma sak. Det är ert vägval för Sverige. Den enade borgerligheten förbereder sig och berättar för väljarna före valdagen vad de får för politik. Ni erbjuder nattliga armbrytningar och en miljö där ni inte tycker om varandra.

Vänsterpartiet har någon sort nykommunistisk vurm som just nu har drag som vi känner igen från förr. Man börjar exkludera dem som inte vill att det ska vara den hårda kärnan som styr. Folk lämnar. Det kan hända i alla partier. Det händer alltid i de partier som börjar hävda att det bara finns en sanning, bara en väg framåt. Deras besked är allt oftare att de egentligen inte kan stå för en politik som det går att formera majoriteter kring. Det känns inte som om Lars Ohly tycker att det gör någonting. Hans angrepp på den representativa demokratin är ett försteg för att säga att vi nu ska ersätta detta med något annat. Utomparlamentarism och andra rörelser får kraft med det vänsterparti vi nu ser framför oss.

Miljöpartiet tror på ett räntefritt samhälle, nej till tillväxt, medborgarlön och Sverige ut ur EU. Listan skulle kunna göras längre. Peter Eriksson har sammanfattat detta som rena stolligheter.

(Applåder)

Jag ska gärna medge att det ibland nämns att Moderaterna vågar ompröva sig. Jag inser att det som Peter Eriksson håller på med är fortsättningskursen. Det är fantastiskt att vägen för Miljöpartiet att göra skillnad här i riksdagen är att de inte låtsas om vad partiet beslutar på kongresser och vad de egentligen tycker. Det är så de kan bli möjliga att regera med.

Till sist har vi Socialdemokraterna som är blinda för verkligheten, som inte ser utanförskapet, som är nöjda, som för en politik som döljer arbetslöshet och inte ger människor möjlighet att komma igen.

Vad tror ni att de har att erbjuda Sverige tillsammans? Vad har de att erbjuda Sverige var och en av dem? Det är så alternativen för nästa val ser ut: en enad borgerlighet mot denna splittrade vänsterkartell. Jag tror att svenska folket har ett enkelt val mellan dessa två.
(Applåder)

Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi hade en tv-debatt nyligen, jag och Fredrik Reinfeldt. Jag ställde frågan där hur han tror att lägre ersättning till arbetslösa skapar fler jobb, hur lägre ersättning till dem som är sjuka gör människor friskare, hur lägre ersättning till sjukpensionärer gör dem friare. Jag fick inget svar då. I dag försöker han svara och hamnar i en hopplös motsägelse. Den otrygghetschock som den moderata politiken representerar genom att rikta udden mot de svagaste kommer att resultera i ett fall av inhemsk efterfrågan, ett fall i människors vilja att konsumera, som vi aldrig har sett förut. Det är en oerhört farlig politik i en tid av internationell otrygghet att angripa de system och de verksamheter som gör att vanligt folk känner trygghet i vardagen. Där ligger Moderaternas kärna. Det är bra, tycker jag, att du försöker förklara, men det övertygar inte.

En sak går du förbi. Jag tycker att du ska ta upp den här i talarstolen, eftersom det är så många pensionärer som följer den här debatten. Vi vet det. De ska få högre medicinkostnader med er politik. De ska få dyrare sjukhusbesök. Det ligger i förslagen för att finansiera skattesänkningarna som du nyss talade om. Det är nog det som är Moderaternas viktigaste fråga, att sänka skatten. Men när löntagare får sänkt skatt får inte pensionärer sänkt skatt. Varför ska en 66-åring som tjänar lika mycket som en 64-åring ha högre skatt? Kan du utveckla det resonemanget? Jag tror att det är många som är intresserade av att veta.

(Applåder)

Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Göran Persson tar upp pensionärerna. Det är den grupp som har slitit och arbetat hårt och vet nyttan av att kunna jobba och påverka sin egen situation med eget arbete. Till dem vill jag säga att det också gäller de kommande generationerna. Om vi ska klara välfärden och vårt pensionssystem utan att bromsar slår till handlar det om att fler måste jobba än som gör det i dag. Vilka politiska alternativ i Sverige verkar bekymrade över att för få jobbar? Vilka beskriver tryggheten som lagd i försörjning utan arbete utan att verka tycka att det är ett problem?

Jag gav svaren till Göran Persson på hur jobben ska komma. Det ska löna sig bättre att arbeta. Det handlar om att man ska våga och vilja anställa, att det ska löna sig bättre att bli företagare. Men låt mig sända frågan tillbaka till Göran Persson som har fört en politik som har sett 500 000 människor komma ned i 64 % ersättningsnivå. Räkna ni dem som borta? Finns de inte i er sinnevärld som möjliga att få arbeta? Eller gäller andra regler för dig Göran Persson än för mig? Är den 64-procentiga ersättningsnivån ett sätt att få människor att komma igen och komma i arbete när Socialdemokraterna för den politiken?

(Applåder)

Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det är bra att Fredrik Reinfeldt tar upp sjukersättningen och de förtidspensionerades situation. Ni här i kammaren som inte vet det ska veta att också de ersättningarna vill Moderaterna sänka, från 64 % till 60 %. Det sparar 4 miljarder kronor i statskassan. De 4 miljarderna vill Moderaterna lägga på att ta bort förmögenhetsskatten. Så skapar man enligt Moderaterna drivkrafter för att få människor i arbete.

Åt dem som redan har ska vara givet, och de som ingenting har ska betala. De som tjänar mycket, ja, de ska få mer. Och de som tjänar lite och är otrygga ska få mindre. Så ser ju politiken ut.

Det kommer *inte* att skapa efterfrågan. Det kommer *inte* att skapa ett samhälle där människor vågar använda sina pengar. Man kommer att hålla på dem. Man kommer att spara därför att man känner otrygghet. Därifrån ligger vår kritik – utöver den djupa orättvisa som ligger i att man riktar udden mot dem som har drabbats av arbetslöshet, dem som har drabbats av sjukdom och dem som inte mer kan gå till jobbet.

Vi är det parti som står för arbetslinjen. Det har vi alltid gjort, och det kommer vi alltid att göra. Vi vill ha ett högt arbetskraftsdeltagande för att ha råd med en stor välfärd. Men välfärden som sådan är i sin tur en förutsättning för att driva på den ekonomiska utvecklingen. Så hänger det ihop.

När nu Moderaterna riktar udden mot dessa välfärdssystem bryter man upp en svensk politik som har visat sig vara mer framgångsrik än vad som finns i Europa i övrigt.

Men frågan gäller, Fredrik Reinfeldt, och den svarade du inte på: Varför ska en pensionär betala högre skatt för samma inkomst som en löntagare har och som är bara några år yngre – hur hänger detta ihop? Förklara den saken!

(Applåder)

Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Ni noterade den nöjda Persson där igen – imponerande resultat. Göran Persson menar alltså att 550 000 förtidspensionärer är ett gott resultat och att 250 000 långtidsarbetslösa är ett gott resultat. Han försöker på fullt allvar föra fram till svenska folket att vi har ett avgränsat problem med strax under 250 000 öppet arbetslösa. Några andra problem har inte Sverige. Vi har löst allt, och andra är så oerhört imponerade.

Det är beskedet till alla er som sitter med ersättningsförsörjning, som har sett hur inkomsterna har sjunkit och som hör en statsminister som inte för den politik som vi vill föra, den som säger: Vägen tillbaka till arbete för alla dem som kan och vill arbeta måste anträdas. Vi ska se till att det blir skillnad i plånboken när man arbetar jämfört med att inte arbeta.

Det är så vi har byggt det här landet starkt, och det är en politik som socialdemokratin har övergivit. Det är den stora sanningen som läggs i öppen dager.

Vi för också en politik där pensionärer som har kraft och ork ska kunna jobba vidare. Det är många som upplever att man inte får den möjligheten när man blir lite äldre. Vi jobbar också med sänkta skatter och stimulanser för att äldre ska vilja fortsätta att arbeta. Pensionärerna

är den grupp som är de största vinnarna när fler kommer i jobb, för det tryggar pensionssystemet och det tryggar välfärden.

Jag är inte ett dugg bekymrad när det gäller att ge besked om alla de positiva effekter som vår politik har för landets pensionärer.
(Applåder)

Anf. 6 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Fredrik Reinfeldt sade att det måste löna sig bättre att arbeta. Moderaterna vill sänka a-kassan till 75 % i ett första steg och till 65 % senare. Men alla undersökningar visar att nivån i a-kassan hänger ihop med lönenivån. Sänkt a-kassa ger lägre löner, framför allt för dem som redan har de lägsta lönerna.

Hur kan lönesänkningar leda till att det lönar sig att arbeta?

Moderaterna vill dessutom att oseriösa företag ska kunna konkurrera med villkor långt under kollektivavtalen. Ni stödde ju det lettiska företaget i Vaxholm, och ni har inte varit särskilt aktiva i att fördöma Volvo som betalar 10 kr i timmen till slovakiska arbetare.

Självklart leder det till en underbudskonkurrens, det vill säga: Löntagarna ska tvingas lägga sig på lägre lönenivåer för att kunna få ett jobb.

Hur leder det till att det lönar sig att arbeta, Fredrik Reinfeldt?

Dessutom säger Fredrik Reinfeldt: Vi ska ge mer till dem som har de minsta marginalerna. Men det är just de arbetslösa och de sjuka som har de minsta marginalerna. Det är de som ni vill ta ifrån pengar. Det är ju där ni vill gå in med handen i plånboken och plocka pengar från de försäkringar som de är beroende av. Era skattesänkningar i både kronor och procent går mest till de högst avlönade.

Hur kan det stämma med att man ska ge mer till dem som har de minsta marginalerna, Fredrik Reinfeldt?

(Applåder)

Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Våra inkomstskattesänkningar ger på kronan till och med något mindre åt den som tjänar mest jämfört med den kvalificerade yrkesarbetaren – elektrikern eller metallarbetaren.

Det här är den diskussion vi kommer att få mellan vänster och höger i Sverige där vänstern talar om fel jobb och vi om fler jobb. Det är alltid fel jobb som vänstern inte vill ha, som antingen ska tas bort, som ger fel lön eller som inte behövs. Man glömmer att berätta vilka alternativ man erbjuder – tryggheten i försörjning utan arbete, utanförskapet, 550 000 förtidspensionärer, 250 000 långtidssjukskrivna och ovanpå dem som är öppet arbetslösa 250 000 och ännu fler som är i arbetslöshetsåtgärder.

Varför gör ni hela tiden utanförskapet till något bra och eftersträvansvärt och bekämpar dem som här försöker föra en politik så att fler får jobb? Det är ju det ni gör. Ni bekämpar dem som försöker se till att människor kommer i arbete och därmed kan påverka sin egen situation.

(Applåder)

Anf. 8 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag hoppas att alla som lyssnar på debatten noterade att Fredrik Reinfeldt inte hade några svar.

Hur leder sänkt a-kassa och sänkta lönenivåer till att det blir mer lönsamt att arbeta?

Hur leder en konkurrens under kollektivavtalsnivån som sänker löner och villkor för dem som arbetar till att det lönar sig att arbeta?

Hur leder lönedepressning för dem som i dag har de sämsta villkoren till att det ska löna sig att arbeta?

Inte ett svar ges! Men det är mycket bra att Fredrik Reinfeldt säger att det finns en skiljelinje här, för det är rätt. Det finns fel jobb – jobb som ska utföras till villkor som ligger långt under det som svenska löntagare har tillkämpat sig, jobb som ska utföras till låga löner och med långa arbetstider, minimalt inflytande och otrygga anställningar.

Det är helt rätt, Fredrik Reinfeldt, att den typen av jobb ska svenska löntagare inte hänvisas till att ta. Vi ska skapa en arbetsmarknad där rättigheten finns att ha inflytande, att kunna påverka sin lön och sina arbetstider och att också få en klass- och könsutjämning i samhället. Där skiljer sig Moderaterna från Vänsterpartiet på ett mycket tydligt sätt.
(Applåder)

Anf. 9 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det här börjar likna jobb-Jeopardy där jag hela tiden ger svar och Lars Ohly och Göran Persson ställer frågorna. Det är väl så det ska vara.

Det kommer alltså att löna sig bättre att arbeta. Fler ska våga och vilja anställa, och det ska löna sig bättre att bli företagare. Vi har inte en enbent politik uppsnurrad kring en ersättningsnivå, utan vi har en helhetspolitik för jobb och företagande som gör att fler kommer att söka jobb.

Konflikten står mellan dem som tycker att det är för mycket av fel jobb, som tydligen vill att vi ska jobba mindre och ha friår, arbetstidsförkortning och allt som är vänsterns projekt, och oss som säger: Välfärden och den egna självständigheten byggs av ett eget tryggt jobb med en bra lön som man kan leva på så att man därmed kan få makt över sitt eget liv.
(Applåder)

Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Under hela våren har vi haft en väldigt kraftfull diskussion, och den fortsätter här i dag, om ersättningsnivåer. Därför tycker jag att det är mycket bra att Fredrik Reinfeldt tar upp jobbperspektivet, för en gångs skull, så att vi får en debatt om hur vi ska skapa fler jobb och att människor ska kunna leva på 100 % i stället för 65 %, som det är tal om. 100 % motsvarar en lön som gör att jag kan känna den trygghet som det innebär att ha en egen lön att försörja mig på.

Men jag tror att vi måste ta ett samlat grepp för att skapa jobb i Sverige. Har ni tänkt på att vi har 16 miljömål? Vi har mål som vi utvärderar och som är väldigt bra för att få en framtida god miljö. Men vi har inte motsvarande mål när det gäller jobben. Det spretar. Den ena föreslår något, den andra föreslår något annat. Det finns inget samlat grepp för att skapa jobb och utveckling i Sverige.

I helgen har Centerpartiet stämma här i Stockholm. Vi lägger fram ett tungt program för att skapa jobb och tillväxt. Vi kommer att formulera olika mål för att just skapa de här jobben i vårt land. Vi vill också att en ny regering från Allians för Sverige ska göra på motsvarande sätt.

Lyft fram forskningen. Vad har vi för mål för forskningen och utbildningen i Sverige? Vad har vi för mål för arbetsmarknadspolitiken i Sverige? Vad har vi för mål? Hur många svenska företag vill vi ha? Hur många av dem ska drivas av kvinnor? Hur stor andel ska den privata sektorn utgöra?

Därför vill jag fråga Fredrik Reinfeldt: Är du beredd att medverka till att vi får en politik som innebär att vi har de här konkreta jobbmålen på samma sätt som vi har miljömål i dag?

(Applåder)

Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det är viktigt att åtgärder och mål hänger ihop. Problemen med de mål vi har i dag är ju att de mest syftar till att dölja arbetslöshet. Ju mer nöjd Göran Persson blir, desto fler har förts över i skugga och osynlighet.

Vi ska också akta oss för att få mål där vi säger att sysselsättningen växer till följd av att fler sjukskrivs. Alltså, det här att räkna folk som om de jobbar fast de inte gör det, det går folk inte på – och ändå ägnar vi oss åt det hela tiden.

Visst ska vi ha jobbmål som understöder vår strävan efter att fler ska komma i arbete, att fler arbetade timmar ska bidra till tillväxt och att också vår politik för att stödja många människor som kommer från bidragsförsörjning tillbaka till arbete ska fyllas med en arbetsmarknadspolitik som också har mål. På det sättet håller jag helt med Maud Olofsson. De förslag vi har ska hänga ihop med målformuleringarna, och de ska leda till riktiga jobb, inte till att vi osynliggör människor.

(Applåder)

Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret. Jag tror att det är viktigt att se att det inte bara är de tre åtgärder som du nämnde i ditt inledningsanförande, utan det är faktiskt en mycket bredare politik än så. Det handlar om forskning och utveckling, det handlar om arbetsmarknadspolitik och det handlar om rehabilitering – alla de här åtgärderna. Det är just det samlade greppet som är så viktigt för att vi ska nå resultat.

Därför skulle jag vilja göra ett tillägg till din lista med tre punkter. De utgör huvudinriktningen, och jag stöder den också. Men jag vill lägga till de andra åtgärderna så att vi verkligen får det här samlade greppet och den tydliga utvärderingen, där myndigheterna och vi politiker tar ett ansvar men där vi också har många andra som kan vara med och bidra till att skapa just de här jobben och den positiva utveckling som Sverige kan stå för. Jag ser fram emot det arbetet.

Anf. 13 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Alla vi som någon gång har varit ute på nätet vet att det där finns en hel del märkliga, häpnadsväckande saker. Men en av de mer märkliga och mest häpnadsväckande sakerna är nog ändå att om man klickar in sig på solidaritet.se numera så kommer man till Moderaternas hemsida. Jag funderar ju lite på det där naturligtvis, vad det kan bero på och varför. Jag tänker lite på den diskussion som har ägt rum alldeles

nyss om vad moderat politik innebär för människor som står arbetslösa eller sjukskrivna och så vidare.

Men det finns ju också andra aspekter på det här med solidaritet. Tittar man på Moderaternas senaste budget så tror jag, om jag inte minns fel, att det var nedskärningar när det gäller biståndet till de fattigaste länderna i världen på 7,7 miljarder. Jag har svårt att få ihop detta. Hur kan man å ena sidan säga att de i världen som ska leva på mindre än 1 dollar om dagen i genomsnitt ska betala Moderaternas skattesänkningar, och å andra sidan anse att det är ett parti som står för solidaritet? När man klickar in på solidaritet på nätet så kommer man till Moderaternas hemsida.

Jag har svårt att få det där att gå ihop. Jag skulle gärna vilja ha ett svar från Fredrik Reinfeldt. Är det här en effekt av någonting som har hänt efter en sen firmafest på Moderaternas partikansli, eller finns det något slags annan mening med det?

(Applåder)

Anf. 14 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Den är lite roande, den här tilltron till Moderaternas oerhörda förmåga att styra Internetmiljön. Det var faktiskt en nyhet för mig, detta med kopplingen från solidaritet. Vi får väl se hur det är med den.

Vad gäller biståndet bör man notera att det växer ut väldigt starkt. På några få år utvidgar Sverige sitt biståndsstöd med nära 15 miljarder. Biståndet närmar sig nu snabbt 30 miljardersnivån. När vi inte går med på hela höjningen beskrivs det som en neddragning. Sanningen är att även Moderaterna accepterar en viss utbyggnad av biståndet jämfört med de nivåer som har varit.

Vi tror ju väldigt mycket på det som bland annat Gordon Brown nu har lett G 8-kretsen till, nämligen skuldavskrivning. Vi tror väldigt mycket på frihandel. Vi tror väldigt mycket på den öppenhet och den kraft som EU-samarbetet kan erbjuda – väldigt mycket av det som Miljöpartiet misstror. Vi tror att det är mer kraftfullt och verkningfullt än att mäta biståndet som en viss summa pengar som vi lovar att göra slut på, utan att veta exakt vart pengarna ska gå, vilket gjort att de många gånger i stället har blivit ett stöd för diktatur före demokrati och för en utveckling som inte har varit positiv för enskilda länder.

Jag står rakryggat och berättar hur vi kan få en bättre värld med vår politik. Det handlar om mycket mer än exakt hur många miljarder man ger i bistånd.

(Applåder)

Anf. 15 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Det var väl ändå för väl att Fredrik Reinfeldt inte försvarade den här fadäsen, eller vad det handlar om.

Jag tycker att i Moderaternas budget handlar det om nedskärningar av biståndet, och man måste nog faktiskt inse att det är på det sättet. Jag tror nog att man också måste inse att skuldavskrivningar, som vi är för, också kostar pengar. De måste tas från statsbudgetar och andra ställen om vi ska avveckla de lånen, och det tycker jag vi ska göra. Jag tycker att det är en positiv trend i världen nu, att man faktiskt försöker, åtminstone för

några av de fattigaste länderna, samla sig kring skuldavskrivningar. En mer rättvis handel vore ju någonting som verkligen skulle kunna bidra till att ge fattiga länder bättre förutsättningar.

Men moderat politik handlar ju om att ta resurser, som vi i dag har samlat ihop och försöker föra över för att få en lite mer rättvis värld, från de allra mest fattiga på jorden, de som ska leva på mindre än 1 dollar om dagen, och använda resurserna till att ge skattesänkningar åt oss medelinkomsttagare i Sverige. Det kan knappast någon kalla solidaritet.

Anf. 16 LARS LEIJONBORG (fp):

Herr talman! Låt mig knyta an till den allra senaste replikväxlingen och säga att jag tycker att det Tony Blair och hans finansminister nu gör för att lyfta Afrika tillhör det mest hoppningivande i världspolitiken för närvarande. Det påminner om politikens möjligheter. Man identifierar en utmaning, man har en idé om hur den kan mötas och man åstadkommer ett ledarskap för att nå resultat.

I globaliseringens tid är det inte moraliskt möjligt att glömma en kontinent. Det är inte heller särskilt klokt ens ur egoistiska perspektiv. Fattigdomsklyftorna försvårar arbetet mot de hot som också är faror för vår del av världen, farsoter som sprids, föroreningar, fanatiska fundamentalister. Ska vi nå framåt behöver vi ha en värld som håller mera samman. Tony Blairs och hans finansministers initiativ är ett värdefullt sätt att nå framåt.

Tänk, om det fanns mer av det ledarskapet i Europa! Precis som Fredrik Reinfeldt var inne på kan man ju diskutera paragrafer i en författning, men det viktigaste är alltid att diskutera de utmaningar som vår kontinent står inför. Vad vi än tycker om den här författningen som nu väl i praktiken har fallit kommer Europa under några år att lida av att det har blivit ett stopp i processen.

Vi står inför utmaningar. Det finns faror när det gäller bakslag i demokratiseringsprocessen i östra Europa. Vi har miljöproblemen. Våra stora konkurrenter på andra kontinenter – amerikaner, kineser och japaner – har mycket större hemmamarknad än vad vi har i vart och ett av länderna. Så länge nationsgränserna tillåts hämma varuproduktion och tjänsteproduktion på det sätt som nu sker har Europa en nackdel, och det drabbar europeiska jobb och europeisk tillväxt.

I denna tid av bakslag i Europa måste vi hela tiden hålla den visionen levande att Europas länder och folk ska komma närmare varandra och hitta bra former för ett sådant samarbete.

Det här är ett samarbete mellan demokratier, och jag har för min del lite svårt att förstå varför Europas ledare under de senaste dagarna och veckorna haft så svårt att konstatera att Frankrikes folk och Hollands folk har sagt nej till den väg som man hade tänkt sig. Det går inte att säga att man struntar i det för då bevisar man just den arrogans som så många anklagar EU-eliten för. Då är den vägen stängd.

Den rätta vägen är naturligtvis att försöka att fundera ut andra lösningar för att komma framåt. Men vad vi kan vara alldeles säkra på är att problemen, utmaningarna, profitörerna som driver internationell brottslighet, terroristerna, miljöförstöringen kommer inte att upphöra. På dessa områden ropas det fortfarande efter gemensamma tag och gemensamma lösningar.

Låt oss nu konstatera – vi som har varit för konstitutionen – att just den vägen inte gick, men då måste vi snabbt ta en bra debatt i Europa om hur vi tar oss framåt på andra sätt.

Ja, det är 15 månader kvar till valet, och det ser ju ut som om det kan bli en ganska spännande valrörelse. För första gången på 15 år verkar det som att de borgerliga har en reell chans att ta makten i Sverige på nytt. Det kan ju bli en väldigt spännande debatt.

När demokratin är som bäst står ju visioner och praktiska lösningar mot varandra. Det är precis det som Sverige behöver, en debatt om hur vi blir mindre förtidspensionerade och mera framtidspassionerade, hur vårt land verkligen ska bli rustat att möta de utmaningar som vi ställs inför. Jag hoppas kunna lämna några sådana bidrag här i dag.

Men det är klart att i värsta fall blir ju debatterna av ett helt annat slag. Jag tycker att vår statsminister gav ett exempel på ett väldigt olyckligt debattalternativ när han talade i Folkets park i Malmö i helgen.

Det vi har märkt när det drar ihop sig till val och Socialdemokraterna känner sig mer eller mindre hotade drar man sig inte för att äventyra budgetbalans för att kunna utställa de löften som man tror att väljarna vill höra.

Statsministern sade i Folkets park i Malmö att Ekonomistyrningsverket har visat att det nu finns 5 miljarder att satsa på Ams för att pressa ned arbetslösheten. Man måste vara en mycket desperat socialdemokratisk partiledare för att kunna läsa Ekonomistyrningsverkets rapport på det sättet.

Om ni gör som Peter Eriksson och går ut på nätet och klickar er fram till Ekonomistyrningsverkets hemsida kan ni själva ta del av den här rapporten. Där står det till exempel att budgetunderskottet nästa år bedöms bli 30 miljarder större än vad regeringen räknade med i vårpropositionen för ett par månader sedan. Man varnar för nya ofinansierade reformer.

Jag hade en diskussion med statsministern här i kammaren för några veckor sedan där jag försökte att reda ut hur stor arbetslösheten i Sverige egentligen är. Jag anser att den verkliga arbetslösheten är 17 %, och då är det inte så, som statsministern försökte att dilla om i den debatten, att jag räknar in sjuka, de som har semester eller de som är föräldralediga. Det är precis tvärtom, det är för att försvara sådana välfärdsarrangemang som det är så otroligt viktigt att ha en korrekt bild av den verkliga arbetslösheten.

Men jag räknar in de öppet arbetslösa, de som skulle vilja ha jobb men som har givit upp så att de inte längre söker. Jag räknar in de sjukskrivna som själva uppger att de skulle kunna arbeta om det fanns ett lämpligt arbete, och jag räknar in de förtidspensionärer som säger samma sak. Då kommer man fram till siffran 17 %. Jag vill gärna fråga Göran Persson här i dag: Vad är det för fel på den analysen? Är det inte väldigt viktigt att man när man ska ta itu med ett problem först identifierar det på korrekt sätt? Jobbristen i Sverige är mycket stor.

För att återvända till Folkets park i Malmö ett ögonblick: Om det nu vore så att det fanns 5 miljarder tillgängliga, finns det inte någon mera kreativ idé inom Regeringskansliet än att tillföra dem till Ams? Om analysen är att arbetslösheten är 5,5 % och att den måste pressas ned till 4 % så att den inte märks så mycket kanske det här kan vara en rimlig metod.

Men om man inser att den verkliga arbetslösheten är mångdubbelt större, då handlar det om helt andra saker än mera Amspolitik. Då måste vi ju se till att vi får nya jobb längs hela värdeskalan, alltifrån mera hushållsnära tjänster till en satsning på basindustrin som mycket väl har en framtid med rätt förutsättningar i de högteknologiska spjutspetsbranscherna i Sverige. Detta kräver lite olika åtgärder.

Hushållstjänsterna kräver rimligare skatter. Basindustrin ber om en bättre energipolitik. För spjutspetsföretagen handlar det mycket om det som Maud Olofsson nämnde, nämligen forskningspolitiken där vi borde vara mycket mera offensiva. Men det är få av de företagare i Sverige som jag har träffat som tror att mera Amsåtgärder är det som ökar framtids-tron och investeringslusten.

Det har varit en svart vecka, skrev Aftonbladet häromdagen och pekade på ekonomiska prognoser om att tillväxten bromsar in och att ett antal storföretag flyttar ut jobb. Men problemet är ju att vi har haft så många svarta veckor. Antalet arbetade timmar sjunker ju trendmässigt i Sverige sedan många år tillbaka i tiden.

Det ropas efter ett politiskt ledarskap som vänder den här utvecklingen. Den som har hört eller läst om talet i Folkets park i Malmö får det ju som i blixtbelysning att den nuvarande ledningen i Sverige inte har några sådana idéer. Det är bara gamla idéer och gamla Amsåtgärder som verkar vara lösningen.

Göran Persson har varit partiledare något längre än vad jag har varit, mina vänner, men jag har deltagit i dessa debatter väldigt länge. Min företrädare Maria Leissner satt inte i riksdagen, så jag har i åtminstone tio års tid deltagit i partiledardebatter. I nästan alla har jag tagit upp skolfrågan. De av er som har varit med vet det.

Jag tror nog att en del av er nu sitter funderar på om jag den här gången har glömt den. Man kan fundera på om det har någon betydelse att man tjarar och tjarar. Jag vill nog på den punkten säga att vi nu känner att själva debatten, själva analysen om skolan håller på att skifta. Det känns som att det inte har varit förgäves att stå här år efter år och tjata om en ny syn på svensk skola.

Jag hörde häromdagen att Ibrahim Baylan avvisade någon idé för skolan med att säga: Nej, det där leder till en flummig skola. Då har man åtminstone vunnit striden om själva ordet när till och med en socialdemokratisk skolminister använder flumskola som ett negativt begrepp.

Sanningen är att vad gäller åtgärder saknas det fortfarande väldigt mycket. Där är frånvaron lika stor som i en avgångsklass i maj. Men det har hänt en sak. Det verk som Göran Persson en gång i tiden skapade som heter Skolverket har sagt: Det går inte bara att se den ena larmrapporten efter den andra komma och sitta med armarna i kors och tänka likadant som man har gjort förut. Vi måste tänka nytt.

Från det mest otippade av alla ställen i svenskt samhällsliv kommer nu väldigt bra förslag om hur vi på nytt ska få en kunskapsskola i Sverige präglad av arbetsro, nämligen från Skolverket. Jag läste apropå Malmötalet vad Göran Persson sade när han skulle försvara sina ofinansierade reformer. Han framhöll just Ekonomistyrningsverkets självständighet och oberoende och sade att sådant ska man lyssna på.

Är Göran Persson beredd att på samma sätt lyssna på Skolverket, denna sin egen baby, när Skolverket säger: Vi måste ha tidigare betyg. Vi ska tillåta skriftliga omdömen i de skolor som vill ha det från första klass. Vi måste ge lärarna helt andra befogenheter när det gäller att upprätthålla disciplin för att skydda utsatta elever och för att möjliggöra undervisning.

Det skulle vara intressant att höra om Göran Persson till skillnad från sin skolminister, som inte har velat ge de här beskedet, var redo att tala om: Nu har omtänkandet till sist faktiskt också nått Socialdemokraterna.

Alliansen har chansen. Vi tror inte ett ögonblick att det blir någon promenadseger. En socialdemokrati som ser makten hotad kan utveckla en enorm kraft. Talet i Folkets park påminner om att också skattebetalarnas pengar kommer att sättas in i den offensiven alldeles oavsett budgetunderskott och balansmål.

Inom alliansens ram kommer Folkpartiet att stå för vår liberala tradition: engagemang för kunskap och bildning, företagande och jämställdhet, internationalism och social medkänsla. Vi tror att det är vad Sverige behöver.

(Applåder)

Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag ska använda mitt anförande till att svara på en del av de frågor som Lars Leijonborg tog upp och utnyttjar min rätt att begära replik på vad han har sagt.

Jag har från den här talarstolen vid flera tillfällen försökt visa hur den högerallians ser ut som Lars Leijonborg ingår i när det gäller ekonomiskt alternativ. Jag ställer upprepade gånger frågor till Moderaterna om deras ersättningsnivåer eftersom deras ekonomiska politik bygger på att dra ned ersättningsnivåerna för att kunna sänka skatterna och på så sätt få ett systemskifte i Sverige. Det är deras idé.

För att det ska vara möjligt att genomföra krävs också att de andra partierna i alliansen är med på detta. Nu har Leijonborg stått här och talat vitt och brett om min ekonomiska oansvarighet. Det tar jag lätt på. Det kan med siffror visas rakt motsatt beteende. Nu tycker jag att han ska redovisa om han står bakom den strategi som Moderaternas presenterat med sänkta ersättningsnivåer för att kunna sänka skatterna.

Om inte Leijonborg gör det finns det ju ingen borgerlig ekonomisk politik. Då hamnar vi i moraset igen. Skulle han stå bakom förslaget är det en sensation med tanke på Folkpartiets linje vad gäller socialförsäkringarna. Vi är nyfikna på svaret, Lars Leijonborg. Varsågod, ta talarstolen i anspråk.

(Applåder)

Anf. 18 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Låt mig börja med rapporten från Ekonomistyrningsverket. Om man läser i den framgår det att kostnaderna för förtidspensionärer i Sverige har ökat 12 miljarder bara sedan år 2000. Det är en bild av Sverige i dag, precis som Fredrik Reinfeldt framhöll här, där bidragsförsörjning ersätter löneförsörjning.

Det måste väl ledaren för ett arbetarparti se som ett problem, att arbetets mängd i Sverige, som jag sade förut, minskar. Det är fokus i politiken, precis som Fredrik Reinfeldt, Maud Olofsson och jag redan har sagt i debatten, och jag skulle tro att också Göran Hågglund kommer att ha en passage om det, annars blir jag besviken. Det är huvuduppgiften.

När Fredrik Reinfeldt talar om att det måste löna sig mer att arbeta än att leva på bidrag håller jag helt med om det. Men vi ställer en följdfråga. Har det blivit så illa i Sverige att det är frivilligt att arbeta? Står alla bidragssystem till förfogande för den som hellre vill vara hemma än den som vill gå upp varje morgon och gå och slita på jobbet?

Tyvärr är det så att i Socialdemokraternas Sverige har vi rätt mycket fått sådana bidragssystem som står till förfogande fast människor inte uppfyller kraven för dem. Det är ert stora misslyckande. Ni har inte vågat ta tag i fusket och överutnyttjandet. Därför står vi nu i en situation där viktiga välfärdsvärden är hotade. Det är inte högerns fel, utan det är ert fel.

(Applåder)

Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var inget svar på den enkla fråga jag ställde. Det blir en chans till, Lars Leijonborg, att gå upp i talarstolen och försöka att svara på frågan.

Fusket finns där. Det är vi lika bekymrade för som rimligen du är. En som fuskar ska inte ens ha 60 % i ersättning som Moderaterna föreslår. Den ska ha noll och ska ut ur systemen. Men det är inte vad det handlar om.

Moderaternas tanke är att sänka a-kassan så mycket att de löner som erbjuds på arbetsmarknaden blir så låga att vi får en ny arbetsmarknad som växer fram. Det ska gärna vara jobb, säger Moderaterna och tydligen också Folkpartiet, i form av hushållsnära tjänster som betalas via skatteavdrag åt dem som har råd att köpa sådan.

Min bild har varit att Folkpartiet har stått fast vid en ersättningsnivå på 80 % för den som blir arbetslös, blir sjuk eller för den som vill ta ut sin föräldraledighet. Har jag fel på den punkten? Om jag har fel och Folkpartiet har bytt politik så säg det. Men om ni inte har bytt politik saknar högeralliansen ekonomisk politik.

Då blir det som förra gången: ekonomiskt moras, räntestegringar, konkurser i småföretag och människor som får gå från sina hus och hem. Det är följden av ekonomisk vanskötsel – sådant som jag bland annat har fått vara med om att städa upp efter er en gång i tiden.

Svara på frågan! Står ni fast vid 80 % ersättningsnivå, eller tänker du gå in i en högerregering som genomför ett systemskifte med ungefär 60 % ersättning till den som är sjuk eller arbetslös?

(Applåder)

Anf. 20 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Den som läser Ekonomistyrningsverkets rapport får faktiskt en bild av ekonomiskt moras i det Sverige som vi lever i och som Göran Persson är statsminister i.

Göran Persson säger att han är minst lika bekymrad över fusket som jag är. Det stämmer inte. Ökningen av sjukkostnaderna började 1997. I år

efter år har vi ropat på åtgärder mot överutnyttjandet och mot fusket. Men vi har mötts av totalt ointresse. Det är därför vi är i den situation som vi nu är. Kostnaderna för systemen har ökat med tiotals miljarder kronor trots att svenskarna av alla undersökningar att döma inte har blivit sjukare.

En ny arbetsmarknad växer fram, säger Göran Persson, och syftar på vår politik. Men sanningen är att i dagens Sverige finns den arbetsmarknaden i svartjobben, och framför allt finns dessa människor i passivitet.

Är det bättre med ett C-lag än ett B-lag? Svara på den enkla frågan! Är det 17 % som är arbetslösa eller är det inte 17 % som är arbetslösa? Ska beskedet till de 17 procenten vara att de ska leva på sina bidrag, vara nöjda med det och hålla tyst? Eller ska beskedet vara att nu gör vi allt för att få Sverige i arbete?

Nu är det arbetslinjen som gäller! Det är beskedet från alliansen. Dagens arbetarledare tror inte längre på arbete som huvudstrategi. De tror på bidrag som huvudstrategi. Vi står fast vid att de som verkligen är sjuka ska ha sina ersättningar på det sätt som de har utlovats. Men de som fuskar och överutnyttjar ska inte kunna leva på bidrag.

(Applåder)

Anf. 21 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! När man hör replikskiftet mellan statsministern och Lars Leijonborg så kan man få för sig att Folkpartiet egentligen står för en helt annan politik än Moderaterna och att statsministern lever i den illusionen. Jag skulle gärna vilja ifrågasätta det.

Vad Folkpartiet har föreslagit är sådant som leder till exakt samma sak. Det tydligaste exemplet är kanske den jobbgaranti som finns med i er vårbudget. Tanken med den är att den ska ge en ersättning som är högre än socialbidraget. Ersättningen bör överstiga socialbidragsnormen för en vuxen person men understiga nivån för de lägsta avtalsenliga lönerna på arbetsmarknaden. Så står det. Människor ska alltså tvingas till arbete som ska utföras på sämre villkor än dem som fackföreningar och arbetsgivare har kommit överens om.

Hur kommer det att påverka Kommunals lågavlönade kvinnor, som kämpar för 15 000 som lägsta lön? Hur blir det om arbetslösa tvingas utföra deras arbetsuppgifter till 11 000 eller 10 500 i månaden?

Dessutom har Folkpartiet förslag som gäller a-kassan. Man skriver att arbetslöshetsförsäkringen ska ha en tidsbegränsad ersättning som trappas av med tiden. Ersättningen ska vara 80 % under de första 300 dagarna. Därefter trappas ersättningen ned till 70 % och efter sammanlagt 600 dagars arbetslöshet blir ersättningen lika för alla och utgår med grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen, motsvarande ca 7 000 kr i månaden vid heltidsarbetslöshet. Ni vill ju också försäkra för de arbetslösa. Du är också där med din hand och tar upp hundralappar ur den arbetslöses plånbok. Du vill också pressa ned lönerna, Lars Leijonborg. Erkänn det!

(Applåder)

Anf. 22 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag vill absolut inte pressa ned några löner. Jag vill att så många som möjligt ska ha en lön över huvud taget.

Jag ska ställa en motfråga till Lars Ohly. Det är en stor problematik som han tar upp. Tänk er en person som är frisk och arbetsför men som får försörjningsstöd av det offentliga. Bör den personen avkrävas en motprestation?

Det finns ett utrymme för det i lagen redan nu. Vi tycker att det är bra för den människans självkänsla. Vi tror att det är bra för den personens möjligheter att återkomma till arbetslivet. Det är det som ligger i det som vi kallar för jobbgaranti. Detta är inte bara en garanti. Det låter ju vackert, men det är också en skyldighet för den som är frisk och arbetsför att verkligen utföra en sådan motprestation.

Berätta varför det är en felaktig princip med den gamla marxistiska tanken om av var och en efter hans förmåga! Varför ska en person som har en förmåga inte få komma med en motprestation? Det är ju det det gäller.

(Applåder)

Anf. 23 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det beror på att vi ser arbetslösheten på helt olika sätt. Vi ser inte arbetslösheten som den arbetslöses eget fel. Det är inte individen som är skyldig till arbetslöshet. Det är individen som har fråntagits sin rätt och möjlighet att arbeta. Om det nu finns arbetsuppgifter som behöver utföras, till exempel inom offentlig sektor, varför ska arbetslösa tvingas göra dem för lägre betalning än enligt kollektivavtal? Och varför ska de som har jobb inom denna sektor tvingas pressa ned sina löner i konkurrens med dem som tvingas utföra arbetena till lägre löner än kollektivavtal?

Det är en direkt följd av er politik att ni pressar ned lönerna, framför allt för de lägst avlönade. Därmed är din politik både löntagarfientlig och kvinnofientlig och i högsta grad orättvis. Du står för en allians för ett orättvisare Sverige, Lars Leijonborg.

(Applåder)

Anf. 24 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Tyvärr är sista raden i Lars Ohlys kampretorik att ni som har hamnat utanför får förbli i C-laget. Ni har ingenting att hoppas på.

Det är i och för sig en ganska rimlig slutsats. Lars Ohlys parti har ju varit med och påverkat svensk politik sedan 1994. Resultatet har blivit färre arbetade timmar och ett ökande utanförskap. Det är Lars Ohly medansvarig för. Alliansen försöker göra någonting åt det. Lars Ohly sitter fast i gammal kampretorik.

(Applåder)

Anf. 25 GÖRAN HÄGGLUND (kd):

Herr talman! Det finns en dag om året då det är okej att ljuga. Det är den 1 april. Men under valår sträcker den sig ända in i mitten av september.

Orden är ursprungligen inte mina. Jag har snott dem av en tv-underhållare.

Som politiker bör vi inte lova mer före val än vad vi kan hålla efter val. Många lovar för mycket. Löftespolitiken skapar förväntningar. Och när löften inte infrias spelar vi högt. Insatsen är politikens anseende, och i längden demokratis.

Vissa uppgifter kan enbart det offentliga lösa. Men i dag är det tydligt för de flesta att det offentliga inte ens lyckas lösa sina viktigaste uppgifter.

I stället för att ständigt bredda vårt revir borde vi med kraft ägna oss åt politikens kärnuppgifter.

Det offentliga har en viktig roll att spela. Men det blir alltmer uppenbart att politiken inte klarar allt.

För att möta dagens och morgondagens utmaningar behövs ett aktivt deltagande av familjer och företag, av byalag och ideella organisationer, av kyrkor och samfund och av många, många fler. Glöm inte att samhället är oändligt mycket större än det offentliga!

Herr talman! Jag skulle vilja ägna mitt anförande åt två frågor. Den ena är jobben, och den andra är brotten. De förra är för få. De senare är alldeles för många.

Oro blir ett alltmer påtagligt inslag i vår vardag, vare sig vi bor i storstaden eller på landsbygden. Avståndet mellan oss medborgare och polisen ökar. Polisen får inte tid för det brottsförebyggande arbetet. Utryckningarna tar all tid. Många poliser gör ett väldigt bra jobb, men de får ofta göra fel saker. De får administrera i stället för att agera. Och på landsbygden där våldsbrotten också tilltar läggs polisstationer ned. De vita fläckarna blir till stora obevakade fält. Hela regioner står utan skydd.

Ännu värre blir det förstås under sommaren då 30 %, i vissa län 50 %, av poliserna ligger i hängmattan. Polisfackets ordförande Jan Karlsson säger om situationen i Norrbotten, detta vidsträckta område: Det tillhör de värsta avarterna när två polismän har ytor som motsvarar större delen av centrala Europa att åka på.

Det behövs fler poliser i vårt land, och nästan varje parti säger att det är vardagsmat. Socialdemokraterna säger samma sak, och i takt med att nya poliser utbildas får äldre poliser gå från de polisdistrikt som vill anställa nya. Det blir förnyelse, men det blir inte den ökning som skulle behövas.

Jag tycker att det också är dags att våga pröva frågan om polisens organisation. Min uppfattning är att kommunerna borde få ansvaret och naturligtvis också resurserna för kampen mot det som vi har kommit att kalla vardagsbrottsligheten. Den nationella polisen bör få ökade möjligheter att klara bland annat trafikövervakningen och kampen mot ekonomisk brottslighet, miljöbrottslighet och annat som behöver specialistfunktioner. Det som händer nu är någonting annat.

I det vakuum som har uppstått när poliser saknas genomför i stället Socialdemokraterna och stödpartierna en privatisering av rättsväsendet. De som har pengar, till exempel kommuner, köpmannaföreningar och villaägarföreningar, köper skydd av bevakningsföretag. De som inte har råd blir utan. Det är kanske något överraskande för de väljare som röstat på något av vänsterpartierna, och det är kanske överraskande för andra att jag står här och vill stoppa privatiseringen. Varför? Jo, trygghet får inte heta pengar.

Herr talman! Det finns i dag teknik som skulle kunna göra att betydligt fler brott klaras upp. I England har man ett DNA-register som omfattar tre miljoner människor. I Sverige finns enbart ett par tusen dömda brottslingar i polisens register.

Allt från bilstölder till våldtäkter klaras upp i långt, långt högre grad med hjälp av DNA-tekniken i England än i vårt land. Sju gånger fler inbrott och nio gånger fler bilstölder klaras upp i Yorkshire i jämförelse med vårt land. Vi kristdemokrater har föreslagit ett större register, och frågan är om inte alla i vårt land borde omfattas, alla svenskar.

Här råder en stor förvirring, och det är viktigt att klargöra att den personliga integriteten är ett mindre problem än vad många tror. Vad vi talar om är inte ett blodprov, utan en sifferserie där det inte går att läsa ut annat än just den personliga identiteten, precis som ett fingeravtryck. Det går alltså inte att utläsa sådant som sjukdomar eller egenskaper utan bara identiteten.

New York är en stad som för inte så länge sedan var oerhört brottsbelastad och där det var farligt att befinna sig i vissa områden vid vissa tidpunkter. Det var nästan givet att någonting skulle inträffa. Där har man åstadkommit någonting som borde kunna bli verklighet också här. Sverige behöver nämligen nolltolerans mot brottslighet. Vi behöver agera på det sätt som görs där.

Fängelserna är ett annat område som diskuteras och ska diskuteras. Vi har för många rymningar. Det är väl alldeles uppenbart. Häromdagen lade allianspartierna fram en räkka förslag till åtgärder för att hålla de som en gång har fångats av polisen inlåsta i stället för att polisen ska behöva jaga dem flera gånger. Kriminalvården måste vara en skola för ett laglydigt liv, inte ett universitet för brottslighet och drogmissbruk.

Du och jag som medborgare måste gripa in tidigare när barn och ungdomar hamnar snett. Vi behöver mer av personligt ansvarstagande, och vi behöver en renässans för civilkurage.

Jag träffade för en tid sedan en man som är aktiv i Nattvandrarerna, det som en gång kallades Farsor och Morsor på stan. Han hade mött en samling föräldrar för att berätta om Nattvandrarernas verksamhet. Som avslutning frågade han dem som fanns där vilka som var beredda att ställa upp och hjälpa till. Inte en hand såg han. Han frågade då hur många som ingick i en kedja av personer som vaktade sina båtar på nätterna. En skog av händer syntes. Hans fråga blev förstås: Vad är viktigast för oss? På så sätt fick han till sist några personer att ställa upp.

Undersökningar visar att vi arbetande föräldrar bara tillbringar några få minuter per dag med våra barn. Det duger inte. För vi vet att våra uppväxtvillkor har en oerhört stor betydelse för vår framtid. Jag tänker inte framför allt på det materiella, utan på föräldrarnas omsorg om och tid för sina barn.

Vi kristdemokrater är övertygade om att familjerna måste få starkast möjliga stöd från det politiska systemet. Det ska vara ett stöd som är utformat på ett sådant sätt att det medger flexibilitet, att man kan hitta en lösning som är bäst just för den egna familjen. Den rådande politiken är precis tvärtom. Man pressar in människor i en mall som har beslutats på politisk väg, och människor tvingas anpassa sig till det. Det ger inte det förhållande som familjer behöver. Familjer kan bestämma själva. Familjer behöver bestämma mer själva för att kunna få en situation som passar

just dem. Familjen, den lilla gemenskapen, är den bästa överföraren av normer och värderingar. Detta är långsiktigt det absolut bästa sättet att bryta en utveckling med tilltagande våldsbrottslighet i vårt land. Trygga familjer ger helt enkelt ett tryggare Sverige.
(Applåder)

I detta sammanhang skulle jag också vilja ta upp barns utsatthet som med kuslig tydlighet illustreras när apatiska flyktingbarn utvisas från vårt land, trots läkarexpertisens vädjanden. Det är ett tydligt brott mot den humana flyktingpolitik som Sverige en gång stod för. Regeringen, som har makten, lyfter tyvärr inte ett finger för att hjälpa när nöden är som störst. Okänsligheten inför dessa barns öden anser jag vara beklämmande, och jag undrar vart medmänskligheten tog vägen.

Herr talman! Politiker skapar inte jobb, men vi kan skapa förutsättningar för nya jobb. Men i dag förmår inte majoriteten annat än att öka vanmakten och oron för jobben. Globaliseringen innebär, som jag ser det, oerhörda möjligheter för vårt land, men det finns en benägenhet att den enbart blir ett hot om vi inte förmår att anpassa oss och om vi fastnar i det gamla. Det håller på att hända i dagens Sverige.

Så här sa Göran Persson i sin första regeringsförklaring 1996: "Att minska arbetslösheten är den främsta och allt annat överskuggande uppgiften för min regering."

Det har han kunnat säga varje år sedan 1996, men han har ännu inte kunnat bocka av problemet som löst.

Målet var då 4 % öppen arbetslöshet till år 2000. Med massiva arbetsmarknadspolitiska åtgärder kan regeringen säkert inför valet nästa år få ned arbetslösheten till 4 %.

Men det långsiktiga tänkandet och det långsiktiga handlandet är vad som saknas. Ett folk kan inte leva på "åtgärder"!

Sverige behöver riktiga jobb i nya och växande företag. Här står regeringen inte bara passiv utan till och med hindrande i vägen.

Sverige behöver en regering som slutar att tricksa med statistiken och i stället fixar förutsättningar för nya jobb.

Jag skulle vilja se en statsminister tillsammans med en näringsminister kliva fram och säga: "Vi har alltför länge enbart diskuterat hur den gemensamma kakan ska delas. Nu är det dags att lägga fram förslag om hur kakan ska växa. Vi vill säga till alla er som har goda idéer: Vi hoppas på er! Vi kommer att stötta er. Kör i gång."

Om många ges chansen att pröva kommer en del företag att bli framgångsrika och skapa många nya jobb. Det kommer att bli de företag som får regionerna att blomstra och människorna att gå från arbetslöshet till jobb, och det kommer att leda till en positiv utveckling när det gäller resurserna.

Jag skulle vilja höra statsministern säga: "Vi politiker ska göra vårt. Vi ska avskaffa de orimliga sjuklönereglerna. Vi ska minska krångel och byråkrati. Vi ska ta bort skatter som motverkar företagande och nyanställningar. Och vi kommer att för varje år som går se till att förbättra villkoren för företagande Sverige. Vi vill att Sverige ska vara ett företagssamt land." Det skulle statsministern säga.

Det ska inte vara ett helt företag att starta en firma.

Ett land behöver många som går från att vara anställda till att driva företag. Nyckeln till nya jobb är just att fler vågar ta klivet och vågar ta

risk. För många är det inte ett alternativ. Det måste gå att bli rik inte bara på lotterier utan framför allt förstås på hårt arbete och kreativitet.

För att svenska företag framgångsrikt ska kunna konkurrera med andra ska vi politiker se till att vi har ett företagsklimat som tävlar med de allra bästa. I vårt land är det från och med nu viktigare att bekämpa fattigdom än rikedom.

Det skulle jag vilja höra Göran Persson säga.

(Applåder)

Jag skulle vilja att Göran Persson tog orden ur munnen på mig. Annars får vi vänta med genomförandet till efter nästa års val. Och då har vi väntat länge nog.

(Applåder)

Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Göran Hägglund talar gärna om familjen och tryggheten i familjen. Det ligger en hel del i det, men det finns också problem i familjerna. Var femte minut i dag i Sverige misshandlas en kvinna i nära relation, ofta inom familjen. Det är ett av de problem som vi ser och som berör väldigt många människor i Sverige i dag. Jag tror att för många av dem är det närmast ett hått att tala om familjens trygghet.

Göran Hägglund menar att vi i majoriteten i dag vill fösa in alla i andra normer, i våra normer, efter hur vi vill forma framtiden i de sociala relationerna människor emellan. Men faktum är det motsatta. Vi vill ge fler människor möjlighet att välja sina relationer i stället för att de ska fösas in i kärnfamiljer där alla inte vill vara och där alla inte mår bra.

Kristdemokraterna vill fösa in alla i sina normer, i kärnfamiljer. Vi vill få ett mer jämställt samhälle, komma bort från den fyrkantiga tradition som skapar ojämlikhet och underordning av många kvinnor i vårt samhälle i dag.

För att välja ett Jesu ord i sammanhanget, från Bergspredikan, vill jag fråga: Varför ser du flisan i din broders öga när du inte märker bjälken i ditt eget?

Anf. 27 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det finns problem i familjer, säger Peter Eriksson. Det gör det naturligtvis i vissa familjer. Då finns det två sätt. Det ena är förstås att underkänna familjen och säga att den inte duger, den avskaffar vi. Det andra sättet är att försöka ta itu med de problem som finns. Det finns ingen anledning att förneka att det förekommer misshandel inom hemmets väggar på en del håll. Men att utifrån det dra slutsatsen att familjen har överlevt sig själv är någonting helt annat. Det är en alldeles felaktig slutsats.

Jag tror att nästan alla människor skulle svara att det är de närmaste om vi ställer frågan: Vilka personer betyder mest i ditt liv? Människan anknyter till få personer, och jag tror att små fungerande gemenskaper också ger förutsättningar för att fungera i ett större sammanhang. Jag tror att det spelar en roll i samspelet i samhället som helhet.

Peter Eriksson företräder ett parti som åtminstone på kongresser har slagit fast att man ska kunna välja kön. Man vill ha könsneutrala personnummer. De tycker att man ska kunna välja namn lite hur som helst, inte ha trånga tankegångar som att vi ska ha manliga och kvinnliga namn. Det

kanske kan hamna under den rubrik som Peter Eriksson hade i sitt brev till en del partimedlemmar: Konstiga frågor eller perifera frågor.

Men, Peter Eriksson, är det så att Miljöpartiets linje är att familjen inte ska ha stöd, att vi som politiker vet bättre hur familjerna ska ordna sina förhållanden? I så fall är det ett nytt besked. Tidigare har Miljöpartiet, åtminstone innan det inledde samarbete med Vänsterpartiet och Socialdemokraterna, varit ett parti som stått på familjens sida när det gäller valfrihet inom barnomsorgen. Är det så att Miljöpartiet har ändrat sig och säger att de vid sammanträdesborden vet bättre än familjerna vid köksborden är det i så fall ett intressant besked.
(Applåder)

Anf. 28 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Problemet är det motsatta, försökte jag säga. Kristdemokraterna försöker framställa kärnfamiljen som det enda rimliga sättet att ordna sina sociala relationer på.

Jag är den första att stödja familjer och tanken att människor ska ges valfrihet. Det som vi försöker arbeta för är större frihet för människor, både kvinnor och män, i stället för att som Kristdemokraterna tala om för alla människor att vi har den enda lösningen. Den är fastställd för flera tusen år sedan, genom årmiljonerna. Kärnfamiljen är det enda sättet att förhålla sig på.

Det betyder inte att jag eller Miljöpartiet är motståndare till familjen, men vi är motståndare till att låsa in människor. Vi tycker att frihet är ett bättre mål och ger bättre möjligheter att utvecklas och leva ut sina egna personliga drömmar och önskemål och välja sätt för sociala relationer. Det är det som är skillnaden mellan oss.

Anf. 29 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! I så fall är skillnaden mellan oss mindre än vad Peter Eriksson försöker få det att framstå. Det är inte så att kristdemokraterna är några dinosaurier som inte ser att familjer kan se olika ut. Familjer kan se väldigt olika ut. Det är just därför vi behöver flexibilitet och valfrihet för barnfamiljerna, för att de ska kunna lösa sin situation utifrån just sina förutsättningar. Men Peter Eriksson tillhör stödgruppen för en politik som leder i helt fel riktning.

När Peter Eriksson säger att de försöker ge valfrihet och att frihet är ett bättre mål är detta utmärkt, men han har ju lierat sig med Socialdemokraterna och Vänsterpartiet och bedriver en politik som leder åt helt fel håll, där enbart den får stöd som väljer så som politikerna sagt att man ska välja, medan den familj som vill lösa sin barnomsorg på annat sätt blir utan. Där går skiljelinjen, Peter Eriksson. Du ger stöd för en annan politik än den som du här försöker beskriva.

Den här frågan är för mitt parti – om det inte redan skulle ha framgått – oerhört angelägen eftersom vi tror att det är genom de små sammanhangen som vi långsiktigt bygger tryggheten i samhället som helhet. Om jag inte fungerar i de nära relationerna kommer jag inte att fungera i de större relationerna heller. Och som jag sade tror jag att trygga familjer ger ett tryggare Sverige.

(Applåder)

Anf. 30 LARS OHLY (v):

Herr talman! EU:s grundlag har fallit. Det franska nejjet i folkomröstningen skakade om den europeiska unionen. Ändå fanns det de som låtsades som om det regnade. Juncker, Barroso, Chirac, Wallström, Persson och Reinfeldt sade allesammans: Processen går vidare. Vi ska ratificera.

Sedan kom Hollands nej i en folkomröstning med en ännu större majoritet. Fortfarande var det många som inte ville höra vad som sades i folkomröstningarna – med några få undantag. I Storbritannien och Tjeckien sköts planerade folkomröstningar fram. De sade att de inte kunde gå vidare som om ingenting hade hänt.

Opinionsmätningar visar att om det hölls folkomröstning i dag skulle nej-sidan vinna i Storbritannien, Tjeckien, Danmark och Irland. Och nu börjar EU-ledarna vakna. Någonting har gått fel. Det kanske inte är att bara fortsätta som om ingenting hänt. Det kanske inte är att bara fortsätta bygget uppifrån utan hänsyn till demokrati, utan hänsyn till den folkliga förankringen, utan hänsyn till det som människor anser vara viktigt med den europeiska unionen.

Då är det naturligtvis oerhört viktigt vilka slutsatser som dras av att processen nu stannar upp och att man, som Göran Persson sade i EU-nämnden i går, nu tar sig tiden att fundera över hur man ska gå vidare. Man måste börja med det största problemet, nämligen att den europeiska unionen byggts uppifrån, att ett antal beslut fattats för att gå vidare i en riktning som aldrig riktigt haft folklig förankring, att den europeiska unionens utveckling ibland haft något ödesbestämt över sig.

Vi har själva hört det. I folkomröstningen om EMU sade 56 % av svenska folket: Nej, vi vill inte vara med i valutaunionen. Vi vill inte byta ut kronan mot euron. Det fanns dock kommentatorer som efteråt sade: Jaja, så småningom kommer nog Sverige att tvingas ge upp sitt motstånd. Samma sak var det när Danmark röstade nej till Maastricht och Irland till Nice. EU:s ledare trampade vidare, fortsatte i samma spår som tidigare. Det är inte att dra slutsatser. Det är inte att ta de folkliga nejerna på allvar. Vi måste inse att den europeiska unionen lider av en kris i bristen på demokrati.

Den europeiska unionen lider också av att den politik som är stadfast i nuvarande fördrag, och som skulle gälla än mer med den föreslagna konstitutionen, leder till arbetslöshet, orättvisor samt ökade klass- och könsskillnader genom nyliberal politik och avregleringar. Dessutom ser vi hur man i fördragen vill skriva in en sorts EU-nationalism genom att skapa de symboler som vanligtvis brukar vara förbehållna en nationalstat, allt för att vi alla ska känna oss som EU-medborgare.

Nu är det dags att fundera över hur vi kan demokratisera, hur vi kan minska tjänstemannainflytandet genom kommissionen, hur vi kan se till att de nationella parlamenten återtar beslutanderätt som överförts till den europeiska unionen och hur vi ytterst kan se till att medborgarna och väljarna i större utsträckning får styra den politiska utvecklingen. Det är den slutsats som bör dras av nejerna.

En del säger att främlingsfientliga krafter legat bakom nejerna i Frankrike och Holland. Även om vi räknar bort Le Pens väljare från nej-sidan vinner nej-sidan fortfarande. Det går inte att demonisera det franska nejjet genom att påstå att det är franska nationalisterna som ligger bakom det.

I Holland är detta ännu tydligare. De främlingsfientliga partierna har nästan uttraderats under kampanjen. De har inte kunnat tjäna någonting på att de stod för ett nej. Enligt den senaste opinionsmätningen har det mest kända främlingsfientliga partiet i Holland 0,8 % av rösterna bakom sig. Det är att överdriva deras betydelse en aning om man påstår att det var de som låg bakom de 63 % som röstade nej i Holland. Det som låg bakom var ett folkligt förankrat nej i opposition mot nyliberalism, orättvisor och avregleringar.

Även här hemma är det dags att dra upp skiljelinjerna. Vi definierar ibland samma problem. Arbetslösheten är ett sådant. Det finns inte en svensk politiker som håller ett längre anförande i allmänpolitiska frågor utan att ta upp arbetslösheten som ett problem. Det är naturligtvis bra. Problemet är bara att vi redan fått en tillvänjning vid arbetslöshetsnivåer som i ett historiskt perspektiv borde vara orimliga och helt oacceptabla.

Även om Sveriges arbetslöshet ligger långt under den som finns i EMU-länder är den svenska arbetslösheten ändå oacceptabelt hög och leder till nya problem. Den leder till ökade orättvisor, till nedpressning av lönerna, till maktöverflyttning från löntagare till arbetsgivare. Den leder till att vi får svårare att finansiera välfärden och de reformer som behövs för att göra Sverige till ett bättre land. Därför måste vi också ifrågasätta det faktum att inflationsbekämpningen setts som det överordnade ekonomisk-politiska målet. Arbetslösheten är det största problemet. Arbetslöshetsbekämpning måste vara det viktigaste målet.

Vi måste bygga ut den offentliga sektorn till riktiga jobb med fasta anställningar och lön att leva på. Behoven finns nämligen. De finns inom sjukvården, barnomsorgen, äldre- och handikappomsorgen och skolan. Och där finns också möjligheterna att bryta med den utveckling som leder till att fler förvägras rätten att bidra till samhällets utveckling. Det handlar om riktiga jobb – jobb som skapar kvalitet och välfärd.

Vi måste använda samhällets resurser, och de samhällsägda företagen som spjutspetsar, för att stödja teknikutveckling och forskning så att vi får en utveckling som leder till att vi kan ställa om till långsiktigt ekologiskt hållbara lösningar. Ny miljöteknik och gröna jobb är viktiga i satsningen mot arbetslösheten.

Vi måste se till att det byggs fler bostäder. I mängder av landets kommuner står människor i kö. Framför allt förvägras ungdomar möjligheten att flytta hemifrån, om de inte väljer att ge sig in i andra-, tredje- eller fjärdehandskarusellen där rättigheter är en bristvara och de är utlämnade till andras godtycke.

Vi måste ifrågasätta den heliga normen om 40-timmarsveckan och börja diskutera hur vi kan korta arbetstiden och se till att människor orkar med det allt högre tempo som finns på mängder av arbetsplatser och som också lett till att alltfler människor fått svårt att klara av sina jobb utan att bli sjuka, utmattade eller utbrända.

Vi ska inte skapa jobb på vilka villkor som helst. Vi ska försvara kollektivavtalen. Löner ska sättas i förhandlingar mellan arbetsgivarorganisationer och fackliga organisationer. Ingen lönedumpning ska tillåtas. Ingen lönedumpning ska ske. Vi ska inte skapa ökade orättvisor i vår kamp för flera jobb.

Andra politiska mål är vi inte lika överens om när det gäller formuleringen av problemen. När det gäller välfärdssektorn finns det de som vill

fortsätta på den inslagna vägen av privatiseringar, avregleringar, konkurrensutsättningar och utförsäljning av offentlig verksamhet. Vi vet vad avregleringarna har lett till. De har inte lett till att det har blivit bättre för kunderna, konsumenterna, medborgarna. De har lett till att det har blivit svårare att ställa krav på bra verksamheter, samhällsservice, tillgänglighet och rättvisa.

Vi vill bryta med avregleringspolitiken. I stället vill vi bygga ut välfärden och se till att fler människor omfattas av de rättigheter som vi menar att medborgarskapet ska ge.

Vi vill ha en tandvårdsreform värd namnet. Det innebär att tänderna på sikt måste ses som en självklar del av kroppen. Vi måste inse att vi inte i längden kan skilja på sjukvård och tandvård.

(Applåder)

Vi måste bekämpa det våld som kvinnor och flickor utsätts för på arbetsplatser, i hemmen och överallt i samhället. Vi måste också se att detta våld har strukturella orsaker. Det handlar inte om några få onda män. Det handlar om mäns överordning i samhället som tar sig de mest brutala uttryck i förvägran av att kvinnor och flickor ges de rättigheter som borde vara självklara.

Vi måste också slå vakt om dem som inte har någon egen röst och som har allra minst möjligheter att ställa krav. Det gäller till exempel de gömda flyktningbarnen, de som en majoritet i den här kammaren vill fortsätta att ha möjlighet att utvisa ur Sverige trots att de gått in i ett apatiskt sjukdomstillstånd.

Vi måste också där lyfta rättigheter för barn till utbildning, sjukvård och möjlighet att skapa sig ett värdigt liv.

Inte heller när det gäller miljöproblemen är vi överens om beskrivningarna, framför allt kanske inte om åtgärderna.

Vi måste bryta med olje- och bensenberoendet. Vi måste ställa om till lösningar som inte påverkar klimatet och höjer temperaturen och på sikt hotar mänsklighetens och jordens överlevnad. Vi måste konvertera. Vi måste ställa om. Vi måste hitta nya lösningar. Vi måste framför allt göra det lönsamt för den enskilde att välja de långsiktigt hållbara lösningarna.

Vi måste utveckla en verklig internationell solidaritet. Det handlar om biståndet. Men det är inte det viktigaste. Det handlar också om rättvis handel och om att se till att de länder som är i ett utvecklingsskede får möjlighet att skapa egna resurser. Skuldavskrivningar är utmärkt som ett medel att minska fattiga länders beroende av rika länder, men de ska inte förknippas med krav på nyliberal ekonomisk politik. De ska inte förknippas med krav på utförsäljningar och försämringar för de sämst ställda. Länderna ska tvärtom ges möjlighet att utforma sin politik själva.

Vi måste säga nej till supermaktspolitik och ockupationer, vare sig det gäller Irak eller Palestina. Vi måste stå för en politik som har rättvisa och solidaritet som ledord.

(Applåder)

Anf. 31 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Jag har två frågor till Lars Ohly.

Lars Ohly sade, inte utan ett visst välbehag: Den europeiska visionen lider av en kris.

I går kunde vi se hur Chirac och Blair möttes. Efter det mötet kunde de inte ens hålla en presskonferens gemensamt. För mig inger det en väldigt stark oro. Jag känner stor olust inför de risker som detta innebär.

Lars Ohly är nöjd och belåten. Jag ser EU som en väg att åstadkomma rättssamhällen runtom i Europa, att motverka korruption och verka för demokrati och mänskliga fri- och rättigheter. EU är för mig en möjlighet, inte ett hot.

Vilket är Lars Ohlys alternativ till EU? Vad vill han se i stället?

Lars Ohly snuddade vid frågan om de apatiska flyktingbarnen. Som mediekonsumenter får vi, om inte dagligen så i alla fall ofta höra olika typer av ultimativa krav från något av de partier som ingår i vänsterkartellen. Lars Ohly har till exempel ställt ultimatum när det gäller arbetstid. Lös arbetstidsfrågan, det vill säga låt oss som är friska och har arbete arbeta mindre. Det har han ställt ultimatum kring, men inte när det gäller de apatiska flyktingbarnen. Det tror jag att många är ganska frågande inför. Du samarbetar med en regering som kastar ut de här barnen i stället för att ge dem en fristad i vårt land. Förklara det.

Anf. 32 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Det finns inget välbehag i att EU lider av en kris. Det finns ett välbehag i den hoppfullhet som de franska och holländska nejen har gett oss eftersom de visar att det kanske nu är möjligt att föra en diskussion om reella förändringar. Den europeiska unionen ska inte bara rulla på i gamla hjulspår i någon sorts ödesbestämd målsättning att skapa en europeisk superstat i Europa utan folklig förankring.

Vi måste demokratisera. Vi måste förändra. Vi måste lyssna till den starka kritik som fanns i Sverige i den svenska folkomröstningen om emu som enligt vallokalsundersökningen byggde på välfärds- och demokratiargument. Då måste man fråga sig: Vad saknas? Jo, välfärd och demokrati. Vad måste tillföras? Välfärd och demokrati.

När det gäller de apatiska flyktingbarnen vill jag säga att Göran Hägglund ingår i en allians. I denna allians har det största partiet hjälpt regeringen att få igenom ett nej till det fempartiinitiativ som Göran Hägglund och jag stod bakom för att ge de apatiska flyktingbarnen en chans att stanna i Sverige.

Vi är lika skyldiga du och jag, om inte Göran Hägglund säger: Jag kommer att ställa ultimatum till Fredrik Reinfeldt. Han kommer aldrig att bli statsminister med min hjälp om han inte ändrar sig vad gäller de apatiska barnen.

(Applåder)

Anf. 33 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Lars Ohly känner hoppfullhet när ledarna för två av Europas största länder inte kan hålla en gemensam presskonferens längre. Det känner inte jag. Jag känner en oro inför vad som ska följa. Jag tror att samarbete och gemenskap är ett bättre sätt att möta gemensamma problem än att var och en går sin egen väg. Vi har sett vad det har lett till tidigare.

Den tankepaus som av allt att döma kommer att uppkomma ger möjlighet att reflektera, fundera och arbeta för ett EU som är mer demokra-

tiskt och som går mer i takt med sina medborgare, är mer öppet och så vidare.

Det utrymmet vill jag att vi ska använda. Det finns det en bred enighet kring här i Sveriges riksdag. Lars Ohly står ju för en helt annan politik. Han tycker inte att Sverige ska vara med i den gemenskap som existerar. Han vill inte att Sverige ska vara med i det demokratiska samarbete som finns och som har löst mängder av problem och som jag tror behövs för att möta morgondagens utmaningar.

Vad är ditt alternativ, Lars Ohly? Vilka ska Sverige samarbeta med om vi ska samarbeta med någon?

När det gäller de apatiska flyktingbarnen arbetar vi inom Allians för Sverige i begränsad utsträckning med ultimatum. Ännu har inget ultimatum utdelats från något parti, utan vi samverkar och samtalar med varandra på ett förtroendefullt sätt. Den utveckling som vi hittills har sett är också fyra partier som närmar sig varandra när det gäller bilden av verkligheten och när det gäller förslag till lösningar på de problem som finns.

Tittar vi på vänsterkartellen ser vi en helt omvänd utveckling med tre partier som spretar alltmer, med en politik som skiljer sig alltmer och där råkurr är det gällande klimatet i stället för förtroende och samarbete. Det bådär inte gott. Jag konstaterar också att Lars Ohly här valde kortare arbetstid för oss som har arbete framför de apatiska flyktingbarnen.

Anf. 34 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Med förlov sagt: Det finns större problem i Europa än att Jacques Chirac och Tony Blair inte kan hålla en presskonferens tillsammans. Det finns problem med en arbetslöshet som i de flesta EU-länder är långt högre än den i Sverige. Det finns problem med ökade klass- och könsskillnader. Det finns problem med människor som inte kan forma sina liv därför att de inte får förutsättningar till det. Det finns problem med avregleringar, skattesänkningar och orättvisor. Det finns problem med bristande välfärd. Det finns problem med gamla könsmaktsstrukturer. Men Göran Hägglund är bekymrad för att Chirac och Blair inte kan hålla en presskonferens tillsammans.

Låt oss lösa de verkliga problemen! Låt oss ta väljarnas nej på allvar och säga: Vi hörde. Det finns för lite demokrati och för lite välfärd. Vi måste förändra. Det vore att ta väljarna och medborgarna på allvar.

När det gäller de apatiska flyktingbarnen är det uppenbart att en röst på Göran Hägglund kan bli en röst på Moderaternas syn att de apatiska flyktingbarnen inte ska få stanna i Sverige. Det är vad Göran Hägglund säger. Och du beskyller oss för att inte ta till storläggan i den frågan! Som en annan, dig närstående partiledare sade i en tv-debatt: Sopa rent framför egen dörr först!

(Applåder)

Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c):

Herr talman! I dagarna tar tusentals ungdomar studenten. Uppslupna röster sjunger om att ”den ljusnande framtid är vår”. Vilken underbar bild när försommaren är på väg in i högsommar!

Ta den bilden och tänk tillbaka ett ögonblick. Hur var det när ni själva tog studenten? Hur kändes det på morgonen när ni äntligen fick ta

på er studentmössan, när ni fick lämna klassrummet och springa ut i vårsolen? Visst kommer känslorna tillbaka – av optimism, förhoppningar och framtidstro.

För många studenter är det precis så det känns i dag – som om en hel värld, full av möjligheter, ligger för deras fötter. Så känns det för alla dem som lämnar gymnasiet med ett slutbetyg i handen, som vet att sommarjobbet väntar om några veckor och till hösten kanske studier på högskola eller universitet.

Till alla er vill jag säga: Vi ser er och gläds med er för de mål ni har uppnått! Och vi har ett besked att ge er: Vi är överens, från höger till vänster, om att varannan gymnasiestudent ska kunna gå vidare till högskolan.

Men långt ifrån alla lämnar gymnasiet med ett slutbetyg. Vilket är vårt besked till alla dem som inte kan ta på sig studentmössan i dag, till alla som började gymnasiet med stora förhoppningar men som gymnasieskolan svek och som till slut inte såg någon annan utväg än att hoppa av i förtid?

Vilket är beskedet till alla dem som trots svårigheter kämpade sig igenom men som nu står där med ett ofullständigt betyg i handen? Vilken är deras chans till en ljusnande framtid och ett livslångt lärande?

Det är klart att man kan göra som Wanja Lundby-Wedin på LO. När hon får prata fritt ur hjärtat tycker hon att det är bra att jobb som inte kräver högskoleutbildning flyttar utomlands. Det är beskedet från en av arbetarrörelsens främsta företrädare. För mig är det ett slag i ansiktet på alla dem som inget hellre vill än att skaffa sig en bra yrkesutbildning och ett bra jobb.

Herr talman! Man ska kunna vara yrkesstolt. Det är mitt besked till var och en som valt en yrkesutbildning på gymnasiet, som inget hellre vill än att bli snickare, rörmokare, sömmerska eller tapetserare. Er insats är värdefull! Ni är också viktiga i det svenska samhället. Ni behövs för att den ljusnande framtiden ska bli vår.

Och ska det löftet vara något värt krävs det en annan gymnasieskola – en som inte lämnar var femte elev i sticket och pressar in alla i samma mall, en som ser både den som lär bra med händerna och den som lär bra med huvudet och som inte säger att det ena är finare än det andra. I själva verket är det ju som två händer på samma kropp som båda behövs för att helheten ska fungera.

I mitt Sverige finns det inga överflödiga jobb, inga jobb som hellre borde göras utomlands än här hemma i Sverige. Det finns inga överflödiga människor och inga insatser som är för små för att tas till vara.

Men den insikten saknas hos socialdemokratin. I stället tvingas vi se på hur skolavslutningarna passerar och kön av ungdomar som gymnasieskolan lämnat i sticket bara växer. Vi tvingas se på när ungdomsarbetslösheten, som ett brev på posten, rakar i höjden och nu är uppe i samma extrema nivåer som under krisen på 90-talet. Vi tvingas se på när Försäkringskassan, med regeringens goda minne, förtidspensionerar 30-åringar trots att de borde ha ett långt och rikt yrkesliv framför sig.

Vad är det för samhälle? Vad är det för arbetsmarknad som inte verkar ha plats för vare sig invandrare, kvinnor, dem som är över 55 eller, för den delen, dem som är under 30? Måste man verkligen vara en vit, medelålders man utan sjuka barn att ta hand om och bosatt i en större

stad för att få plats på den svenska arbetsmarknaden? Är det verkligen okej att mer än en miljon människor i morse inte hade ett jobb att gå till?

Herr talman! Sverige behöver alla jobb vi kan få. Alla ska få en chans att vara med och bidra. Men många svenskar känner sig inte uppskattade. Ta alla snickare, elektriker, städare och industriarbetare – kvinnor och män som jobbar från morgon till kväll, som betalar sina skatter, som drar sitt strå till stacken och som sliter för att få vardagspusslet att gå ihop men som ändå inte värderas.

Lika lite värderas företagarnas och entreprenörernas bidrag. När statsministern får frågor om Sveriges brist på tillväxt och företagande är nämligen svaret att det nu är den offentliga sektorns tur att växa. I frågestunden för bara några veckor sedan sade han att det viktiga var att hålla upp bidragen så att köpkraften kan öka. Han drog samma visa i dag.

Vad säger det egentligen om statsministerns syn på tillväxt och utveckling och om hans kunskaper i ekonomi?

För var börjar det egentligen? Börjar tillväxten och utvecklingen med stora satsningar på offentlig sektor? Eller börjar det med en utveckling i företag och näringsliv? Det kanske låter som en enkel och självklar fråga, inte minst för ekonomer. Men sanningen är att den är befogad och att svaren visar på en fundamental skillnad i synsätt mellan vänsterkartellen och alliansen.

För mig börjar det med människor som får vara företagsamma, med att vi ger entreprenörer en sportslig chans att starta och driva företag där de kan utveckla och tillverka nya produkter och sälja dem, här i Sverige men också utomlands, så att vi får intäkter till landet. För mig börjar det med företagare som producerar, anställer och betalar sina skatter så att vi får pengar att betala för vården, skolan och omsorgen och allt som vi vill göra gemensamt.

Så är det inte för statsministern. För honom börjar det med den offentliga sektorn. Företagarna och entreprenörerna får klara sig bäst de vill, och resurserna till det gemensamma är som manna som faller ned från himlen.

Jag tycker att det är intressant att se att kommunisten Lars Ohly och socialisten Göran Persson är helt överrens om denna ekonomiska teori. Visst är det lätt att förstå att människor i dag frågar sig vart alla pengarna tar vägen när det är dessa två herrar som styr ekonomin i Sverige.

Skillnaden i synsätt mellan Centerpartiets Allians för Sverige och socialdemokratins vänsterkartell är fundamental. Det är det som gör det självklart att huvuduppgiften för mig är att skapa fler jobb i fler och växande företag, så att fler kan gå från bidragsberoende till arbete och egen försörjning. För det är bara så vi kan få pengar till fler lärare i skolan, fler undersköterskor i vården och fler hjälpande händer i äldreomsorgen.

Det är nästan så man skäms, men sanningen är att Sverige helt saknar ett samlat program för att skapa nya jobb. Trots att vi har en skyhögt arbetslöshet har vi inte haft någon riktig debatt om hur vi skapar de här nya jobben, men väl en ständigt återkommande debatt om socialförsäkringarna, trots att Socialdemokraterna egentligen är överrens med Moderaterna om ersättningsnivåerna, om än i olika system.

Trots mer än en miljon arbetslösa har vi bara ett enda mål som handlar om jobben, medan vi har 16 mål som handlar om hur vi ska förbättra miljön.

Jag tycker att det är hög tid att Sverige får ett samlat program för jobb, riktiga jobb, i vårt land, inte bara konstlade Amsätgärder som förmodligen statsministern kommer att återkomma till lite senare. Just därför kommer vi i Centerpartiet att fokusera på det här programmet på centerstämman här i Stockholm i helgen.

Vi kommer att fokusera

- på att sätta upp konkreta mål, inte för hur man manipulerar statistik utan för hur vi skapar riktiga nya jobb,
- på att skapa ett bra företagsklimat, som bygger på ett större regionalt ansvar för jobb och företagande, med regelförenklingar och skattelättnader som gör det lönsamt att starta och driva företag,
- på bättre kommunikationer och service i hela landet,
- på kraftfulla och träffsäkra insatser som gör det lönsamt att anställa de som i dag tvingas leva på bidrag,
- på utveckling och forskning för att ta Sverige tillbaka till toppen i miljöarbetet, där vi använder miljön som en hävstång för fortsatt jobbutveckling,
- på skattesänkningar för människor med låga och normala inkomster, företrädesvis kvinnor, som ger mer pengar kvar i plånboken för den som går från bidragsberoende till eget arbete och
- på ett arbetsliv med delaktighet och ansvar som gör människor friska, inte minst i den offentliga sektorn.

Vi i Centerpartiet tar arbetslösheten på allvar. Vi sätter upp konkreta mål för hur vi ska skapa fler jobb. Vi vill sätta Sverige i arbete, och vi vill ta ett samlat grepp för att åstadkomma det. Vi ska ge hopp och framtidstro till svenska folket.

Herr talman! Förvalskampanjen har precis börjat, och Socialdemokraterna tar nu varje chans att tala om att den svenska modellen har lyckats. Och många köper det. Det stämmer ju så bra med den självbild som vi har fostrats in i.

Men är det verkligen så bra som man säger?

Det är klart, om man väljer sina siffror kan man få ihop vilken sanning som helst. Det vet redan en student på grundkursen i statistik.

Häromdagen fick vi svart på vitt från Ekonomistyrningsverket vad socialdemokratisk politik innebär. Och jag måste säga att som centerpartiledare blir jag särskilt bekymrad av det som sker.

Vi tog ansvar för Sverige under 90-talet, både i den första borgerliga regeringen och tillsammans med Socialdemokraterna. Vi var med och sanerade statens finanser därför att krisen var så allvarlig, underskottet var så stort och statsskulden så hög. Det handlade om Sveriges framtid.

I Centerpartiet lärde vi oss en del av det: att det handlar om att samla i ladorna under de goda åren, för att ha något att ta av när lågkonjunkturen kommer, och att inte vältra över skulderna på våra barn och våra barnbarn.

Men Socialdemokraterna tycks ingenting ha lärt. Även om de gör sitt bästa för att skylta över är sanningen att upplåningen ökar och skulderna

växer. Enligt den senaste beräkningen kommer statsbudgeten att gå med 170 miljarder i underskott de närmaste fyra åren.

Det sker precis efter en högkonjunktur och samtidigt som ungdomsarbetslösheten ligger på skyhöga 17 %. Alltför många unga går direkt till pensionärlivet utan att ens ha fått chansen att passera yrkeslivet. Om jag vore arbetslivsminister Hans Karlsson skulle jag skynda mig att ändra devisen på min hemsida till Mannen som gav massarbetslösheten ett ansikte.

Herr talman! Det handlar om Sveriges framtid, men det handlar också om Europas framtid. Därför att vår förmåga att skapa jobb och företagssamhet hänger samman med hela Europas konkurrenskraft.

I morgon samlas Europeiska rådet i Bryssel. I går signalerade statsministern att regeringen sannolikt skjuter upp den svenska processen kring fördraget.

Från Centerpartiets sida tycker vi att det är naturligt att nu vänta in resonemangen från toppmötet, för att sedan kunna ta ställning till hur den svenska processen ska se ut. Tidtabellen kan inte vara viktigare än att få ett fördrag som är brett förankrat hos Europas folk.

Samtidigt är den debatt som nu växer runtom i Europa i själva verket ganska lätt att förstå. För kritiken vi hör är effekten av att EU har tillåtits växa för mycket på bredden. Socialister Europa runt har låtit EU ta sig an för många frågor som inte hör hemma på EU-nivå. Och människor tycker inte om den utvecklingen. Den senaste i raden var Lars Ohly alldeles nyss som tyckte att EU skulle ägna sig åt välfärdsfrågor också.

Vi i Centerpartiet gick till val i Europaparlamentsvalet på ett smalare men vassare EU. Den devisen känns mer aktuell än någonsin.

Nu gäller det att vi ser till att vi får den möjligheten, att vi nyttjar den tid som vi får för reflexion till att gå vidare och forma ett smalare men vassare EU, ett EU som är starkt nog att ta sig an miljöfrågorna, som har muskler nog att ta sig an den internationella brottsligheten och som tar ansvar för säkerheten i Europa och bidrar till en fredlig utveckling utanför EU:s gränser, men som inte lägger sig i det vi hellre kan besluta om här hemma.

Jag tror på Europa. Jag tror på EU som idé. Oavsett vad som händer med det här fördraget måste idén om Europa utvecklas och leva vidare. Oavsett det som nu sker måste vi slå vakt om det som är EU:s grundidé, att i fredlig samverkan fläta samman Europas länder för att minska spänningar och förebygga konflikter.

Om vi inte ser upp är risken stor att vi får en helt annan Europadebatt, en debatt som handlar mer om vilka som inte får plats i EU-samarbetet än vilka som får det. Finns det plats i EU för muslimer? Finns det plats i EU för Ukraina? Finns det plats i EU för länderna på Balkan?

Får vi en sådan debatt, vad har då hänt med själva grundtanken i Europasamarbetet?

Möjligheten till ett EU-medlemskap har spelat roll för den snabba demokratiseringen i Öst- och Centraleuropa, och den betyder mycket för dem som står på tur. Om vi stänger den möjligheten, vad ska de då längta till? Vad ska kvinnorna i Turkiet, som ser EU som sin chans att få samma rättigheter som männen, längta till? Och vad ska alla de som kämpar för demokrati och frihet på Balkan och i Ukraina längta till?

För mig är svaret självklart. Utvecklingen får inte leda till ett EU som sluter sig mot omvärlden och flyttar fokus inåt. Vi slogs för den utvidgning som precis har ägt rum. Vi kommer att kämpa för att också Turkiet, Bulgarien, Ukraina och länderna på Balkan ska kunna längta efter en plats i EU.

Nu behövs det mer än någonsin en kraft som orkar formulera en dröm för Europa, som orkar stå upp för grundtankarna i Europasamarbetet.

Här hemma behövs det också en kraft som formulerar en dröm för Sverige, en dröm om ett tryggare Sverige, ett öppnare Sverige och ett företagsamt och grönt Sverige, ett Sverige att längta till och ett Sverige att längta efter.

(Applåder)

Anf. 36 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag tror nog att det bara var Maud Olofsson som hörde att jag ville att EU skulle syssla med mer saker. Jag menar tvärtom att välfärdskritiken, alltså kritiken från medborgarna för bristande välfärd, bygger på att Europeiska unionen i dag har fastlagt en ekonomisk politik av avregleringar, av minskade offentlig sektor, av sänkta skatter som leder till att det nationellt blir svårare att bygga välfärd. Vi bör i stället återföra beslutanderätt från EU-systemet till de nationella parlamenten.

Men det var inte därför jag begärde replik. Vi har roat oss med att gå igenom vad Centerns förslag till skatterabatt i stället för avdrag och skattesänkningar leder till i olika inkomstkikt.

Då visar det sig att den som tjänar lika mycket per år som Fredrik Reinfeldt tjänar per månad skulle få 30 kr skattesänkning i månaden, eller förändrad nettoinkomst, som det heter. Den som tjänar 12 000 i månaden skulle få 40 kr mer i plånboken i månaden. Men den som tjänar 25 000 i månaden skulle få 970 kr mer i månaden.

Maud Olofsson står här och talar som om hon stod för en politik för rättvisa, men det är precis tvärtom. Du vill sänka skatter och införa regler som gynnar dem som har de högsta inkomsterna medan de som har de lägsta inkomsterna återigen skulle förlora på er politik.

Anf. 37 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Lars Ohly stod här nyss och sade att det är för lite välfärdspolitik. Det är det som gör att människor röstar nej till EU och tycker att det här går för fort. Man säger att det är EU som påverkar våra skatter. Men dem bestämmer vi själva. Det är inte EU som bestämmer skatterna. Det är viktigt att se att vi måste lägga tillbaka makt från EU. Det är dina socialistvänner som tycker att vi ska ha mer makt i EU.

Du sade också att det måste vara mer makt till de nationella parlamenten. Det är precis det som står i fördraget – som du är emot! Det är bara de instrument som ska till för att få ett smalare men vassare EU som EU ska ta hand om, där vi lämnar ifrån oss bara de uppdrag som den nationella nivån är för liten för. Där ska man vara stark.

Du har inget alternativ. Du har inget alternativ därför att du menar att EU ska ha den större makten.

Sedan var det våra sänkta skatter. Jag är ledsen Lars Ohly, men jag lutar inte på dina ekonomiska beräkningar. Jag har studerat dina teorier om hur ekonomi fungerar, där du tror att pengar ramlar ned från himlen utan

produktion, där du tror att starka bidragssystem är det enda sättet att få en ökad efterfrågan och klara jobben, där du tror att ett ökat bidragsberoende leder till en bättre ekonomi. De ekonomiska teorierna ger jag inte mycket för.

Det innebär att vi lutar mer på de beräkningar som vi själva gör. Vi har siktet inställt på sänkta skatter för dem med låga och normala inkomster, kvinnor i offentlig sektor, kvinnor inom handel. Det är de som ska ha skattesänkningarna, inte de höginkomsttagare som du har bidragit till att ge skattesänkningar.

Anf. 38 LARS OHLY (v) replik:

Herr talman! Jag har märkt några gånger när Maud Olofsson har diskuterat EU:s grundlag att det finns vissa kunskapsbrister. Det kan bero på att man inte har hunnit läsa hela fördragstexten. Det har jag full förståelse för.

Men det finns inte ett exempel i det grundlagsförslag, som nu har fallit, på att man överför makt från EU-systemet till nationella parlament. Det finns inte heller ett enda exempel sedan 1995 när Sverige blev medlem på att en sådan maktöverföring har skett. Maktöverföringen har gått åt andra hållet. De nationella parlamenten har fått mindre beslutanderätt, EU sysslar med fler frågor och det är fler frågor att hantera på EU-nivå. För att vi ska hantera välfärden behöver vi återföra makten till de nationella parlamenten. Vi behöver också göra oss fria från den tvångströja som avregleringspolitiken och den nyliberala ekonomiska politiken innebär.

Mina siffror är tagna från riksdagens utredningstjänst. Det är intressant att du ifrågasätter dem. De visar att genomsnittlig förändring av nettointkomsten i inkomstkiktet ungefär lika mycket per år som Reinfeldt tjänar per månad blir 30 kr i månaden. Det blir 40 kr i månaden till den som tjänar 12 000, ungefär 110 kr i månaden för den som tjänar 15 000, men 970 kr per månad för den som tjänar 25 000. Det är svårt att smita från det, Maud Olofsson.

Anf. 39 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Inte vet jag vem det är som kan läsa innantill. I det nya fördraget har åtminstone jag läst in att de nationella parlamenten kommer att få en större delaktighet i de beslut som fattas i EU. Inte tror jag att det är jag som brister i kunskap utan det är möjligt att Lars Ohly har hoppat över någon mening som han inte vill läsa.

Vi sänker skatterna för dem med låga och normala inkomster. Jag vet inte vad du har ställt för fråga till riksdagens utredningstjänst. Det är dit siktet är inställt. Vi ska stimulera också kvinnor med låga inkomster att kunna leva på sin lön – mer pengar kvar i plånboken.

Den andra delen handlar om skattesänkningar så att det ska bli fler jobb. Om vi inte skapar fler jobb, om inte företag vill anställa fler människor, kommer vi inte att ha några pengar till välfärd. Det är sanningen. Det är den politiken som Lars Ohly ger stöd för till den regering som sitter i dag.

Det är märkligt att vi för en debatt där den traditionella arbetarrörelsen inte har några idéer om hur vi ska skapa jobb. Den enda idé man förfäktar är hur vi ska få fler människor att leva på bidrag. Det är en mycket underlig utveckling som vi ser i Sverige.

Låt Allians för Sverige ta på sig uppdraget att skapa jobb, utveckling och framtidstro. Det är en utmaning som jag gärna tar på mig i alliansen. (Applåder)

Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman, lyssnare, tittare, riksdagsledamöter! Det är alltför sällan som de politiska dagsfrågorna, sakpolitiken, kopplas till ideologi och vad man har för grundvärderingar. Jag tänkte försöka göra det lite grann i dag.

Jag tänkte börja med den fråga som jag tror alla debattörer hittills har varit inne på, nämligen EU-frågan. Där händer det mycket. Min bild är att EU har blivit en koloss på lerfötter. Europas ledare står handfallna när medborgarna säger nej till mer överstatlighet och att än mer makt ska flytta ännu längre bort. Ingen verkar ens ha tänkt igenom tanken att medborgarna kan säga nej och vad det innebär. Verkligheten kommer dock nu i kapp drömmarna.

Eliten kan inte hur länge som helst bygga sina luftslott utan att ha människor med sig. I dag skriver Dagens Nyheter på ledarplats om en bristande demokratisk förankring som är Europeiska unionens arvsynd. Tidningen talar om problemen med en byråkrati i stället för demokrati. Jag kände på morgonsidan att jag behövde gnugga mig i ögonen för att se om jag var vaknen. Sent ska syndaren vakna, även om det är i elfte timmen.

Tänk om den fina tidningen, och några till, i ett tidigare skede hade hjälpt till med att medverka i en opinionsbildning för en demokratisk förankring. Då hade man inte behövt gå rakt in i väggen nu med en konstitution som medborgarna inte vill ha. Svårare ändå är det för de politiska ledare som har identifierat sig med unionen som projekt. Kommissionens reaktion efter folkomröstningarna tyder på fullständig förvirring och brist på verklighetsförankring. Ungefär detsamma gäller för både Chirac och Schröder i de stora kärnländerna Tyskland och Frankrike. De tycks i dag stå alltmer ensamma och nakna i sin arrogans och bristande verklighetsförankring.

Vår statsminister har de senaste veckorna haft nästan alla åsikter man kan tänka sig i frågan. Men det är väl den senaste som gäller. Nu tycks en tillnyktring ha tillträtt. Man kan inte gå på som om inget har hänt hur länge som helst. Det rimliga i dag är att erkänna att konstitutionen har fallit. Den som vill ha med människor måste börja om från början och utgå från att makten ska läggas närmare människor, bli nåbar. Demokrati och förankring måste vara en utgångspunkt, inte en eventuell fråga efteråt som måste tas om hand.

Den som vill vara kvar som politisk ledare i det här läget bör nog akta sig för att krampa kring en konstitution som redan har gått på grund och havererat. Här i Sveriges riksdag tycks Moderaterna fortfarande inte förstå vad som har hänt och driver därför den linjen.

Mycket talar också för att euron är på väg mot allt större problem. Sveriges riksdag kan i dag tacka svenska folket för att vi inte står där med samma problem som Tyskland och Italien. Nästan hela EU har ekonomiska problem och hög arbetslöshet. Det har vi också. Men vi har nu en lägre ränta och bättre konjunktur än eurozonen. Det är precis tvärtom mot vad euroanhängarna påstod att vi skulle få. En egen valuta är ingen garanti för en bra ekonomi, men den ger en bättre flexibilitet och anpassning till den ekonomiska situation som landet befinner sig i. Vi hade rätt inför folkomröstningen för två år sedan, och svenska folket var då klokare än majoriteten i landets riksdag och regering. Jag tror att detsamma gäller nu i Holland och Frankrike.

Grön ideologi är en politik för deltagande demokrati och decentralisering.

(Applåder)

Världens ekosystem mår allt sämre. För ett par månader sedan presenterades världens största undersökning om planetens hälsotillstånd. 1 360 experter från 95 länder medverkade i den här FN-undersökningen. Forskarna utgick från ekosystemen och de tjänster och varor som de ger oss och som i många fall är förutsättningarna för mänskligt liv. Man sammanfattade problemen på planeten i fyra punkter:

1. Klimatförändring och övergödning är två av de största hoten mot ekosystemens tjänster.
2. Utrotningen av arter är i dag 500–1 000 gånger snabbare än det naturliga utdöendet.
3. Världsfisket befinner sig i djup kris. Ekosystemen ”flippar” och når tröskleffekter som helt raserar den naturliga produktionen, och det är i haven som vi ser de värsta och största problemen i dag.
4. Två miljarder människor lever i torra områden, särskilt utsatta för försämringen av ekosystemtjänster.

Det är det här som är de stora utmaningarna om vi ska klara av FN:s millenniemål.

Klimatfrågan är alltså en av vår tids stora politiska frågor. Utsläppen av fossil koldioxid från oljebränslen ger en växthuseffekt som ändrar klimatet. Redan i dag finns det 25 miljoner lidande klimatflyktingar på vår planet. Antalet blir bara större som flyr undan torka eller översvämningar.

Grundproblemet är att vi på kort tid bränner upp jordens resurser av olja och andra fossila tillgångar, och för varje dag minskar tillgången samtidigt som efterfrågan från jordens befolkning ökar. Det går inte ihop miljömässigt, och inte heller ekonomiskt.

Oljan börjar bli dyr, och den kommer bara att bli dyrare, inte på grund av skatter utan på grund av att just tillgången minskar och efterfrågan ökar. Marknadsekonomi, kallas det.

Jag vet ingen som på allvar ifrågasätter det här. Det vore intressant att höra om det finns någon här bland partiledarna som har någon annan åsikt.

Vi kan välja att ignorera den här frågan och kommer då att vakna upp på ett ganska hårdhänt sätt med att vi inte längre har råd att köra våra älskade bilar till exempel. Blodomloppet, transportererna i vår ekonomi, kommer att slamma igen ordentligt.

Vi kan också välja att i Europa sänka skatten på bensin och diesel. Det leder dock till ännu högre efterfrågan och ännu högre oljepriser. I USA har man valt just den linjen, och de är i dag i ett ännu värre oljeberoende, med ännu snabbare prisökningar än vi. Det är USA som är problemet snarare än Europa.

Den gröna modellen är att i stället välja att försöka göra något åt oljeberoendet. Vi kan köpa snålare bilar. Vi kan köpa bilar som går på miljöbättre bränslen. Vi kan lägga över en del transporter på järnväg.

Vi från Miljöpartiet har länge blivit hänade, men grön politik har i år plötsligt lett till en explosion av nya miljöbilar. Stora annonskampanjer avlöser varandra. Till och med Volvo och Saab är plötsligt med på banan.

Orsaken är att vi har sänkt förmånsvärdet för miljöbilar. Vi har skattebefriat biobränslen. Vi har gett miljöbilar gratis parkering i storstäderna. Vi har sett till att miljöbilar slipper trängselavgifter. Vi har tagit fram en ny lag som ser till att alternativen kommer ut i mackarna runt om i landet och att minst 25 % av alla nya bilar som staten köper in ska vara miljöbilar.

Den glada nyheten är också att vi har stora möjligheter att producera våra egna bränslen. Biogas kommer alltmer, och genom att använda avfall från hushåll och industri har vi möjlighet att få biogas som ett relativt stort bränsle över hela landet med täckning. Där har vi produktion redan på en rad platser i Sverige, och distributionen med nya mackar och tankställen växer snabbt.

Etanol är det som ökar snabbast, och vi har också möjlighet att producera etanol i Sverige. Det finns redan en del produktion, inte så mycket, men vi kan också i dag importera billigare etanol än bensin.

Alternativen till både bensin och diesel kan dock komma allra mest från massaindustrin i framtiden. Den stora resursen och möjligheten till svensk inhemsk förnybar produktion som ger nya jobb kan vi få fram inom massaindustrin. På praktiskt taget varje massaindustri från Blekinge i söder till Kalix i norr kan man producera nya bränslen från Sverige som ger trygghet, säkerhet, minskad sårbarhet och nya jobb.

Grön ideologi är en politik för minskad sårbarhet och en långsiktigt hållbar utveckling.

(Applåder)

Militärutgifterna ökar tyvärr igen. Det är framför allt USA som rustar. USA svarar för nästan hälften av världens samlade militära utgifter. De militära utgifterna 2004 var 1 035 miljarder dollar. Det samlade biståndet till fattiga länder var dock endast 79 miljarder dollar.

FN räknar med att det räcker med att en tiondel av världens samlade militärutgifter tas fram för att klara de viktiga millenniemålen till 2015, det vill säga att utrota den extrema fattigdomen, garantera grundskola för alla, minska barnadödligheten, bekämpa aids, halvera andelen människor utan bra dricksvatten och slå in mot en mer hållbar utveckling. Allt detta klarar vi, enligt FN, om vi bara använder en tiondel av allt det vi satsar på militära utgifter.

I Sverige har vi äntligen och sent omsider påbörjat en minskning av militärutgifterna, men nu diskuteras en ny stor satsning på ett obemannat stridsflygplan – detta redan innan de sista Jasplanen levererats. Jag tycker att Jasprojektet förskräcker. Det var utan tvekan 1900-talets största och mest misslyckade försvars- och industriprojekt. Skattebetalarna har lagt ut över 100 miljarder kronor på 200 plan, varav många aldrig kommer att flyga. Försvaret har inte bruk för mer än en bråkdel, och nu säger militären att det nya planet inte heller behövs.

I båda fallen handlar det om en internationell satsning med flera företag och länder inblandade. Det ligger en tung bevisbörda på dem som vill dra i gång ett nytt stort projekt för att bygga stridsflygplan. De måste kunna visa att det inte kan dra i väg på samma sätt igen. Mycket talar för att det är bättre att satsa pengarna på att lägga om till civil produktion.

Grön ideologi är en politik för fred, samarbete, förebyggande av konflikter och nedrustning.

(Applåder)

Både den gamla invandrapolitiken och den nuvarande integrationspolitiken har misslyckats med kraven att sätta jämlikhet samt lika rättigheter och möjligheter för individen i centrum. Det är som att mänskliga rättigheter är något som Sverige ska verka för ute i världen, men de kränkningar av rättigheterna som sker dagligen i Sverige på grund av rasism och diskriminering är någonting annat.

Vi anser att vi måste sluta förneka diskrimineringen. Vi måste inse att det inte handlar om att förbättra, hjälpa och ställa krav på invandrarna. Vi måste sätta lika rättigheter i centrum genom att utmana dem som har makten att diskriminera. Arbetsgivare, fackföreningar, politiker, tjänstemän och myndigheters handlingar måste granskas.

I Miljöpartiet har vi insett det här och driver därför en tuff anti-diskrimineringspolitik, där vi har medverkat för att skärpa lagstiftningen och ta fram medel för att utveckla och kontrollera metoder mot diskriminering. Vi har också satsat på att bygga upp lokala byråer mot diskriminering, dit människor kan vända sig och få hjälp. Vi har anslagit mer resurser till Diskrimineringsombudsmannen. Och så vidare.

I höstens budgetförhandlingar kommer vi återigen att prioritera kampen mot rasism och diskriminering. Vi kommer att aktualisera flera av de 50 förslag som miljöpartisten och utredaren Paul Lappalainen presenterade tidigare i veckan.

Grön ideologi är en politik för lika rättigheter och mot all diskriminering.

(Applåder)

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Den här partiledardebatten är intressant därför att den visar på en ideologisk skillnad mellan den politik som regeringen, socialdemokratin, står för och det alternativ som borgerligheten försöker att presentera. Jag säger ”försöker” därför att där saknas fortfarande den del av en politik som är helt avgörande för trovärdigheten, nämligen en sammanhållen ekonomisk politik. Utan en sådan blir det snart problem för landet. Det blir ett moras som vi har sett förut.

Jag tror att det var Maud Olofsson som sade att Hans Karlsson borde byta namn på sin hemsida och säga att han står för massarbetslösheten. Han gav den ett ansikte. Vi som kommer ihåg hur det var vet ju att Maud Olofsson var sakkunnig hos den politiker som gav massarbetslösheten ett ansikte, Börje Hörnlund. Och massarbetslösheten kom därför att man misskötte den samhälleliga ekonomin. Jag kommer att komma tillbaka till detta i replikskiften men också senare i mitt anförande. Det är det som hittills har visats i debatten, att de borgerliga saknar en ekonomisk politik.

För min del är det viktigt att visa att vi står för en politik som rymmer både trygghet och utveckling. Det är ingen motsättning däremellan. Tvärtom är det nog så att tryggheten är en förutsättning för utveckling i dagens hårda värld, och utvecklingen blir i sin tur en förutsättning för tryggheten. De driver varandra. Och gör man som de borgerliga gör, attackerar trygghetssystemen, och gör man som Moderaterna har föreslagit, riktar udden mot de sjuka, de arbetslösa, förtidspensionärerna, skapar man en osäkerhet, och man skapar spänningar i samhället. Därmed växer också de ekonomiska problemen. Utan trygghet, ingen utveckling. Utan utveckling, ingen trygghet.

Vi kan säga mycket om vårt Sverige. Jag är stolt över det land som är vårt. Det är klart att vi inte är nöjda med allting. Men kan alla de som uttrycker sig så ohyggligt kritiskt om vårt land plocka fram en annan samhällsmodell någon annanstans, gärna i vår del av världen, som har bättre resultat än vi? Vad är det man ska likna? Vilket land är förebilden? Det blir ju ingen trovärdighet i all den groteska beskrivning som riktas mot vårt land om ni inte också samtidigt kan peka på något annat som ni tycker utgör ett bättre alternativ. Därmed är det inte sagt att Sverige är perfekt, långt därifrån. Jag är den förste att erkänna detta. Så är det verkligen inte. Men vi ska vara stolta över det vi har åstadkommit, och vi har gjort det tillsammans, och vi lyckas bättre än andra.

Jag ska utveckla varför jag tror att vi lyckas bättre än andra. Det handlar nämligen om denna unika kombination som vår välfärdspolitik är ett uttryck för, satsning på både trygghet och utveckling.

Sverige är ett kunnigt land. Vi har en bättre utbildad befolkning och arbetskraft än kanske något annat land. Det är basen. Det kommer att vara basen också i fortsättningen. Och i den takt vi förmår hävda kunskap, bildning och forskning klarar vi också vår konkurrenskraft. I det ögonblick vi inte klarar att hävda oss internationellt i en tävling som bygger på kunskap och kompetens har vi bara en strategi att välja. Det är att börja sänka de svenska lönerna och konkurrera med allt lägre löner, att göra oss successivt fattigare därför att vi inte förmår tävla med andra om det som är kunskapsbaserat.

Vi är kunniga. Vi är med varje gång det kommer ett nytt teknikskifte. Och det är märkligt att en sådan liten ekonomi som den svenska varje gång förmår att vara med längst där framme när biotekniken utvecklas, när informationsteknologin växer fram eller när basnäringarna ska förfinnas och ge ytterligare intäkter till landet. Vi är med där, och vi är med där därför att vi har ett utbildningssystem som fungerar. Det börjar i förskolan. Hela vägen hänger det sedan ihop.

Vi är kunniga – ja. Men vi är också jämställda. Jag tror att det förklarar en del av våra framgångar. Det finns inget land i världen som kommer att kunna hävda sig i tävling med andra länder om man inte utnyttjar hela befolkningens kraft och kompetens. Ett samhälle med en samhällsordning som dömer kvinnor till underordning, en samhällsordning som bär strukturer som inordnar män och kvinnor i maktrelationer som förkväver kvinnors kompetens och kraft, kommer successivt att gå under och tillhöra förlorarna. Att vi är mer jämställda i Sverige än man är i annat land, att vi har en familjepolitik som syftar till detta, bidrar också till vår konkurrenskraft och till våra relativa framgångar gentemot andra.

Sverige är ett tryggt land. Vi är trygga. Vi kunde vara tryggare. Vi borde vara tryggare därför att den tid vi lever i är av sådant slag att ingen – jag säger ingen – på den svenska arbetsmarknaden kan vara säker på att det jobb som hon eller han har kommer att finnas kvar om ett år eller fem år eller tio år. Den tid är förbi då några kunde anse sig så privilegierade att de visste att de, när de hade fått sin högskoleutbildning, hade 30–40 års yrkesverksamhet framför sig och ingen period av arbetslöshet. Nu kommer omställningen att träffa alla, och det kommer att gå fort.

Det enda rimliga svaret i ett sådant sammanhang är att säga till människor: När du drabbas av denna omställning – för du kommer att kunna drabbas – ska du också veta att det finns ett skyddsnät som är av sådant slag att du inte behöver gå ifrån huset, att ungarnas fritidsverksamhet inte i grunden behöver fördärvas eller att det liv som du försöker bygga upp inte totalt slås sönder. Den tryggheten ska du känna. Den tryggheten har vi råd med.

Och just därför att den tryggheten finns där kan fackliga organisationer och andra bejaka en förändring av produktionen. Varje förändring utgör ju potentiellt en risk för den enskilde om inte tryggheten finns där. Men finns tryggheten där orkar man också se möjligheten. Därför blir tryggheten, de sociala försäkringarna, a-kassan och annat, en brygga från det gamla till det nya. Så fungerar det.

När nu udden riktas mot dessa sociala försäkringar, sjukförsäkring och a-kassa, riktar man udden mot det som gör att Sverige förmår hävda sig internationellt. Tänk er ett läge då en välutbildad person med en god inkomst ska ha det här beskedet: Vad du kommer att räkna med är en ytterst blygsam ekonomisk ersättning om du skulle bli arbetslös. Då blir det omedelbara svaret: nej, till alla förändringar. Nej, vi sätter oss till motvärn.

Och ett Sverige som vill vara öppet och som har en arbetskraft som inte vill förändring kommer inte att vara konkurrenskraftigt.

Vi är trygga. Därför är vi konkurrenskraftiga. Därför är det ett sådant bestämt nej till detta moderata systemskifte.

Jag talar väl om fackliga organisationer, hör ni det? I den här kammaren kanske det skulle göras oftare. Vi har hundratusentals förtroendevalda runtomkring på arbetsplatser som företräder sina kamrater men som också har ett intresse av att jobben långsiktigt tryggas och utvecklas. Ett instrument som de har skaffat sig är kollektivavtal. Kollektivavtalen är också tryggheten för företagare. Ingen företagare i Sverige behöver riskera att hon eller han slås ut av konkurrenter som väljer att konkurrera med lönedumpning. Låga löner är med kollektivavtalens kraft bortförhandlade. De som är bäst i varuproduktion eller tjänsteproduktion vinner

tävlingen, inte för att de har de lägsta lönerna utan för att de är bäst. Kollektivavtalen är en del av den svenska modellen, en del av förklaringen till att det går lite bättre för Sverige än för andra länder. Det tänker vi inte byta bort.

(Applåder)

Sverige är också ett land som är lite grönare än andra länder. Det är en enorm fördel. Det tycker jag att Peter Eriksson väldigt har utvecklat en del av argumenten för. Låt mig bara lägga till följande mycket praktiska reflexion: Vi vet att vi behöver göra jättelika investeringar för att komma bort från den livsstil som långsiktigt föröder förutsättningarna för nästa generation. Vi behöver byta sätt att exempelvis driva fram våra bilar. Vi behöver hitta ett nytt sätt att producera elektricitet och sådana saker. Allt sådant är förknippat med ny teknik, med forskning, med kunskap, med investeringar. Det är nytt. Det nya driver ekonomisk utveckling. Och det som driver ekonomisk utveckling skapar också nya jobb.

Vi är lite bättre i Sverige på att utveckla den gröna dimensionen av ekonomin. Just därför klarar vi oss också lite bättre än länder i övrigt. Vi är trygga. Vi är jämställda. Vi är lite grönare. Vi är kunniga, och vi är samarbetsinriktade. Så ser vår svenska modell ut. Över den är jag stolt, men jag är inte nöjd med resultatet. Vi kan bli bättre. Men jag byter inte bort denna modell mot något annat alldenstund det andra ju uppenbarligen inte tycks finnas i sinnevärlden.

Att leda ett land, att bygga en ekonomi, att ta ansvar för allt det som är så rikt i en nation, är en ohyggligt komplicerad process. Det finns ingenting lättare än att hitta fel i detta. Felfinnarnas marknad är alltid tillstädes när man diskuterar politik. Men det finns ingenting som är så svårt som att peka på sammanhängande, bättre alternativ. Ni som har stått här i talarstolen tidigare och dömt ut den svenska modellen – som jag sade: Lyft fram de bättre alternativen!

Herr talman! För mig är det också viktigt att säga några ord om den höst som ligger framför oss. Vi har en arbetslöshet som är för hög. Vi måste vidta fler åtgärder. För inte så länge sedan stod Bosse Ringholm här i talarstolen som finansminister och presenterade innevarande års budget. Då fick han ohyggligt mycket kritik av oppositionen för att han drog på för mycket. Det skulle bli överhettning i ekonomin, sade man. Vi lyssnade inte på oppositionen vid det tillfället, och tur var väl det. Vi tog i för lite. Vi skulle ha gjort mer. Jag underkänner fullständigt dem som går runt och tror att det är stora offentliga överskott man ska ha i ekonomin i ett läge då konjunkturen viker och arbetslösheten tenderar att växa. Det är då vi ska använda vår ekonomiska styrka.

Jag tar bestämt avstånd från dem som nedlåtande talar om arbetsmarknadspolitik som Amsjobb. Det är en återvändsgränd om ni väljer den linjen, för vi kommer aldrig att klara konjunkturskiftningar utan att ge människor en ny kompetens, en ny start, en möjlighet att flytta och företag en hjälpande hand. Ska allt det dömas ut för att lösas på marknadens villkor i en avreglerad ekonomi kommer vi att få ett väldigt hårt och väldigt kallt Sverige. Skulle det vara någon i fyrklövern som tror på regionalpolitikens välsignelser kan jag säga att de som kommer att få betala för en sådan politik naturligtvis i hög grad är landsbygdens folk.

Nej, vi håller ihop vår satsning, och vi tar framför allt avstamp i kunskapsuppbyggnad. Det vi kommer att ägna oss åt under hösten och

kommande år är ytterligare satsning på kunskap och kompetens. Vi kommer att se till att de unga människor som har en färdig högskoleutbildning också kommer i arbete. Vi ska se till att de unga människor som riskerar arbetslöshet hellre än att hamna i detta får en plats i högskolan. Det är precis som någon sade här förut, vi är överens om i Sveriges riksdag, från höger till vänster, att 50 % av en ungdomskull ska kunna gå vidare in i högskolan. Låt oss börja det programmet nu, när konjunkturen ser ut att vara lite dålig. Ungdomarna finns där, och de ska ha sin utbildningschans. Vi ska också gå vidare med att satsa kompetens på dem som finns i vård och omsorg och på så sätt både lyfta utbildningsnivån och samtidigt erbjuda arbete.

Det är ett stort och omfattande program som vi har ett ekonomiskt utrymme för eftersom det växer fram ett utrymme under utgiftstaket. Välj noga hur ni diskuterar offentlig ekonomi. Saldo är en sak, överskottsmål. Utgiftstaken, utgiftsnivån, är något annat. För första gången har vi en utgiftsnivå under taken som medger att vi kan börja satsa. Och vi tänker göra den här satsningen mot arbetslösheten. Kanske skrämmer det någon. Okej. Men det beror i så fall på att man har andra idéer om vad resurserna borde användas till, exempelvis stora skattesänkningar.

Trygghet och utveckling är en politik som hänger ihop och som har placerat Sverige i topp. Över detta är vi stolta men långtifrån nöjda. Vi tänker träget fortsätta vårt reformistiska arbete.

(Applåder)

Anf. 42 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Redan i öppningsmeningen gick det snett för Göran Persson i dag. Han sade att två alternativ står mot varandra i den här kammaren. Det ena var den borgerliga alliansen och det andra var Socialdemokraterna. Det var beskedet till här församlade miljöpartister och vänsterpartister. Ni finns inte. Ni är osynliggjorda. Ni ingår inte i den majoritetsbildning som Socialdemokraterna berättade om när det gäller hur de uppfattat resultatet av den förda politiken.

Är det där trovärdigt, Göran Persson, du som har stått här och haft förhör med olika borgerliga ledare? Här har vi haft en vänsterledare som säger att nu ska vi ha massor av nya utgifter finansierat med att vi ska jobba mindre. Och så ska vi starta en hetskampanj mot marknadsekonomi och privat äganderätt. Det var en lång utläggning från miljöpartisterna om hur vi ska jobba mindre och hur vi ska ställa om vår ekonomi. Det är väldigt oklart för mig hur det där ska leda till att vi ska få tillväxt. Det är möjligen det som också är idén, att vi inte ska ha tillväxt.

Då gör Göran Persson det enkelt för sig: De där behöver inte jag. Då är frågan till svenska folket: Tror ni på det? Tror ni att en röst på Göran Persson i nästa val är en röst på egen majoritet för Socialdemokraterna? Om ni inte tror på det är en röst på Göran Persson en röst på Peter Eriksson, Lars Ohly och möjligen också Gudrun Schyman – och Gud vet vad mer som hinner hända på vänsterkanten med det sönderfallningstempo som just nu präglar den miljön.

Är ditt besked till väljarna, Göran Persson, att du söker mandat för egen majoritet? Tror du verkligen på det du säger?

(Applåder)

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag har mött Carl Bildt i den här talarstolen. Jag har mött Bo Lundgren. Nu möter jag Fredrik Reinfeldt. Vid alla tillfällen har det låtit likadant: Du är beroende av vänsterpartisterna, du kommer att få göra som miljöpartisterna vill. Och jag har sagt samma sak vid varje tillfälle. Jag söker ett mandat för en socialdemokratisk regering hos väljarna. Sedan får vi se hur blir. Det är ingen av oss som vet vad resultatet blir. Men jag är förhoppningsfull om att den politik som jag nyss presenterade, när den jämförs med de budskap som har kommit från Fredrik Reinfeldt och högern, kommer att vara en politik som svenska folket vill ha. Det är det som det handlar om och inte diskussioner om spelteorier, om vem som tar den ena och vem som tar den andra.

Ni har bestämt er för att ni ska jobba fram ett alternativ tillsammans. Vi lägger fram vår politik. Den hänger ihop och jag har presenterat den. Du saknar ekonomisk politik, Fredrik Reinfeldt. Din koalitionsbroder, Lars Leijonborg, stod ju alldeles nyss här i talarstolen och sade att han inte vill ha några ersättningsnivåer på 60 % utan på 80 %.

Det blir på samma sätt den här gången som det blev förra gången, om nu olyckan är framme och ni får regera, att det enda som ni kan ena er kring är skattesänkningarna. När de sedan ska finansieras, ja, då bryter kuraget ihop. Sedan växer underskotten, de underskott som resulterar i konkurser i småföretag och i stigande räntor.

Tycker inte Fredrik Reinfeldt att det är ganska fantastiskt att vi har en situation just nu där vi har de lägsta räntorna sedan 20-talet? Vi har i praktiken ingen inflation i den svenska ekonomin. Det har den socialdemokratiska regeringen åstadkommit efter ert debacle. Vi har gjort det i samarbete med Centerpartiet, med Miljöpartiet och med Vänsterpartiet. Vi tänker fortsätta att samarbeta om den här politiken, därför att vi tror att svenska folket vill ha den.

(Applåder)

Anf. 44 FREDRIK REINFELDT (m) replik:

Herr talman! Det var märkligt, Göran Persson, för jag trodde att det var i ganska bred enighet, bland annat mellan socialdemokrater och moderater, som den nya självständiga Riksbanken, EU-medlemskapet, det nya pensionssystemet och den nya budgetordningen i riksdagen kom på plats. Det kanske någon gång vore klädsamt att du som så gärna pratar historia om 1990-talet också minns rätt.

När vi pratar om vänsterns regeringsalternativ heter det att det är spelteori och att det inte har med saken att göra. Men när vi pratar om det borgerliga regeringsalternativet är det jätteviktigt, den viktigaste frågan av allihop. Skillnaden är ju fundamental. På den borgerliga sidan har vi fyra partier som vill regera tillsammans, som förbereder sig tillsammans och som, hör och häpna, verkar tycka om varandra dessutom. Det är ju inte alltid man har sett det i politiken.

På vänstersidan har vi politiker som inte tror på varandra, som talar med varandra via ultimativa krav och som i dag har presterat helt olika synsätt på vilken väg Sverige ska gå. Då väljer Göran Persson den välkända socialdemokratiska tekniken att prata historia och förklara sig stolt så att han nästan spricker. Är detta trovärdigt? Har vi hört någonting av besked från Göran Persson om vad det är för framtid Sverige ska möta?

Är ditt besked till de många människorna i utanförskap att där ska de förbli därför att du inte ser dem, att det inte är ett problem som den socialdemokratiska regeringen förhåller sig till?

Jag har inte begärt ett mandat av svenska folket för att riva ned någon svensk modell, att ifrågasätta kollektivavtal eller ogilla många av de framgångar som jag har vuxit upp med att tycka om. Jag begär mandat för att människor ska få komma till sin rätt, att vi ska se människor gå från utanförskap till arbete, att det ska löna sig bättre att arbeta, för jag tror att den traditionen går att förena med så mycket annat som är bra i det här landet. Det är det som är det stora systemskiftet. Det är bara det att ni övergav arbetslinjen, att ni valde att vara så stolta att ni inte såg hur er politik förpassade människor till utanförskap utan möjlighet att påverka sina egna liv.

Ditt samhällsprojekt tar slut när människor är försörjda. Jag vill komma längre, därför att jag tror att människor har större kraft.
(Applåder)

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Hur trovärdig är egentligen Fredrik Reinfeldt? Jag har tittat på vad han har stått för i den här kammaren under sin tid som politiker. Det är ett rakt motsatt budskap mot nu. Han har inte varit anhängare av några kollektivavtal. Han har tvärtom bekämpat dem. Han har inte varit anhängare av någon offentlig sektor. Han har kallat den för ofantlig sektor. Och så sent som för några år sedan beskrev han det svenska folket som näst intill hjärntvättat för att de var så beroende av den offentliga sektorn, som han nu säger sig tro på.

Det är märkligt. Det är en förändring som väl bara kan förklaras av att Fredrik Reinfeldt och Moderaterna har insett en sak, att det inte går att vinna ett val i Sverige på moderat politik. Ska man vinna val i Sverige så är det den socialdemokratiska samhällsmodellen som man uppenbarligen i så fall måste ansluta sig till.

Ni moderater, och det gäller hela den moderata riksdagsgruppen som sitter här inne, är valda på ett helt annat budskap än det som Reinfeldt nu står och talar om. Om ni nu skulle få chansen att regera, vilket jag är långtifrån säker på att ni får, tror ni då på den politiken? Vilken trovärdighet har ni som har ägnat hela er tid i politiken åt att bekämpa den?

Vi skäms inte för vår historia. Jag är stolt över den. Jag är så stolt över det vi har åstadkommit att jag nu kan konstatera att för att det ska vara möjligt för en moderatledare att vinna ett val i Sverige måste han försöka kopiera socialdemokratisk politik. Men varför rösta på kopian när originalet finns?

(Applåder)

Är det någonting som jag känner mig trygg med, Fredrik Reinfeldt, så är det socialdemokratiens förmåga att regera. Beskyll oss gärna för att vara stolta så att vi spricker. Ja, vi är stolta över Sverige. Men vi är också oerhört samhällskritiska och ser problemen, och dem tänker vi ta itu med utifrån idealet om jämlikhet och äkta solidaritet. Och då duger bara de som tror på dessa visioner, inte de som försöker kopiera dem.

(Applåder)

Anf. 46 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte heller säker på att vi borgerliga kommer att vinna, men jag tror att vi kommer att vinna. Huvudskälet till det är att vi gör en verklighetsbeskrivning som människor känner igen till skillnad från den verklighetsflykt som vi har hört här från talarstolen nu i 15 minuter.

När statsministern säger att Sverige är i topp så stämmer det inte. När statsministern säger att det går bättre för Sverige än för andra länder så stämmer egentligen inte det heller. Sverige hade, tror jag, tolv länder framför sig i OECD:s så kallade välståndsliga när Socialdemokraterna återkom 1994, och det är lika många länder fortfarande. Sverige har inte gått om några länder. Sverige går inte bättre. Sverige går inte snabbare än andra. Sverige ligger inte i topp när man jämför skolresultat, tvärtom. Sverige ligger i botten när det gäller skolresultat.

Jag vill gärna återkomma till analysen, för det vore så bra om vi ändå kunde närma oss den och sedan tvista om metoderna. Är det så att massarbetslösheten till stor del har ersatts av massjukskrivningar, att den verkliga arbetslösheten är 17 %, att antalet arbetade timmar är lägre nu än det var i början på 1970-talet?

Är vi för det första överens om analysen att det finns ett enormt behov av en politik för mer arbete i Sverige? Och, för det andra, är vi överens om att kunskaperna har hamnat på undantag i den svenska skolan, att det finns ett stort behov av reformer som gör att skolan ger våra unga de verktyg de behöver i livet? Kan vi vara överens om dessa utgångspunkter eller ägnar sig statsministern åt verklighetsflykt på dessa två helt fundamentala områden?

(Applåder)

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tar den sista frågan först, om arbetslöshetens nivå. Jag har gått igenom det här med Lars Leijonborg i en frågestund. Jag har hela materialet här. Jag kan låta det ligga kvar i talarstolen så att du ser.

Problemet som Leijonborg springer på är att han räknar in väldigt många grupper som rimligen inte ska vara arbetslösa men som han ändå tycker är arbetslösa, till exempel folk på semester och föräldradagighet.

Det finns en grupp människor som är i långtidssjukskrivning och några som har sjukersättning. Där kan vi bli bättre. Nu faller sjukskrivningstalen. Vi måste också pressa tillbaka antalet människor som har sjukersättning genom att erbjuda dem ett arbete som de kan ta. Ett sådant program tänker vi presentera under hösten.

Vad gäller skolan har jag bestämt motsatt mig Folkpartiets drill- och disciplinansats. Det var majoren Björklund som fick leda skolpolitiken ett tag i Folkpartiet. Det blev inte så lyckat, tycker jag. Den svenska skolan är bra på många sätt. Den kan också bli bättre. Jag försvarar lärarnas arbetsinsats. Låt oss diskutera hur den kan utvecklas. Låt oss diskutera hur vi ger mer arbetsro och mer koncentration. Låt oss diskutera hur vi minskar splittringen i skolarbetet. Det är jag definitivt anhängare av.

Vi skulle halka efter. Det beror på hur man jämför. Jag har framför mig en lång lista med Newsweek, World Economic Forum, Kommunförbundet, Worldtimes Information, Euro-Creativity Index, FN och så vi-

dare. Alla placerar de Sverige högst på olika listor. Visst, vi kan bli bättre. Men för Lars Leijonborg som är så kritisk återstår väl att säga i vilket annat land man lyckas bättre än i Sverige totalt sett. Ta fram det! Så får vi en referens till det vi nu står och talar om. Jag väntar fortfarande på det svaret.

(Applåder)

Anf. 48 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag tror ännu lite mer på borgerlig seger nu än jag gjorde i mitt förra inlägg. När statsministern ska försöka motivera sina ståndpunkter håller han sig ju inte till fakta. Jag gjorde alldeles klart i mitt inlägg att jag naturligtvis inte räknar sådana som är föräldralediga, sjuka eller har semester som arbetslösa. Varför skulle jag göra det? Vi har ju själva varit med om att införa de välfärds möjligheterna i vårt land, en efter en. Varför skulle vi stämpla det som något som inte ska finnas?

Problemet är att det finns många i vårt land som vill arbeta men inte får arbeta, som också kan arbeta men som inte får arbeta. Medan vi har debatterat här har Riksrevisionen presenterat ett material om förtidspensioneringar. Göran Persson säger: Vi ska presentera ett program. Det har ni ju gjort flera gånger, men Riksrevisionen visar att 1 % hittills av de förtidspensionerade har kunnat återgå till arbete, alltså en mycket liten del. I själva verket säger hälften att de skulle kunna återgå om det fanns ett bra arbete. Det problemet kan man välja att negligera, eller man kan ta det på allvar. Ni har negligerat det. Vi tar det på mycket stort allvar.

Ni har också negligerat problemen i skolan. Ni kan inte räkna. När man undersökte det senast visade det sig att åttondeklassarna nu räknar sämre än sjundeklassarna gjorde för åtta år sedan. Om ni har någon kvar på Utbildningsdepartementet som kan räkna, räkna ut hur lång tid det tar innan svenska ungdomar inte kan räkna över huvud taget! Det är inte alltför avlägset. Detta är jätteallvarliga larmsignaler. Ni fortsätter även där att stänga verkligheten ute. Det är därför vi kommer att vinna valet.

(Applåder)

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag blir alltid upplivad och nästan lite glad när jag hör den borgerliga självsäkerheten. Vi ska vinna valet, säger de. Det är 15 månader dit. Fortsätt så bara! I och med att ni har sagt att ni ska vinna valet måste ni också presentera en politik. Det lyckas ni ju inte med. Det havererar varje gång. Jag har försökt, försökt och försökt. Jag har frågat, och jag får inga svar. Inte ens den enkla frågan om vilket land du såg som en förebild kunde du svara på. Det skulle väl vara ganska bra att kunna säga för en som ändå tror att han ska regera. Du har väl varit ute och rest, Lars Leijonborg, och sett ett och annat? Du har kanske träffat folk ur den liberala internationalen, Haider i Österrike eller vad de nu heter, och fått inspiration. Han kanske är ute numera. Men var hittar du förebilderna? Det blir lite mer allvar i samhällskritiken om det finns alternativ som du tycker är bättre.

Jag är den förste att erkänna att vi skulle kunna klara en mycket större insats för att pressa tillbaka arbetslösheten bland de ofrivilligt arbetslösa som har sjukersättning. Där har vi gjort en del men inte tillräckligt mycket. Vi ser nu hur korttidssjukskrivningarna minskar. Vi diskuterar inte det

längre i de här partiledardebatterna. Vi ser också hur långtidssjukskrivningarna minskar och hur kostnaderna faller för detta. Det är en framgång för den politik vi driver. Det var en av de stora valfrågorna. Jag är ganska förhoppningsfull om att vi när vi kommer till valet nästa år också ska kunna redovisa hur vi har pressat tillbaka det antal som är ofrivilligt arbetslösa just för att de har sjukersättning.

Lösningen, Lars Leijonborg, är inte att dessa människor ska ha en sämre ekonomisk standard att leva på. De har det redan ganska knapert. Det enda som har presenterats från ert håll i den borgerliga alliansen som insats i det här sammanhanget är att de ska få en lägre ersättningsnivå. Förtidspensionärerna ska få det sämre ställt. Det är det svar ni har gett hittills. Där går en skillnad som är djup och bestående. Solidaritet betyder att vi också ställer upp för varandra i det läge där förtidspension skulle inträffa. Det är beskedet från oss.

(Applåder)

Anf. 50 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Det här är riktigt underhållande att höra. Göran Perssons inlägg i de här sammanhangen har samma mönster varje gång: Vi är bra. Ja, vi är faktiskt bäst i världen. – Den här regeringen leds av om inte världens bästa Karlsson så åtminstone världens bästa Persson. – Tala inte illa om vårt land! Det gör ni om ni säger att någonting går att göra bättre än vad vi lyckas med. Om ni har synpunkter, peka ut ett annat land som är bättre än Sverige som ni skulle trivas bättre i! Till sist, för säkerhets skull, finns det problem. Vi är inte nöjda med allting. Det finns problem. Och så räknar man upp en räkka med bekymmer.

Sverige är bra. Vi är stolta över att bo i Sverige. Det gäller alla av alliansens fyra partier. Men vi ser bekymren, och människor i vårt land ser bekymren när det gäller skolan, vården, äldreomsorgen, bristen på arbete, bristerna i rättssamhället och så vidare. Vi ser bekymmer, och vi presenterar förslag som vi tror skulle göra Sverige bättre. Så får väljarna jämföra förslagen med varandra och se vilket som är det bästa. Socialdemokraterna tror jag inte kommer att få en egen majoritet i nästa val. Om de skulle vinna valet gör de det tillsammans med Lars Ohlys vänsterparti och Peter Erikssons miljöparti, partier som drar ifrån varandra, som sticker isär alltmer och blir alltmer splittrade. Det finns ett alternativ i form av Allians för Sverige där vi blir alltmer eniga och där ett arbete pågår för att skapa klarhet om den politik som vi vill driva om vi får väljarnas förtroende. Det är något som vi tror på och något som vi arbetar för, men valet är väljarnas.

(Applåder)

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Det var en sammanfattning av mitt inlägg som i huvudsak var korrekt. Jag är stolt över Sverige men inte nöjd med allt jag ser. Jag ställde frågan till Leijonborg. Jag har ställt frågan till Reinfeldt en gång tidigare. Han tog då fram Holland som ett förebildsland. Vi ska komma tillbaka till det vid ett annat tillfälle. Hägglund som ju är en hederlig person jämför hur den usla regering som nu sitter i Sverige klarar sig jämfört med Europa i övrigt. Vart tycker du att vi ska gå för att hitta förebilderna? Kan du berätta det för oss?

Anf. 52 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik:

Herr talman! Själva poängen är att vi ser att det finns brister, och vi vill lägga förslag som gör att vi åtgärdar de bristerna. Vi älskar vårt land. Därför vill vi se förbättringar. Vi tycker att det är ett enormt slöseri när människor saknar arbete och när människor inte blir rehabiliterade i den ordning som de skulle kunna bli om det till exempel satsades mer pengar på en fungerande försäkringskassa.

Facit av Göran Perssons regeringsperiod har vi ju sett nu – elva år. Och människor upptäcker de brister som finns, och människor längtar efter någonting annat. Och det är vad vi vill erbjuda svenska folket.
(Applåder)

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Jag tänker fortsätta ställa frågan om var någonstans som man hittar sitt drömsamhälle. Man kan kritisera oss, och vi ska tåla kritik, och vi ska utsättas för kritik. Den kanske mest obarmhertiga kritiken riktar man mot sig själv. Så fungerar det för oss alla. Vi kanske är usla. Det är möjligt. Men om det är så dåligt som ni säger, så finns det väl någon kristdemokratisk regering någonstans, Göran Hägglund, som har lyckats bättre med en politik för vanligt folk. Men jag hittar den inte. Men du borde ju se den med tanke på de enorma brösttoner som ni tar till för att kritisera utvecklingen i vårt land.

Var ser vi ett samhälle någonstans som väger av jämställdhet, utbildningsatsningar, sund ekonomisk politik, gröna satsningar, spetsforskning i teknik och ny teknologi, en industrisektor som kanske är mest konkurrenskraftig i Europa? Var hittar du motsvarigheten? Vart ska jag resa för att kunna bli bättre? Det är den mycket ödmjuka fråga som jag ställer till dig. Jag har ställt den till Fredrik Reinfeldt, och jag har ställt den till Lars Leijonborg. Ni har ägnat hela förmiddagen åt att tala om hur usla vi är. Och ni kan inte ens svara på den enkla frågan.

Tänk om det är så, Göran Hägglund, att det finns ett korn av sanning i alla de listor som presenteras över Sverige av utomstående bedömare, och om det är därför som du inte kan svara på frågan om vart jag ska resa för att hitta inspirationen när jag ställer den till dig. Tänk om det är på det viset. Om det är på det viset tror jag inte att svenska folket kommer att vilja byta regering. Varför ska man byta till ett regeringsalternativ som har partikamrater runt om i Europa som har lyckats sämre än vad vi har lyckats i Sverige?
(Applåder)

Anf. 54 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Möjligen är det ett uttryck för bekymren som Göran Persson har när partisekreterare Marita Ulvskog applåderar när Göran Hägglund är färdig med sitt anförande. Det är inte säkert att alla tror på det som statsministern säger.

Jag tror att statsministern ska fråga svenska folket: Varför räcker inte pengarna? Det är den vanligaste frågan som jag får. Varför har vi inte råd att anställa lärare? Varför har vi inte råd att anställa vårdpersonal? Varför har vi inte råd att bygga de vägar som vi så väl behöver? Varför har vi inte råd att hjälpa gamla? Varför står människor i kö till sjukvården? Det är så det ser ut.

Förklaringen är naturligtvis att vi lägger så mycket pengar i de offentliga systemen där människor inte får vara med och jobba att vi inte har råd med det andra. Jag tycker att det är väldigt märkligt med en debatt där statsministern inte verkar se detta över huvud taget.

Jag kommer ihåg på den tiden när Socialdemokraterna hade första-majtåg och bar skyltar där det stod: Jobb åt alla! Har ni slängt alla skyltar?

Inte med ett ord nämner statsministern hur vi ska kunna få fler jobb och fler anställda i den privata sektorn. Han nämner inte ordet företagare. Men vilka är det som ska anställa människorna framöver? Är det inte människor av kött och blod som satsar sin ekonomi och sin arbetsinsats för att skapa alla dessa företag som ska anställa? Vi kan inte ha alla anställda i den offentliga sektorn, även om jag vill ha en stark offentlig sektor. Vi måste ha ett antal privata företag som är beredda att anställa dessa människor. Men det väljer statsministern att inte säga någonting om.

Han säger att det är de som kommer från landsbygden som får betala. Ja, men det är ju de som betalar i dag. Det är där arbetslöshetssiffrorna är som högst. Det är där som ni tvingar in dem i allehanda ersättnings-system därför att det inte finns några jobb att gå till.

Han säger att vi behöver mer forskning och utbildning inom energiområdet så att vi kan skapa jobb där. Men ni har ju precis dragit ned energiforskningsanslagen.

Och så säger han att ni ska samla i ladorna för att vi ska ha när det blir lågkonjunktur. Men det är ju det som ni inte har gjort.

Redovisa nu för svenska folket hur ni ska skapa några jobb, så att det finns några jobb att gå till för de ungdomar som du talar så varmt om.
(Applåder)

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Vi tog vid när Börje Hörnlund och Maud Olofsson lämnade Arbetsmarknadsdepartementet, efter perioden när man målsatte, som ni vet, den ekonomiska politiken med 400 000 nya jobb. Jag vill att Maud ska komma tillbaka till det på stämman i helgen. Lycka till, som någon folkpartist sade.

Under den tid som har gått sedan dess har vi skapat 250 000 nya jobb i privat sektor. Men den offentliga sektorn har stått still, därför att den offentliga sektorn har fått ta hela bördan av den sanering som vi har gjort för att klara ut ekonomin. Vi har behov i offentlig sektor. Den behöver få växa. Och vi har utrymme för att den ska få växa.

Min enkla beskrivning, Maud Olofsson, var den att det finns ett samband mellan offentlig sektor och privat sektor. Det finns en blandekonomisk modell som fungerar och som kommer att fortsätta att fungera.

Sedan är också Maud Olofsson skyldig mig svaret. Var någonstans i Europa hittar vi det centerstyrda himmelriket? Berätta, eftersom det är så ohyggligt uselt i Sverige. Om det inte finns något land som är bättre, så kanske det finns något som är lite mindre uselt än Sverige. Tala om det. Vi är intresserade av att veta.

Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det är makten som har gjort att allting fullständigt har släppt. Men hör inte statsministern vad svenska folket säger? Vart tar alla pengar vägen? Varför har vi i dag inte råd att ha människor som tar hand om de gamla? Förut hade vi det. Varför har vi inte råd att ha en sjukvård så att vi får tillgång till den utan måste stå i köer? Varför får ungarna i dag inte läroböcker som är oanvända? Det fick man på min tid. Varför har vi inte råd att bygga vägar, järnvägar och allt det som vi behöver? Du måste plocka pengar från så att säga den ena geografin till den andra så fort det uppstår en kris någonstans i landet.

Varför räcker inte pengarna? Jo, det är därför att vi har för få människor i dag som jobbar, får lön och betalar skatt. Och om vi inte klarar den delen kommer vi inte att ha pengar till den offentliga som vi vill ha. Det ser vi redan i dag.

Därför är det så viktigt att klara ut var det börjar någonstans. Jo, det börjar med den privata sektorn, företag som anställer människor, säljer produkter och tjänster till en omvärld som gör att vi får intäkter till landet. Sedan när vi får dessa intäkter och får dessa jobb, då kan människor betala skatt, och vi kan få en välfärd. Det är så det hänger ihop.

Klarar man inte dessa enkla samband är det lätt att se att man går vilse i pannkakan i de ekonomiska termerna.

Statsministern vill inte målsätta jobb. Nej, jag förstår det. Med det resultat som statsministern redovisar, när en miljon människor står utanför arbetsmarknaden, är det väl inte så konstigt om ni inte vill ha några målsättningar eftersom ni aldrig kommer att kunna leva upp till dem.

Nu har statsministern en sista replik att svara på följande. Tala om för oss nu vad ni tänker göra för att de företag som vi har i Sverige ska få framtidstro, för att de ska våga anställa människor, för att de ska våga satsa sina pengar för att skapa jobb och utveckling i Sverige och för att företag ska stanna kvar här i Sverige. Vad tänker ni göra? Vad är budskapet till Sveriges företagare och till dem som tänker blir företagare? Hur ska de kunna tro att Sverige har en framtid med en socialdemokratisk regering?

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Budskapet är enkelt och rakt. Det behövs både privat sektor och offentlig sektor. Det behövs både trygghet och utveckling. Och det blir ingen ekonomi som växer om inte vanliga hushåll och konsumenter efterfrågar. Och man efterfrågar inte om man känner sig hotad och orolig. Det är ju det som den moderata politiken kommer att resultera i, den som Maud Olofsson numera okritiskt ansluter sig till. Det är en ny roll för Centerpartiet i svensk politik.

Jag har varit med om att ta Sverige från ett läge då vi hade världsrekord, Maud Olofsson, i offentliga utgifter – jag kan försäkra att vi var mycket uppmärksammade under den tiden – till ett läge då vi anses ha de starkaste offentliga finanserna i Europa.

Strategin har, mycket enkelt, bestått i att se till att den privata sektorn har fått expandera och att man har gett rimliga villkor i form av låga räntor, låg inflation och förutsägbarhet vad gäller löneavtal. De fackliga organisationerna har tagit ansvar. Allt detta som du kan kalla för makro-

politik, eller vad du vill, är på plats i Sverige. Därför klarar vi oss, och har klarat oss lite bättre än andra.

Jag är medveten om att jag skämtar lite med de borgerliga partiledarna när jag frågar dem vart vi ska gå för att hitta ett borgerligt land som lyckats bättre än Sverige. Ni förstår ju allihop att de har svårt att svara på frågan. Men att de så till den milda grad skulle säga walk over ... Reinheldt försökte i alla fall med Holland. Men nog hade väl Maud Olofsson kunnat försöka med Finland, så hade vi kunna jämföra Sverige och Finland vad gäller ekonomisk utveckling, social situation och sådana saker och se vilket land som har klarat sig bäst.

Jag skulle aldrig drömma om att kritisera ett grannland. Men det kan ibland vara bra att jämföra för att se att vårt Sverige inte är så dåligt som den borgerliga oppositionen påstår. Vi lyckas faktiskt bättre än många andra – över detta är vi stolta men definitivt inte nöjda – och det beror på att vi för en politik som bygger både på trygghet och på utveckling.
(Applåder)

Anf. 58 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tänkte fortsätta på det område som Maud Olofsson förut var inne på och hade också tänkt ställa frågor och diskutera just småföretagspolitik.

Jag tycker att vi under de senaste åren här har genomdrivit en del bra saker just för småföretagandet – saker som jag vet att väldigt många företag har efterfrågat och som företagarorganisationerna länge har drivit.

Det handlar om att besluta att driva igenom en ordentlig förenkling i regelsystemen till exempel och om att vi får bort den konstiga arvs- och gåvoskatten som gör att det blir svårt att få succession i företagen. Det finns också ett antal andra saker.

Men som jag ser detta har den här politiken bara börjat, för det finns väldigt mycket kvar att göra. För att vi ska kunna få ordning på svensk ekonomi och få fler människor i arbete är det i stor utsträckning de små företagen och de enskilda människornas skaparkraft som vi måste ta till vara i mycket större utsträckning än vi historiskt gjort i Sverige.

Socialdemokraterna har inte någon riktigt bra tradition på det här området. Men jag tycker att man under de senaste åren ändå har öppnat för en bättre politik.

Jag vill till Göran Persson, som har några få sekunders talartid kvar, ställa frågan om han är beredd att inför nästa mandatperiod driva på och öka takten för att se till att Sverige blir ett riktigt småföretagarland som förbättrar förutsättningarna för människor att få driva igenom sina tankar och möjligheter så att det på det sättet kan skapas fler jobb. Då är jag intresserad av att samarbeta med socialdemokratin i de frågorna. Jag tror att det är helt avgörande för att vi ska klara arbetslösheten i framtiden.

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik:

Herr talman! Ja, självklart är vi intresserade av detta. Allt annat vore bisarrt. Hela svårigheten i politiken består i att klara flera saker samtidigt – att ha en växande, vital offentlig sektor med satsning på utbildning och vård och samtidigt en stor och tung basindustri med mycket forskning och tunga exportinkomster och att dessutom i både tjänstesektorn och

varuproduktionen ha småföretag som växer och utvecklas. Det är den helheten man ska försöka åstadkomma.

Ingen ansvarig politiker kan ha någon annan ambition än att just åstadkomma detta. Vi strävar däremot och har haft ett gott samarbete med Miljöpartiet – det ska jag säga – och åstadkommit ganska många konkreta resultat. Men vi kan bli bättre, och detta gör vi gärna tillsammans.

(Applåder)

Anf. 60 PETER ERIKSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är ett bra besked. Men jag tror att det krävs en hel del omprövningar inom socialdemokratin för att vi också i verkligheten ska kunna få en sådan förändring.

De projekt som vi nu har startat, till exempel med att få en regel-förenkling för de små företagen, har bara inletts. När problemen stöter på är det inte lika lätt att göra det som att säga det. Jag hoppas verkligen att man står kvar också när de vindarna blåser.

Partiledardebatten var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 12.25 på förslag av förste vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 12.30, då arbetsplenum skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 12.30.

2 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 9 juni.

3 § Ledigheter

Förste vice talmannen meddelade att *Hans Backman* (fp) ansökt om föräldraledighet under tiden den 4 juli–17 augusti.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Ingrid Hammarberg* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för Hans Backman.

Förste vice talmannen meddelade att *Kenth Högström* (s) ansökt om fortsatt sjukledighet under tiden den 1–30 september.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Yoomi Renström* (s) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för statsrådet *Ulrica Messing* under *Kenth Högströms* sjukledighet.

4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2004/05:FPM69 Kommissionens preliminära utkast till EU-budget för 2006 till finansutskottet

5 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Proposition
2004/05:162 till utbildningsutskottet

Motioner
2004/05:Fi25 till finansutskottet
2004/05:U19–U24 till utrikesutskottet

6 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter
Finansutskottets betänkanden 2004/05:FiU21, FiU28 och FiU33
Justitieutskottets betänkanden 2004/05:JuU29 och JuU19
Utbildningsutskottets betänkande 2004/05:UbU14

*Driftsformer för
offentligt finansierade
sjukhus*

7 § Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2004/05:SoU18
Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus (prop. 2004/05:145).

Anf. 61 KRISTINA ZAKRISSON (s):

Herr talman! I socialutskottets betänkande SoU18 behandlas regeringens proposition om driftsformer för offentligt finansierade sjukhus. Nio motionsyrkanden har lämnats med anledning av propositionen. Dessutom behandlas 17 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2003

och 2004. Till grund för förslagen i propositionen ligger dels slutbetänkandet från 2003, *Vårda vården – samverkan, mångfald och rättvisa*, från utredningen Vårdens ägarformer – vinst och demokrati, dels en särskild promemoria utarbetad inom Socialdepartementet 2004.

De grundläggande principerna för den allmänna hälso- och sjukvården är att vården ska ges på lika villkor och efter behov, styras demokratiskt och vara solidariskt finansierad. Syftet med förslaget är att ange villkor som ska gälla när landstingen överlämnar driften av hälso- och sjukvård vid centrala vårdinrättningar som sjukhus till entreprenörer.

Utskottet ställer sig bakom regeringens förslag att landstingen inte ska få överlämna uppgiften att bedriva hälso- och sjukvård som ges vid ett regionsjukhus eller en regionklinik till någon annan. Överlämnande av drift av hälso- och sjukvård på övriga sjukhus ska endast få ske om avtalet innehåller villkor dels om att verksamheten ska drivas utan att syfta till vinst åt ägare eller motsvarande intressent, dels om att vården ska bedrivas uteslutande med offentlig finansiering. Utskottet tillstyrker också förslaget att varje landsting ska driva minst ett sjukhus i egen regi. Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2006.

Samtliga motioner som har inlämnats avstyrks, och i betänkandet finns fyra reservationer.

Herr talman! Med detta avslutar jag inledningsanförandet.

Anf. 62 ANNE MARIE BRODÉN (m):

Herr talman! När vi nu samlas för debatt om sjukvården och sjukvårdens ägarformer så är det viktigt att inte glömma bort för vem vi är till, vi politiker. Vi moderater är måna om att inte fastna i ideologiska låsningar utan se med öppna ögon på hur det är i dag och vad vi kan göra bättre. Det gäller att aldrig tappa fokus på vad som är viktigast, att människor som behöver vård får vård i tid och att vi bryr oss om vad som är bäst för människor runtom i Sverige – inte vad som är bäst för makten och politiken.

Just innan jag gick hit fick jag ett mejl från en god vän som just i dag hade fått reda på att hon har fått cancer, 50 år gammal. Det är ett tufft besked som kräver omedelbart omhändertagande av sjukvården. Kommer hon att få detta? Ja, svaret måste ju vara ja. Det finns inget annat som vi kan eller skall acceptera. Det är därför vi föreslår mer resurser till vården, en tydlig patienträttighetslag och en vårdgaranti värd namnet.

Herr talman! I takt med att industrijobben lämnar Sverige återfinns allt fler av framtidsjobben i tjänste- och servicesektorn. Detta område uppvisar också starkast tillväxt. Fyra av fem nya företag etableras inom tjänste- och servicesektorn, och jobbtillväxten under åren 1995–2002 var mer än dubbelt så stor inom just detta område.

Inte minst vården är en tjänsteindustri med goda utsikter. Intresset för hälsofrågor och behovet av en god sjukvård ökar hela tiden. Det betyder i sin tur att man måste möta upp detta med goda kunskaper, en snabb teknikutveckling och goda medarbetare. Så sker till stora delar redan i dag, men för att vi ska kunna behålla denna snabba tillväxt och se dess effekter i form av både ökad kvalitet i vården och fler jobbtillfällen så måste vi ge branschen goda förutsättningar och villkor.

Vi vet i dag att en av de bästa drivkrafterna för utveckling och kvalitet är just vinst. Många undersökningar, nu senast en i Göteborgs-Posten,

visar också att den privata vården både kostar skattebetalarna mindre och håller en högre kvalitet med nöjdare patienter än den offentliga vården.

Herr talman! I många länder i Europa har man förstått detta. Där upphandlar man vård både för att patienter ska slippa vänta i kö och för att stimulera till nytänkande inom vården. I Spanien till exempel upphandlar man nu universitetssjukhus som bedriver utbildning av både läkare och sjuksköterskor likvärdigt Linköpings universitetssjukhus.

Men i Sverige är det precis tvärtom. I kampen mot en förnyelse av sjukvården som leder till kortare köer och bättre vård har vi i stället det förslag som vi ska besluta om i dag: en stopplag mot privata vårdgivare. Regeringen och stödpartierna är skeptiska för att inte säga direkt negativa till att ett vårdföretag bedriver sjukvård, trots att patienter, personal, fackliga organisationer och beställare i landstingen är nöjda med vårdföretagen.

Här gäller det att skrämmas. Man säger: Inga gräddfiler i vården! Men tänker man inte i stället så här: Hellre långa vårdköer än att låta fler göra jobbet?

Man säger: Vård på lika villkor! Betyder det inte: Hellre sämre villkor för alla än att använda resurserna bättre?

Man säger: Vinst i vården är fult! Betyder det inte: Hellre underskott och nedläggning i vårdmonopol än draghjälp från motiverade vårdföretag?

Man säger: Vårdföretag kan prioritera vinst i stället för vård på lika villkor. Är detta sant? Nej, det finns ingen sanning i detta, men man lyssnar hellre till ideologisk teori än till nöjdare patienter och personal.

Herr talman! En överväldigande del av de tillfrågade remissinstanserna har varit mycket avvisande till lagförslaget. Inte ens regeringens egen utredare tycker att detta är ett bra förslag. Ändå ska det drivas igenom. Socialstyrelsen pekar på att ”skillnader i vårdens medicinska kvalitet inte kan knytas till ägar- eller driftsform”. Yttrandet motsäger direkt regeringens påstående om att vinstdrivande aktörer bedriver vård av sämre kvalitet än icke vinstdrivande. Socialstyrelsen menar också att förslaget till stopplag bara bygger på ”strikt politiska värderingar”.

Konkurrensverket noterar att det inte har gjorts någon ingående analys av konsekvenserna av förbudet för vare sig de berörda företagen eller för samhället i helhet. Någon motivering till att olika regler ska gälla för sjukhus och för annan vårdverksamhet ges inte heller, påpekar man.

Även fackförbunden är kritiska. LO konstaterar i ett kritiskt yttrande att graden av vinstintresse i verksamheten inte är avgörande för hur väl den privata aktören sköter sina uppgifter.

Läkarförbundet delar inte regeringens syn på vinstdrivna sjukhus: ”Några belägg för att alternativ vårdproduktion skulle motverka målet om solidariskt finansierad vård presenteras inte i förslaget, utan slutsatserna vilar mer på en obefogad rädsla för att lämna det gamla och in-vanda”, säger man.

Läkarförbundet pekar också på att offentligt driven vård hittills knappast har garanterat vare sig ett brett utbud eller vård på lika villkor.

Vårdförbundet å sin sida kritiserar regeringens uppdelning av hälso- och sjukvården i sjukhusvård och primärvård eftersom det förstärker svårigheterna att uppnå effektiva och väl fungerande vårdkedjor. Förslaget begränsar också patienterna valfrihet.

”För att patienterna skall kunna tillvarata rätten till ett fritt och individuellt val är det nödvändigt att vården produceras i olika former och mer olika vårdgivare”, säger förbundet.

Herr talman! Vi i den borgerliga alliansen avvisar därför regeringens förslag om förbud för landstingen att överlåta driften av sjukhus till företag med vinstsyfte. Vi delar remissinstansernas uppfattning att skillnader i effektivitet och kvalitet till de privata vårdgivarnas nackdel inte kan påvisas. I stället har man ofta fler nöjda patienter och medarbetare. Nej, det är i stället hur vi ersätter sjukvårdens utförare som är det avgörande.

Vi delar de farhågor som framförts om att ett förbud mot vinst i vården riskerar att leda till försämrad konkurrens samt lägre kvalitet och effektivitet.

Vi instämmer i konstaterandet att regeringens förslag till stopplag bygger på en gammaldags uppdelning av sjukvården i primär-, specialist- och slutenvård. I framtiden måste vården organiseras så att en obruten vårdkedja skapas, och då måste dagens gränser luckras upp.

Nej, någon risk för att vinstdrivande aktörer inom den slutna vården ska leda till att den solidariska finansieringen av vården hotas finns inte. Den viktigaste förutsättningen för att kunna bibehålla en solidarisk finansiering är att den offentligt finansierade sjukvården håller tillräckligt hög kvalitet, och hittills har den offentligt drivna vården inte fullt ut garanterat ett brett sjukvårdsutbud eller vård på lika villkor.

Politiken lever i och med detta inte upp till sitt ansvar. Nej, i stället kommer nu stopplagar och förbud, och det leder till sämre vård och sämre resursutnyttjande av skattemedel.

Herr talman! Man kan följa andra länders sjukvård. Man kan läsa om hur man upphandlar, köper in och hjälper till på alla sätt för att korta köer. Det borde vara samma intresse i Sverige för vilken regering som helst att ta ett stort ansvar för patienternas vård och då självklart en vård på lika villkor.

Men i valet 2006 kommer vi i den borgerliga alliansen att söka mandat hos väljarna för en klart bättre hälso- och sjukvårdspolitik än den vi ser i dag med tydliga spelregler och goda förutsättningar för alla som vill bidra till att förbättra sjukvården för patienter och personal, och inte minst förbättra möjligheten för alla människor som väntar i köer för att få vård i tid.

Vi kommer naturligtvis att riva upp denna stopplag så fort som möjligt. Vi kommer också tillsammans att visa på nya möjligheter inom detta så viktiga område. Och jag är övertygad om att många människor runtom i Sverige kommer att stödja vårt fortsatta arbete.

Till sist vill jag yrka bifall till vår borgerliga reservation nr 1, men jag står naturligtvis bakom samtliga våra reservationer.

Anf. 63 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp):

Herr talman! En fråga som man kan ställa sig när det gäller detta betänkande är: Är det här en nödvändig lag? Har vi jättestora problem med vårdföretag som i dag bedriver en verksamhet som medicinskt inte går att försvara, en verksamhet där privatbetalande patienter prioriteras och där ägarna tar ut stora vinster på verksamheten? Mitt svar blir i alla fall att detta är en onödig lag. Regeringen och dess stödpartier menar att man

måste förhindra att sådant här uppkommer även om detta ligger i framtiden, och då måste man också stoppa de som är verksamma i dag.

Det måste samtidigt betyda att man inte litat på de politiska krafterna i främst landstingen som i dag lägger ut verksamhet på entreprenad att de verkligen ställer krav och gör uppföljningar. I Socialstyrelsens tillsynsverksamhet har det visat sig att det inte finns några skillnader i medicinsk kvalitet och att detta således inte kan knytas till ägar- eller driftsform.

Saco skriver ju också i sitt remissvar: "Kravet på att vinst inte får utdelas är ett rent formkrav som inte har något att göra med verksamhetens inriktning eller innehåll. I den mån det finns en verklig grund för promemorians farhågor bör sådana risker hanteras genom de avtal som upprättas." Liknande uttalande finns från flera olika remissinstanser.

Herr talman! Att stifta en lag för att stoppa ett "spöke" som man tror sig se, måste vara en onödig lag. Folkpartiet ser inte det spöke som vänsteralliansen ser. Vi ser i stället att det behövs mer nytänkande och fler privata alternativ i vården.

Vi ser inte heller några risker med att sjukhus läggs ut på entreprenad till företag med vinstintressen så länge inte försäkringspatienter ges en bättre eller mer tillgänglig vård än den som erbjuds de patienter vilkas vård finansieras med offentliga medel.

Folkpartiet och de övriga borgerliga partierna ser att sjukvården står inför stora utmaningar, och den utgör också en del av den svenska välfärdens kärna. Det finns mycket kvar att göra för att göra den ännu bättre än den är i dag. Ingen kan väl förneka att det existerar köer på många områden inom sjukvården, och det gäller inte bara till operationer, det gäller även läkarbesök, undersökningar, provtagningar och olika typer av behandlingar. Tillsammans kan väntetiderna utgöra längre tid än ett år innan en patient kan få den diagnos och behandling som han eller hon behöver.

Herr talman! Vi tror att vården är mer betjänt av bättre förutsättningar för vårdpersonal att få utveckla verksamheten, för patienter att hävda sina rättigheter och en sjukvårdspolitik som bättre förmår att nyttja de resurser som vården har till sitt förfogande än en onödig lag. Därför vill vi i den borgerliga alliansen ha en startlag i stället för en stopplag.

Vi vill införa en startlag som skapar bättre kvalitet och tillgänglighet i hälso- och sjukvården, som ger patienten frihet att välja mellan alternativa vårdgivare, som understöder förnyelse och utveckling av hälso- och sjukvården med bibehållen kostnadskontroll, som säkrar tillgången på kvalificerad personal, bland annat genom förbättrade utvecklings- och karriärmöjligheter, kortare beslutsvägar och i övrigt bättre villkor. En sådan startlag tar vara på den ideella sektions insatser och låter en gryende tjänstenäring bidra till ekonomisk tillväxt och "hälsotillväxt".

Som har sagts många gånger i den här talarstolen – och som förtjänar att återupprepas – vill de fyra borgerliga partierna fortsättningsvis ha en solidariskt finansierad vård som ges efter behov. Det handlar inte om något systemskifte! Men vi vill ha en mångfald inom den offentligt finansierade vården, vi vill förnya och utveckla den. Då blir vården bättre och mer effektiv, samtidigt som patienterna får mer att säga till om.

Apropå patienterna, herr talman, var finns de egentligen i den här propositionen och i det här betänkandet? Hur har man från vänsterallian-

sen tänkt att man ska ta hand om de patienter som i dag får vård på de existerande sjukhus som drivs på entreprenad?

Den lagstiftning som föreslås gäller enbart sjukhusvård, men påverkar även andra delar av vårdkedjan.

Det landsting som exempelvis vill bedriva vård enligt ett närvårds-koncept, med nära samarbete mellan den öppna sjukvården och sjukhus, har inte möjlighet att bedriva slutenvården i entreprenadform om entreprenören är ett privat företag. Detta riskerar att leda till samordningsproblem mellan den öppna och den slutna vården.

Vårdförbundet skriver i sitt remissyttrande: ”Vi ser allt fler patienter som behöver vårdkedjor som går både över specialitets- och huvudmannaskapsgränser. I detta förslag förstärks sjukhusen som organisatorisk enhet och därigenom förstärks också svårigheter att uppnå effektiva och fungerande vårdkedjor”.

Stopplagen kommer också att göra det svårare för sjukskrivna att få tillgång till medicinsk rehabilitering. En farhåga som förstärks genom den undersökning som Svenskt Näringsliv har utfört där 1 467 företag och 18 försäkringskassor svarat på hur stopplagen påverkar dem och deras anställda. 77 % av företagen med färre än 100 anställda tror att effekten blir negativ. I företag med fler än 100 anställda tror 84 % att effekten blir negativ. Återigen: Detta är en onödig lag.

Herr talman! Respekten för den kommunala självstyrelsen är viktig för att upprätthålla förtroendet för den kommunala demokratin. Människor vill vara med och påverka sjukvården, man vill i val till landstingsfullmäktige och kommunfullmäktige välja sina företrädare och man vill också ha möjlighet att utkräva ansvar från de valda.

Detta förhindrar den nu föreslagna lagen. Därmed är den inte bara en onödig lag utan också en felaktig lag som gör att den som har regeringsmakten med lagstiftning kan ingripa för att hindra andra slags majoriteter i kommuner och landsting att verka på det sätt som de och deras väljare tycker är rätt sätt att sköta verksamheten.

Herr talman! Det finns också en annan typ av vårdföretag i Sverige. Det är de ideella vårdföretag som i dag består av ungefär 400 organisationer med 6 500 anställda som arbetar med omsorg utan vinstsyfte. De utgör ett viktigt inslag i vården. Deras verksamhet präglas av värden som vårdfilosofi och ideologisk och etisk kvalitet. Dessa vårdgivare drabbas redan i dag hårt av korta avtalstider som leder till osäkerhet för både verksamheten och patienterna.

Därför är det viktigt att deras villkor ses över. Det ges en öppning i propositionen för att man ska göra det. Vi anser att en ny upphandlingslag som ger utrymme för förlängda avtalstider och som öppnar upp för en särskild ordning med aktiebolag utan vinstintresse skulle förbättra möjligheterna för de *non-profit*-drivna vårdgivarna att utvecklas och konkurrera till gagn för såväl vården som patienterna.

Herr talman! Slutligen vill jag ställa två frågor, och de riktar sig naturligtvis till socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister:

Anser ni att vi har råd att avstå från vårdgivare som kan ge en bra vård med de väntetider som finns i dag inom vården?

Anser ni att vi har råd att avstå från fler vårdgivare, nu när ni äntligen förstått köproblematiken och inför en vårdgaranti?

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 64 CHATRINE PÅLSSON (kd):

Herr talman! Det är en viktig debatt vi nu ska ha här i kammaren, och det är en viktig omröstning som kommer att ske senare i eftermiddag. Det handlar om framtidens hälso- och sjukvård och om medborgarnas möjligheter till god vård, ett gott bemötande och en mycket god tillgänglighet.

Den här olycksaliga propositionen är en helt felaktig signal. Det vet majoriteten, och det vet statsrådet. Ändå lägger man fram den. Jag har läst Läkarförbundets, Vårdförbundets och Kommunals synpunkter och att man vill ha en ökad mångfald i vården. Jag förstår inte varför regeringen ändå tvingar fram den här propositionen och beslutet.

Det känns lite genant. Hur ska de privata entreprenörer som finns ute i landet känna sig när man misstänkliggör deras verksamhet och ger intrycket att den inte skulle utföras på ett professionellt sätt? Det är just sådana signaler som majoriteten skickar ut i dag.

Vårdförbundet avstyrkte hela förslaget och skriver bland annat: ”Tillgången till olika former av vårdproduktion med olika innehåll, gynnar inte bara patienterna utan också dem som är verksamma som yrkesutövare inom vården. De enskilda yrkesutövarnas kompetens kan tas tillvara på ett bättre sätt och man kan därigenom utveckla professionerna. Mångfalden av vårdgivare kan vara en kraft som stimulerar, utvecklar och förnyar vården.”

Det finns alltså ett starkt behov av att framtidens vårdarbetare får ha mångfald och någonting att välja på. Jag kan inte förstå. Det finns så långt jag vet inte några socialdemokrater som till exempel tycker att det är fel att det både finns Ica och Domus. Numera finns också Lidl, Willys och allt annat.

Alla inser att konkurrensen är en positiv kraft för alla. Kvaliteten ökar, priserna blir lägre och tillgängligheten ökar. Det är bara positiva saker. Ändå ska man sätta stopp. Jag håller med Kerstin Heinemann att det är onödigt. Det är nästan oresonligt att sätta stopp för nytänkande, vilja, aktiviteter och visioner. Ändå gör man detta.

Hur tror Socialdemokraterna att man med de signalerna, om man vill bromsa och misstänkliggöra andra former än monopolet, ska kunna stimulera unga studenter att välja vårddyrken?

Herr talman! Jag får säga som de företrädare från allianspartierna som föregått mig i debatten har sagt. Vi vill att vården ska betalas solidariskt. Ändå hör man ett antal kodord som ska skrämra svenska folket från att få en mångfald och att detta ska kunna genomföras: gräddfil, vinst, marknad, sälja ut. Usch, vad hemskt det låter.

Vad innehåller skrämselorden egentligen, eftersom det inte handlar om någonting annat än att solidariskt finansiera vården? Ingen av de entreprenörer som finns i dag, så långt jag vet, har skapat några så kallade gräddfiler. Vårdföretagen följer landstingets princip om vård på lika villkor. Annars missköter de sig.

Men de har faktiskt ibland större kapacitet än vad de egna landstingen vill beställa. Då kanske man behöver nyttja den och fylla på med patienter från andra landsting, från Försäkringskassan och företag. Det påverkar inte landstingets patienter negativt utan faktiskt positivt. De får tillgång till vården snabbare när människor som väljer att betala sin vård två

gångar kliver ur kön. Det är inte speciellt svårt att förstå den matematiken.

Det finns inga gräddfiler. Ändå ska detta hjärnspöke förbjudas. Det heter vidare att skattemedel inte ska kunna omvandlas till vinst. Vinst i vården är fult, och det är omoraliskt. Jag vill ställa en fråga till Ylva Johansson och majoriteten. När det gäller läkemedel är såvitt jag förstår en vinst accepterad också av Socialdemokraterna, eftersom vi inte har sett något förslag på en stopplag inom det området, eller hur?

Herr talman! Men vinst är ett arbetsresultat som faktiskt kan uppnås om man organiserar effektivt och hushållar med resurserna i stort och smått. Detta är oftast en förutsättning för att man ska kunna investera i sitt företag, i personalen och det ena med det andra.

Det är konstigt att underskott tydligen är fullt acceptabelt om det gäller vårdmonopol. Det är inget fult med det, men ändå vill vi ha en budget i balans.

Att sälja ut och leka marknad; det känns som struntprat för mig och Kristdemokraterna eftersom vi vill ha en gemensam och solidarisk finansiering och eftersom vi vill ha tidsbegränsade entreprenadavtal med vårdentreprenörer. Om man inte är nöjd så kan man ju säga upp avtalet. Därför tror jag, herr talman, att vi är tvungna framöver att tydligare från alliansens partier förklara att det hot som man målar upp egentligen inte är något hot. Vi vill utveckla och förnya kvalitet och tillgänglighet i vården. Därför vill vi stoppa stopplagen och ha en startlag i stället.

Konsekvenserna av en stopplag märks kanske inte direkt. Men det blir en signal som på sikt kommer att strypa patienternas tillgång till vård på ett negativt sätt. Det har Konkurrensverket förstått. Det har LO förstått. Det har Vårdförbundet förstått. Det har Läkareförbundet förstått. Det är uppenbarligen bara Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet som inte har förstått det. Därför ska patienterna drabbas.

Det känns förfärligt att huvudinriktningen är att bevara en gammal organisation mer än att tala för patientens rätt, för en lättillgänglig, god och kvalitativt bra vård. Detta beklagar jag mycket.

Det handlar inte om något systemskifte. Men det handlar om ett tankeskifte. Det handlar om att vi 2005 ska försöka organisera vård modernt och professionellt och inte bara sträva tillbaka och vara rädda för framtiden. Det kommer inte att vara bra för vården.

Jag tror också, fru talman, att frågan kommer att leva vidare. Vi lovar som allianspartier att den ska göra det, och när vi får regeringsmakten så kommer vi att ta bort stopplagen. Vi tycker att det är självklart att landstingen har rätt att få bestämma själva hur de vill uppnå hälso- och sjukvårdslagens mål. Det ska inte vi här i riksdagen bestämma. Vi ska inte tala om hur man ska göra eller inte göra. Landstingspolitikerna är också valda av folket och de har alltså den bästa kunskapen om hur man vill ordna en hälso- och sjukvård som fungerar väl.

Med detta, fru talman, yrkar jag bifall till reservation 1. Jag står naturligtvis bakom de andra reservationerna också, men för tids vinnande yrkar jag bifall bara till reservation 1.

Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c):

Fru talman! Startlag i stället för stopplag! Det beskriver, fru talman, vad dagens debatt handlar om. Det är ideologiska skillnader i synen på

Prot. 2004/05:140
15 juni

*Driftsformer för
offentligt finansierade
sjukhus*

hur vården kan och bör bedrivas, skillnader i hur förnyelsearbetet stimuleras, hur vi ser på entreprenörskapet inom vården och på vilket sätt ökad effektivitet uppnås. Det handlar om ifall patienters och personals önskan att få göra egna val betyder något.

Ska vi ha förtroende för att region- och landstingspolitiker, med ansvar inför väljarna, kan organisera vården? Eller vet vänsterkartellen – Conny Öhman, Ingrid Burman, Jan Lindholm och Ylva Johansson för att nämna några – bättre?

Centerpartiet och övriga allianspartier, å den ena sidan, står för intentionerna bakom startlagen. Vi vill ha en solidariskt finansierad hälso- och sjukvård som alla ska erbjudas efter behov. Vi välkomnar förnyelsearbetet inom den offentligt drivna vården och vill stimulera privata, kooperativa och ideellt drivna alternativ. Jag är övertygad om att en ökad mångfald är bra även för den offentligt producerade vården och för den personal som arbetar där. Lika övertygad är jag om att mångfalden av vårdgivare ger förnyelse och utveckling och leder till en bättre och effektivare vård och att patienter och personal får större möjligheter att göra egna val. För Centerpartiet är respekten för den kommunala självstyrelsen mycket stark.

Vänsterkartellen, å den andra sidan, gör genom stopplagen ett politiskt försök att ställa valfrihet och mångfald mot trygghet och solidaritet. Konflikter målas upp som inte finns, och man ser syner på ljusan dag. Alternativt driven verksamhet är något skumt; vinst är något fult.

Förnyelse och utveckling? Nej, det är bäst vi fortsätter som förut, säger man. Ska man ge patienter och personal ökade möjligheter? Nej, det är vi som vet bäst. Kommunal självstyrelse? Ja, det är väl okej, så länge besluten blir i Rosenbads anda. Så tänker man.

Om det här var min recension av socialdemokratin så blir den så här för Vänsterpartiet:

Vi kommer inte längre nu. I vårdsocialismens anda borde vi förbjuda alla alternativ. Men vi har ju en kontrollstation 2009, och då kan vi slå till även mot primärvården.

Svårast att förstå för mig är ändå Miljöpartiet. Hur kan man stå bakom stopplagen? Miljöpartiet brukar stå för mångfald, att värna det lokala och säga nej till pekpinnar från Bryssel och Rosenbad. Jag vet att Miljöpartiet har haft inre konvulsioner i frågan, och beklagar att man har sålt sig för en utredning.

Utskottsbehandlingen bekräftade i stor utsträckning – om man bortser från inbjudna gäster som företrädde socialdemokratin – vår allvarliga kritik. Om sjukhusbegreppet sade fackliga företrädare att det är oerhört förlegat, att det cementerar sjukhuset och är en oklar definition. Detta bekräftar bilden av att det är oklart vad sjukhusbegreppet står för. Vad innebär egentligen vinstbegrepp? Hur ser man på konkurrensfrågor och monopol? Det var intressanta frågeställningar. Jag menar att detta bekräftade bilden av att det betänkande vi i dag behandlar är något av ”vänsterkartellens ofullbordade”, som aldrig borde ha kommit på riksdagens bord.

Fru talman! Vår välfärd mår bra av en mångfald av utförare, liksom den mår bra av en gemensam och solidarisk finansiering. Från Centerpartiet säger vi inte att all vård ska läggas ut på entreprenad. Däremot kräver vi att landstingen ska ha frihet att själva välja på vilket sätt man kan

leverera bra vård till medborgarna. Vi säger ja till mångfald och nej till enfald därför att vi vet att de många olika lösningarna också ger de bästa förutsättningarna för en utveckling av svensk vård.

I remissdebatten tidigare, när jag påstod att vänsterkartellen genom stopplagen inkompetensförklarar sjukvårdshuvudmännen, svarade Ylva Johansson: "Det var en ny vinkling". Det är ganska avslöjande, och det styrker mitt påstående.

Hälso- och sjukvårdslagen stadgar ju att det är landstingen som är ansvariga för att medborgarna får den hälso- och sjukvård de behöver samt för att organisera hälso- och sjukvården och naturligtvis ta ställning till vilka driftsformer som man föredrar i de olika landstingen. Det måste självfallet vara deras sak. Det kommunala självstyret har, som jag har sagt tidigare, ett stort värde. Ur demokratisk synpunkt är det värdefullt att beslut fattas nära medborgarna. Närhet skapar större känsla av delaktighet och ansvar än central- eller expertstyre.

Min fråga till Ylva Johansson blir: Anser verkligen Ylva Johansson att stopplagen är förenliga med det kommunala självstyret? Jag hoppas få mer än ett ytligt svar. För mig och Centerpartiet är det en avgörande och viktig fråga.

Fru talman! Av reservation nr 1, som jag yrkar bifall till, framgår att allianspartierna avvisar stopplagen, och i stället föreslår vi en startlag. Det är, vilket vi framhåller, den dåliga tillgängligheten som är det största hotet mot den solidariskt finansierade vården. En väl fungerande vårdgaranti och patienters möjlighet att anlita andra vårdgivare efter garantitidens utgång ges en reell innebörd och starkare drivkrafter om det verkligen finns alternativ att välja bland.

Statsrådet Ylva Johansson brukar säga att visst får privata sjukhus drivas om de håller sig inom av vänsterkartellens bestämda regler. Inte nog med att hon vet bättre än landstingen hur verksamheten ska organiseras, hon vet också bäst hur företagandet ska skötas. Vinstsyfte ska förbjudas vid sjukhus, men inom primärvård är det däremot okej. Patienter nekas härigenom tillgång till nya och bättre vårdkoncept, personalens möjlighet att välja framgångsrika arbetsplatser begränsas och signalerna till privat driven verksamhet vid S:t Göran, Lundby och Simrishamn är negativa. Man ifrågasätter deras sätt att bedriva sin verksamhet. Satsningarna fortsätter kanske i andra länder i stället. Får Värmlands intressanta närsjukvårdskoncept fortsätta?

Det blir nya gränsdragningsproblem mellan öppen och sluten vård. Är det inte alldeles uppenbart?

Ökad mångfald är också en jämställdhetsfråga. Kvinnor dominerar inom sektorn. Det behövs fler möjligheter att starta eget, välja arbetsgivare och utvecklas inom yrket. Inte ens det argumentet tar hos vänsterkartellens företrädare.

Fru talman! Om det nu skulle gå så illa att stopplagen röstas igenom, kommer den, som tidigare talare har sagt, att rivas upp vid ett maktskifte nästa höst. Vårt alternativ, startlagen, är konkret och syftar till att stimulera framväxten av alternativ. Det innehåller bland annat förslag om att stimulera entreprenad- och intraprenadverksamhet, lagstöd för avknoppning, försöksverksamhet med utmaningsrätt och en översyn av lagen om offentlig upphandling och andra regelverk. Det viktigaste är dock en tillåtande attityd – mungiporna upp och inte pannan i stora veck – när

personal och andra kommer med idéer. Det handlar om att stötta, uppmuntra och erbjuda kunskap. Det gäller att mobilisera kraften hos de enskilda. Även vården behöver entreprenörerna.

Vi vill också se bättre villkor för den ideella sektorn som verkar i gränzonen mellan privat och offentlig verksamhet. Som Kerstin Heine-
mann redan har sagt, har *non-profit*-verksamheten inom vård och omsorg vuxit mycket på senare tid och uppgår i dag till hela 400 organisationer med 6 500 anställda. Även om stopplagen inte slår ned dem direkt, riskerar de att drabbas indirekt. Allt ska ju egentligen drivas av landstinget. De frågor som *non-profit*-aktörerna bekymrar sig över är upphandlingsfrågor, brist på konkurrensneutralitet, avtalstider, skattelagstiftning och behov av forskning inom området. Vi i de fyra allianspartierna har i en rapport presenterat konkreta förslag på vilken utveckling vi vill se. Jag är jättespänd och frågar meddebattörerna: Vad vill ni konkret göra för att stimulera alternativen? Hur ställer ni er konkret till de förslag som vi har presenterat?

Fru talman! Svensk hälso- och sjukvård har många fördelar men också bekymmer, framför allt med tillgängligheten. Stopplagen förvärrar situationen i flera avseenden helt i onödan. I stället för stopplagen vill jag, Centerpartiet och övriga allianspartier medverka till konkreta åtgärder som stimulerar i stället för att lägga krokben för enskilda och organisationer som vill göra en insats på vårdens område. Vi säger: Välkomna! Ni behövs.

Anf. 66 CONNY ÖHMAN (s):

Fru talman! Låt mig inleda med att yrka bifall till förslaget i detta betänkande från socialutskottet och avslag på samtliga reservationer.

När man lyssnar på de borgerliga partiernas företrädare kan man lätt få intrycket att frågan om driftsformer för offentligt finansierade sjukhus är den ödesfråga som ensam avgör om svensk sjukvård kommer att utvecklas positivt eller om den kommer att gå en dyster framtid till mötes. Bara man kan privatisera våra sjukhus blir tillgängligheten per automatik god, vårdkvaliteten högre och personalen nöjdare, tycks de borgerliga mena.

Självfallet är frågan om driftsformer mycket viktig, men låt oss inte inbilla oss att vi med dagens ärende löser alla de utmaningar som svensk sjukvård ställs inför i framtiden. Den demografiska utvecklingen och de medicinsk-tekniska framstegen kräver en helhetssyn på sjukvården, en avvägning av hur mycket resurser som kan avsättas till sjukvården och ett vårdssystem där vi kan ha en effektiv kostnadskontroll.

Enligt mitt sätt att se det är det fyra saker som regleras i den här propositionen och i det här betänkandet.

För det första handlar det om universitetssjukhusen som är väldigt mycket av motorn i svensk sjukvård. Där har staten två givna intressen, nämligen läkarutbildningen och merparten av den avancerade medicinska forskningen som bedrivs vid dessa sjukhus. Jag tycker att det är ganska rimligt att säga att de svenska universitetssjukhusen har en så central roll att de bör vara drivna av det offentliga.

För det andra handlar det om förbud mot gräddfiler. Jag tror att de flesta av oss skulle reagera om någon kom in på ett sjukhus och sade: Jag har 25 000 kr här i handen. Jag vill gå före i kön.

Självfallet skulle alla reagera då. Därför är det en självklarhet för mig att säga att gräddfiler inte ska förekomma i svensk sjukvård.

Sedan vet vi att det ibland faktiskt görs försök att på olika sätt gå runt de prioriteringssystem som finns. Jag var själv under min landstingstid tyvärr tvungen att avslöja en privatdoktor som utnyttjade systemet för det syftet. Han tog emot patienter på sin privatmottagning och ordnade sedan förtur i den offentliga kön. Sådana försök förekommer i sjukvården; låt oss inte blunda för det.

Ett offentligt finansierat sjukhus får inte överlämnas till företag som avses vara vinstutdelande. Alla de fyra tidigare borgerliga debattörerna har pratat om vinstdrivande och skiljer inte vinstdrivande från vinstutdelande. Det är, mina borgerliga bröder och systrar, en väsentlig skillnad mellan att skapa vinst och att vara vinstutdelare till vissa intressen. Ni måste skilja på detta och läsa den paragraf där detta står: Verksamheten ska drivas utan syfte att ge vinst åt ägare eller motsvarande intressent. Det är det som är *the crucial point*, om man får säga så i den här talarstolen, i den paragrafen. Men det bortser ni ifrån, helt och hållet, i samtliga fyra inlägg vi har hört här förut.

Den fjärde punkten är att varje landsting ska driva minst ett sjukhus i offentlig regi. Visst påverkas våra ställningstaganden i de här frågorna av vilken ideologisk syn vi har på samhället och på vården. Men min syn påverkas också av de internationella erfarenheterna från länder som har valt helt andra vårdssystem. Min uppfattning är att det svenska systemet står sig mycket väl vid en internationell jämförelse.

Ett påstående som ofta förekommer i debatten är att kommersiell drift gör vården billigare. Jag ska inte förneka det, det finns enstaka exempel på det. Men all internationell erfarenhet visar att ju större andel av sjukhusen som drivs med privat vinstintresse, desto svårare är det att hålla de totala vårdkostnaderna i schack. Ett sjukhus är ofta ett naturligt monopol på en ort och strävar efter att optimera sina intäkter. De här intäkterna ska självfallet betalas av samhället, av medborgarna.

Jag vill påminna mig en upplevelse jag hade när socialutskottet under förra mandatperioden gjorde en studieresa till Kanada. Där sade man i Vancouver: Här gör vi så och så många öppna hjärtkirurgioperationer. Tre mil bort ligger Seattle, och där gör de dubbelt så många men de har inte bättre hjärtsjukvård. Systemförändringarna gjorde att man opererade hjärtpatienter i mycket större utsträckning i Seattle än i Vancouver till mycket större kostnader och opererade på helt andra indikationer än vad man använde i Vancouver. Det är den typen av drivkrafter som kommer fram när man lämnar sjukhusen totalt oreglerade och driver alltför många i kommersiell drift.

Vårdens kvalitet blir bättre är ett annat påstående. Javisst, det finns en del exempel på att privatdriven vård är jättebra. Tyvärr finns det exempel på motsatsen också. Men internationell erfarenhet visar att samarbetet mellan olika vårdgivare försvåras om ett stort antal kommersiella vårdgivare konkurrerar med varandra. Det är svårare att säkerställa en bra vårdkedja åt vårdsökande därför att mentaliteten blir: Bibehåll patienten hos oss till varje pris. När ni från den borgerliga sidan hänvisar till att den här lagen medför problem när det gäller att bygga upp vårdkedjor, som självklart är något oerhört viktigt, visar internationella erfarenheter att det är precis tvärtom.

Låt mig referera till denna mandatperiods resa i socialutskottet till Mayokliniken i Rochester i Minnesota. Alla som vi pratade med var glada att de jobbade i en *non-profit*-organisation. En av bevekelsegrunderna var att här gör vi det vi måste göra åt patienten, men i övrigt överlämnar vi ansvaret för patienten till patientens hemmadoftor eller någon annanstans i vårdkedjan där våra resurser inte behövs. Däremot pekade de på svårigheter för en del andra patienter som fick vård inom andra system.

Valfriheten ökar är ett tredje argument. Ja, om alla människor bodde där man hade spottavstånd till två olika sjukhus, då möjligtvis skulle det resonemanget stämma. Men i Sverige bor vi inte på det sättet. I Sverige har vi på det sättet att alla har sitt hemortssjukhus. För de allra flesta människor är det naturliga att åka till sitt hemortssjukhus. Om vi skulle privatisera vartenda sjukhus i Sverige till företag med vinstutdelning skulle valfriheten då öka? Inte alls, som jag ser det.

Kenneth Johansson säger att han är för mångfald och emot enfald. Det är jag också, jag tror att alla är emot enfald. Men mångfald kan man bygga på många olika sätt, Kenneth Johansson. Mångfald innebär inte bara ett sätt att bygga mångfald på. Jag tror för min del att det här förslaget kommer att innebära stimulans för *non-profit*-organisationer och *non-profit*-verksamheter att få en helt annan plats i det svenska vårdutbudet. Det välkomnar jag. Jag vet att många *non-profit*-företag faktiskt efterfrågar att få en annan plats i det svenska vårdutbudet. När man hänvisar till risker för *non-profit*-vårdgivare med det här förslaget förstår jag inte alls resonemanget, måste jag säga.

Sedan några kommentarer till det vi har hört från de borgerliga företrädarna här. Chatrine Pålsson säger att alla svenskar tycker att det är bra att kunna välja mellan att gå till Ica och att gå till Konsum och allt vad det var. Ja, det tror jag också. Men till skillnad från Kristdemokraterna tycker jag att det är en viss skillnad mellan att sälja tomater och mjölk och att vara ansvarig för vård. Jag tror att människor tycker så. Den allra största skillnaden är att för tomater och mjölk betalar jag från egen ficka, men sjukvården handlar om ett system där vi faktiskt ska optimera resursanvändningen i en samlad vårdbudget. Då ställer det sig lite annorlunda.

Man hänvisar till den borgerliga enigheten. Jag ska gratulera de borgerliga partierna. Ni har lyckats omvända Moderaterna. Jag har pratat sjukvårdspolitik från den här talarstolen under elva års tid. Det är första gången som Moderaterna har samma formulering som andra. Alla tidigare år har Moderaterna pratat om försäkringslösning inom vården. Det är nytt att ni har lyckats omvända Moderaterna till att gå med på en gemensam finansiering, som ni pratar väl om i dag.

Moderaterna säger att man lägger mera resurser till vården, men det är verkligen en sanning med stor modifikation. Det är höjda vårdavgifter och höjda läkemedelskostnader för patienterna som det handlar om. Beräkningen är att höjer vi vårdavgifterna kommer efterfrågan av sjukvård att minimeras.

En annan synpunkt jag har beträffande de internationella erfarenheterna av en massiv privatisering av sjukhus är att då ökar incitamenten att gå just den väg som Moderaterna förespråkar här i Sverige, nämligen att öka det privata inslaget i finansieringen av sjukhusvården. I de länder som har en mycket stor andel privata sjukhus drivna i vinstsyfte är inci-

tamenten för ökad privat finansiering av vården mycket större än om man säger nej till detta.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 67 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag saknade i Conny Öhmans anförande visioner och idéer om hur den framtida hälso- och sjukvården ska se ut. Det var, tycker jag, ett enda långt försvarstal för det förslag som vi debatterar i dag.

Jag har tre konkreta frågor. För det första: Hur definierar Conny Öhman sjukhusbegreppet? Det är mycket viktigt att någon gång få ett besked på den punkten. Tillåts Värmlands närvårdskoncept, där det finns ett vinstsyfte och kanske till och med vinstutdelning, med kombinationen öppen och sluten vård? Tillåts kliniker eller motsvarande vid ett sjukhus om de har ett vinstsyfte, och i så fall hur många?

För det andra: Har Conny Öhman någon förståelse för de fackliga synpunkter som vid flera tillfällen framförts om att sjukhusbegreppet är förlegat? Det cementerar sjukhusen och försvårar nytänkande, till exempel det som vi ser i Värmlands läns landsting.

För det tredje: Låt oss för en sekund bortse från stopplagens omedelbara konsekvenser och det allmänna pratet om att det är bra med mångfald, vilket Conny Öhman sade, och ta ett steg till. Jag vill förvarna övriga partier om att jag kommer att ställa samma fråga till dem. Kan ni nämna några konkreta punkter beträffande vad ni vill göra? Jag har presenterat allianspartiernas åtgärder när det gäller *non-profit*-verksamhet; jag har gjort det i det som vi sammanfattar i en startlag. Nämn något konkret så att vi kan få höra om det finns något allvar, några muskler, bakom talet.

Anf. 68 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Kenneth Johansson efterfrågar visioner kring vården och vill att jag ska svara på det på 30 sekunder.

Jag tror att vi kommer att se en fortsatt utflyttning av verksamheter från sjukhusen till andra typer av vårdformer utanför sjukhusen. Den medicinska utvecklingen är sådan att vi kommer att få se det, och i vissa fall tror jag att vi även politiskt ska stimulera det. Det som kan göras nära människor ska också göras nära människor. Å andra sidan måste det som endast kan göras på sjukhus självfallet göras endast på sjukhus.

När det gäller vilka nya verksamheter som kan tillkomma gav ni ju själva i era anföranden siffror på den tillväxt som varit under ett antal år, faktiskt med socialdemokratiskt styre i många eller de flesta landsting. Man köper rehabiliteringstjänster, lägger ut en och annan vårdcentral på privat drift, köper hundra starroperationer eller tvåhundra höftledsoperationer eller vad det nu kan vara från någon producent av vård. Den utvecklingen tror jag kommer att fortsätta.

I tidigare debatter i riksdagen har man från framför allt moderat håll här gjort en sammanblandning. Man förstår inte skillnaden mellan ett akutsjukhus och det som engelsmännen kallar *treatment centre*, som ju är något annat. Där specialiserar man sig kanske på några typer av kirurgiska ingrepp, blir duktiga på dem och gör hundra, tvåhundra eller femhundra sådana åt sin huvudman. Det är inte tänkt att förbjuda den typen

av verksamheter, Kenneth Johansson. Absolut inte. Tvärtom kommer vi kanske snarare att se en utökning av den typen av verksamheter under åren framöver.

Anf. 69 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hade tre frågor, och möjligen fick jag ett halvt svar. Jag upprepar därför frågorna.

Först gäller det sjukhusbegreppet, och jag menar allvar med min fråga, för det måste råda klarhet i detta. Hur är det till exempel med Värmlandssatsningen på närsjukvårdskoncept i form av primärvård och slutenvård? Och hur är det med klinikerna? Är det tillåtet – eller förbjudet – med en, två eller alla kliniker? För mig blir summan av samtliga kliniker ofta ett helt sjukhus, och därför tycker jag att det är viktigt att få besked. Det är upplagt för ett tricksande för att komma runt ett regelverk som bara ställer till med elände och gör att man använder energin åt sådana vansinnigheter.

Den andra frågan handlade om förnyelse och utveckling, om att stimulera nytänkande i stället för att bromsa och reglera. Inte heller där fick jag något svar. Conny Öhman sade att man lägger ut delar av vården, och det är bra. Han sade dessutom att en och annan vårdcentral kan läggas ut – en och annan vårdcentral. Det som jag återigen efterfrågar är de konkreta åtgärderna. Inte en enda konkret åtgärd nämndes.

Jag presenterade våra idéer: entreprenad, intraprenad, avknoppning, utmaningsrätt, översyn av lagen om offentlig upphandling och framför allt ett tillåtande klimat. Står man stilla går man bakåt när utvecklingen går framåt, Conny Öhman!

Anf. 70 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Det sista kan jag helt och hållet instämma i.

Inom sjukvården går utvecklingen snabbare än på de flesta andra samhällsområden, och vi måste se till att sjukvården tar till sig alla de goda nyheter som tillskapas genom forskning och utveckling. Målsättningen är självklart att ge patienterna den allra bästa vården. Dessutom innebär dessa nyheter oftast antingen att man kan ge bättre eller mera vård eller att man kan ge samma vård på ett effektivare sätt.

Ja, Kenneth Johansson, den utveckling som pågår i Sverige i dag innebär att man i utökad omfattning lägger ut den typen av verksamheter. På de allra flesta håll i landet pågår en sådan utveckling, men man kanske tar några steg i taget. Ibland tvingas man även ta ett steg tillbaka när en och annan entreprenör inte sköter sig på det sätt som var överenskommet eller kräver för mycket betalt för att utföra samma tjänst som andra kan utföra till ett billigare pris och därmed – om man får använda det ordet – ”prisar” sig ur marknaden helt enkelt.

Det kommer att handla om två steg framåt, ett steg bakåt, två steg framåt, ett steg bakåt. Man prövar från tid till annan förutsättningarna för olika delar av den totala verksamheten. Det tror jag är ett framgångsrikt koncept i stället för att göra som ni vill, nämligen att i ett svep lägga över hela block på privata entreprenörer som ska kunna göra vinst på verksamheten.

Anf. 71 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag ska försöka begränsa mina frågor till två.

För det första: Vad menar Conny Öhman med ”gräddfil”? Jag syftar inte på det som vi har till matjessill och potatis utan på ”gräddfil” i just det här sammanhanget. Vad är det enligt socialdemokratiskt manér?

För det andra: Känns det inte, när det gäller dessa frågor, lite pinsamt att degradera Vårdförbundet, Läkarförbundet och till viss del även Kommunal och LO, och att dessutom degradera både socialdemokratiska, vänsterpartistiska, miljöpartistiska och alla andra partistiska landstingsledamöter? Hur kan Conny Öhman tro att vi riksdagsledamöter alltid förstår bäst och att övriga folkvalda och fackliga organisationer inte begriper ett dugg?

Anf. 72 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Riksdagen har fastlagt en prioriteringsordning. När någon på ett otillbörligt sätt försöker bryta den prioriteringsordningen är det att försöka skaffa sig en gräddfil, som jag ser det.

När det gäller synen på de fackliga företrädarnas uttalande i den här frågan ska man ha klart för sig att de är just fackliga företrädare. Deras uppgift är inte att ta ett samhällsansvar över hela hälso- och sjukvården. Deras uppdrag är inte att ta ansvar för att vi har ett sjukvårdssystem som har kostnadskontroll och säga: Så här mycket resurser har vi. De ska utnyttjas på ett effektivt och bra sätt. Mer resurser än så här har vi inte för närvarande till det här området.

Det är inte deras uppgift. Vi har en annan uppgift än vad de fackliga företrädarna har när det gäller hälso- och sjukvårdssystemet. Det kanske även Chatrine Pålsson skulle påminna sig.

Anf. 73 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Då glömmet vi de fackliga företrädarna. I deras argument är det patientperspektivet som i hög grad är utgångspunkten.

Landstingsledamöterna har ju ett kostnadsansvar som är oerhört tufft. Hur får Conny Öhman det att gå ihop?

När det gäller frågan om gräddfiler har vi ett antal idrottsmän här i landet som skadar sig av och till. Anser Conny Öhman att det är en gräddfil om man får göra en artroskopi dagen efter därför att man är viktig i sitt lag? Accepterar i så fall den socialdemokratiska majoriteten det?

Anf. 74 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Den idrottsmannen har ett antal helprivata verksamheter som sysslar med just artroskopi att vända sig till. Om vederbörande ur egen ficka eller om idrottsföreningen betalar detta till hundra procent och går till någon som till hundra procent finansierar sin verksamhet med den typen av avgifter är det för mig okej att göra på det sättet.

När det sedan gäller landstingspolitikerna och deras totala kostnadsansvar har vi ju faktiskt exempel på landstingspolitiker som inte sett sin uppgift på det sättet. Ganska nära där vi nu står har vi ju helt nyligen erfarenhet av landstingspolitiker som inte såg sin uppgift på det sättet. Det är däremot min förhoppning att alla landstingspolitiker verkligen ska se på sin uppgift på det sättet.

Landstingspolitikerna är självfallet de som ska fatta besluten och de som bäst vet hurdana beslut man ska fatta i olika sammanhang i varje län. Här i riksdagen har vi ett ramverk som vi har ansvar för, nämligen att ha en hälso- och sjukvårdslag som är styrande för verksamheten. Vi kan inte ha en hälso- och sjukvårdslag per landsting.

Anf. 75 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Det är intressant att lyssna på Conny Öhman som beskriver vad som händer när det är för många som bedriver verksamhet privat. Det blir nästan som ett monopol på den privata sidan. Man behåller patienterna själv och är inte tillräckligt bra på kostnadskontroll och så vidare.

Det är precis det vi kritiserar den svenska sjukvården för, att man har så gott som ett monopol. Vi ser bristen när det gäller att optimera resursanvändningen, som Conny Öhman sade. Det borde vara ett bekymmer för Socialdemokraterna och vänsterkartellen att vi i alltfler rapporter ser att resurserna inte används på det optimala sätt som jag förstod att Conny Öhman vill.

Min första fråga är: Är detta verkligen ett förslag som kommer att innebära mer vård för patienter, eller är det bara ideologiska skyggglappar?

Den andra frågan jag vill ställa handlar om sjukhusbegreppet. Jag vet skillnaden på akutsjukhus och sjukhus, men vet Socialdemokraterna och de som står bakom det här förslaget hur man ska bena ut vad som är sjukhus i Sverige? På våra hearingar i socialutskottet är det inte bara de fackliga organisationerna som har kommit med varningssignaler. Det är många fler som har kommit till utskottet och pekat på detta bekymmer. Hur ska det fungera i praktiken med denna lagstiftning?

Jag skulle gärna vilja ha en förklaring. Vad är sjukhus, Conny Öhman, enligt ert begrepp?

Anf. 76 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Det är nog något av en dröm att vi skulle ha optimerad resursanvändning. Jag tror att vi har bättre resursanvändning i dag än vad vi har haft på flera år i svensk sjukvård. Jag har också uppfattningen att det går att göra mer för att ytterligare effektivisera resursanvändningen i svensk sjukvård. Det är alldeles självklart.

Ibland kan nya medicinska behandlingsmetoder hjälpa till för att göra detta. Det handlar också om sådant som att man har tillgång till den personal man behöver och att det inte är personalbrist.

Jag tror att resursanvändningen blir bättre och bättre. Det tror jag mig kunna säga när man ser på vad som presteras i svensk sjukvård i dag.

Det finns en del som kallar sig sjukhus men som definitivt inte är sjukhus, utan en långvårdsklinik eller liknande. I princip är väl ett sjukhus någonstans dit en ambulans kan tänkas åka när det handlar om att akut ta hand om en svårt sjuk patient.

Jag tror att det kommer att visa sig att frågan om vad som är ett svenskt sjukhus är klart överdriven. Jag tror att människor har klart för sig vad ett sjukhus är. Om man ser på varje ställes verksamhet blir det ganska klart vad som är ett sjukhus och vad som inte är ett sjukhus.

Anf. 77 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Det svaret var inte mer klargörande. Conny Öhman vet, precis som jag, som gammal landstingspolitiker att det här förändras över tid. Det som tidigare var ett sjukhus eller räknades som ett sjukhus är inte längre det. Det kanske är ett närsjukhus eller en utökad vårdcentral med många fler olika specialiteter. Det kommer att bli ett bekymmer. Det har vi fått besked om från många olika håll.

När det gäller att optimera resursanvändningen är det många som har haft invändningar mot stopplagen. Vår startlag som är berörd kommer att visa sig ha mycket bättre effekt bland annat när det gäller att optimera resursanvändningen.

Det förvånar mig att man inte tar till sig de synpunkter som finns i den rapport som nu pekar på att också sjukskrivningarna kommer att bli längre på grund av stopplagen. Möjligheten att komma till rehabilitering kommer att försämrats. Det svarar både små och medelstora företagare, och faktiskt också människor från Försäkringskassan – både chefer och personaldirektörer. Att man inte heller tar det på allvar när man ser hur många som är långtidssjukskrivna och faktiskt tvingas in i en förtids-pensionering förvånar mig mer än mycket annat.

Vad tänker Conny Öhman och vänsterkartellen göra åt det?

Anf. 78 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Anne Marie Brodén börjar med att säga: Är en utökad vårdcentral ett sjukhus?

Självfallet inte. En vårdcentral är en vårdcentral. Den typen av frågor tycker jag inte hör hemma i den här debatten, Anne Marie Brodén.

Samtidigt säger du rakt ut att det ni kallar startlag kommer att innebära bättre effektivitet. Bevisa det med någon rimlig tankegång. Säg det inte bara rakt ut. Det biter inte på mig. Man måste i så fall ha en rimlig tankekedja som indikerar att detta ligger inom möjligheternas ram. Att bara påstå det som ett ideologiskt mantra löser ju inga problem.

Er inställning är att om den här lagen antas försämrats produktiviteten i svensk sjukvård. Det finns ingenting som säger det, såvitt jag kan förstå. Den produktivitetsförbättring vi har haft de senaste åren kommer att fortsätta. Det är jag övertygad om. Det kommer att innebära att fler patienter kommer att kunna tas om hand i sjukvården. Dessutom får ju, om ekonomin utvecklas positivt, landstingshuvudmännen med skatteunderlagstillväxten mer resurser att sätta in som insatsvara i sjukvården.

Jag tror att det perspektiv som Anne Marie Brodén målar upp med ideologiska mantra inte säger någonting om effekten av vare sig er startlag eller av den lagstiftning vi har att hantera här i dag.

Anf. 79 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! När jag lyssnar på Conny Öhman blir jag lite fundersam över om vi i dag talar om samma sak här i kammaren.

Conny Öhman tar exempel från Kanada och USA om hur det fungerar där, och man har olika system. Vad jag vet har vi kanske två system i dag. Vi har det skattefinansierade – det gemensamt finansierade – och någon liten del privat verksamhet dit försäkringspatienterna går.

Det vi talar om här – åtminstone gör jag det, och jag tror att mina borgerliga kolleger också gör det – handlar om att lägga ut en verksam-

het på entreprenad från landstingen med alla de villkor som man vill och kan ställa upp för att få detta att fungera.

Det handlar inte heller om några gräddfiler. Landstingen ställer krav – så och så många operationer, så och så många patienter på medicinavdelning eller vad det nu är – och dem måste man uppfylla. Gör man inte det uppfyller man inte heller det avtal man har med respektive landsting.

Därför tycker jag att Conny Öhmans tal här faktiskt är vilseledande. Det är inte detta det handlar om. Det handlar om landstingens frihet att se till att få ut så mycket vård som möjligt till sina medborgare för skattepengarna.

Det står ingenting i våra motioner om att vi är för gräddfiler. Det är ingen av oss som har talat om gräddfiler. Vi har gräddfiler i dag, nämligen HSB och alla andra som tecknar privata försäkringar. De ska gå till privata vårdgivare, tycker jag. Detta handlar inte om privata vårdgivare; det handlar om sjukvård utlagd på entreprenad. Där kommer vi kanske att få en stor privat sektor så småningom eftersom vi har långa vårdköer och detta med privata försäkringar växer. Då får vi två system, det offentligt finansierade och det privat finansierade som finansieras genom försäkringar. Jag tycker att vi ska vara ärliga när vi diskuterar den här frågan.

Anf. 80 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Men vad är det för fel, Kerstin Heinemann, på att ha ett regelverk som reglerar när ett landsting vill lägga ut någonting? Vi har inte haft det i svensk sjukvård. Andemeningen så länge jag har sysslat med detta har varit att det nog inte behövs. Det har dock funnits propåer i debatten om att man vill gå utomordentligt långt när det gäller att lägga ut verksamhet. Vi har också internationella erfarenheter som talar för att vi på något sätt måste reglera detta.

Här finns nu tre regleringar – icke universitetssjukhus, icke ett sjukhus per landstingsområde och nej till företag med privat vinstutdelning – och i övrigt nästan en stimulans till *non-profit*-företag att faktiskt utveckla sin verksamhet. Det är ju detta det handlar om, Kerstin Heinemann. Det finns alla möjligheter för vilket landsting som helst att fundera över var och till vad, inom ramen för denna lagstiftning, man vill använda andra krafter för att utveckla sin egen hälso- och sjukvård. Det är detta det handlar om.

Ert resonemang, om man hårdrar det, är att det inte behövs någon reglering över huvud taget av detta i Sverige. Det är i så fall andra ytterligheten i detta resonemang. Ni har ju inte föreslagit någon som helst reglering av detta. Det ni står för är att det är fritt fram att på vilket sätt som helst använda de offentliga sjukvårdsresurserna i det här landet. Är det den rätta tolkningen av ert nej till den här propositionen och det här betänkandet?

Anf. 81 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Jag förstår att Conny Öhman inte har lyssnat så noga på vad vi har talat om. Det vi har talat om är att vi faktiskt tror på våra landstingspolitiker. Det här klarar de av. Som jag sade tidigare tycker jag att detta är en onödig lag att stifta här i Sveriges riksdag när vi har landstingspolitiker som är valda av medborgarna att sköta den verksamhet när

det gäller sjukvården som de enligt lag ska sköta, och sköter de den inte avsåts de. Det förtroendet tror jag att vi ska ha också på många andra områden här i Sveriges riksdag.

Jag tycker inte att det är vi här uppe i Stockholm som vet bäst i de här frågorna. Jag litar på landstingspolitikerna. De kan göra detta, och de som missköter sig avsåts. Det har vi också sett hända runtom i landet. Det är alltså inte så som Conny Öhman säger.

I mitt anförande ställde jag en fråga till bland annat Socialdemokraterna. Tycker inte ni att det är bra att vi har många som vill utföra vård i Sverige? Har vi råd, med den kösituation vi har i dag, att avstå från människor som vill sätta i gång och bedriva vård, vård som betalas med våra gemensamma pengar enligt alla regler, hälso- och sjukvårdslag, prioriteringsbeslut och alltihop? Har vi råd att säga: Nej tack, ni driver verksamheten i fel form, ni kan eventuellt göra en vinst och därför får ni inte driva någon verksamhet? Tycker Conny Öhman att det är ett bra sätt att se till att vården fungerar bättre i Sverige än vad den gör i dag?

Anf. 82 CONNY ÖHMAN (s) replik:

Fru talman! Kerstin Heinemann måste förstå att när ingen av de fyra borgerliga talare som varit uppe före mig kan skilja på vinst och vinstutdelande verksamhet blir jag orolig. Om man inte ens kan skilja på dessa fundamenta blir jag orolig.

Den andra frågan var: Kan man avstå från någon människa som erbjuder vårdtjänster? Ja, det kan man, Kerstin Heinemann. Om hundra hudläkare i mitt hemlandsting skulle erbjuda sig att starta en hudverksamhet, inte sjutton skulle vi kunna säga ja till alla dem och finansiera dem. Baksidan av detta, och det är det som borgerliga sjukvårdspolitiker har så svårt att förstå, är ju att de skulle ta resurser som skulle behövas mycket bättre inom något annat vårdområde. Det är det som är verkligheten för en sjukvårdspolitiker som vill ta fullt ansvar – och i fullt ansvar inkluderas kostnadskontroll över verksamheten, Kerstin Heinemann. Det är förvånande att en folkpartist som har fyra års Stockholmsverksamhet med sig i bagaget inte förstår att en av de viktiga komponenterna i hälso- och sjukvården är att ha kostnadskontroll över verksamheten.

Anf. 83 INGRID BURMAN (v):

Fru talman! Egentligen är det femte gången vi diskuterar detta med driftsformer i riksdagen och i socialutskottet. Hösten 2000 införde vi en lag om akutsjukhus, och då hade vi tre debatter. Vi hade en remissdebatt, vi hade en debatt i december och vi hade en återremiss med ytterligare en debatt. Den 26 april hade vi en remissdebatt om detta. Nu är vi här i den femte debatten.

Inför den här debatten funderade jag på vad jag skulle säga som inte var sagt tidigare. Det var lite svårt att komma på något. Nu har jag lyssnat på vad andra har sagt, och jag tror att jag lite grann ska kommentera det jag hört i debatten i stället för att läsa upp något gammalt anförande.

Jag har hört att man i denna debatt talar om den här lagen som någonting som inte borde komma till därför att det kommer att kväva så mycket. Men den här lagen säger, precis som Conny Öhman sade, några saker. Den säger först och främst att *non-profit*-verksamhet reglerar vi inte. Den kommer att finnas i samma utsträckning som tidigare – kanske i en utö-

kad utsträckning; vi får se. Den säger också att privata lösningar är helt okej. De finns i dag, och de kommer att finnas efter den här lagen. Vill man starta ett sjukhus, en primärvårdcentral eller en mottagning av något slag är det okej.

Men vad säger lagen mer? Jo, den säger att om man finansierar sjukhus med skattemedel ska de pengar som används gå till sjukvården. Den säger, precis som Conny Öhman sade – och här blev jag också väldigt förvånad när jag lyssnade på de fyra borgerliga partierna – att det är fullständigt okej med vinst. Gör mycket vinst, om ni får entreprenad av ett landsting, men ni får inte dela ut den till ägarna! Den ska återgå till och investeras i sjukvården. Ni kan köpa nya röntgenutrustningar, ni kan höja lönerna – det skulle jag gilla om man gjorde – och ni kan göra mycket. Men tanken är inte att de skattemedel som medborgarna i Sverige betalar för att ha tillgång till en god sjukvård ska gå till aktieägarnas fickor i Sverige, i Schweiz, i England eller hur nu bolaget är konstruerat. Det säger lagen.

Är det här då en onödig lag? som någon sade. Nej, jag tycker inte det. Jag tycker att det är ganska bra att vi skapar en lag som visar strukturen för svensk sjukvård och de villkor som ska finnas när landsting lägger ut saker på entreprenad. Jag tror att det är viktigt, precis som tidigare talare har sagt, att de stora universitetssjukhusen inte ska läggas ut. Det är också viktigt för sjukhusstrukturen i landet att det finns ett sjukhus i varje län och i varje landsting som är i offentlig drift. Det handlar om att ha en sjukhusstruktur i landet, och det tror jag är väldigt viktigt.

Sedan säger den här lagen att man inte ska blanda försäkringsfinansierad och skattefinansierad vård, det som ibland uttrycks som gräddfil och som inte är gräddfilen till matjessill utan en annan form av gräddfil. Finns det en risk med detta, eller är det här också onödigt? som några har sagt.

Det här är som sagt den femte debatten så jag gick tillbaka och tittade på vad som sagts tidigare. Då hittade jag det jag själv sade i debatten i december år 2000. Det hade jag tagit ur en tidning. Jag sade så här: ”Det finns också en och annan moderat som börjar reagera när privatiseringarna går för långt. Folke Schött, Moderaterna, har reagerat på att Karolinska sjukhuset nu påbörjat förhandlingarna med försäkringsbolaget Skandia och Skandia Link.” Ni hör att det här var förra mandatperioden. Det var borgerligt styre. Utöver vad som hände med ekonomin i landstinget i Stockholm hände det andra saker också. Det här handlade om försäkringsbolaget Skandia Link, Skandia Life Line, och ett avtal med ortopedpatienter med privata försäkringar. Till och med han började prata om en viss gräddfil och så vidare. Det här stod i medierna då.

Är det onödigt att reglera tillkomsten av gräddfiler eller är det någonting som behövs? Vi vet att det har varit på gång. Vi har sett ett moderatlett landsting förra mandatperioden till och med reagera över att man börjar med det här. Så jag tror att det är ganska nödvändigt att vi pekar på att vi inte ska blanda. Vi ska inte låta försäkringspatienter gå före i ortopedköer och så vidare. Det här är en viktig spelregel om vi vill behålla prioriteringsordningen i svensk hälso- och sjukvård i fortsättningen, och det tror jag att jag hittills inte har hört någon tala emot. Det är motivet till att den texten finns här.

Jag tror att det var Chatrine Pålsson som talade om att vi skrämmer med marknaden och att vi skjuter skrämshot i den här debatten. Men så lyssnade jag till Chatrine Pålsson, och vad säger hon? Jo, hon säger: Jag tror att alla vill välja mellan Domus och Konsum, Ica, Vivo och Willys eller vad de nu heter. Hon jämför sjukvården med en marknad där hon säger att människor ska vara kunder och så ska vi gå och plocka lite grann. Men sjukvården är inte en marknad. Sjukvården kan inte vara en marknad. Sjukvården ska inte vara en marknad, och detta av många anledningar.

Kostnadskontroll, säger Conny Öhman. Jag kan dela den uppfattningen. Men det handlar också om att patienten är i underläge i sjukvården. Man har inte den kunskap som gör att man kan välja mellan alla de här sakerna. Det är ingen marknad man kan reglera på det sättet.

Det andra som det handlar om, där jag tror att jag också hade ett citat sist, som jag tyvärr inte hittar nu, är vad som ska styra tillväxten när det gäller sjukvården. Vad är det som ska styra tillväxten? Är det, som Conny Öhman sade, hundra hudläkare eller är det en annan typ av behov, en prioriteringsordning, som styr? Ska tillväxten styras av att väldigt många människor vill ha en viss typ av skönhetsoperation, och så ska väldigt många etablera sig på det området, eller ska det styras av behovet utifrån var man är i vår prioriteringsordning? På en marknad styrs tillväxten, där marknaden växer, av andra saker än den behovsprioritering vi hittills har lagt som grund i den svenska sjukvården.

När vi talar om marknadens nackdelar i samband med sjukvården tror jag inte att det handlar om att skjuta skrämshot eller att måla svarta bilder. För mig är det en realitet att det är skillnad mellan sjukvård och marknad. Och jag upplevde att Chatrine Pålsson jämförde sjukvården med marknaden.

Ett annat argument som jag tror att man också ska lyfta fram och driva handlar just om vad som händer när det blir många privata aktörer. Jag vill liksom Conny Öhman dra paralleller med USA. Vi vet att man där använder en mycket större andel av BNP till sjukvård och har en mycket sämre sjukvård än vi har i Sverige. I Sverige har vi internationellt sett en relativt bra sjukvård. Vi står oss väl. Den andel av BNP som vi använder till sjukvården får vi ut väldigt mycket av.

Hur kan det komma sig? Ser vi på vad som händer i till exempel USA märker vi att när man kommer till ett sjukhus får sjukhuset betalt när patienten skickas i väg på en rad undersökningar, labundersökningar, röntgenundersökningar och så vidare. Det blir pengar i fickorna på dem som driver sjukhuset.

Vad händer i Sverige, när vi har sjukhusen i offentlig drift? Det kommer patienter och de får förhoppningsvis de undersökningar de behöver, varken mer eller mindre, och detta rymms inom budgeten. Det finns inget kostnadsdrivande inslag i det sätt som vi driver våra sjukhus på i Sverige.

Jag menar att det här är ett väldigt bra förslag till lag som vi nu lägger fram för riksdagen. Den här lagen skapar spelregler för hur sjukvården ska bedrivas i Sverige. Den säger att man kan lägga ut saker på entreprenad, men om man gör det ska vinsten återinvesteras i vården. Den säger att det i varje län ska finnas ett landstingsdrivet sjukhus, och den säger att universitetssjukhusen ska stanna kvar i samhällsdrift.

Är detta att köra över det kommunala självstyret? Nej, det är det inte. Vi har sedan tidigare en rad lagar. Vi har skollagar som reglerar hur skolan ska styras och vad som ska hända där utan att det betraktas som att vi kör över det kommunala självstyret. Att vi sätter upp spelregler för vilka ramar man ska bedriva sjukvården inom kan knappast betraktas som det heller.

Jag gick som sagt tillbaka inför den här debatten, och jag såg att förra gången när vi hade en helt annan, mer långtgående lagstiftning lämnade vi det för yttrande till näringsutskottet och till konstitutionsutskottet liksom till en rad organisationer. Alla kom fram till samma uppfattning. Det här var inte att köra över det kommunala självstyret ens med den mycket mer långtgående lagstiftningen.

Det är klart att varje gång vi stiftar en lag är det ett ingrepp i ett kommunalt självstyre. Det är socialtjänstlagen, det är egentligen hälso- och sjukvårdslagen, eftersom den sätter upp regler, det är skollagen och så vidare.

Det här är min bedömning, och när jag gick tillbaka och tittade på andra instansers bedömning såg jag att det också är fullständigt inom ramen för att ha stor respekt för det kommunala självstyret och även stor handlingsfrihet för de landstings- och kommunalråd som finns och verkar där.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på alla motioner.

Anf. 84 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag är jättebesviken på Ingrid Burman. Vid förra remissdebatten var det glöd och engagemang. Det var det roligaste anförande jag har hört från Ingrid Burmans sida. I dag saknas även från hennes sida glöden, engagemanget, visionerna och framtidsidéerna. Det är vad hälso- och sjukvården behöver.

Jag tycker också att det är mycket intressantare att få reda på vad Ingrid Burman vill själv, vad Vänsterpartiet vill, i stället för att höra de här kommenterande synpunkterna. Därför skulle jag vilja ställa samma fråga som jag har ställt till de andra. Nu ger jag Ingrid Burman chansen att inför riksdagen och svenska folket tala om vilka konkreta åtgärder Vänsterpartiet vill vidta för att stimulera alternativa driftsformer, de som nu inte stoppas genom stopplagen utan de övriga.

Vad är intentionerna med den här kontrollstationen 2009 egentligen? Är det det som Ingrid Burman kommenterade i tidningarna innan förhandlingarna var klara, att det var en besvikelse att inte primärvården ingår. Det borde den egentligen ha gjort, men vi kom inte längre. Jag tycker att det skulle vara intressant att få en kommentar.

Ingrid Burman är duktig på att bereda ärenden i utskottet. Men kan vi få ett besked från majoriteten om vad som gäller för sjukhusbegreppet? Är det en, två eller alla kliniker? Hur är det med Värmlands läns landsting? Ta det som en konkret fråga från min sida.

Ser inte Vänsterpartiet – som åtminstone på förstamaj pratar om fördelar av och vikten av jämställdhet, där vi har samma uppfattning – några jämställdhetsfördelar med ökad mångfald?

Anf. 85 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag är jättebesviken på Kenneth Johansson. Jag är besviken bland annat därför att han står bakom en lag som gör det möjligt att utmana vårdtagare att ta över saker och ting. Därmed bryter Kenneth Johansson vårdkedjan, etablerade vårdformer och så vidare. Jag förstår inte alls hur utmaningsrätten i stopplagen är tänkt att tillämpas. Jag trodde att Kenneth Johansson och Centerpartiet stod för att ha långvariga kontakter och så vidare. Jag ser det som en cirkus med byten i den takt man blir utmanad – till exempel vårdcentraler. Det kan Kenneth Johansson svara på.

Jag ska försöka svara på frågorna. Vad vill Vänsterpartiet? Vi vill ha regler för hur sjukhusstrukturen ska vara. Vi tycker att det är relativt bra.

Tycker vi att sjukvården behöver utvecklas mer? Ja. Vi tycker entreprenader är intressanta. Vi har sett att det är ganska stora problem med dem. När entreprenader läggs ut på personal – en enhet – är man ute i ett upphandlingsförfarande, och då är man inne på den privata marknaden och så vidare. Därför välkomnar vi översynen av vilka hinder som finns för den typen av verksamhet. Vi kan tänka oss det därför att vi tror att det är bra att vi hittar former där besluten kommer nära personalen. Det kan vara budgetansvar och så vidare. Vi tittar gärna nyfiket vidare på det.

Däremot är vi inte alls nyfikna på att öppna marknaden för vinstintressen.

Anf. 86 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Ingrid Burman inte har förstått vad vi föreslår när det gäller utmaningsrätt. Det handlar inte om något annat än att man som personal i en försöksverksamhet ska kunna säga att man har byggt upp en kompetens, att det finns en vilja och förutsättningar att utmana den offentliga verksamheten, att driva verksamheten på entreprenad under avtalsenliga former. Det är det som vi menar med en utmaningsrätt. Vi tycker att det är ett spännande försök.

Sedan var det frågan om mångfalden. Det är bra med entreprenad. Jag bockar av en grej på vår lista med förslag till åtgärder. Jag tog upp fler förslag. Jag tog upp avknoppning, lagen om offentlig upphandling och övriga saker. Entreprenad är en sak. Det är bra. Men finns det mer?

Jag fick inget som helst svar av Ingrid Burman när det gäller definitionen av sjukhus. Konkret finns närsjukvårdskonceptet i Värmland, både primärvård och slutenvård. Är det okej med stopplagen? Kan vi inte få ett klart besked? Är det okej om en verksamhet har en, två eller kanske alla kliniker utlagda på entreprenad? Ja eller nej?

Det är så spännande med jämställdheten. Jag ser att mångfalden ger stora möjligheter i en kvinnodominerad verksamhet att välja arbetsgivare, kanske få en bättre löneutveckling, att få en ökad delaktighet i verksamheten. Varför ska man förhindra det? Jag ser det som en möjlighet i ett viktigt jämställdhetsarbete. Varför inte bejaka det, Ingrid Burman?

Anf. 87 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag ska försöka hinna med så mycket som möjligt. Det är frågan om kontinuitet och utmaningsrätt – att utmana landstinget, antar jag.

Jag har ibland problem med Centerpartiet när det gäller synen på det landstingskommunala självstyret. Ibland när vi stiftar lagar urholkar vi något, och då är det fult. Ibland är det berättigat med lagar. Mitt problem nu är att landstingen inte ska ha möjlighet att bestämma över sin verksamhet längre. Blir man utmanad av en personalgrupp ska man släppa och avknoppa det hela. Hur stämmer det överens med synen på det kommunala och landstingskommunala, bestämmanderätten, planeringsmöjligheterna, kostnadseffektiviteten? Hur stämmer det överens om inte hela personalen är med? Jag får inte det här att gå ihop. Kenneth har tyvärr ingen talartid kvar för att svara. Därför ska jag släppa den tråden just nu och återkomma senare.

Sedan är det sjukhusbegreppet. När vi hade den gamla lagen om akut-sjukhus sade vi att det här måste utredas vidare. Sedan har man tittat på frågan. Tidigare talare har sagt att sjukhusbegreppet förändras hela tiden. Därför kan man juridiskt inte säga att det är det här eller det där – om inte lagen ska ändras varje halvår eller varje kvartal.

Vi kan konstatera att sjukhusbegreppet används redan i ett stort antal lagar. I verkligheten har det aldrig varit något problem. Ska vi då gå in och definiera sjukhus med att det ska vara ambulansintag eller något annat – och sedan ändras verkligheten? Eller ska det tillåtas vara samma flytande begrepp som juridiskt faktiskt har fungerat i många år och aldrig har ställt till med problem? Vi kom fram till i diskussionerna att så får det vara. Det finns redan använt i lagen, och vi kommer att använda det med samma definition i fortsättningen.

Anf. 88 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag börjar med att säga samma sak som min företrädare. Vid föregående tillfälle var Ingrid Burman engagerad, nästan arg och ganska upprörd – men väldigt engagerad. Nu förstår jag att det läge som man var i då, mitt i en förhandling och det var känsligt om det här verkligen skulle bli en lag, har försvunnit, och nu har Vänstern vunnit och fått igenom att privata initiativ ska stoppas.

Om lagen hade funnits tidigare hade naturligtvis inte S:t Göran, Lundby eller Simrishamn blivit verklighet på det sätt de är i dag. Just i dag har vi fått en skrift från S:t Göran som beskriver deras kvalitetsarbete. Det är de som ofta är ute på kvalitetsmässor runt om i Sverige och lär andra om hur de arbetar med kvalitetsfrågor. De ligger längst fram. Inte nog med att de ligger längst fram när det gäller personalpolitik och bemötande av patienter samt också på kvalitetsområdet, ligger de också bra mycket lägre när det gäller att använda skattepengar för samma utförd vård.

Vad har Ingrid Burman egentligen för uppfattning om privat vård?

Den andra frågan handlar om sjukhuset. Jag tycker inte att det är ett bra eller tillräckligt svar när det i denna lagtext handlar om att avgränsa begreppet sjukhus så tydligt. Hur kan Ingrid Burman vara nöjd med att inte ha ett bättre svar på vad sjukhus är?

Anf. 89 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Jag är inte nöjd, men vad jag har förstått har det inte gått att komma längre. Jag skulle inte stå för en definition som innebär att vi

räknar antalet dörrar, sängar och så vidare. Det är helt omöjligt att lagstifta på det sättet.

Jag skulle gärna se att man fortsätter att titta på detta och återkommer – om det visar sig nödvändigt. Jag tror inte att det kommer att göra det. Precis som Conny Öhman sade tror jag att man i verkligheten vet ganska väl vad detta handlar om. Annan lagstiftning har använt sig av sjukhusbegreppet, och det har fungerat bra. Vi har inte sett några tolkningsfrågor. Men behövs det, menar jag att vi måste ta ansvaret och återkomma till frågan.

Jag var en av dem som lyfte in denna fråga i direktiven till utredningen. Så långt jag har försökt sätta mig in i frågan kan jag inte se att det i dag går att komma längre. Men det kan vara väl värt att återkomma till det.

Den här lagstiftningen stoppar inte privata initiativ, som Anne Marie Brodén felaktigt sade. Den här lagstiftningen stoppar bolag som har vinstutdelning.

Skulle det här då i förhållande till S:t Görän ha satt några gränser? Om S:t Görän vill jobba med sjukvård, med att utveckla kvaliteten, sprida kunskaper och så vidare, och om S:t Görän vill driva detta på entreprenad och få vinst som man återinvesterar i verksamheten för att utveckla sjukvården, är inte det här något hinder. Hindret är om S:t Görän vill driva sjukvård för att få pengar att ge till aktieägare som sitter i Schweiz eller var de nu sitter.

Det var inte svar på hela frågan, Anne Marie Brodén. Jag är ledsen för det, men talartiden tog slut. Du får upprepa den.

Anf. 90 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Ingrid Burman är ärlig och säger att det inte riktigt går att definiera begreppet sjukhus. De som har svarat på remissen säger att detta är ett gammalt begrepp som inte är förenligt med dagens sjukvård, där vi pratar om närsjukvård och vårdkedja och där vi förändrar sjukvården hela tiden. Det gamla begreppet sjukhus känns omodernt, och det handlar mer om byggnader än om vårdens innehåll. Därför är det ännu mer olyckligt att denna lagtext lutar sig på begreppet sjukvård, när det känns ganska omodernt.

Tillbaka till min fråga. Ja, man kan ha olika funderingar på det här med privata alternativ. Jag uppfattar precis vad som står i lagtexten och vad som gäller i dag. Men när man åker runt i Sverige uppfattar man också att vänsterkartellen inte vill ha privata alternativ över huvud taget.

Frågan är ställd tidigare: Vad tycker Ingrid Burman och Vänsterpartiet om primärvårdsverksamhet som ska läggas ut på entreprenad? Vad tycker Vänsterpartiet om punkten 2009, som står här? Innebär det att även primärvården ska vägas in i stopplagen just för att det är så svårt att definiera sjukhus? Är det egentligen det vi ska läsa ut i den kontrollstation som ska upprättas 2009?

Oron finns runtom i landet. När man reser möter man också väldigt många nej från dina kolleger till dem som vill driva primärvårdsverksamhet på entreprenad.

Anf. 91 INGRID BURMAN (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiets syn är ganska klar: Vi vill att merparten av sjukvården ska bedrivas i offentlig regi. Vi tycker att det är demokratiskt. Vi tycker att vi har en genomsynlighet i detta jämfört med bolag och så vidare. Det går bra att planera. Vi tycker att andra driftsformer enbart ska vara ett komplement.

Det är inte alls förvånande att mina kolleger ute i landstingen i första hand ser till att primärvården är i offentlig regi och att det är en mindre andel som går ut på entreprenad. De följer nog Vänsterpartiets politik ganska bra.

Kontrollstationen står där just för att vi ska se vad som händer när vi säger att vi inte ska ha vinstutdelande bolag som driver sjukhusen. Kommer då det som normalt skulle vara sjukhusvård, alltså utöver den medicinska utvecklingen, att föras över till öppenvård? Det är det vi alla vill, det vi blir glada för och det vi bejakar. Men kommer man att föra över andra delar också för att försöka kringgå den här lagstiftningen, som är relativt öppen till sin form? Det är det kontrollstationen ska se över. Det tror jag också står ganska uttryckligt i propositionen.

Anf. 92 JAN LINDHOLM (mp):

Fru talman! Politik är inte enkelt. Det förstår man när man lyssnar på debatten. När politiker till exempel beslutar att bygga en väg runt ett samhälle förlorar vissa sitt skyltläge medan andra förlorar sina svampmarker. Alla beslut har fram- och baksidor.

Naturvetarna brukar säga att ingenting försvinner men att allting sprider sig. Det är ganska påtagligt när man pratar om miljöfrågor. Att allt på något sätt hänger samman tycks ändå för många vara okänt.

Att valet av driftsformer inom vårdsektorn får återverkningar på utbildningssystemet kanske de flesta inser. Men att det får effekter i form av förändrade koldioxidutsläpp och på belastningen av svårt nedbrytbara substanser i våra vattendrag kanske inte är lika enkelt att förstå. Men självklart är det på det sättet om man bara orkar lägga pusslet hela vägen.

Miljöpartiets idé om hur politik ska drivas och samhället utvecklas kan sammanfattas i begreppet helhetssyn. Våra lösningar tillåter inte att man hanterar samhällets olika byggstenar separat, var för sig, utan att se till hur de påverkar varandra.

Sjukhus måste betraktas som infrastruktur. Tunga infrastrukturkomponenter utgör en sorts naturliga monopol i sin omgivning. På samma sätt som en motorväg eller en järnväg mellan två orter i det närmaste utesluter byggandet av nya motorvägar eller järnvägar mellan dessa orter, utesluter ett sjukhus, nästan helt, bygget av ett nytt sjukhus i sin närhet. Därför kan inte renodlade marknadslösningar hantera naturliga monopol så att de ger långsiktigt låga kostnader.

Min utgångspunkt är därför det centrala i betänkandet *Vårda vården*, nämligen att formerna för upphandling och avtal med privata entreprenörer måste styras av ett regelverk som gör det uppenbart att en antagen entreprenör förlorar vid nästa upphandling om någon annan vid det tillfället presenterar en för landstinget förmånligare kalkyl. Om upphandling inte leder till byte av entreprenörer finns det ju risk att orsaken kan vara en marknadsuppdelning mellan företag som definitivt inte gynnar det offentliga. Glöm inte NCC- och Skanska-skandalen! Om verklig konkur-

rens föreligger är det inte heller fel om någon entreprenör tvingas ställa in betalningarna och gå i konkurs.

Om entreprenörerna med lätthet alltid klarar att leverera den överenskomna verksamheten är risken stor att det offentliga betalar ett överpris. Sak samma gäller om entreprenören har möjlighet att erbjuda mycket förmånligare löner än tidigare. Även då finns det risk för att det inte har förelegat någon verklig konkurrens under upphandlingen.

Jag vill alltså inte se en utveckling där några få företag delar upp Sverige i ett antal privata regionala vårdmonopol. Grundläggande för att förhindra den utvecklingen är att själva sjukhusen förblir i offentlig kontroll. Om exempelvis Astra Zeneca eller något annat läkemedelsbolag ägde S:t Görans skulle ingen annan entreprenör än den som Astra Zeneca godkände kunna driva det sjukhuset åt Stockholms läns landsting. Det skulle förmodligen i ett sådant läge vara oerhört svårt för landstinget att pressa vårdkostnaderna och i det närmaste omöjligt att påverka val av vårdmetoder.

Mot den bakgrunden kanske det kan vara lite enklare att förstå varför jag anser att det kan vara skillnad i utsläppsprofil i recipienten beroende på val av entreprenör.

Privata företag kan, i enlighet med propositionen, självklart bygga egna sjukhus och ta äkta risker. Det står dem fritt att lägga anbud på olika vårduppdrag som de vill erbjuda det offentliga. De kan driva en hård marknadsföring, och det är helt okej om de i det läget även delar ut vinster. Privata vårdgivare som arbetar med egna resurser och är beredda att ta verkliga risker har ingen anledning att se negativt på den nu föreslagna regleringen. För dem finns alla möjligheter att utvecklas. Inom den idéburna sektorn finns ett antal sådana företag.

Den här regleringen har bland annat till syfte att förhindra osund konkurrens. Ett av flera syften är nämligen att den entreprenör som åtar sig att driva ett komplett sjukhus med offentliga medel inte ska kunna använda den resurs som han då förfogar över och förvaltar för att producera subventionerade tjänster som då riskerar att konkurrera ut de privata sjukhusen.

Ni har säkert alla många gånger hört svenskt näringsliv kritisera kommunala parkförvaltningar, energibolag och gatukontor och så vidare när de någon gång tar uppdrag utanför den kommunala verksamheten. Hur noggrant man än särredovisar sådana uppdrag, och till och med visar varför de ibland går med förlust och varför de ibland går med vinst, kritiserar de alltid av näringslivet för att dumpa eller förstöra marknaden för privata företag.

Situationen i det här fallet är exakt densamma, när ett helt sjukhus övertas, även om operatören är privat. Den offentliga resursen får inte användas för att snedvrیدا marknaden. Om det är en sopmaskin eller en operationssal som står oanvänd på natten gör ingen skillnad. Den offentligt ägda resursen riskerar att skada den privata marknaden om den tillåts nyttjas för att subventionera kommersiell verksamhet. Det förhindrar den här regleringen, och det borde näringslivets företrädare egentligen bejaka.

Fru talman! Propositionen *Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus* har utsatts för en omfattande ideologisk kritik. Oppositionen har ägnat stor energi åt att formulera ideologiska argument i brist på konkreta

och praktiska. Man har då tvingats påstå en del saker om förslaget som inte är korrekta.

Oppositionen påstår exempelvis att förslaget hindrar all användning av privata entreprenörer inom den högspecialiserade vården, vilket ju inte är sant. Det är fortfarande upp till det enskilda landstinget att besluta om huruvida man vill köpa handkirurgi eller hjärtoperationer eller någon annan specialistvård från den som har sådant att erbjuda. Det man inte tillåts göra är att avskaffa sin egen förmåga att utföra de här tjänsterna, som en säkerhet, eftersom ingen kan garantera att det alltid kommer att finnas sådana prisvärda tjänster att köpa på marknaden. Eftersom landstingen är skyldiga att tillhandahålla vård anser vi att de måste ha en viss egen förmåga att också producera den. Man kan inte till hundra procent lita på en konjunkturkänslig och på olika sätt nyckfull marknad.

Vidare påstår oppositionen i sin motion att man med förslaget motsätter sig att privat kapital kommer den offentliga sektorn till del. Det påståendet visar på en total missuppfattning. Just i de entreprenadförhållanden som gynnas av den här lagstiftningen, nämligen när landstingen väljer att köpa tjänster av privata vårdgivare som driver egen verksamhet, kommer ju de privata investeringarna det offentliga till del.

I de fall där hela sjukhus lämnas över till privata vårdgivare för att drivas med offentlig finansiering ska det ju inte förekomma några privata investeringar, eftersom sådana investeringar riskerar att ge låsningar och snedvridda konkurrensförhållanden vid en framtida upphandling. När det gäller de sjukhus som landstinget avser att behålla i sin organisation, vare sig man driver dem i egen regi eller med hjälp av entreprenörer, måste landstinget självklart självt ansvara för alla investeringar. Annars är det en omöjlighet att skapa verkliga konkurrensförhållanden mellan olika entreprenörer när det är dags att göra en ny upphandling.

I en av reservationerna skriver man även att vården skulle vara både sämre och dyrare i Sverige än i jämförbara länder, trots att flera olika rapporter pekar på det motsatta. Det har vi ju hört här tidigare. Vi har hög kvalitet i Sverige – det har påpekats. Vi har också förhållandevis låga kostnader för vår vård.

I sina försök att skrämmas skriver oppositionen även att lagen innebär ett förbud mot privat driven sjukvård. Man är alltså totalt ute och fantiserar.

Fru talman! Oppositionen skriver att man instämmer i majoritetens uppfattning att hälso- och sjukvården ska vara solidariskt finansierad, styras demokratiskt, ges på lika villkor och efter behov. Men i debatterna har vi fått höra vad man egentligen anser, nämligen att den som har möjlighet att komma med egna pengar ska kunna köpa sig rätten att disponera de outnyttjade offentligt ägda resurserna, som är vilande om den planerade och upphandlade verksamheten inte fyller alla sängar. Vi har hört företrädare för oppositionen stå här i talarstolen och utförligt beskriva hur man vill att patienter ska kunna köpa sig förtur till offentliga vårdresurser. Det vill inte vi i Miljöpartiet.

I sin reservation skriver oppositionen även att en vårdgaranti förutsätter att patienterna kan anlita andra vårdgivare om köerna ska kunna kortas. I oppositionens drömvärld är det tydligen bara att skicka räkningen till landstinget och strunta i ekonomin och om önskemålet om vård var ett prioriterat behov eller inte. Vi anser inte att man kan lägga ansvaret på

den enskilde patienten att ta prioriteringsbeslutet för det egna vårdbehovet i förhållande till hela landstingets ansvar och ekonomi. Det är orimligt.

Att man genom planering och struktur, väl genomtänkt organisation och samverkan skulle kunna försvara ett prioriteringsresonemang och hålla kostnaderna nere tycks inte föresväva oppositionen. I deras kundvalsmodell ska massor av olika entreprenörer ha så stor överkapacitet att var och en som upplever ohälsa ska kunna välja den vårdgivare man helst vill anlita och få åtgärden vidtagen omedelbart. Man kan undra vilken planet de lever på.

Inget landsting har råd att vara så överdimensionerat, vare sig med egna resurser eller upphandlade. Önskemålen om vårdinsatser kommer alltid att överstiga resurserna, och därför är behovsbedömningar och prioriteringar alltid nödvändiga.

Inga vårdbehov försvinner. De riskerar bara att spridas ut i okända mönster. Det är så mänskligheten har lurat sig själv i över 100 år när det gäller industrialismen och miljöproblemen. Låt oss inte göra samma misstag på hälsoområdet. Ett starkt och tydligt huvudmannaskap med ett regelverk som gör att det offentliga kan utnyttja det privata och inte tvärtom, där spelreglerna är tydliga och där helhetssyn i stället för kortsiktigt vinstintresse är ledande är ett sätt att förhindra tillväxt. Det är ju det vi vill. Vi vill förhindra tillväxten av miljöförstöring. Vi vill förhindra tillväxten av alkoholberoende, och vi vill även förhindra tillväxten av vårdbehov. Det är därför den typen av frågor inte lämpar sig för en oreglerad privat verksamhet. På områden där målet är att förhindra tillväxt behövs starka regleringar om privata krafter ska kunna bidra positivt.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer samt påpeka att transportbehoven även påverkar hälsan, vilket gör behovet av ett dubbelspår mellan Falun och Borlänge alltmer angeläget.

Anf. 93 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag har några frågor att ställa till Jan Lindholm också.

Som jag sade i mitt anförande har jag svårt att förstå varför just Miljöpartiet kan stå bakom en centraliserande stopplag, men jag vet att ni är delade och har respekt för det.

Ni predikar mångfald, lokalt beslutsfattande, nej till beslutsmakt i Bryssel och Rosenbad, men när det kommer till konkret handling är det egentligen bara prat. Det är väl ingen tvekan om att beträffande stopplagen tas besluten av regering och riksdag. De tas inte i landstingen i de delar som stopplagen nu omfattar.

Jag har också ställt den här frågan till övriga. Det är lätt att prata. Alla talar sig nu varma för mångfald, och det är bra. Jag har försökt att gå ett steg till. Och nu skulle jag vilja få ett konkret besked, med respekt för att jag vet att Miljöpartiet värnar *non-profit* och annan ideell sektor: Vilka idéer – konkreta åtgärder – har ni för att komma åt en ökad stimulans?

Sedan återkommer jag till definitionen av sjukhusbegreppet. En har inte svarat. En annan har sagt: Det kanske finns behov i en framtid – vi får se – av att definiera det. Nu frågar jag den tredje i majoriteten: Omfattas Värmlands läns landsting, som har ett upplägg med ett närsjukvårds-

koncept som innehåller både öppen och sluten vård, av stopplagen – ja eller nej?

Anf. 94 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag kan väl försöka svara lite grann på frågorna.

Den första frågan handlade om centralisering. I mitt parti är det faktiskt landstingspolitikerna som aktivt har drivit på och ställt krav på den här typen av regelverk. Jag tycker att man kan resonera så här:

När den första bilen kom till vårt land spelade det ingen roll om man körde på vänster eller höger sida. Det gick till och med bra med en bil i Göteborg, en i Stockholm och en i Malmö. Det kanske gick bra med tio bilar i Stockholm, men så småningom uppstod en situation när det ändå behövdes någon form av reglering.

Så är det ju på alla områden. Mina landstingspolitiker har upplevt att det har rätt kanske inte ett anarkistiskt förhållningssätt men väl mycket osäkerhet. Vår ingång i den här lagstiftningen har därför varit att vi genom att bidra till en tydlighet om vad som gäller ska ta ett steg på vägen mot att skapa möjligheter för olika alternativ inom vården.

Detta för fram till en av de andra frågorna, till den konkreta frågan om vilka visioner vi har. För oss är visionen att ha närsjukvård. Men samtidigt inser vi att väldigt mycket av vården, faktiskt fler och fler bitar allteftersom utvecklingen fortsätter, behöver centraliseras därför att underlaget för att utföra en kvalificerad vårdinsats inom alltfler områden kräver större och större patientunderlag. Det här är ett dilemma att jobba med.

Vi är oroliga för att den patientnära vården ute i landet blir allt tunnare i takt med att utvecklingen driver på. Det handlar mycket om svårigheterna med att rekrytera kvalificerad personal och om att ge personalen intressanta arbetsuppgifter. Det är alltså inget lätt område.

Anf. 95 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är inte lätt att riktigt hänga med på talet om bilar, miljöstationer och alla exempel som Jan Lindholm har i sitt resonemang. Jag stannar vid detta med beslutsnivåer, som det ju nu handlar om.

Jan Lindholm säger att de landstingsföreträdare som har miljöpartistämpel förordar mera makt centralt – så uppfattar jag det. Man ska alltså föra fler beslut till en högre nivå när det gäller vissa delar.

Där skiljer det ganska mycket i synen mellan oss. De lokala företrädare som jag representerar och som jag fullt ut står bakom tycker så här: Om länets befolkning ger oss ett förtroende vill vi ta ansvar. Vi vill göra ett riktigt bra jobb, och vi vill bli dömda av våra väljare i nästa val. Endera får vi grönt ljus för att fortsätta, eller också blir vi utbytta. Så fungerar det i en väl fungerande demokrati.

De jag företräder säger: Vi har regelverk i vårt land i dag – hälso- och sjukvårdslagen, kommunallagen och ett stort antal andra lagar – och behöver inte mer. Det bara krånglar till det för oss. Ge oss frihet och ansvar, så löser vi uppgiften!

Sådana signaler får jag, så där har vi olika uppfattning.

Jag nöjer mig med att ställa bara en fråga, Jan Lindholm, och den gäller Värmlands läns landsting. Omfattas de delar av stopplagen som man

lagt ut på entreprenadverksamhet vad gäller både öppenvård och slutenvård i ett närvårdskoncept? Det är alltså bara den frågan jag just nu har.

Prot. 2004/05:140
15 juni

Anf. 96 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag får göra dig besviken, Kenneth, för du får inget svar på den frågan därför att jag kan Värmlands läns landsting alldeles för dåligt för att kunna svara för det landstinget.

Jag vill dock kommentera den felaktiga tolkning du gör. Det är inte alls så att miljöpartister i landstingen vill att fler beslut som gäller landstingen ska tas på en högre nivå. I stället vill man ha tydliga regler så att man *kan* ta beslut. Man vill ha tydliga regler därför att man vill att entreprenörerna ska våga agera.

Det är bristen på tydliga regelverk i dag som gör att vi inte får fart till exempel på *non-profit*-verksamheten. Där tycker vi att vi genom den här lagstiftningen dels skapar en tydlighet, dels får till den delegation med vars arbete vi tror att vi kommer att kunna tydliggöra väldigt många av de problem som de idéburna organisationerna inom vårdsektorn har.

Vi hoppas att det arbetet leder till att vi kan komma tillbaka med förslag på insatser som behövs för att de idéburna företagen ska kunna spela en större roll.

Vi har problem – det känner vi alla till. Vårdområdet kräver mer och mer resurser. Vi tror att den idéburna sektorn kan gå före om vi ger den bra förutsättningar när det gäller att hitta nya arbetsmetoder och att legitimera nya sätt att finansiera de ökande vårdbehoven. Även på det området tror vi att de idéburna organisationerna kan spela en viktig roll. Det här är ett steg på vägen mot att ge dem ett större utrymme inom vården.

Anf. 97 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Det är så att man blir både upprörd och lite bestört när man lyssnar på Jan Lindholm. Det är inte riktigt första gången, såvitt jag förstår. Det här med sjukvård är naturligtvis komplicerat. Men att inte ens kunna svara på vad det i praktiken kommer att innebära runtom i landet – om det nu råkar vara Värmlands läns landsting eller Hallands läns landsting, där vi just nu upphandlar närsjukvård på närsjukhuset i Kungsbacka och där Carema har vunnit upphandlingen – för patienter och personal när ett stort dike grävs mellan primärvård och länsvård tycker jag är anmärkningsvärt. Det fanns fler anmärkningsvärda saker, men det här tycker jag först kräver ett svar. Hur kan man gå med på något när man inte ens vet vad konsekvenserna av det blir ute i landet?

En annan fråga som jag har gäller vad Jan Lindholm säger om att det är helt okej att patienterna får betala två gånger. Det är faktiskt vad Jan Lindholm säger. Först tar vi de offentliga medlen och ser till att de används i landstingets monopol så mycket som möjligt. Sedan får det privata gärna fixa egna lösningar.

Men då, mina vänner, ska det inte vara några offentliga avtal, utan då ska patienterna betala två gånger trots att de betalat skatt ett helt liv! Är det den typen av sjukvård som Miljöpartiet och Jan Lindholm står för?

Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Jag blir väldigt fundersam. Vem har Anne Marie Brodén lyssnat på? Det måste jag fråga.

*Driftsformer för
offentligt finansierade
sjukhus*

Jag har flera gånger sagt att ni inte har läst propositionen, vilket ni fortfarande inte har gjort fastän det varit flera debatter. Ni blandar fortfarande ihop de olika sakerna. Ni har inte – det har jag hört när flera andra här har ställt frågor – förstått vad det handlar om. Det blir liksom pinsamt, tycker jag.

De privata entreprenörer som landstinget så att säga upphandlar får betalt av landstinget. Jag har inte sagt ett enda ord om att någon, vare sig du eller jag eller någon annan medborgare, ska betala någon vård privat – absolut inte! Jag har över huvud taget inte nämnt om det, utan jag pratar om att vi ska ha en lagstiftning som ger privata företag möjligheter att leverera vård till landstinget, om tydliga regler så att man vet vad som gäller.

Det handlar inte om att ett landsting skriver en typ av avtal och att man, sedan när avtalstiden om kanske tre fyra år gått ut, hittar på alldeles nya saker. Det ska finnas ett regelverk så att man vet vad man ger sig in i.

Vilka företag vågar ge sig in i en bransch om det inte finns något regelverk? Ett exempel som jag nämnde var bilarna. Men man kan ta vilka andra exempel som helst. Det är först när samhället skapar tydliga regler för hur man som aktör inom ett område ska agera som någon vågar investera.

Anf. 99 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att Jan Lindholm tycker att det är svårt att hålla reda på de här sakerna.

Själv har jag ett förflutet som landstingsråd i tio år. Jag kan, tror jag, ganska mycket om sjukvården. Men jag har aldrig hört någon resonera om järnvägar, bilar och allt möjligt annat i stället för att resonera om det som det faktiskt handlar om: patienterna, som vi alla har ett ansvar för. Vi har ett ansvar för att se till att det finns vård, och vård i tid.

Vi har dock inte hört några förslag om hur det ska lösas med det här, utan vi får bara höra att man inte ens har tagit reda på vad konsekvenserna blir runtom i landet.

Jag kan konstatera att miljöpartisterna hemma i Hallands läns landsting är mycket kritiska till den här stopplagen. De vet vilka konsekvenserna av detta blir i Halland och vill absolut inte se stopplagen. Jag förstår att man inte har lyssnat på dem, för om man hade gjort det skulle förslaget inte se ut så här.

Vad har alltså Jan Lindholm och Miljöpartiet egentligen för svar till alla landstingspolitiker runtom i landet som faktiskt vill erbjuda vård, och vård i tid, och som ser fördelar med att ha olika aktörer så att både personal och patienter får välja? Har man över huvud taget tänkt igenom det här förslaget?

Anf. 100 JAN LINDHOLM (mp) replik:

Fru talman! Ja, Anne Marie Brodén, och det är just därför vi lägger fram det här förslaget. Detta kommer nämligen att ge våra landstingspolitiker möjligheter. Allihop har de varit mycket tydliga om att det här förslaget, den här konstruktionen, ger dem möjligheter att upphandla den vård som behövs. Det är klart och tydligt att fler entreprenörer kommer

att våga ställa upp. Vi kommer att få möjligheter att ge den vård vi vill ge.

Ni för resonemanget kring de fall där man handlar upp en tjänst utifrån regelverket som gäller överlämnande av helt sjukhus. Ni blandar ihop de två sakerna. Därför påstår ni hela tiden, gång på gång, fru talman, att de regelverk som gäller upphandling av hela sjukhus skulle gälla på upphandlingssituationer där man handlar upp till exempel 400 handledsoperationer eller något annat. Men de gör inte det. Vi har fört den dialogen här hur många gånger som helst, och ändå vägrar ni att förstå kopplingen. Det tycker jag är pinsamt.

Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Fru talman! Vi har debatterat länge nu. Svensk sjukvård är bra i alla väsentliga avseenden där vi kan jämföra oss med andra. Men när vi jämför med våra egna ambitioner inser vi att det finns väldigt mycket att göra.

Jag vill bara säga något mycket kort om några områden som jag ser som angelägna att förbättra. Det handlar om vården av våra gamla, speciellt multisjuka äldre. Där handlar det om att få en sammanhållen vård, en förstärkt hemsjukvård, en bättre helhetssyn, ett samarbete mellan olika specialister och en utvecklad närsjukvård.

Det handlar om de psykiskt sjuka. Vi behöver satsa mer resurser på den psykiatriska vården, ha en bättre samverkan mellan landstingen och kommunerna och på ett annat sätt prioritera de psykiskt sjuka i förhållande till de somatiskt sjuka. Det handlar om förbättrad rehabilitering. Vi måste mycket snabbare få i gång ett aktivt rehabiliteringsarbete. Vi kanske behöver en ansvarig för rehabiliteringen också ute i kommunerna och ett närmare samarbete i vårdkedjan mellan landsting och kommuner. Vi behöver förbättra servicen och tiderna. Alla ska ha rätt att få besked direkt: När får jag min behandling? När får jag träffa en specialist? Hur lång tid kommer det att ta? Det ska aldrig ta längre tid än högst 90 dagar. Det är bara några exempel på delar där sjukvården måste förbättras.

När man lyssnar på den här debatten skulle man kunna tro att de stora problemen i dag inom svensk sjukvård handlar om att vi har för lite gräddfiler, att det är för få människor som har möjlighet att köpa sig vård i det offentliga systemet. Det är tydligen väldigt allvarligt om man begränsar den möjligheten när det gäller de offentligt drivna sjukhusen. Ett stort problem i dag skulle också vara att de offentligt finansierade sjukhusen återinvesterar för mycket av sin vinst i verksamheten eftersom vi skulle få så mycket bättre verksamhet om man i stället kunde dela ut vinsten som aktieutdelning.

Det är de här två sakerna det handlar om. Det är de här två reglerna som beskrivs i den här debatten som att man stoppar utvecklingen, att man stryker människors tillgång till vård och möjligheten att utveckla svensk sjukvård.

I Dagens Medicin i går fanns det en artikel som började så här: Svensk sjukvård blir alltmer öppen för andra aktörer. Man behöver inte läsa i tidningen om detta. Man kan också ta del av offentlig statistik och resa runt och träffa våra sjukvårdhuvudmän. Det är alldeles klart att vi får fler och fler entreprenörer i svensk sjukvård. Jag välkomnar det. Jag tror att entreprenörer kan bidra till att utveckla svensk sjukvård.

Prot. 2004/05:140
15 juni

*Driftsformer för
offentligt finansierade
sjukhus*

Jag tror inte att man vet att en entreprenör gör ett arbete bättre än en offentligt driven aktör, och jag tror inte heller att man vet att det är på det motsatta sättet. Så jag välkomnar att man prövar verksamheten och prövar olika entreprenörer för att ta ställning till när det ger en ökad kvalitet och hur man ska kunna bidra till vårdens utveckling. Vi är inte oense om att entreprenörer är välkomna i vården.

Det vi är oense om, vilket är viktigt att påminna om, för det låter inte så när man lyssnar på debatten, är huruvida några ska ha rätt att inom den offentligt finansierade sjukhusvården betala ur egen ficka eller med hjälp av privata försäkringar för att få vård snabbare än andra, att få vård som inte är bedömd utifrån behoven utan utifrån att man kan betala på annat sätt. Ska vi tillåta det eller ska vi inte tillåta det? Här är vi oense. Vi är också oense om ifall skattemedel ska användas till vinstutdelning eller återinvesteras i vården, och vi är oense om ifall universitetssjukhusen ska kunna läggas ut på entreprenad eller inte.

Det är de här frågorna som vi ska rösta om. Det är där vi är oense, och där finns det en tydlig tudelning i den här kammaren. Det är viktigt att visa att det är de frågorna det gäller. Många har också sagt att det här handlar om en ideologisk fråga. Jag delar den uppfattningen. Det handlar om en djupgående syn, om hur vi ser på sjukvården och på sjukvårdens drivkrafter för utveckling. Om man säger ja till gräddfilerna, till aktieutdelningen och till att privatisera universitetssjukhusen gör man också, det har vi hört från flera debattörer, jämförelsen mellan sjukvården och vilken annan marknad som helst. Det mest flagranta exemplet var kanske när man jämförde med att det var roligt att kunna välja mellan att handla på Ica och Konsum – eller kanske ytterligare dagligvaruhandelsaktörer.

Jag tycker ändå att det finns anledning att återkomma till att det är väsensskillnad mellan sjukvården och dagligvaruhandeln. I vissa delar är det naturligtvis utmärkt med en marknad, med en marknadslösning och med marknadskrafter som drivkrafter. I andra delar är det direkt olämpligt. I dagligvaruhandeln styrs man av efterfrågan. De varor som efterfrågas finns på hyllorna. De varor som inte är lönsamma plockas bort från hyllorna. I sjukvården är vi behovsstyrda. Där styrs det utifrån vad en sjuk människa behöver för vård. Det är den vården vi ger. Vi tittar inte efter vilken patient som är mest lönsam, utan vi tittar på vilka behov patienten har.

I dagligvaruhandeln känner kunden direkt kostnaden i sin egen plånbok. Man har ibland inte råd att köpa det som man skulle vilja ha utan får välja ett billigare alternativ. Inom sjukvården vill vi inte ha en sådan utveckling. Vi vill inte att någon ska avstå från en viss vård som man behöver för att man inte har råd med den. Vi vill inte heller att man ska betala denna vård ur den egna plånboken. Man ska få den vård som man har behov av alldeles oavsett om det är dyr eller billig vård. Det ska styras utifrån de behov man har. Några extrapriser för att locka särskilda kunder ska inte vara aktuellt inom sjukvården, men det passar inom dagligvaruhandeln.

I dagligvaruhandeln handlar man med produkter. Om man köper en produkt och är missnöjd med den, om den är dålig, kan man gå tillbaka och få pengarna tillbaka. Tycker man bara att den kanske inte var tillräckligt bra väljer man en annan produkt nästa gång. Inom sjukvården kan vi inte göra så. Till sjukvården kommer man sjuk, skör och beroende.

Man lägger många gånger sitt liv och sin hälsa i verksamhetens och andra människors händer. Här finns ingen ångervecka. Här finns inte möjligheten att komma och säga: Jag vill ha pengarna tillbaka för jag är inte nöjd med den behandling jag fick. Här kan man inte välja en annan aktör för att man blev felaktigt behandlad. Därför är dagligvaruhandeln och sjukvården två väsensskilda verksamheter, och därför ska de regleras och styras på väsensskilda sätt. Det är helt olika drivkrafter som bör styra hur man utvecklar verksamheten.

Jag tycker att man i den här debatten falskeligen har försökt beskriva den ideologiska skiljelinjen som en skiljelinje mellan ja och nej till entreprenörer. Det handlar inte om det. Jag tycker att Jan Lindholm också visade det bra i sitt anförande. Antalet entreprenörer i sjukvården ökar. Titta på de sjukvårdshuvudmän som har socialdemokratisk majoritet. Också där tar man ofta initiativ till att använda entreprenörer inom vården. Det handlar inte om ja eller nej till entreprenörer. Vi tar i det här förslaget, som nu ligger på riksdagens bord, också nya initiativ för att särskilt stärka och titta på möjligheterna för *non-profit*-verksamheten att agera inom vården.

Nej, den ideologiska skiljelinjen handlar om fyra frågor: Ska vården styras av marknadskrafter eller av behov och demokratiska beslut? Ska den som betalar mest och skriker högst få vård först eller den som har störst behov? Ska vinsten i vården återinvesteras i vården eller ska den delas ut till aktieägarna? Och ska universitetssjukhusen kunna privatiseras eller ska de fortsätta vara en gemensam resurs? Det är de frågorna vi snart ska rösta om och inget annat. Det finns inga yrkanden i den här propositionen som talar om ifall man ska ha fler eller färre entreprenörer. Yrkandena handlar om vilka regler som ska gälla de gånger ett offentligt finansierat sjukhus ska läggas ut på entreprenad.

Min uppfattning är, och den har blivit stärkt efter att jag lyssnat på den här debatten, att den borgerliga maktalliansen uppenbarligen vill ha ett systemskifte inom vården, för jag kan inte tolka replikskiftena på något annat sätt. Det handlar inte om att vi ska ha alternativ. Det handlar om ett annat sätt att styra sjukvården och att andra drivkrafter än de som vi nu har ska vara de som styr.

Om man accepterar dubbel finansiering och gräddfiler betyder det att man accepterar att det inte är ett politiskt beslut om hur vi ska korta vårdköerna som är det som styr, för då finns det ju samtidigt för samma aktör en drivkraft för att det ska finnas kvar köer, så att man kan tjäna mer pengar på att sälja åtgärder till den som betalar ur egen ficka.

Om man säger ja till att skattemedel ska utbetalas som aktieutdelning, säger man samtidigt nej till att skattemedlen används till angelägna behov som faktiskt finns inom vården och där de skulle kunna användas. Om man väljer att se vården som en marknad, ser man mer till vårdföretagens behov än till patienternas.

Vi vet sedan tidigare att den moderatledda alliansen också har andra förslag på sjukvårdens område som helt tydligt gör att det kommer att bli både dyrare att söka vård och dyrare att köpa läkemedel och väsentligt mycket dyrare att vara sjuk för den som måste försörja sig på sjukpenning.

Vi socialdemokrater vill tillsammans med Vänsterpartiet och Miljöpartiet utveckla den gemensamma och behovsstyrda sjukvården. Vi vill gärna göra det i samarbete med entreprenörer när man kan höja kvaliteten och bidra till en utveckling av verksamheten. Men vi säger nej till varje försök att omskapa svensk sjukvård till en vårdmarknad. (Applåder)

Anf. 102 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Inledningen i statsrådets anförande om förbättrad vård för gamla och för psykiskt sjuka, förbättrad rehabilitering, förbättrad service, vårdgaranti var jättebra. Vi tycker precis likadant. Jag har absolut inga invändningar mot det.

Men i mitt anförande ställde jag två frågor: Har vi här i Sverige råd att avstå från vårdgivare som är beredda att berika vår vård och minska de väntetider som finns i dag? Har vi råd att avstå från vårdgivare när vi nu får vårdgarantin och kanske äntligen kan komma till rätta med de långa väntetiderna som finns på många olika områden inom vården? Då vill jag göra klart att de frågorna ställer jag inte utifrån att det handlar om att vi ska bevilja 100 hudläkare möjlighet att jobba i Östergötland, utan det handlar om den vård som medborgarna behöver och som ska utföras i enlighet med hälso- och sjukvårdslagen och prioriteringsbeslutet. Har vi råd att avstå från människor som vill jobba för att svensk sjukvård ska bli bättre än vad den är i dag?

Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Vi välkomnar självklart alla individer och aktörer som vill vara med och bidra till att utveckla svensk sjukvård och kunna ge mera vård. Men vi säger nej till en efterfrågestyrd vård. Vi vill ha en behovsstyrd vård. Det betyder att det inte är självklart att skattemedel ska gå till att finansiera en verksamhet bara för att någon vill bedriva den. Skattemedlen ska gå till den vård som har de största behoven. Vi har också i den här kammaren fattat beslut om prioriteringsordningar, om en vårdgaranti och om en inriktning och finansiering för att kunna se till att ingen ska behöva vänta orimligt länge på vård.

Gärna många aktörer och gärna många individer, men inom ramarna för de demokratiskt fastställda spelreglerna och inom ramarna för en behovsstyrd sjukvård.

Anf. 104 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik:

Fru talman! Då skulle vi egentligen vara överens, för det var precis det jag sade, att det är de reglerna som ska gälla. Jag uppfattar också att våra landstingspolitiker följer de besluten och att de också har kompetensen att avgöra om vården ska drivas i egen regi eller om de ser ett behov av att få hjälp av en entreprenör för att genomföra den.

Här handlar det inte alls om några gräddfiler för vår del. Vi tycker att det är problematiskt med de gräddfiler som finns i dag med de privata försäkringarna, och vi tycker att det är ett jätteproblem med de människor som enligt hälso- och sjukvårdslagen har rätt till och har ett stort behov av sjukvård.

Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Kerstin Heinemann säger nu igen – hon sade det också i sitt anförande – att Folkpartiet inte vill ha några gräddfiler. Men i reservationen avslår ni precis den att-sats där vi säger att det inte ska finnas några gräddfiler när man lägger ut ett sjukhus på entreprenad. Vi får väl se hur Kerstin Heinemann kommer att rösta om några timmar här i kammaren. Men det är precis det frågan gäller. Vi har en att-sats som gäller den här saken. Till den kan man rösta ja eller nej – ja eller nej till möjligheten till gräddfiler inom de sjukhus som är offentligt finansierade.

Anf. 106 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Så kom då lite visioner och idéer, och det var bra. Det var en bra inledning. Flera entreprenörer, landstingen bör pröva sina verksamheter – det tycker jag också är bra. Då ställer jag mig frågan: Är detta lättare eller är det svårare med stopplagen? Jag menar att det är en onödig stopplag som försvårar utveckling och begränsar möjligheten till frihet.

Sedan säger Ylva Johansson att vi ska ta del av och rösta om regeringens proposition. Det är ju inte så. Där har Ylva Johansson fel. Vi ska rösta om det här betänkandet. Och betänkandet innehåller bland annat förslag om vård utanför sjukhusen, förslag om den ideella sektorn inom hälso- och sjukvården och förslag om den offentliga upphandlingen. Det är det som riksdagen ska rösta om. Därför förbehåller vi oss naturligtvis rätten att föra en diskussion som är synnerligen relevant om vilka konsekvenserna av stopplagen kan bli.

Jag vet inte om jag ska ta fru talmans stöd och hjälp här, men jag har faktiskt under den här debatten på ett ärligt och uppsåtligt sätt försökt få ett besked om hur man ska tolka det här. Från Ylva Johanssons partikollega fick jag inget svar på hur man definierar sjukhusbegreppet. Från Vänsterpartiet sade man: Det kan nog lösa sig, annars får vi återkomma. Från Miljöpartiet var svaret: Vet ej.

Nu måste jag be att få ett svar av högsta ansvariga i majoriteten på vad som gäller för ett närvårdskoncept, Värmlands läns landsting. Jag vill inte ha svar på något annat, utan jag vill veta vad som gäller där. Där har man valt konceptet både öppen och sluten vård. Är det okej enligt stopplagen? Det är min fråga.

Jag tog också upp i mitt anförande frågan om den kommunala självstyrelsen. Där skulle jag också vilja ha en kommentar.

Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är sjukvårdshuvudmännen själva som ska avgöra om det är lämpligt att lägga ut en verksamhet på entreprenad eller inte och vilken entreprenör man då ska välja. Jag gör en avgränsning här och säger nej till universitetssjukhusen, och jag säger nej till minst ett sjukhus i varje landsting, därför att det är den typ av kompetens som jag tycker att vi behöver ha centralt. Därutöver är det upp till sjukvårdshuvudmännen.

När det gäller huruvida det för dem blir svårare eller lättare att göra det med den här lagstiftningen kan jag inte se att det blir svårare att göra det. Men jag ser inte heller något behov av att särskilt stimulera detta. Det är en verksamhet som utvecklas redan nu. Vi får fler och fler entreprenörer, och jag tycker att det sker i lagom takt. Jag har inget behov av

att se ett egenvärde i att vi använder många entreprenörer. Man kan också i en prövning komma fram till att man inte ska lägga ut en verksamhet på entreprenad. Det kan vara ett väl så gott beslut. Men det är riktigt att man bör ha den beslutsförmågan och kunna göra den prövningen.

Jag tycker att det är bra med närsjukvårdskoncept. Vi skulle behöva se mer av detta. Det finns många verksamheter som själva kallar sig sjukhus. Men det har inte hindrat riksdagen från att många gånger tidigare och i nu gällande lagstiftning använda sig av sjukhusbegreppet. Vi har hittills inte stött på några som helst svårigheter med att vi använder det begreppet, trots att det förekommer verksamheter som kallar sig sjukhus och som inte passar in i den lagstiftningen. Skulle det visa sig att det skulle uppstå ett sådant problem, då får vi väl titta på det. Men låt oss inte ta i det problemet innan vi har det.

När det gäller de offentligt finansierade sjukhusen finns det en lista på Socialstyrelsen som definierar de offentligt finansierade sjukhusen, och det är väl lämpligt att gå efter den.

Anf. 108 KENNETH JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det blev inget svar. Det är inte så fasligt många som det handlar om. Vi har räknat upp allihop. En ansvarig för en proposition borde veta vad konsekvenserna av den blir. Jag tycker att det är ganska slappt av majoriteten att lägga förslag som man inte vet vad det innebär. Det är ett hafsvverk, och det är ofullbordat av vänsterkartellen. Att se till att man vet vad man tar beslut om och vad konsekvenserna blir tycker jag är en rimlig hållning.

Eftersom det är min sista replik och jag har tagit upp det kommunala självstyret hoppas jag att Ylva Johansson tar upp det i sin sista replik. För mig är det så oerhört viktigt. Jag vet inte om Ylva Johansson har varit kommun- eller landstingspolitiker. Jag har varit det, och jag kan lova att många med mig har uppfattningen att inget är så störande som att utan orsak bli misstrodd och ifrågasatt uppifrån, att någon vet bättre. Vi från Centerpartiet tror på ett underifrånperspektiv. Vi tror på ett förtroende, att låta människor växa genom att få ta ansvar och få förtroenden. Vi tror att det är viktigt att medborgarna ser tydligt var ansvaret ligger. Kanske är det skillnaden mellan ett centralistiskt uppifrånperspektiv och ett decentralistiskt underifrånperspektiv. Makten till folket, vill jag stå för, Ylva Johansson.

Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Om man skulle fullfölja det resonemang som Kenneth Johansson för och göra verklighet av det, alltså riva upp den lagstiftning som vi i dag har när vi använder sjukhusbegreppet och i stället gå in på en linje som är mig främmande och som jag också trodde var Centerpartiet främmande, nämligen att den här kammaren ska definiera i lag vad som är ett sjukhus, skulle det vara en oerhört farlig utveckling. Det skulle verkligen lägga en våt hand på den utveckling som i dag pågår, inte minst med närsjukvårdskonceptet. Jag vill bestämt avråda ifrån en sådan utveckling. Jag tänker inte ta några initiativ till att vi eller ni här i kammaren ska definiera i lag vad som är ett sjukhus och därmed stoppa väldigt mycket utveckling. Trots det måste vi kunna ha lagstiftning som

reglerar sjukvården. Det har vi haft, det har vi, och det fungerar bra. Det har hittills inte varit några som helst problem att använda begrepp som primärvård och sjukhus trots att vi inte i lag har reglerat exakt vad det innehåller, och jag är väldigt glad att vi inte har gjort det. Jag tänker inte ta några initiativ åt det hållet.

När det gäller det kommunala självstyret säger Kenneth Johansson att det inte finns någonting som är så störande som när kommun- och landstingspolitiker upplever att de inte är betrodda och riksdag och regering klåfingrigt har lagt sig i. Man skulle kunna vända på det och säga så här: Det finns ingenting som är så störande som att uppleva som patient att sjukvården inte är likvärdig eller lika tillgänglig var än i landet man bor. Det är min huvudprioritet att se till att säkerställa att vi har en god kvalitet och en bra sjukvård för alla medborgare.

Jag tror att ett bra sätt att göra det är att ge stor frihet till sjukvårdshuvudmännen, men jag tror inte att det ska vara en frihet helt utan reglering eller lagstiftning. Därför har vi en hälso- och sjukvårdslag. Därför har vi här i kammaren beslutat om en prioriteringsordning och en rad andra frågor. Jag är inte främmande för att vi kan behöva ta flera beslut som är centrala för att säkerställa det som har högre prioritet än lyckan för kommun- och landstingspolitikerna, nämligen likvärdigheten för patienterna.

Anf. 110 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Av och till blir man konfunderad. Min jämförelse när det gäller dagligvaruhandeln handlade enbart om hur vi kan se på konkurrens. Naturligtvis går det inte att jämföra till fullo rakt av. Det vet ni alla att jag har insikt om.

Det är beklämmande när jag hör att Ylva Johansson säger att det är behoven som styr i sjukvården i dag och att vi prioriterar dem som har de största behoven. Ylva Johansson vet att det inte är sant. Vi har de demenssjuka som inte själva kan tala för sig. De har mycket dålig prioritet.

Vi har andra frågor när det gäller prioriteringar där det inte fungerar. Det är de som bullrar mest som oftast har möjlighet att få en gräddfil. Jag menar fortfarande att vi har gräddfiler i dag. Om vi inte hade haft det och allt hade fungerat hade över huvud taget inte den här frågan kommit upp. Jag tycker att vi ska erkänna att det är så. Jag tror att det är ungefär 20 gånger i den här kammaren som socialdemokrater med livligt instämmande av vänsterparti och miljöparti har sagt att även vårdgarantin är farlig. Den är så rysligt farlig, för då skulle prioriteringarna kastas omkull. Men nu har vi drivit på frågan så även den socialdemokratiska regeringen har lagt fram förslag, och nu ska den bli verklighet vilket vi är tacksamma för.

Det är en ideologisk fråga. Det är för patienternas skull som jag inte tycker att vi ska ha en stopplag. Men jag har en känsla av att Socialdemokraterna mycket hellre värnar ett gammalt cementerat system än patienternas rätt att få en god vård i tid. Det tycker jag är allvarligt.

Anf. 111 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan förstå att Chatrine Pålsson vill dra sig ur liknelsen med Konsum och Ica. Den kanske var förflugen. Men om man nu säger att det är den typen av konkurrens som man tror är bra måste det

finnas några likheter i verksamheten, bland dem som efterfrågar den och dem som finansierar den, för att det ska vara troligt att det går att få några som helst liknande goda resultat av marknadsstyrning i det ena området som i det andra. Det är bättre att göra jämförelser med andra delar.

Fru talman! När det gäller behovsstyrning delar jag uppfattningen att man inte kan vara nöjd med den i svensk sjukvård. Jag hade precis ett replikskifte med Kenneth Johansson där jag aviserade att jag kan tänka mig att vi kan behöva än skarpare centrala instrument för att säkerställa att varje medborgare, varje patient, har rätt till en likvärdig och lika tillgång till vård utifrån sina behov och ingenting annat. Jag utesluter inte att vi kan behöva ta flera steg i den riktningen. Då kommer jag att göra det även om det finns en och annan kommun- och landstingspolitiker som inte jublar över det.

Det finns en grundläggande skillnad här i synen på behovsstyrningen. Det är att Chatrine Pålsson tillsammans med sina kompisar i maktalliansen röstar nej till förslaget om att säga nej till gräddfilerna. Det betyder att ni vill att det ska vara möjligt i den offentligt finansierade sjukhusvården att några ska få betala för att skaffa sig vård snabbare eller bättre än andra. Då kan man ställa frågan: Ska vi ha det på samma sätt i andra offentligt finansierade verksamheter? Ska det vara så om man har en friskola till exempel att den också ska få möjlighet att sälja lite bättre utbildning till dem som betalar bättre eller har en privat försäkring? Det kanske är riktigare att göra jämförelser med andra offentligt finansierade och någorlunda behovsstyrda system än att göra det med Konsum och Ica.

Anf. 112 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik:

Fru talman! Den borgerliga motionen och startlagen har absolut inte vare sig förslag eller acceptans för några gräddfiler. Det hela har handlat om att om det finns överkapacitet, om man till exempel stänger operationssalen kl. 12 på fredagen och det inte sker några operationer som är planerade, man då går in och opererar från till exempel ett försäkringsbolag. Jag kan inte se att det på något sätt skulle förlänga en enda människas tid i kön eftersom det inte pågår något sådant arbete. Jag förstår att man vill försöka förvränga detta. Men jag kan säga till 110 % att i den borgerliga startlagen och i den borgerliga sjukvårdspolitiken accepterar vi inga gräddfiler. Det finns ju, om vi nu ska säga det, gräddfiler i dag. Det vet Ylva Johansson. Jag gav ett exempel, och det var idrotten. Det är inte alls så att det finns så mycket privat vård så man kan göra det. Vi vet att det förekommer.

Det viktigaste för oss är att alla människor ska få komma till vården. Vi har till och med föreslagit i en motion att vi ska göra en ändring i hälso- och sjukvårdslagen om att man ska få vård i tid. Det är det som är det stora problemet i vårt land i dag. De som kommer till vården är oftast mycket nöjda, men det är så långa väntetider att det är fullständigt orimligt. Jag träffade en dam häromdagen som var helt psykiskt knäckt för att hon skulle få vänta ett år. Detta är ingen värdig vård.

Det är därför som vi vill låta de landstingspolitiker som är folkvalda, precis som vi i riksdagen, få bestämma hur man uppnår den allra bästa vården med stor tillgänglighet för invånarna i länet.

Anf. 113 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Hur uppnår man den allra bästa vården? På ett sjukhus som är privatägt men som finansieras till 100 % av offentliga medel och skattemedel vill man, därför att det har uppstått en överkapacitet, operera andra på kvällstid.

Då säger Chatrine Pålsson att man självklart inte ska prioritera dem som betalar dubbelt så mycket jämfört med dem som kanske får hälften så mycket i ersättning från landstingssystemet. Och hon säger att det självklart inte kommer att påverka om man har en kö för dem som är betalda av landstinget. Då har man ju samtidigt en marknad för att sälja till dem som står i den kön. Och om man skulle jobba bort den kön, då finns inte den marknaden och den inkomstkällan längre. Men Chatrine Pålsson vet att det inte kommer att påverka någon aktör eller några drivkrafter. Det har nämligen Chatrine Pålsson sagt här i kammaren.

Jag tror kanske inte att det är fullt så enkelt att styra, vilket vi ser från många andra verksamheter. Låt oss skilja på det som är offentligt finansierat och som inte styrs av marknadskrafter utan av behov, och låt en annan del styras av marknadskrafter. Och jag tycker att Jan Lindholm förde ett mycket bra resonemang när han försökte klargöra detta.

Vi har sett andra exempel i andra samhällen, inte bara på sjukvårdens område, där man ibland på ett mycket olyckligt sätt försöker blanda dessa drivkrafter och får ett väldigt olyckligt resultat.

Jag tycker att man ska vara lite mer försiktig än så när man ställer upp spelreglerna för hur vi ska styra och vilka som ska få agera inom sjukvården.

Anf. 114 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! När man lyssnar på statsrådet får man en del funderingar. Och jag vill gärna ställa några frågor.

Det ena handlar om att det behövs förbättringar. Ja, det tror jag att vi alla tycker. Jag delar helt uppfattningen om de punkter som räknades upp. Men statsrådet glömde något. Och det handlar också om hur pengarna används.

Det har just kommit en rapport från Sveriges Kommuner och Landsting där man pekar på kommande finansieringsbehov i sjukvården. Ett sätt att försöka få pengarna att räcka längre är faktiskt att försöka effektivisera och titta på den verksamhet som finns i dag, så att man får ut lite mer för pengarna.

Om man då tittar runt i Sverige på de olika landstingen skiljer det väldigt mycket när det gäller de kostnader som man har för att bedriva precis likadan vård.

Är inte denna stopplag just ett problem, när man inte är beredd att släppa in de aktörer som i dag har bevisat att de kan bedriva verksamhet till en lägre kostnad? På det sättet skulle man få pengarna att räcka lite längre.

Anf. 115 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag kan svara mycket kortfattat. De aktörer som finns i dag driver offentligt finansierade sjukhus på entreprenad. De har i princip agerat inom ramarna för de villkor som vi nu lagfäster. Jag ser därför inte att vi hindrar dessa aktörer att verka inom denna verksamhet.

Anf. 116 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik:

Fru talman! Om det vore så som statsrådet säger, då skulle jag inte tro att remissvaren hade sett ut på det sätt som de gör. Det låter ju som om det är vi i den borgerliga alliansen som är så negativa till stopplagen. Men oerhört många har kritiserat detta i sina remissvar, bland annat alla fackförbund. De har sagt att detta inte blir bra för sjukvården och att det inte blir bra för den framtida utvecklingen. Det måste ändå ligga någonting i vår kritik. Därför är denna stopplag helt onödig. Varför lyssnar man inte på det som sägs i remissvaren från de olika fackliga organisationerna, och varför tar man inte frågan om att detta kommer att förhindra och försvåra en snabbare rehabilitering och återgång till jobb på allvar, vilket också framgår av rapporten?

Anf. 117 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Självklart har vi lyssnat på remissinstanserna. Det redogör vi också för i propositionen. Men lika självklart är det regering och riksdag som har att ta det fullständiga och samlade samhällsansvaret för hur vi ska styra sjukvården.

Anne Marie Brodén och hennes partivänner och vänner i alliansen är svaret skyldig när det gäller på vilket sätt sjukvården blir bättre och fler blir behandlade av att några kan köpa sig förbi köerna även inom den offentligt finansierade sjukvården. Och hur blir det bättre av att skatte-medel kan gå till aktieutdelning eller att universitetssjukhusen privatiseras?

När ni argumenterar använder ni ju argumentet att vi behöver entreprenörer inom vården. På den punkten är vi inte oense. Vi är oense om vilka regler som ska gälla för dem, och om de över huvud taget ska ha några regler. Det är där som vi är oense.

Min talartid är snart slut, och detta är min sista replik. Jag vill därför trots hårda toner i den här debatten, där vi uppenbart är mycket oense, och där vi har en tydlig ideologisk skillnad, tacka utskottets ledamöter för en bra debatt och för ett gott samarbete under det gångna året och önska en trevlig sommar.

Anf. 118 HARALD NORDLUND (fp):

Fru talman! I måndags deltog jag i ett sammanträde med landstingsfullmäktige i mitt län, ett landsting som styrs av Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Där är det samma låsta och, påstår jag, föråldrade synsätt som regeringen nu visar i detta förslag till stopplag inom sjukvårdspolitiken. Det är samma låsning i ett perspektiv som jag menar inte är individens och patientens utan systemets perspektiv. Det är samma låsningar som försvårar ett nytänkande och en förnyelse.

Det finns en bred enighet – det har visats bland annat i den här debatten – om att vården ska vara solidariskt finansierad och också demokratiskt styrd. Politiken och styrningen ska koncentreras på att stifta lagar som bidrar till utveckling, göra beställningar som innebär att i avtalsform uttrycka krav på kvalitet och kvantitet och reglera den ekonomiska ersättningen och, minst lika viktigt, kontrollera och utkräva ansvar. Och detta är politikens huvuduppgifter.

Detta kompakta motstånd mot att låta andra än landsting driva sjukhus tycks vila på en misstro. Man vet ju inte vad de tar sig till, tycks inställningen vara.

Men det är samtidigt en misstro mot landstingspolitikerna. Kan vi politiker inte styra sjukvård som drivs av annan än landsting, kan vi väl inte heller styra landstingsdriven sjukvård? Misstron leder rimligen till slutsatsen att även landstingsstyrd sjukvård är dåligt styrd. Men låt oss då i så fall diskutera det problemet och inte ett låtsasproblem. Jag menar att majoritetskartellen utmanar ett låtsasproblem.

Varför är den riktiga utmaningen, att ge möjligheter att jämföra, så viktig? Ja, det torde vi nog vara eniga om, hoppas jag.

Olika aktörer bidrar till att fler nya tankar väcks. Olika aktörer bidrar till att pressa kostnader och förbättra kvalitet. Och olika aktörer skapar en konkurrens om att ge personal den bästa trivseln.

Men låt sluta tala om ett låtsasproblem. Angrip problemet med de politiska tillkortakommandena. Det är detta problem som uppenbarligen är det egentliga problemet, och det har egentligen inte diskuterats.

Anf. 119 LARS GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Man kan tala om pseudodebatt. Det måste jag säga.

Jag tänkte berätta att min mor på 60-talet arbetade i en bosättningsaffär. Där sålde man dammsugare. Men de var inte bra. Det var dåligt kvalitet på dem, och de höll inte. Det var inte så underligt eftersom de var gjorda i Östtyskland. Men alla kunde köpa dem eftersom de var billiga.

Det är samma sak med talet om stopplag. Här talas det om gräddfiler. Jag vill tala om för er att det här beslutet kommer att innebära att det blir de som inte ens kommer att få kaffegrädde, utan det kommer att bli ännu mer vispgrädde till dem som har pengar. Det är det som det handlar om. De kommer fortfarande att åka till Århus och få sina operationer, eller någon annanstans, därför att de har råd, medan utvecklingen i den offentligt drivna vården kommer att krympas. Det kommer att motverka sitt syfte. Detta förslag, som väl syftar till att patienterna ska få tillträde på rimliga villkor, kommer att krympa deras möjligheter, därför att de som behöver inte kommer att komma till. Det kommer att minska utvecklingsintresset i vården. Incitamentet till innovation inom vårdsektorn kommer att minska, och nya innovationer som är behövliga kommer att exkludera dem som inte har råd att köpa dem. Det är det som är problemet.

Vi talar om lokalutnyttjande. För ett par år sedan, när jag satt i Hallands läns landsting som landstingspolitiker, gjordes en utredning om hur mycket man använde de nya exklusiva operationssalarna på länsjukhuset i Halmstad. Man använde dem 30–35 % – i övrigt stod de tomma. Ingen företagare skulle kunna utnyttja sina lokaler på lika dåligt sätt. Låt mig också tala om att om en idrottsförening äger en idrottshall och man har massor av lokalutrymmen vid sidan om så skulle man gärna hyra ut dem för att få intäkter till den egna verksamheten, som då skulle bli bättre. Det skulle också gynna folkhälsan i bygden.

Om det nu pratas om *non-profit*-företag, hur kommer det sig då att man köper medicin av aktieägare som sitter på andra sidan jordklotet eller Hewlett-Packards stora, multinationella företag, när man inte vill gynna att människor ska tjäna pengar på vården? Det är ju bara nonsens!

Sjukvårdspersonal arbetar ju i andra länder trots att vi har långa köer och tomma lokaler i Sverige. Hur kan det vara så?

Vi pratar om köer. Vem är det som står i köerna? Det är de i Norrland och i andra landsting som har svårt med ekonomin. Man skulle snarare tala om förlustdrivna sjukhus än vinstdrivna – det vore viktigare. Det är väl ändå så att varje arbetstagare och företagare vill tjäna pengar? Det är väl ingen som jobbar gratis?

Det är märkligt: Vi hade en utredning av Pär Axel Sahlberg från Halland som föreslog ett mer rimligt resonemang. Men det förslaget har man ju slopat. Det var det vi diskuterade inför förra valet. Då stod man inte upp för det. Sedan borde man ställa frågor till dem som talar om att man inte ska köpa tjänster för offentliga pengar. Hur kan man då köpa färdtjänst, skolskjuts och sådant? Det är pengar som är intäkter från skattebetalarna. Det finns ju ingen garanti för att de kan fullfölja sina åtaganden. Det handlar ju till exempel om taxibolag. Resonemanget borde alltså föras på en rimlig nivå: Vad gynnar patienten bäst? Det kommer inte att gynna patienten bäst att man sätter upp mer förbud. Låt oss i stället reglera detta, och låt landstingspolitikerna, som hittills har haft ett förtroende, fortsätta ha det. De kommer att klara av detta i framtiden också. Skulle avarter uppkomma så finns det alla möjligheter att återkomma, men låt oss inte springa före och försöka hitta spöken på ljusa dagen.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 11 §.)

8 § Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU9
Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m. (skr. 2004/05:95).

Anf. 120 BJÖRN HAMILTON (m):

Fru talman! Jag ska inleda med att yrka bifall till reservation nr 1. I det här betänkandet har utrikesutskottet presterat stor samsyn, och ett flertal moderata yrkanden har blivit tillgodosedda, även om de traditionsenligt kommer att avslås. Mitt anförande kommer dock att fokusera på de delar av betänkandet där vi haft en annan mening än majoriteten av utskottet.

Det råder inte minsta tvekan om att FN är i stort behov av reformering. Organisationen speglar det förhållande som rådde i världen under det kalla kriget, det vill säga den mörka och dystra period då människorna i halva Europa och hela Ryssland förtrycktes av blodbesudlade kommunistiska diktaturer under ledning av Sovjetunionen. FN präglades av dels periodvis sovjetisk frånvaro, dels ett totalt *deadlock* genom veton som förhindrade konstruktiva fredsinsatser och konfliktförebyggande.

Förutsättningarna har förändrats dramatiskt, då den siste sovjetiska kommunistdiktatorn Gorbatjov vid Europarådets session i Strasbourg

skrotade Brezjnevdoktrinen och lovade att sovjetisk trupp aldrig mer skulle ingripa i länder som beslutat sig för att avvika från den sovjetiska marxist-leninistiska läran och att i stället för så kallad folklig demokrati införa verklig demokrati.

I början av 90-talet var vi många som trodde att världsorganisationen skulle kunna spela en mer framträdande konfliktförebyggande roll. Delvis bevisades detta av resolutionerna, som gjorde det möjligt att ingripa mot Iraks angreppskrig och ockupationen av Kuwait. Därefter har FN, delvis på grund av den ålderdomliga organisationen, haft påtagliga svårigheter att ta ledningen i fredsfrämjandet.

Även vad gäller arbetet kring mänskliga rättigheter lämnar FN-strukturen mycket övrigt att önska. MR-kommissionen och även generalförsamlingen förefaller ibland vara ett forum för vissa odemokratiska förtryckarregimer att gemensamt blockera varje resolution ägnad att kritisera förtrycket och bristen på mänskliga rättigheter i de berörda länderna.

I reservation 1, som är gemensam för allianspartierna, betonar vi att Sverige ska värna och framhäva demokrati och respekt för mänskliga fri- och rättigheter. Inrättandet av den internationella brottmålsdomstolen är ett steg i rätt riktning.

Fru talman! Ytterligare ett steg i rätt riktning vore att inbegripa de två principerna om mänskliga rättigheter och demokrati i FN:s millenniemål. Vi menar att detta skulle understryka sambandet mellan utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter, vilket starkt framhålls av FN:s generalsekreterare i hans förslag till reformering av FN:s verksamhet och organisation.

Vi anser att det behövs långtgående och djupgående reformer av FN och dess underorgan. FN-systemet behöver en omfattande översyn, vilket i första hand ska avse biståndsverksamheten och FN:s olika specialorgan. När det gäller verksamheten i världsorganisationens specialorgan framhåller vi behovet av att effektivisera styrelsearbetet, skapa mer professionella rekryteringsprocesser, motarbeta och förebygga rivaliteten mellan olika organ samt att förändra ledningsstrukturen, ledningskulturen och beslutsprocessen.

Sverige bör vidare verka för en reformering av säkerhetsrådets sammansättning, beslutsregler och vetorätt och ta initiativ till skapandet av en mekanism för uppföljning och utvärdering av reformarbetet.

Vi vill här också särskilt framhålla att FN och andra internationella organ i större utsträckning än hittills måste uppmärksamma kvinnors utsatta situation i krig och deras behov av särskilt skydd mot sexuella övergrepp och annat våld i flyktingläger.

Fru talman! När det gäller säkerhetsrådet har vi länge önskat en reformering. Säkerhetsrådets sammansättning speglar maktförhållandena i världen vid tiden för andra världskrigets slut. Modellen med permanenta medlemmar vilka har vetorätt har överlevt sig själv. I den bästa av världar skulle vetorätten avskaffas och det permanenta medlemskapet skrotas. Det inses dock lätt att sannolikheten för att någon frivilligt avstår en plats i säkerhetsrådet och dessutom medverkar till en slopad vetorätt är mindre än sannolikheten att överleva en natt i en bädd full av giftkobror.

Det förefaller nästan lika osannolikt att EU skulle kunna enas om en gemensam plats i rådet, innebärande att Frankrike och Storbritannien avstod sina platser. Det återstår alltså att gilla läget och medverka till en

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

utökning av antalet medlemmar i säkerhetsrådet för att den vägen bättre spegla dagens maktförhållanden i världen.

Generalsekreteraren har i sina förslag *In Larger Freedom* föreslagit två tänkbara modeller för ett utvidgat säkerhetsråd.

Enligt vår mening är modellen med kontinuerliga val till rådet att föredra. Vi avvisar alltså tanken på nya permanenta och semipermanenta medlemmar i säkerhetsrådet. Dessutom vill vi till varje pris undvika en utvidgning av vetorätten till ytterligare medlemsländer. Det är mindre viktigt hur reformen genomförs än att den genomförs under förutsättning att samtliga nya rådsplatser blir föremål för fortlöpande om- eller nyval.

Fru talman! Det finns stora behov av internationella kris- och konflikthanteringsförmågor, och ambitionen att solidariskt bidra från svensk sida är hög. Vi förordar och har i ekonomiska ramar angivit en högre ambitionsnivå från Sveriges sida när det gäller långsiktiga internationella insatser som vi vet efterfrågas här och nu. FN:s, EU:s och Natos trovärdighet i fråga om internationell fred och säkerhet bygger på att de enskilda länderna utifrån sina egna beslut tar sin del av ansvaret och bidrar till de gemensamma fredssträngningarna.

Efterfrågan på Sveriges medverkan är stor inom FN, EU och Nato, och Sveriges bidrag skulle kunna bli avsevärt större. Mot bakgrund av detta och regeringens önskan att bidra till EU:s snabbinsatstyrkor krävs prioriteringar som är samstämmiga med utrikespolitiska mål.

Vi efterlyser därför från regeringen en samlad nationell strategi för riktlinjerna för Sveriges medverkan, en strategi som tydligt anger såväl de utrikespolitiska som de försvarspolitiska målen och intressena och som skapar förutsättningar för ett väsentligt mer effektivt resursutnyttjande än i dag. Med andra ord måste dessa mål kopplas till existerande resurser och till frågan om hur vi gör bäst nytta.

Långt innan det konkreta erbjudandet om deltagande framförs måste Sverige ha kriterier för olika tänkta handlingsalternativ. De svenska internationella insatserna präglas av en tydlig geografisk splittring i dag. För närvarande tjänstgör ca 700 svenska män och kvinnor inom 14 olika missioner fördelat på fyra olika världsdelar. Det är en uppenbar kraftsplittring.

På många platser utgör Sveriges bidrag av endast en handfull personer. Bilden vittnar om en utsmetning av de förhållandevis begränsade resurser som står till buds. Varje separat konflikt som vi engagerar oss i kräver dessutom avsevärda stabs- och logistikresurser. Förhållandet blir mycket tydligt när vi tittar på kostnaden per anställd i utlandsstyrkan vid små och korta missioner. Där blir genomsnittskostnaden väsentligt högre än vid mera omfattande och långsiktiga internationella insatser. Att etablera och avetablera små förbandsenheter under förhållandevis korta missioner blir oproportionerligt kostsamt. Detta dåliga resursutnyttjande innebär att Sveriges samlade bidrag blir mer begränsade än vad som annars skulle ha varit fallet.

Verkningsgraden för de 1,4 miljarder kronorna som budgeterats för nästa år blir orimligt låg. Därför borde insatserna vara av mer långsiktig natur och koncentreras till färre områden. Det skulle ge Sverige ett större inflytande på operationen, och våra resurser skulle bli mer effektivt utnyttjade än för närvarande. Som exempel kan nämnas det svenska deltagandet i den EU-ledda styrkan i Bosnien-Hercegovina där det svenska

bidraget kommer att utgöra endast 1 % av den totala operativa truppstyrkan på 7 000 personer.

Cyniskt, men inte förvånande, skriver Vänsterpartiet – de svenska kommunisternas eget parti: Om Sverige fortsättningsvis ska understödja humanitära insatser i FN:s regi ska det enligt Vänsterpartiet finnas tydliga garantier för att svensk FN-trupp inte kan blandas samman med USA-alliansens stridande förband.

Vänstern är alltså förblindad av USA-hat, motståndare till internationella gemensamma operationer för att främja demokrati, mänskliga rättigheter och rädda liv, ett Vänstern som länge tyckt att Sovjetunionen var en förebild, ett Vänstern som varit motståndare till nära nog alla internationella fredsinsatser. Man var emot befrielsen av Kuwait. Man var emot insatserna i Kosovo. Och nu är man emot svenska fredsbevarande insatser.

Sammantaget måste frågor ställas om när, var och hur de internationella insatserna ska genomföras för att våra begränsade resurser ska resultera i bästa möjliga hjälp för så många som möjligt.

Östafrika, Afrikas horn och Stora sjöregionen är svårt sargade av svält och krig. Dessa områden kan karakteriseras som krutdurkar där fattigdom och diktatur kan tjäna som grogrund för terrorism. Dessutom påverkas utvecklingen och stabiliteten i närliggande regioner. Vi förespråkar en Marshallplan för demokratisering och utveckling i de nämnda regionerna. Planen ska vara utformad i samma anda som den plan som skapades för stöd och uppbyggnad av krigsdrabbade europeiska länder efter andra världskriget. Sveriges roll som pådrivare av en utveckling mot demokrati i de berörda afrikanska staterna kan inte nog understrykas.

FN har kallat Darfur för världens största humanitära katastrof, men man saknar förmåga att agera kraftfullt. Vi anser att det behövs ett kraftigt förstärkt europeiskt stöd till Afrikanska unionens övervakningskommission i Darfur och att Sverige bör delta med trupp i en sådan insats.

Sveriges regering bör enligt vår uppfattning verka för att Taiwan ska kunna delta i och bidra till verksamheten inom FN och dess underorgan, till exempel i WHO:s arbete med smittskydd. Den demokratiskt valda regeringen i Taiwan representerar 23 miljoner invånare som i dagsläget saknar inflytande inom ramen för FN. Vi anser att detta förhållande måste ändras.

Fru talman! Sammanfattningsvis: Mycket arbete och många kompromisser återstår innan världsorganisationen FN får de möjligheter och den förmåga som ursprungligen avsågs då FN-stadgan skrevs. Det är nu viktigt att fokusera på de nödvändiga reformerna för att åstadkomma ett FN i tiden.

Anf. 121 CECILIA WIGSTRÖM (fp):

Fru talman! FN med världens alla länder som medlemmar är ju den enda organisation som med auktoritet kan tala å hela mänsklighetens vägnar. Vi har därför ett behov av FN. Men vi måste erkänna organisationens brister och tillkortakommanden som gör att de reformer som nu föreslås och som förhoppningsvis ska beslutas i september på ett toppmöte i New York blir av.

Men vi vet att FN blir aldrig mer än vad medlemsländerna gör organisationen till. I dag lever inte FN upp till sina stadgar, som säger att FN

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

ska verka för fred och respekt för mänskliga rättigheter, men det gör man inte därför att FN lamsläs.

De största tillkortakommanden och de största kriser som FN har gått igenom är ju när FN står handlingsförlamat inför folkmord. Snart är det tio år sedan den 11 juli 1994 då den etniska resningen nådde Srebrenica i Bosnien.

Serbiska soldater föste ihop män och pojkar som var så unga som 9 år. Man samlade 8 000 män och pojkar framför grävskopsgrävda gravar och sköt dem kallblodigt en och en. Det tar ganska lång tid att skjuta 8 000 människor. Men FN ingrep inte. FN fanns på plats. De holländska FN-soldaterna tittade på. De var där för att skydda befolkningen, men det gjorde de inte. Det var ett grovt misslyckande för FN. Tyvärr har många av dessa soldar begått självmord sedan dess.

Vi vet också hur FN stod handlingsförlamat i Kosovo 1999 när ytterligare en etnisk resning hotade att bryta ut i stor omfattning. Säkerhetsrådet blockerades av Kina, och det var Nato som fick kliva in när FN inte förmådde att hindra folkmordet.

Rwanda 1994 är ytterligare ett exempel på att FN inte lyckades göra någonting för att stoppa dödandet. Jag såg för någon vecka sedan en film som jag kan rekommendera till alla här, *Hotel Rwanda*, som mycket väl belyser vad som hände där för drygt elva år sedan, hur hatet på etnisk och rasistisk grund spred sig bland befolkningen och FN gjorde ingenting.

Srebrenica, Kosovo och Rwanda är tre platser på jorden som är förknippade med mördande på grund av etniskt ursprung. Nu har vi ytterligare en plats som sällar sig till dessa, och det är Darfur där vi återigen ser att FN inte gör tillräckligt.

Det beräknas att över 300 000 människor har fått sätta livet till hittills. Den afrikanska unionens styrka som finns på plats är alldeles för liten. Vi från den borgerliga alliansens sida kräver att Europa ställer upp och stärker den afrikanska unionen på plats. Det behövs fler utländska trupper i ett område som är så stort i Afrika. Sverige bör också bidra till detta.

Detta är några exempel på varför FN har tappat i trovärdighet och varför FN måste reformeras. Varje lands suveränitet kan inte stå över kravet på att vi skyddar människor från grova övergrepp. Icke-inblandning i olika länders interna angelägenheter kan inte gälla när hantering av egna problem övergår till att bli folkmord.

Efter det kalla krigets slut har FN blivit något bättre på att åtminstone i efterhand åtala dem som har begått de grova övergreppen. Vi har sett tribunaler i Rwanda, före detta Jugoslavien, Sierra Leone och Kambodja ta itu med förövarna. Vi har den internationella brottmålsdomstolen som jag uppmanar både USA och Ryssland att ansluta sig till.

Men det räcker inte bara att se till att man i efterhand sätter dit förövarna. Vi måste genomföra större reformer. Vi måste förnya FN och folkrätten så att det blir till ett stöd och inte ett hinder för varje människas grundläggande rättigheter.

Kofi Annans reformförslag tycker vi från Folkpartiet är mycket bra och kommer att leda FN på rätt väg. Kofi Annan visar på länken mellan mänskliga rättigheter, fred och utveckling. Vi vet att mellan demokratier där mänskliga rättigheter respekteras startas inga krig. Vi löser våra problem på andra sätt än med våld. I de länder där man har demokrati blir

det också bättre möjligheter till fattigdomsbekämpning eftersom folkvalda ledare ser till att pengarna kommer folket till del. MR, fred och utveckling hör definitivt ihop.

Kofi Annan lyfter upp mänskliga rättigheter på ett nytt sätt med sina förslag. Mänskliga rättigheter blir mer centrala för FN:s arbete. Därför måste vi stödja Kofi Annans förslag. Det gäller särskilt när han säger att vi har en skyldighet att skydda medborgare när regimer försöker att mörda dem eller begå etnisk rensning. Vi har en skyldighet att inte bara skydda, utan vi har en skyldighet att agera.

Jag är glad att det nu är fem partier – Socialdemokraterna och de borgerliga – som står bakom detta med hull och hår. Vi skriver också i betänkandet att det skulle vara orimligt och oförenligt med folkrätten att inte genomföra en sådan humanitär intervention i det fall säkerhetsrådet i framtiden blockeras av till exempel en kommunistisk diktatur.

Annans reformer vad gäller mänskliga rättigheter tar också upp kommissionen för mänskliga rättigheter i Genève. Den har blivit ett skämt. Representanter för länder som Zimbabwe, Sudan och Kina sitter nu i Genève för att skydda sina egna intressen och hindra att kritik uttalas mot dem.

Det är utmärkt med ett mindre MR-råd, som Annan föreslår. De länder som ska sitta där och övervaka respekten för mänskliga rättigheter runtom i världen måste själva leva upp till FN:s stadga om mänskliga rättigheter.

Kofi Annan föreslår också en demokratifond. Det är jättebra att hjälpa de länder som vill ta sig från diktatur till demokrati. Det ska vara naturligt som att man kan få hjälp med att bekämpa fattigdom. Vi skulle från Folkpartiets sida också vilja se att millenniemålen även inkluderar ett demokratimål.

När det gäller att komma till rätta med FN:s handlingsförlamning är också reformer av säkerhetsrådet väldigt viktigt. Säkerhetsrådet är i dag otidsenligt uppbyggt efter det kalla kriget. Från Folkpartiets sida vill vi begränsa användandet av vetot och på sikt avskaffa det helt.

Det är ingenting som nu har tagits upp i förhandlingarna. Det tycker vi är väldigt synd. Man måste ändå föra upp det på dagordningen, diskutera det och så frön för framtiden. Det gör man till exempel genom att kräva att det åtminstone krävs två länders veto för att stoppa förslag i säkerhetsrådet.

Framför allt måste man kräva att det land som lägger in veto måste motivera sig. Det behövs inte i dag. Man kan bara lägga in ett veto och sedan sitta där tyst. Om Kina skulle vara tvunget att motivera varför man inte ska förhindra folkmord tror jag att det skulle ha mycket svårt att få fram de orden.

Från Folkpartiets sida tar vi klart och tydligt ställning för att en utvidgning av säkerhetsrådet bör göras med roterande mandatperioder. Det ska inte vara nya permanenta medlemmar. Vi ska inte ersätta ett orättvist system med permanenta medlemmar med ett ytterligare fler permanenta medlemmar. Vi vill verka för modell B.

Det är väldigt konstigt att nu Göran Persson i Aftonbladet i går gick ut och sade att Sveriges regering förordar fler permanenta medlemmar. Jag skulle gärna vilja höra från Socialdemokraterna hur man kan motivera det.

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

Hela säkerhetsrådsreformen är en oerhört central fråga i reformpaketet. Nu pågår ett stort kattrakande mellan olika länder och arbåtgånde för att ta sig fram. Det vore bra om Sverige som ett litet land ändå visste vad vi ville, drev en linje och såg till att försöka påverka FN i rätt riktning.

Göran Persson har nu satt ned foten i går. Det är tyvärr alldeles för sent. Toppmötet är redan i september. Först och främst har han tagit ställning för fel linje. Men om vi hade varit på banan lite tidigare tror jag att vi hade kunnat spela en roll och se till att det blev en rotation bland säkerhetsrådets medlemmar.

Fru talman! Från Folkpartiets sida vill jag avslutningsvis framföra att vi stöder Annans reformförslag. Vi vill att de ska gå igenom. Vi vill att FN återigen ska bli en trovärdig och handlingskraftig organisation. Vi vill särskilt att folkrätten utvecklas till ett entydigt stöd och inte ett hinder för våra grundläggande rättigheter.

Skulle reformpaketet gå igenom, vilket vi hoppas, får vi inte glömma att FN aldrig blir mer än vad vi gör det till. Där har vi hela tiden det problem som kommer att kvarstå. Det är att många FN-medlemmar är diktaturer. Sverige måste tillsammans med EU och andra demokratier ta ansvar för att sätta standard och visa vägen för det internationella samarbetet i FN så att vi kan fortsätta och intensifiera vårt arbete för en värld i fred, i utveckling och med respekt för mänskliga rättigheter.

(forts. 12 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.57 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni

UbU15 Forskning för ett bättre liv

Punkt 1 (Forskningspolitikens inriktning)

1. utskottet
2. res. 1 (fp, m, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

126 för res. 1

1 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 43 m, 40 fp, 26 kd, 17 c

Avstod: 1 fp

Frånvarande: 23 s, 12 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 13 (Doktorandtjänster)

1. utskottet

2. res. 11 (fp, m, kd, c)

Votering:

161 för utskottet

127 för res. 11

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 1 fp, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 11: 44 m, 40 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 21 (Postdoktorala tjänster)

1. utskottet

2. res. 16 (fp, m, kd, c)

Kammaren biföll utskottets förslag med acklamation.

Punkt 31 (Utredning om forskningsvägarna för den kvalificerade yrkeskunskapen)

1. utskottet

2. res. 19 (kd)

Votering:

261 för utskottet

26 för res. 19

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 44 m, 41 fp, 22 v, 17 c, 15 mp, 2 -

För res. 19: 26 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU27 Ändringar i passlagen

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Framställning av passbilder)

1. utskottet

2. res. 1 (m, kd)

Votering:

202 för utskottet

76 för res. 1

5 avstod

66 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 34 fp, 19 v, 15 c, 12 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 5 fp, 26 kd, 1 v

Avstod: 1 v, 2 c, 2 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 9 fp, 7 kd, 7 v, 5 c, 3 mp

Punkt 3 (Passmyndighet)

1. utskottet

2. res. 2 (m, fp)

Votering:

200 för utskottet

87 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 24 kd, 22 v, 17 c, 15 mp, 2 -

För res. 2: 44 m, 41 fp, 2 kd

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

LU23 Ny aktiebolagslag

Punkt 1 (Ansvarsgenombrott i advokataktiebolag)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 43 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 23 s, 12 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 2 (Aktiekapitalet)

1. utskottet

2. res. 2 (c)

Votering:

270 för utskottet

17 för res. 2

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 121 s, 43 m, 41 fp, 26 kd, 22 v, 15 mp, 2 -
För res. 2: 17 c
Frånvarande: 23 s, 12 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

TU13 Antagande av rambeslut om straffrättsliga regler vid föreningar från fartyg

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU34 Ändringar i lagen om trängselskatt

1. utskottet
2. res. (m, fp, c)

Votering:

160 för utskottet

124 för res.

65 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 1 kd, 22 v, 1 c, 15 mp, 2 -

För res.: 44 m, 40 fp, 25 kd, 15 c

Frånvarande: 25 s, 11 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 2 mp

Ingemar Vänerlöv (kd) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

SkU35 Allmänna motioner om F-skatt, m.m.

Punkt 1 (F-skattsedel)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 1 c, 15 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 41 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 2 (Vissa frågor om redovisning, inbetalning och återbetalning av mervärdesskatt)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, c)

Votering:

161 för utskottet

127 för res. 2

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:
För utskottet: 121 s, 1 kd, 22 v, 15 mp, 2 -
För res. 2: 44 m, 41 fp, 25 kd, 17 c
Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 juni

KU16 Koncessionsavgift på televisionens område m.m.

Punkt 1 (Regeringens lagförslag)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

125 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 43 m, 40 fp, 25 kd, 17 c

Frånvarande: 26 s, 12 m, 8 fp, 8 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Anna Lilliehöök (m) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkterna 2–5

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU13 Den svenska turistnäringen

Punkt 1 (Mål för turistspolitiken)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

127 för res. 1

1 avstod

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 1: 43 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Avstod: 1 m

Frånvarande: 26 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 3 (Organisationsfrågor)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

128 för res. 3

61 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 3: 44 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 5 (Övriga frågor)

Yrkanden:

1. utskottet

2. utskottets förslag med den ändring däri som föranleddes av bifall till mot. N221 (s)

Votering:

259 för utskottet

26 för mot.

2 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 118 s, 44 m, 41 fp, 26 kd, 2 v, 17 c, 11 mp

För mot.: 2 s, 20 v, 2 mp, 2 -

Avstod: 2 mp

Frånvarande: 24 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Birgitta Ahlqvist (s) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU15 Riktlinjer för marknads kontroll av produkter, m.m.

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU16 Transparensdirektivet och vissa övriga konkurrenspolitiska frågor

Punkt 1 (Konkurrenspolitikens inriktning)

1. utskottet

2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 1

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 14 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 41 fp, 26 kd, 16 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 6 c, 3 mp

Punkt 2 (Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

126 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 2: 43 m, 40 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 23 s, 12 m, 8 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkt 3 (Genomförande av transparensdirektivet)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

160 för utskottet

127 för res. 3

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 3: 43 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 23 s, 12 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkterna 4–6

Kammaren biföll utskottets förslag.

NU17 Skadestånd enligt konkurrenslagen, m.m.

Punkt 1 (Kretsen av skadeståndsberättigade)

1. utskottet
2. res. 1 (m)

Votering:

239 för utskottet

48 för res. 1

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 40 fp, 24 kd, 22 v, 15 c, 15 mp, 2 -

För res. 1: 44 m, 1 fp, 1 kd, 2 c

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 8 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Gunnar Nordmark (fp) och Rigmor Stenmark (c) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha röstat nej.

Punkt 2 (Förlängd preskriptionstid)

1. utskottet
2. res. 2 (m, fp, kd, c)

Votering:

159 för utskottet

127 för res. 2

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 15 mp, 2 -

För res. 2: 43 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Frånvarande: 24 s, 12 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 2 mp

Punkterna 3 och 4

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU12 Nytt östbistånd

Punkt 4 (Egeninsatser)

1. utskottet
2. res. 3 (fp)

Votering:

244 för utskottet

41 för res. 3

64 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 121 s, 42 m, 26 kd, 21 v, 17 c, 15 mp, 2 -

För res. 3: 41 fp

Frånvarande: 23 s, 13 m, 7 fp, 7 kd, 7 v, 5 c, 2 mp

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

SoU18 Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus

Punkt 1 (Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (kd, m, fp, c)

Votering:

157 för utskottet

129 för res. 1

1 avstod

62 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 120 s, 22 v, 13 mp, 2 -

För res. 1: 1 s, 44 m, 41 fp, 26 kd, 17 c

Avstod: 1 mp

Frånvarande: 23 s, 11 m, 7 fp, 7 kd, 6 v, 5 c, 3 mp

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

12 § (forts. från 8 §) Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m. (forts. UU9)

Anf. 122 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 11.

Fru talman! Kristdemokraterna anser att det behövs långtgående och djupgående reformer av FN och dess underorgan. Det har påtalats tidigare, och jag gör det ytterligare en gång. FN-systemets organisation behöver en omfattande översyn och en effektivisering. Denna bör i första hand avse biståndsverksamheten och FN:s olika specialorgan.

När det gäller världsorganisationens specialorgan handlar det om att effektivisera styrelsearbetet. Här ligger det i FN speciella problem. Det är ofta viktigare vem som sitter i styrelsen och att varje land är representerat än att man skapar styrelser med en storlek som gör dem effektiva. Ofta blir det väldigt stora styrelser och ett ineffektivt arbete. Det tycker vi är felaktigt.

Vi tycker i våra reservationer också att man ska skapa mer professionella rekryteringsprocesser. Även här kan vi se att man inom FN hellre ser till att kanske inte alla men väldigt många länder ska vara representerade mer än man tittar på kvaliteten på de personer som sitter vid bordet.

Man ska också motarbeta och förebygga den rivalitet som finns mellan olika organ. Det är inte alltid lätt att dra gränser i det här arbetet. Det blir lätt rivalitet om makten, och detta måste man försöka komma till rätta med.

Nästa punkt är att förändra ledningskultur och beslutsprocesser.

Sverige bör också verka för en reformering av säkerhetsrådets sammansättning, dess beslutsregler och vetorätt och ta initiativ till det vi kallar i reservationen för mekanism för uppföljning och utvärdering av reformarbetet. Vi tror att det är viktigt att det finns någonting som hela tiden följer förändringsarbetet. Då organisationen är så stor bör det arbetet på något sätt nästan alltid pågå.

Det globala samarbetet mellan regeringar, det civila samhället, den privata sektorn och FN spelar en viktig roll för att främja bland annat jämställdhet i ett globalt perspektiv.

FN måste uppmärksamma, det har sagts tidigare, kvinnors utsatta situation i krig och deras behov av särskilt skydd mot sexuella övergrepp och annat våld i flyktingläger. Kristdemokraterna anser att det behövs en anpassad organisation och ledning för att nå dessa resultat.

Fru talman! Det finns tyvärr fortfarande stora behov av internationell kris- och konflikthantering. Ambitionen från svensk sida att solidariskt bidra till denna hantering är hög. Efterfrågan på svenskt bidrag är stort inom FN, EU och Nato. Sveriges bidrag skulle kunna bli avsevärt större, men då krävs bättre prioriteringar som är samstämmiga med våra utrikespolitiska mål. Kristdemokraterna efterlyser därför från regeringen en samlad nationell strategi för svensk medverkan – en strategi som tydligt anger såväl de utrikespolitiska som de försvarspolitiska målen och skapar

förutsättningar för ett mer effektivt resursutnyttjande än vad fallet är i dag.

De svenska internationella insatserna präglas av en tydlig geografisk splittring. Det har tidigare nämnts att för närvarande tjänstgör ca 700 svenska män och kvinnor inom 14 olika missioner fördelade på fyra olika världsdelar. Detta är en uppenbar kraftsplittring. Det dåliga resursutnyttjandet innebär att Sveriges samlade bidrag blir mer begränsat än vad som annars skulle ha varit fallet. Verkningsgraden blir orimligt låg. Insatserna borde vara mer långsiktiga och framför allt koncentreras till färre områden.

Fru talman! Östafrika och Afrikas horn samt Storasjöregionen är svårt sargade av svält, krig och fattigdom och tjänar också som grogrund för terrorism. Dessutom påverkas utveckling och stabilitet i närliggande regioner. Kristdemokraterna förespråkar en så kallad Marshallplan för demokratisering och utveckling i dessa regioner. Planen bör vara utformad på liknande sätt som den plan som fanns efter andra världskriget i Europa. FN har beskrivit Darfur som världens största humanitära katastrof, men FN saknar förmåga att agera kraftfullt. Det behövs därför ett kraftigt förstärkt europeiskt stöd till Afrikanska unionens övervakningsmission i Darfur.

Fru talman! Sveriges regering bör verka för att Taiwan mer än i dag ska kunna delta i verksamheten inom FN. Inte minst gäller det dess underorgan. Vi exemplifierar i reservationen WHO:s verksamhet med smittskydd. Den demokratiskt valda regeringen på Taiwan representerar 23 miljoner invånare som i dagsläget nästan helt saknar inflytande inom ramen för FN. Kristdemokraterna anser att detta förhållande måste ändras. Sveriges linje bör vara att Taiwans medborgare har rätt att vara bättre företrädare inom FN.

Fru talman! Den socialdemokratiska regeringen är generellt sett mycket positiv till FN och har stor tilltro till världsorganisationens förmåga att fatta lämpliga och bra beslut. Därför är det förvånande att regeringen reserverade sig när generalförsamlingen strax före jul 2004 i en resolution framhöll familjens centrala betydelse för fred, säkerhet och stabilitet i samhället i den så kallade Dohadeklarationens anda. Kristdemokraterna anser att regeringen bör ta ett reellt intryck av att en majoritet i generalförsamlingen ställt sig bakom Dohadeklarationen, vilken under-tecknats av ca 150 nationer.

Fru talman! Slutligen något om kloning. En majoritet av generalförsamlingens medlemmar har i mars 2005 förespråkat ett förbud mot alla former av kloning. Därigenom har man satt en internationell standard som anger att mänskligt liv inte i något syfte – varken för forskning eller för terapi – får skapas genom kloning. Kristdemokraterna beklagar att den svenska regeringen på semantiska grunder gick emot generalförsamlingens beslut. Vi anser att stamcellsforskning ska vara tillåten endast under förutsättning att den sker med så kallade adulta stamceller.

Anf. 123 ALICE ÅSTRÖM (v):

Fru talman! Jag vill inledningsvis yrka bifall till reservationerna 4 och 7.

I det här betänkandet behandlar vi skrivelsen *Sverige i Förenta nationerna 2003–2004* samt motioner som väckts med anledning av skrivel-

sen och motioner som avlämnats under den allmänna motionstiden både 2002, 2003 och 2004. Det finns alltså en ganska bred blandning av ämnen i detta betänkande.

Det viktigaste i betänkandet är det utrymme som ägnas åt det pågående arbetet med att reformera FN. I det sammanhanget kommenterar utskottet också de förslag som lagts fram av FN:s generalsekreterare Kofi Annan. Dessa frågor är oerhört viktiga, och det är viktigt att debattera dem i kammaren i stället för att bara debattera det som hänt tidigare. Vänsterpartiet tycker att det är mycket positivt att ett ordentligt reformeringsarbete inom FN nu påbörjas.

FN är den enda organisation i världen där alla länder deltar. Det är den enda organisation som kan få internationell trovärdighet och där man med trovärdighet kan agera för fred och säkerhet i hela världen. Därför är det oerhört viktigt att man också vågar lyfta upp de problem som finns med reformeringsarbetet, de problem som finns i FN-arbetet i dag och de problem man kan förutse kommer att uppstå i framtiden.

Fru talman! Jag kommer i mitt anförande att uppehålla mig en hel del vid vårt särskilda yttrande, men jag ska också beröra en del andra frågor som är uppe för debatt. Låt mig först ta upp frågan om reservation 4, som jag yrkade bifall till. Den handlar om folkrätten. Där poängterar vi att om Sverige understöder humanitära insatser i FN:s regi ska det enligt Vänsterpartiet finnas tydliga garantier för att svensk FN-trupp inte kan blandas samman med USA-alliansens stridande förband.

Detta kommenterades tidigare i talarstolen av Moderaterna som att det skulle innebära att Vänsterpartiet inte vill att vi samverkar i internationella insatser och att Vänsterpartiet skulle vara blinda och se USA som det enda onda i världen. Det här kommer dock, om jag minns rätt, från en motion under den allmänna motionstiden 2002, och den har faktiskt aktualitet även i dag.

Det handlar om de FN-insatser som görs i bland annat Afghanistan, och vi kommer att hamna i ett läge då vi också måste diskutera FN-insatser i Irak. För att försvara FN:s trovärdighet och självständighet poängterar vi vikten av att FN, när det är inblandat i humanitära insatser i olika regioner i världen, inte får sammanblandas med övriga stridande parter. Där nämns USA-alliansen då det handlar om Afghanistan, men det skulle även kunna handla om andra länder. Därför är det viktigt att FN upprätthåller sin trovärdighet och att dess insatser inte sammanblandas med övriga stridande parter insatser.

När det gäller just Afghanistan har vi i dag tydliga signaler från biståndsorganisationer, från Läkare utan gränser och från andra aktörer i Afghanistan där det påpekas att USA-alliansens arbete med att jaga terrorister hindrar FN från att kunna arbeta på ett bra sätt och att också FN-trupperna i Afghanistan i dag ifrågasätts och även blir tagna som gisslan.

Vi anser att det är FN som ska kunna tillgripa våld, och därför är det viktigt att också ställa upp med insatser. Vi menar att det är viktigt att Sverige finns med i det internationella arbetet. Samtidigt är det viktigt att poängtera att FN:s ställning inte får äventyras, vilket kan bli fallet i sådana här sammanhang.

Fru talman! Jag ska lite kort också ta upp reservation 7. Det är en reservation som handlar om ytterligare konventioner. Det handlar om ett skydd när det gäller de homosexuellas rättigheter, en internationell kon-

vention om avskaffande av all diskriminering på grund av sexuell läggning eller könsidentitet.

Enligt Amnesty International är homosexualitet fortfarande förbjudet i 70 länder. I vissa av dessa länder är homosexualitet dessutom belagt med dödsstraff. Vi i Vänsterpartiet anser att det är oerhört viktigt att man arbetar för allas lika värde och att vi motverkar diskriminering på alla grunder. Sexuell läggning eller könsidentitet måste också få ett skydd. Vi anser att en FN-konvention är något som Sverige skulle arbeta för.

Vi är klart medvetna om svårigheterna att få igenom en sådan konvention men om man inte börjar arbetet och vågar ta tydlig ställning – vilket vi tycker att Sverige ska göra för att driva på – kommer vi aldrig att kunna garantera ett skydd för diskriminering när det gäller sexuell läggning och könsidentitet.

Vi anser att det skydd som ska finnas i Sverige också ska kunna genomföras i övriga världen för att skydda de enskilda individerna.

Fru talman! Jag kommer nu in på frågan om folkrätt och mänskliga rättigheter. Den konflikt som har funnits och som flera har pekat på här tidigare, nämligen den internationella rätten, det vill säga folkrätten och staters suveränitet, kan mycket väl fungera som ett skydd för diktaturer som på ett hänsynslöst och brutalt sätt förtrycker befolkningen och bryter mot de mänskliga rättigheterna. Det bör vara i FN:s intresse att ha en så stark ställning, och att mänskliga rättigheter också har det i FN:s arbete att FN kan ingripa. Det handlar om skyddet för den enskilda individen och skyddet för mänskliga rättigheter.

Frågan är inte så enkel. Vi har valt att inte ha någon reservation. Det här är en svår fråga. Vi har kunnat se att stormakter som har stora ekonomiska intressen och som har förespråkade respekt för mänskliga rättigheter i många andra sammanhang faktiskt har godtagit dessa diktaturer. Man har samarbetat med dem och stött dem. I det läget har man från stormakterna också använt sig av folkrätten som ett skydd för att man inte ska ingripa i dessa stater. Andra stater som inte har kontakt med stormakterna och där det inte har funnits ekonomiska intressen för stormakterna har varit lättare att angripa.

Det är inte så enkelt som att man kan säga att brott mot mänskliga rättigheter ska angripas och att man ska ha en intervention. I Irak begås i dag många brott mot mänskliga rättigheter. Det är inte så enkelt att man bara kan säga att vi tar bort staternas suveränitet och att det är skyddet för den enskilda individen och skyddet för mänskliga rättigheter som ska gälla, och att FN ska kunna ingripa med våld. Det är inte säkert att brotten mot de mänskliga rättigheterna blir mindre för det.

Vi anser ändå att mänskliga rättigheter är en så grundläggande princip och att den är så viktig i världen att det är en utveckling som vi gärna ser att FN går mot. Men man måste koppla ihop den här frågan med FN:s övriga reformering. Man måste koppla ihop den med säkerhetsrådets sammansättning. Man måste koppla ihop den med vetorätten.

Vi i Vänsterpartiet är övertygade om att med ett reformerat FN, där man klarat av att reformera säkerhetsrådet och det har fått en annan sammansättning och där vetorätten har en helt annan roll, eller kanske på sikt till och med har utmönstrats, och FN får styrka att agera ute i världen, är det möjligt att säga att mänskliga rättigheter ska vara övergripande.

Prot. 2004/05:140
15 juni

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

Dit är vägen lång. Om man inte ser problemen, om man inte ser stormaktsintressena, om man inte ser att interventioner när det gäller skyddet för de mänskliga rättigheterna ofta beror på vilka stater som skyddar en och vilka andra stormaktsintressen som finns är man blind. Är det något vi inte får vara när det gäller FN och FN:s reformering så är det blinda. Det gynnar inte mänskliga rättigheter. Det gynnar inte FN. Det gynnar framför allt inte en värld där mänskliga rättigheter ska råda.

Anf. 124 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Jag har begärt replik på Alice Åström därför att jag vill diskutera med henne det som står i Vänsterpartiets särskilda yttrande. Det står så här: Det var först efter bombningarna av Jugoslavien som de jugoslaviska militära och paramilitära förbanden fick en förevändning att störta in i Kosovo och begå de omfattande övergreppen mot befolkningen och fördriva den.

Vänsterpartiet skriver i sitt särskilda yttrande att Nato retade upp serberna så att de var på väg att begå en etnisk rensning av kosovoalbanerna. Det är en skrämmande historieförvrängning som jag vill ta upp. Jag vill förtydliga vad som egentligen hände.

I Kosovo begicks den första etniska rensningen redan i mars 1998 i ett antal byar. När massakern hade ägt rum i byn Reczak förklarade OSSE, som hade en verifikationsmission på plats i Kosovo, att det var folkmord. Det ledde till att OSSE som var övervakningsmission skickades ut ur Kosovo av Milošević vid årsskiftet när 1999 skulle börja. Efter det hade Milošević fri hand att utföra sin planerade aktion. Han rensade byarna etniskt på kosovoalbaner och drev folk upp i berg och skogar mitt i vintern. Det kan inte innebära något annat än risk för att svälta ihjäl.

Tack vare att Nato våren 1999 gick in och bombade och såg till att Milošević insåg att det inte fanns något sätt för honom att förverkliga sin dröm om ett Storerbien fick vi slut på den etniska rensningen. Det var inte på grund av Nato som den uppstod.

Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Cecilia Wigström läser in väldigt mycket i de här meningarna. Det fanns etnisk rensning även innan dess. Det var under bombningarna och under den perioden som de allra grövsta brotten begicks. I skydd av bombningarna fick man upp hatet och den ytterligare förföljelsen och stärkte konflikten. Det var då de grövsta övergreppen begicks.

Vi kan säkert diskutera vad som hände först och vad som hände när, men om man inte ser vad som hände under Natobombningarna och om man inte ser att det ledde till en mycket intensiv etnisk rensning förfalskar man historien.

Jag tycker att det är viktigt att se. När man går in med militära medel och när man går in utan FN-mandat, som det var i det läget, skapar man problem. Jag tror inte att jag har svaret. Jag tror inte att Cecilia Wigström heller har svaret på vad som hade hänt om man hade kunnat agera på ett annat sätt. Det kan ingen av oss i dag.

Det enda vi, förhoppningsvis, gemensamt kan glädja oss åt är att vi har en utveckling där vi ändå kan se lite ljus i tunneln när det gäller konflikten i det området.

Det vi har velat peka på i det särskilda yttrandet är att saker och ting inte är så enkla. Det är inte så enkelt så att man kan säga: Vi står för mänskliga rättigheter, eller också bombar vi. Vi står för demokrati. Ni står för diktatur. Då kan vi bomba eller gå in.

Det är alltid människor som lider. Det finns motstridiga intressen.

Anf. 126 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Fru talman! Självklart är verkligheten komplex, men det går inte att komma ifrån att ni skriver att Nato provocerade fram den etniska rensningen av kosovoalbaner. Det är förskräckligt att ni ser mellan fingrarna med vad Milošević gjorde och den plan han hade med att utrota de bosniska muslimerna och de muslimska kosovoalbanerna. Ni ser mellan fingrarna med detta bara för att ni vill svartmåla Nato. Ni vill svartmåla USA.

Det var inte Nato som provocerade fram någonting. Den serbiska regeringen hade planerat detta väldigt väl. Haagtribunalen har visat vilka planer man hade att rensa Kosovo, såsom man försökte göra i Bosnien. Man hade planer på vilka serber som skulle ta kommando över olika delar av Kosovo när väl rensningen var utförd. Detta satt man och planerade.

Omvärlden försökte sätta tryck på Milošević. Man gav ultimatum: Du måste dra tillbaka polisen och militären från Kosovo. Han lydde inte. Han gjorde det inte. Det var först när Nato visade att man menade allvar med sina bomber som Milošević insåg att han måste samarbeta med världssamfundet, måste sätta sig ned och förhandla med kosovoalbanerna och måste stoppa dödandet.

Det var likadant med det vi såg i Bosnien. Det var inte förrän Nato bombade som Milošević stoppade den etniska rensningen. Jag nämnde i mitt inledningsanförande till exempel den etniska rensningen i Srebrenica. 8 000 pojkar och män sköts till döds. FN stod handlingsförlamat; Nato ingrep.

Alice Åström låter som den statliga televisionen gjorde på den tiden i den historieberövning hon målar upp.

Det är oerhört viktigt att vi inser att vi har ett ansvar att skydda människor från folkmord. Jag är stolt över att Sverige, vi i Folkpartiet och övriga borgerliga partier samt Socialdemokraterna stödde denna insats i Kosovo.

Anf. 127 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vi hade kunnat ha en ganska lång debatt kring det här. Det hade varit intressant. Jag hade säkert också kunnat skriva en utförligare reservation med ett utförligare resonemang kring de här bitarna. Det gör jag gärna någon gång.

Det ni borgerliga partier vägrar att se är övergrepp och saker och ting som sker på andra håll i världen. Ni vägrar att se att det går bra att ingripa i ena läget men inte i det andra. Nato, mänskliga rättigheter och aktioner är oerhört positiva i ena läget, men ni ser sällan att det inte ingrips på andra håll. Det är detta som är FN:s stora problem. Det är det som är problemet när man diskuterar folkrätt och mänskliga rättigheter: den oerhörda dubbelmoral som i dag faktiskt råder.

Låt mig ta ett exempel när det gäller demokrati. Jag hörde Cecilia Wigströms tal, och det fanns väldigt mycket där som jag verkligen kan instämma i. Nu säger man i debatten att det är viktigt med demokrati. När det gäller biståndet, FN:s arbete och mänskliga rättigheter är det demokratispekten som ska kopplas till humanitärt bistånd och till många andra saker. Men man säger inte: Det är hemskt att vara fattig och leva i en diktatur och också utsättas för den här pressen, men det går bra att vara rik och leva i en diktatur. Ta Saudiarabien, där folket inte svälter, där det finns hur mycket pengar som helst och där du inte ser den typen av fattigdom! Vilken press sätts på dessa länder? Vilka kontakter pågår till exempel mellan USA och Saudiarabien?

En press när det gäller demokrati och mänskliga rättigheter kan inte vara förbehållet bara fattiga länder. Det måste vara någonting generellt. Det är det som är det viktiga.

Anf. 128 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Jag ska uppehålla mig lite grann vid Vänsterpartiets inställning till USA. Det finns vissa saker som jag skulle vilja få ytterligare klargjorda. Det kanske vi kan göra rätt så snabbt.

Först och främst tycker jag att det är svårt, fru talman, att bortse från historien när man talar om sådana här saker och ser Vänsterpartiet i ett historiskt perspektiv. Ni har i er motion formuleringar om att Sverige fortsättningsvis ska understödja humanitära insatser i FN:s regi, och det ska enligt Vänsterpartiet finnas tydliga garantier för att svensk FN-trupp inte kan blandas samman med USA-alliansens stridande förband. Detta tycker jag är som en vindpust från det kalla kriget och sovjetkommunism via USA. Jag vet inte om de här känslorna mot USA som kommunismen ändå representerar fortfarande ligger kvar hos Vänsterpartiet. Vänsterpartiet har ju inte riktigt gjort rent hus, tycker jag, med den typen av tankar.

Om det nu skulle vara så att man inom FN:s ram kan hantera en situation med USA och USA-alliansen, som ni kallar den, anser då Vänsterpartiet att svensk FN-trupp inte ska samverka med dem? Ska vi inte kunna göra detta inom ramen för FN? USA är ju ändå en av de största bidragsgivarna och medlemmarna i FN och ryggraden i FN i många sammanhang.

Anf. 129 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Jag vill faktiskt tacka för den repliken som ger mig ytterligare en möjlighet att återigen förtydliga mig. Som jag sade i mitt inledningsanförande kan den här reservationen delvis ses som olycklig. Den kommer från en motion från allmänna motionstiden 2002, tror jag. Läser man hela motionen ser man att den handlar om situationen i Afghanistan vid just den tidpunkten. Då kallades detta faktiskt USA-alliansen, och det gör det än i dag till vissa delar.

Det vi poängterar i reservationen är just den sammanblandning mellan två olika missioner som är så problematisk. Som jag sade i mitt inledningsanförande hade det kunnat stå något annat land här, men nu är detta kopplat till motionen om Afghanistan.

Jag kan försäkra, som ansvarig för utrikespolitiken för Vänsterpartiet, att Vänsterpartiet definitivt inte har någonting emot att samarbeta med USA, Storbritannien eller andra länder i en gemensam FN-mission. Men

det som pågår i exempelvis Afghanistan är att vi har en FN-mission men också en annan mission som är ledd av USA och som handlar om jakten på terrorister. Att i de lägena få en sammanblandning är det som är problematiskt.

Jag kan dock försäkra att Vänsterpartiet inte skulle ha några problem med att i en gemensam, FN-ledd mission även samarbeta med USA.

Anf. 130 BJÖRN HAMILTON (m) replik:

Fru talman! Det var ju roligt att höra det i alla fall.

Man kan ändå konstatera att Vänsterpartiets inställning i många sammanhang är väldigt kritisk mot USA. Vi får aldrig glömma att USA bidrar med en stor del av de fredsinsatser som världen behöver för att upprätthålla både mänskliga rättigheter och ett demokratiskt system. Vi har ändå en majoritet här i Sveriges riksdag för att upprätthålla ett förhållandevis gott förhållande till USA. Det gläder mig att Vänsterpartiet tydligen börjar komma in på de linjerna också.

Anf. 131 ALICE ÅSTRÖM (v) replik:

Fru talman! Vänsterpartiet kanske inte skulle behöva lyfta upp USA vid så många tillfällen om inte de borgerliga och även Moderaterna ständigt vore så blinda när det gäller de övergrepp som USA gör.

Björn Hamilton sade att vi aldrig ska glömma att man upprätthåller en stor del av fredsinsatserna i världen och att USA slåss för demokrati och mänskliga rättigheter. Men man ser inte att USA är det land efter Kina som avrättar flest människor per år. Man ser inte att USA har ett fångelse på Guantánamobasen där man begår oerhörda övergrepp. Man ser inte att USA begår oerhörda övergrepp när det gäller mänskliga rättigheter i Irak och Afghanistan. Om vi kunde få en mer nyanserad bild, inte alltid bara få höra att USA är demokratins och de mänskliga rättigheternas försvarare utan även hitta en gemensam kritik och en möjlighet att lyfta upp dessa övergrepp, tror jag att vi skulle komma ännu längre i att få en gemensam syn.

Anf. 132 AGNE HANSSON (c):

Fru talman! Jag vill börja med att gratulera Sveriges USA-ambasador Jan Eliasson till ordförandeskapet eller presidentskapet i FN:s generalförsamling för det kommande året. Det är glädjande att Sverige kan och får bekläda en så viktig post. För Jan Eliasson är det hedrande och ett resultat av ett mångårigt framgångsrikt internationellt arbete.

Ordförandeskapet i FN:s generalförsamling är en viktig och betydelsefull post och väsentlig för Sveriges möjligheter att påverka FN framöver. Det är ett viktigt år, som här har påpekats. Utmaningarna för FN är många och stora. FN bör och ska under året reformeras, och viktiga beslut för framtiden ska fattas.

Herr talman! Jag vill uttala ett stöd för FN. Att uttala stöd för FN är att ansluta sig till en utrikespolitik som vill lösa konflikter och hot i världen mellan länder och folk med hjälp av institutioner, med diplomati, förhandlingar, överenskommelser och samarbete. Det är att ansluta sig till en utrikespolitik som sätter tilltron till multilateralt samarbete och till institutioner som FN och fredsdomstolar framför att lösa konflikter med våld och vapenmakt. Det är motsatsen till en utrikespolitik som föredrar

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

den starkes rätt och dominans att själv avgöra vad som är rätt och bäst ur den egna utgångspunkten och som med självpåtagna medel inte tvekar att lösa konflikter med vapenmakt och därmed också kränka andra.

Herr talman! Den roll som FN har för att upprätthålla fred, främja mänskliga rättigheter och hjälpa till vid katastrofer och konflikter är viktig. Den bör inte bara värnas; den måste stärkas. Den internationella lagstiftningen bör reformeras, inte minst med tanken på att terrorismen kommit in och att det inte enbart är stater som är krigförande parter längre. Det bör vidare arbetas med ett genusperspektiv i FN för att nå en mer jämställd värld. FN-systemet bör också reformeras i meningen att bli mer effektivt i sitt arbete.

FN måste också fungera som motor i arbetet med att skapa en rättvisare värld utan fattigdom och ekologisk utarmning. Motiven är solidariska men också säkerhetspolitiska. Sverige har av tradition en hög profil i arbetet med att värna FN. Den profilen bör Sverige behålla.

Reformarbetet är ett arbete som ska göras under det år som nu ligger framför. Det kulminerar med FN:s högnivåmöte i september kommande höst. Det är uppenbart att förändringar krävs för att FN mer effektivt ska kunna utnyttja de möjligheter som det förändrade internationella läget skapat. Ett omfattande arbete måste investeras i konfliktförebyggande insatser. FN har en viktig uppgift att ta sig an att som den enda globala företrädaren för världens stater i högsta möjliga grad motverka farliga effekter av unilateralism. En bättre utvecklingspolitik måste formas, de mänskliga rättigheterna måste stärkas, säkerheten måste öka och rustningen och spridningen av massförstörelsevapen minska.

Det är lätt att uttala stöd för generalsekreterarens rapport *I större frihet – På väg mot säkerhet för människor, samhällsutveckling och mänskliga rättigheter för alla*. Utrikesutskottet uttalar samfällt sitt stöd för de här strävandena att reformera och förbättra FN i den riktningen.

En av huvudrubrikerna i Kofi Annans rapport är Utveckling och biståndssamarbete. Det är viktigt att den samlade biståndsinsatsen ökar i världen. Biståndsmålet om 0,7 % ska nås till 2015. Det är också angeläget att biståndets kvalitet ökar, att träffsäkerheten och koordinationen mellan olika politikområden blir bättre för att effekten ska öka och utvecklingspolitiken bli mer verkningsfull. FN har varit framgångsrikt i att fastställa globala mål och formulera konventioner. Däremot kan FN kritiseras för att ägna för mycket tid och resurser åt verksamhet som andra kunde ha skött bättre. FN:s utvecklingsprogram, UNDP, har en potential som bör kunna utnyttjas mer när det gäller samordning av biståndsgivare. Ansvarsfördelningen mellan utvecklingsbankerna och FN-systemet är av central betydelse. Det horisontella samarbetet mellan de multilaterala organisationerna har varit svagt och måste förbättras.

FN är givare av multilateralt bistånd. FN-organen skulle kunna spela stor roll som samordnare av bilaterala insatser och för koordinering av många länders och organisationers insatser. FN:s roll som koordinator bör vara ett prioriterat mål i utvecklingen av det multilaterala biståndet. Det bör regeringen verka mer aktivt för.

Herr talman! Den andra huvudrubriken i Annans rapport är Säkerhet. På det området har utmaningarna ökat efter den misslyckade översynskonferensen om kärnvapenedrustning och icke-spridning som hölls i New York under maj i år. Det som hände där står i bjärt kontrast till

översynskonferensen år 2000. På det området måste ett omtag göras i reformarbetet. Inte minst USA måste fås att förstå att det också handlar om att fullfölja avtalade nedrustningar och minskningar av den kärnvapenarsenal som finns och inte enbart fokusera på icke-spridning och att hantera den fredliga användningen av kärntekniken, vilket i sig är viktigt.

Kampen för mänskliga rättigheter är central. Jag instämmer med Cecilia Wigström när hon talar om FN:s oförmåga att lösa folkmord och att organisationen står förlamad i de situationer som nämndes i Kosovo, Rwanda, Srebrenica och Darfur. Den kampen får inte stanna vid nationsgränsen. Överallt där mänskliga rättigheter kränks måste ett FN-engagemang kunna utlösas. På den punkten håller folkrätten på att förändras i rätt riktning. Det är viktigt att den får ett tydligt uttryck i det reformarbete som nu pågår.

Så, herr talman, vill jag säga några ord om säkerhetsrådets reformering, som flera har varit inne på. Det främsta målet borde vara att avskaffa vetorätten i den delen. Det finns inte längre bärande skäl till att de fem vetostaterna, som dessutom sitter på huvuddelen av världens kärnvapenarsenal, ska ha en särställning i säkerhetsrådet. Vetorätten borde, som jag sade, avskaffas. Men det är naturligtvis inte lätt. I varje fall bör den inte utvidgas med fler vetostater. Principen i reformeringen bör vara att inte antalet permanenta medlemmar ökar utan vidgningen bör ske på den icke permanenta sidan. Då ökar möjligheten till rotation och förhindras att säkerhetsrådet blir en permanent ländergrupp som riskerar att bli sig själv nog och inte mottaglig för nya impulser utifrån.

Jag instämmer också i vad Holger Gustafsson sade om att Taiwan och dess medborgare borde ha större möjligheter att delta i FN:s olika organ och i FN-arbetet.

Herr talman! Det betänkande som vi nu debatterar behandlar förutom regeringens skrivelse också motioner i anslutning till skrivelsen och motioner från de tre senaste årens allmänna motionstid. Centerpartiets motionsförslag har resulterat i några få reservationer. Jag ber att få yrka bifall till reservation nr 1 och i övrigt till förslaget i betänkandet i de delar där övriga reservationer med Centerns representant i utskottet inte står emot.

Anf. 133 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Det här är den sista utrikesdebatten för året. Vi tycker att vi kanske har det viktigaste betänkandet för mandatperioden framför oss på bordet. Vi har 15 reservationer, varav 6 är från mitt parti, och massor av motionsyrkanden från oss. Det skvallrar ju om ett stort engagemang, inte bara i mitt parti utan, som vi har hört, hos många fler.

Nu ska vi för tids vinnande – var inte oroliga – inte yrka bifall till alla utan bara till 5, 8 och 12. Även om reservationerna är noga valda och vi står bakom dem utelämnar vi en del.

I en så orolig och omvälvande tid som nu är stödet till vår enda globala organisation, som har allas vår säkerhet och världsfreden som sin främsta uppgift, absolut oundgängligt.

Att som USA:s regering se som sin nästan främsta uppgift att desavouera, ekonomiskt straffa och i sin unilateralistiska förblindelse till och med motkampanja mot FN är det mest destruktiva jag kan tänka mig.

Min tilltro till den blivande FN-diplomaten John Bolton från USA:s sida är således, till skillnad från svenska regeringen, inte stor.

Stödet till FN innebär emellertid inte att man är mesig eller kritiklös, tvärtom. Den man älskar är man förpliktigad att också bjuda på sina viktigaste förbättringsförslag. Visst är FN-skutan gisten och läcker. Men hon seglar, och vi ska, banne mig, både vara med och ro och hojta om förbättringar.

Gladare än på länge blev jag häromveckan när vår eminente ledare generalsekreterare Kofi Annan gav en insinuant och sensationslysten reporter svar på frågan ifall han inte skulle avgå eftersom det har blåst upp anklagelser om korruption i hans närhet och till och med runt hans son. Kofi Annan bara log och sade, men med kraft: "Hell no!"

Jag säger också: "Hell no!" Vi ska inte låta denna mänsklighetens stora åstadkommande gå i kvav. Vi ska inte kapitulera för inre korruption, byråkrati eller dålig organisation och inte för penningbristen. Vi ska inte ge efter för attacker från den unilateralistiska supermakten och inte för den form av *corporate economy* som vill försvaga de större demokratiska strukturerna i världen, inte heller därför att regelverket som FN producerar är lite bristfälligt och har sina luckor. Allt detta ska åtgärdas. FN är världens hopp.

Herr talman! Utifrån denna stora välvilja har Miljöpartiet en del att anföra, särskilt i ljuset av det stora FN-toppmöte som ska ske i september. Där förmodas världens ledare vara lika framsynta och konstruktiva som de var för fem år sedan när millenniemålen formulerades och antogs av dem i FN:s regi.

Det här kan bli en oerhört stark signal av beslutsamhet och fokusering från världens ledarskap till alla människor om viljan att arbeta för fattigdomens avskaffande, för mänsklig värdighet och fredligt samarbete på den här planeten. Kofi Annan har uttryckt allt det här så väl i sin sammanfattande rapport *In Larger Freedom*. Han får gott stöd i de anslutande rapporterna, som vi alla i utskottet har tagit del av och samfällt bejakar.

En av de större utmaningarna är till exempel kampen för sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Här bedömer jag att motståndet och okunskapen är störst i världen. Kvinnors och barns hälsa offras för att vissa länder inte ens kan *tala* om saken. Vissa länder har noll medvetenhet om att kvinnor bör betraktas som jämlika varelser, och vissa katolska företrädare med både Vatikanen och islamska mullor som de världspatriarkala fästena nummer ett verkar helt enkelt aktivt för att kvinnliga värden och behov ska hållas i schack. Det FN-organ som har den tyngsta uppgiften i att ändra människors och ledares tänkesätt i det här stycket är, enligt min bedömning, familjeplaneringsorganet UNFPA. Till exempel aids har blivit en gradvis feminiserad pandemi – som det heter när hela världen är berörd – som har vuxit till ett akut globalt säkerhetsproblem. Kollapsade stater med en hel vuxengeneration utplånad och ledare som håller för öronen och tittar bort är en renodlad katastrof.

En stor konferens om mansrollen har också varit ett gammalt och viktigt mp-krav för att problematisera rollen och lyfta upp den till världens medvetande.

I mina internationella kontakter är attityderna till homosexualitet fortfarande något av de mest tabubelagda och förnekade av mänskliga ytt-

ringar som jag möter. Miljöpartiet kommer att under punkt 5 stödja Vänsterpartiets reservation. Men vi har också en egen reservation under punkt 5. Om det ter sig märkligt röstningstekniskt förklarar jag nu varför. Våra reservationer har inte samma innehåll fast de berör samma punkt.

Sveriges regering förtjänar ändå beröm på punkten om sexuell och reproduktiv hälsa och rättigheter. Mod och framsynthet har hittills präglat vårt lands agerande på det fältet. Det behövs sannerligen.

Demokratikrav i biståndet är problematiskt. Folkpartiet har det som ett av sina paradnummer. Det verkar vid första anblicken anslående och bra: bistånd till dem som förtjänar det och har en utvecklad demokrati. Men det innebär också att de fattigaste och mest nödlidande ibland inte får hjälp. Älska mig mest när jag förtjänar det minst, för då behöver jag det bäst – typ. Det kanske bara blir Norge som blir kvar värdigt nog att ta emot Folkpartiets bistånd. Ni får gärna begära replik!

Jag undrar vad Folkpartiets demokratikriterium är vad gäller vapenexport.

Att ibland använda bistånd som piska och dra in eller öka på allteftersom klienten uppför sig väl är en obehaglig sedvänja hos fler. Till exempel USA tvingar mindre länder att låta bli att skriva på Romstadgan för att få mer bistånd – eller tvärtom. Den uppfostringsmentaliteten gentemot i dag fattiga länder är dock, kära Folkpartiet, ett postkolonialt tänkesätt som jag gärna skulle se att ni gjorde upp med. Arbete för demokrati är däremot en helt annan sak. Det är en bra och given sak. Till exempel förslaget om FN:s demokratifond inger stort hopp liksom vårt eget svenska demokratibistånd.

Herr talman! Inom ramen för FN:s egen demokratisering föreslås att både frivilligorganisationer och parlamentariker ska få en stärkt roll i FN-arbetet. Det är bra och viktigt, säger Miljöpartiet.

FN:s fredsbevarande kapacitet borde bli bättre, och förpliktelsen att skydda människor i situationer när den egna staten inte klarar det eller vill det har med rätta blivit en stor diskussionspunkt. Vi inser att FN måste få styrkebidrag utifrån för att – när det redan har gått för långt – kunna ta beslut och ingripa för stabilitet och för att till exempel hindra folkmord. Vi inser att det i dag är bland annat Nato och EU som ofta bidrar till det, mer än vad Sverige som enskild nation kan göra. Men i FN:s reformering måste det också finnas en strategi för att inte vara helt beroende av dessa stora och starka militära klubbar eller dem med vapenmonopol i världen för att kunna hjälpa de svaga. Det måste också finnas en strategi för att stärka de andra regionala organisationer som växer fram på annat håll än i nord. Att spela bort Afrikanska unionen som koordinerare i Sudankrisen är inte hållbart. Stöd dem och visa tillit så att deras kapacitet kan växa fram – ja. Men ta över – nej.

Frågan om FN:s egen inre organisering, främst säkerhetsrådet, som ska besluta om fredsframtvängande åtgärder är intrikat och riskerar att skapa svårhanterliga reaktioner bland de stora staterna, som naturligtvis inte vill ge upp sitt inflytande.

Jag såg med egna ögon hur förblindelse för egna positioner kan förlama världsviktiga beslut när jag fick vara med i den svenska delegationen vid kärnvapenspridningsavtalets sjunde översynskonferens i maj i FN. Den slutade inte i någon ny överenskommelse, och det blev inga framsteg med vare sig avrustning eller förhindrande av kärnvapenspridningen.

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

Inte ens ett avtal mot klyvbara material eller en höjning av alarmtiden – från dagens futtiga 24 timmar mellan klarsignal och faktiskt avfyrande – kunde man enas om. Vissa länders innehav och lojalitet med varande satte stopp. Tragiskt.

Samma blinda självmordsbeteende riskerar att blockera reformen av säkerhetsrådets sammansättning. Man kan bara hoppas att det förberedelsearbete som nu pågår före de magiska septemberdagarna ska lyckas avlasta dagordningen detta. Fler måste få komma in. Nya måste få komma in. Vetorätten måste bort.

Ett förslag som jag tror ger mer än de två ganska likvärdiga modeller som Annan har föreslagit är ”samling för konsensusuppropet”. Där föreslås inga permanenta medlemmar men en nödvändig och breddad representation utan vetorätt. Det här kanske inte är möjligt att uppnå i ett första steg, men det är nödvändigt för Sverige att hålla fram det som ett mål.

Åter till våldsanvändningen, som FN bör ha exklusivt monopol på. Föregripande och självpåtagna militära aktioner ska även fortsättningsvis vara en styggelse. Poängen ska emellertid vara allt vad man kan göra innan våld blir den sista utvägen. Allt demokratifrämjande och alla människorättsåtgärder på alla nivåer, all fattigdomsbekämpning i våra älskade millenniemål, ska leda till att konfliktupptrappning inte sker, samt att vatten blir en uttalad mänsklig rättighet, helst skyddad i en egen konvention, att nollsvält blir allas mål och att vapen inte får flöda fritt i stort som i smått och slutligen att all klok konfliktlösningsmetodik, till exempel med smarta sanktioner som ännu inte har tagits i anspråk, lyfts fram och blir till vardagsverktyg i FN:s fältarbete.

Här finns, herr talman, fortsättningsvis en stor förbättringspotential.

Herr talman! ILO är ett viktigt FN-organ. Deras arbete mot barnarbete är på väg att bli riktigt framgångsrikt, men tyvärr inte deras arbete för att erkänna ursprungsbefolkningarnas rätt, för att samla länder och företag runt *Decent Work Initiative* eller för migrationsarbetares rättigheter. Sverige borde föregå med gott exempel, skriva på migrantarbetarkonventionen, kräva bindande regler för företags uppförande på den globala arenan samt sluta att i evigheter utreda och ifrågasätta samernas markanspråk här hemma och resolut skriva på ILO:s konvention 169.

Vi måste sammanfattningsvis komma till en världsordning där deras handel och produktion är underställd både miljön och de sociala och arbetsmarknadsmässiga anständighetskraven, en ordning där det finns ett bindande regelverk, inte bara välvilliga klubbar som i *Global Compact*, regler som möter den globala jakten på patent, profit eller gynnsamma produktionsförhållanden. Det senare betyder nämligen fortfarande låga löner, slavkontrakt för anställning, barnarbete, rovdrift på miljö och ursprungsbefolkning, jättedambyggen, kemikaliejordbruk och statsbudgetar som gynnar militär upprustning mer än nollsvält och så vidare.

Lyssnade ni förresten på Ekot i morse när man pratade om hundratals skadade lantarbetare i Latinamerika på grund av att de sprutar och sprejar på ett sätt som vi inte har gjort på många år i vårt land?

Därför vill Miljöpartiet avslutningsvis att även Unep, det lilla miljöprogrammet i Kenya, uppgraderas till ett fullvärdigt FN-organ och ges rejält med beslutskraft, inte minst för att säkra Kyotoavtalet och klimatkampens fortgående.

Anf. 134 KAJ NORDQUIST (s):

Herr talman! Först och främst vill jag säga att jag representerar Socialdemokraterna, och vi är en enhet. Det kommer en till socialdemokratisk talare efter mig, Birgitta Ahlqvist. Vi har fördelat vad vi tänkte svara på, så i den mån det är någonting som jag inte svarar på kommer förmodligen Birgitta att göra det.

Jag tycker alltid att en sådan här debatt är bra. Jag vill säga till den som inte tänker läsa betänkandet: Läs gärna hela debattprotokollet! Det finns massvis av intressant information i alla tal, och det är så pass mycket som ligger på bordet att vi inte alla tar upp allting. Läser man hela protokollet ger det en bra bild.

Herr talman! Jag vill börja med det rent formella. Jag yrkar bifall till utskottets förslag enligt det material som utskottet har tagit fram och som finns i utskottsbetänkandet nr 9. Det innebär att regeringskrivelsen 2004/05:95 *Sverige i Förenta nationerna 2003–2005* ska läggas till handlingarna. Jag yrkar också avslag på motioner och särskilda yttranden.

Med anledning av en tidigare metafor, herr talman: Jag såg ganska lite när jag var barn. Jag ser ingenting just nu. Men det betyder inte att jag är blind för världens situation. Det betyder kanske inte heller att jag tycker att det är olämpligt att jag åker till FN. Jag har varit där två gånger, och jag åker gärna dit igen.

Jag föddes samma år som Dag Hammarskjöld tillträdde som generalsekreterare i FN. Han påverkade mycket av min barndom. Jag växte upp i skuggan av Bromma flygfält. På ett ganska tidigt stadium fick jag ganska klart för mig att allt hänger ihop, det vill säga att världen är en enhet. Det är inte så att det som vi gör i Sverige är isolerat från vad som händer i andra delar av världen, och samma sak åt andra hållet. Så småningom blev jag demokratisk socialist. Det är min politiska ideologi.

Herr talman! Vi socialdemokrater var redan från början en internationalistisk rörelse. Det är därför inget att undra över att vi är starka FN-vänner och har så varit hela tiden. Tanken med vår rörelse är naturligtvis att skapa bättre förhållanden för människor överallt. Vi vill genom utveckling lösa de problem som världen står inför på olika sätt. Vi har alltid arbetat för att utvidga vad vi menar med att utvidga friheten för människor.

Det finns flera sorters frihet, men en viktig definition tycker jag är dels frihet från, dels frihet till olika saker. Vi vill alltså arbeta för frihet till utveckling. Vi vill arbeta för frihet från rädsla. Vi vill arbeta för frihet till ett värdigt liv. Det här betyder att i vår värld är inte säkerhet lika med militära lösningar, inte lika med polis och militär, utan det är naturligtvis anständiga sociala förhållanden. En typiskt socialdemokratisk uppfattning är att man ska reformera existerande institutioner och inte nödvändigtvis skapa nya.

Herr talman! FN skapades 1945. Jag tror att det är viktigt att man kommer ihåg varför FN skapades. Det var som ett resultat av de erfarenheter man gjorde under andra världskriget och preludierna till andra världskriget. Det fanns någonting som hette Nationernas förbund under mellankrigstiden, och det fungerade inte. Ett av skälen till att det inte fungerade var bland annat att man inte på ett bra sätt hade inkluderat dåtidens stormakter.

FN skapades för att vara ett effektivt verktyg, ett effektivt instrument, för konflikthantering och för att hindra utbrott av krig mellan stater och problem i mellanstatliga relationer. Vetot skapades inte för att skapa problem, utan tanken med vetot var att involvera stormakterna, att man hade lärt sig någonting. Man kan inte köra en världsorganisation och ha stormakterna utanför. Det fungerar inte. Vi har naturligtvis sett att det här har ställt till problem. Man måste ändå komma ihåg att tanken med detta var bra en gång i tiden.

Herr talman! År 2005, som vi nu lever i, är en möjlighet att skapa ett mer legitimt och ett mer effektivt Förenta nationerna. Vi har nu 60 års erfarenheter av organisationen, och det betyder att det fortfarande handlar om att skapa kollektiv säkerhet. Det är vad det hela går ut på. Det är, som jag sade tidigare, utifrån ideologiska utgångspunkter. Det är inte bara fred, utifrån militära synpunkter, inte bara att man löser mellanstatliga relationer, utan vi ser nu helt nya problemkomplex växa fram.

Vi ser saker som terrorism, massförstörelsevapen och organiserad brottslighet, som ställer till oerhörda bekymmer och allvarliga kriser. Allt hänger ihop. Vi ser civilt våld, fattigdom, dödliga infektionssjukdomar, som ställer till kolossala katastrofer, miljöproblem och miljöförstöring.

Vi vill utifrån de här problemen starkt understödja de ambitioner till reformer som tas fram av FN-chefen Kofi Annan, generalsekreteraren.

Jag tänkte bara ta upp några punkter och markera lite hur vi som socialdemokrater ser på dem.

Först har vi frågan om säkerhetsrådet. Vi vill naturligtvis verka för en vetofri kultur. Skulle vi kunna bestämma själva skulle vi gärna se att vetot försvann omedelbart. Vi inser att det inte kommer att bli så i närtid, utan det gäller att hitta olika former av reformer av säkerhetsrådets arbete. Vi tycker att det är viktigt med en utvidgning. Vi tycker att det är viktigt att FN:s säkerhetsråd, som trots allt är det centrala politiska organet i FN, ska återspegla dagens geopolitiska realiteter och inte vara ett uttryck för en förgången tids maktambitioner.

Vi tycker framför allt att det är reformen i sig, utvidgningen i sig, som är poängen. Det kommer att komma upp flera förslag. Det finns två som har tagits fram av Kofi Annan, men det kommer att finnas fler förslag innan vi är framme i september. Det viktigaste är att vi hittar ett sätt som gör att säkerhetsrådet kan fungera på olika sätt.

För oss socialdemokrater känns det viktigt att man bygger upp en fredsbyggande kommission, en kommission som bland annat kommer att fokusera på sådant som att fredsavtal kan genomföras på hållbara sätt, som kommer att kunna satsa resurser på tidig återuppbyggnad, som kommer att fokusera på samordning och information mellan relevanta organ och som framför allt kommer att fokusera på sådant som vi har sett så många problem med. En konflikt avslutas, men man kan inte demobilisera folk och få dem att återgå till ett civilt liv. Det krävs massor av arbete för det. Det visar sig att det generellt sett ofta blir krig igen när man inte har genomfört det arbete som ska komma efter det att man har avslutat den militära konflikten.

Herr talman! Vi vill gärna se en vitaliserad generalförsamling som inte ägnar en massa tid åt repetitivt arbete som är helt irrelevant och pågår år ut och år in med repetitioner av samma resolutioner som man på olika sätt bearbetar.

Herr talman! Vi vill se ett Ecosoc, ett ekonomiskt och socialt råd som ägnar sig åt policyfrågor, som ägnar sig åt samordningsfrågor och inte bara fastnar i formaliteter.

Herr talman! Vi vill se en kraftigare satsning på utvecklingsfrågor i världen. Vi vill se att fattiga länder antar strategier och jobbar efter dem för att utvecklas. Vi vill se att de rika länderna kommer att skänka mer pengar, överföra mer pengar. I det sammanhanget vill jag ändå välkomna det initiativ som har tagits av den brittiska regeringen, den brittiska socialdemokratiska regeringen för övrigt, som har skapat ett nytt sätt att tänka och som nu kommer att få igenom att det blir mycket större resurser till de fattiga länderna i Afrika.

Vi vill naturligtvis i de här sammanhangen också, precis som så många andra har varit inne på, markera behovet av ett genderperspektiv.

Herr talman! Vi vill se ett starkare arbete när det gäller mänskliga rättigheter. Vi vill se att man tar beslut om skyldigheten att skydda, *the responsibility to protect*, att detta blir ett ordentligt FN-beslut. Vi vill se en resolution om detta.

Herr talman! Det finns många fler saker som jag skulle vilja säga. Men låt mig i stället fokusera lite på de sista stora poängerna.

Om FN inte hade funnits skulle vi vara tvingade att skapa ett FN, och det här tycker jag är ganska centralt. Vi måste faktiskt utveckla det som finns. Vi kan inte ständigt säga att vi ska skapa någonting nytt.

Herr talman! Jag fick äran, precis som Lotta Hedström och Agne Hansson, som tidigare har talat här, att uppleva översynskonferensen för NPT, ickespridningsavtalet, som pågick i maj. Det var en mycket negativ upplevelse där vi fick se att man efter två veckors intensivt konfererande av diplomater från hela världen inte hade antagit en dagordning. Till slut lyckades man med det. Då tog det en vecka till att komma fram till en arbetsordning. När man väl hade gjort det kastade man bort resten av tiden på att diskutera hur man skulle fördela arbetet i detalj. Det vill säga att det här var en uppvisning i hur man med olika taktiska finter och finesser förstör en internationell konferens om ett så viktigt och avgörande ämne för mänskligheten, hur vi ska kunna förebygga ett tänkbart framtida kärnvapenkrig. Hur ska vi kunna minska de spänningarna?

Det här är fruktansvärt. Samtidigt gäller det att komma ihåg att FN, även när det är som sämst, är en förhandlingsplats. Man sitter och diskuterar. Man ligger inte i skyttegravar och skjuter på varandra med kulsprutor, och det är det som vi människor har ägnat så mycket tid åt. Så trots att det var en sådan fruktansvärd konferens är det ändå ett hoppfullt tecken.

Avslutningsvis, herr talman, måste jag säga följande:

Vi har haft FN i 60 år. Vi har varit väldigt stolta som svenskar över att ha haft en sådan framstående generalsekreterare som Dag Hammarskjöld som har satt så mycket positivt inom FN på plats. Vi måste fortsätta att ta ansvar för FN härifrån. Vi måste markera behovet av detta. Hade vi inte FN skulle vi vara tvingade att skapa det. Det är viktigt att vi tar den möjlighet som året 2005 innebär, att vi fortsätter att arbeta för en bra FN-reform och att vi från svensk sida inser att det är ett vitalt nationellt intresse för oss att FN finns. Vi är faktiskt en liten stat, herr talman.

*Sverige i Förenta
nationerna samt
vissa frågor rörande
mänskliga rättigheter,
folkrätt m.m.*

Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation nr 2. Jag står självklart bakom alla Folkpartiets reservationer, men den vill jag yrka bifall till.

Jag vill precis som jag sade i mitt anförande fråga Socialdemokraterna om deras syn på säkerhetsrådet. Folkpartiet vill ju se att det blir en modell där säkerhetsrådets nya medlemmar inte blir permanenta, utan man måste göra sig förtjänt av sin plats genom att ställa upp till omval i säkerhetsrådet. Längre har ju regeringens linje varit att man inte har velat ta ställning mellan de två alternativ som finns, det vill säga permanenta medlemmar eller roterande medlemmar. Man har hållit tyst. Man har sagt: Det spelar ingen roll vad det blir.

Det är väl lite symtom på en bristande FN-politik från regeringens sida. Eller månne har man varit väldigt mån om att fixa ordförandeskapet i FN:s generalförsamling och därför inte velat stöta sig med några länder. Där vill jag passa på att inflika, herr talman, att jag vill gratulera Jan Eliasson till att han har blivit utsedd till ordförande i FN:s generalförsamling. Han är en utmärkt person på den platsen. Och som göteborgare är jag väldigt stolt över det, för han kommer från Göteborg.

Men, som sagt, regeringen har inte velat välja alternativ tidigare. Men det är viktigt. Vi kan ju som ett litet land påverka inom FN om vi engagerar oss, om vi aktiverar oss. Jag efterlyser inte på något sätt Olof Palmes plakatpolitik, men det handlar ändå om att veta vad vi vill.

I går sade Göran Persson i Aftonbladet att han förordar permanenta medlemskap i ett utökad säkerhetsråd. Då skulle jag vilja fråga Kaj Nordquist: Varför vill Socialdemokraterna ha permanenta medlemmar som nya medlemmar i FN:s säkerhetsråd?

Anf. 136 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Problemet med det uttalandet är att jag inte har läst det. Det är väldigt svårt för mig att kommentera ett uttalande som jag faktiskt inte har läst.

Jag vet de ståndpunkter som vi har iakttagit och som vi har drivit ganska länge. Och de har gått ut på att det väsentligaste är utvidgningen, utvecklingen och att komma fram till en vetofri kultur. Jag kan nog inte svara mer precist än så eftersom jag, som sagt, inte har läst detta, och jag har inte diskuterat detta med Göran Persson.

Anf. 137 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Det är inte tacksamt att få stå här och representera regeringen när man inte sitter i regeringen, men jag vågar mig i alla fall på en fråga till dig för att se om du kan svara på den.

I de stora dragen är vi ganska överens – det är bara att konstatera – men man brukar säga att *the devil is in the details*. Och ett sätt, tycker jag, att visa stöd till FN är att ta del av de stora konventionerna och visa att det är viktiga saker som till slut får ett stöd och gehör. Då har Sverige på två punkter valt att inte underteckna, och jag nämnde dem i mitt anförande. Är Kaj Nordquist beredd att förklara varför svenska regeringen inte vill underteckna migrantarbetarkonventionen och ILO:s konvention 169?

Anf. 138 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Den där sista som Lotta tog upp, med siffror, är det den som handlar om ursprungsbefolkningen?

(LOTTA HEDSTRÖM (mp): Ja.)

Där har vi gjort en arbetsfördelning, så den frågan kommer Birgitta Ahlqvist att ta upp. När det gäller det här med migrantkonventionen pågår det ett arbete inom FN, och vi vill helt enkelt se att det arbetet blir klart. Det är alltså ett sådant där klassiskt politikersvar: Det pågår en utredning.

Anf. 139 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik:

Herr talman! Jag tackar för svaret, men det *var* ett politikersvar. Utredning pågår, det vill säga vi tycker ingenting och vill inte göra någonting just nu. Har du möjligtvis också tillfälle att uttala dig om socialdemokratins inställning till två konventioner som vi tycker är väldigt viktiga och som vi verkligen skulle vilja ha stöd för? Den ena är att lyfta fram tillgången till vatten för människor jorden runt som en exklusiv konvention i sin egen rätt. Det finns så många aspekter på vatten. Den andra är en fullskalekonvention mot spridningen av lätta vapen.

Anf. 140 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! När det gäller vattenfrågan skulle det väl inte skada om det fanns en sådan konvention, men det finns ju redan ett dokument som säger att staterna ska garantera sina invånare tillgång till livsmedel. I livsmedel definierar jag nog faktiskt in dricksvatten, så egentligen finns det. Det är i princip bara att driva frågan. En fullskalekonvention mot spridningen av lätta vapen tycker jag låter väldigt attraktivt men jag har inte, så att säga, kollat av det, och inte ställts inför frågan, så jag har helt enkelt inget vettigt att säga om det.

Anf. 141 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Kaj Nordquist talar väldigt engagerat och varmt om FN som en stark FN-vän. Jag har ingen anledning att betvivla det. Jag känner också detta. Möjligen är det lite grann på gränsen till nostalgi, för omvärlden har ju förändrats och FN måste också förändras jämfört med den gamla tiden efter 1945. Ibland kan man kanske känna att även engagemanget från svensk sida för FN-frågor i någon mån har svalnat. Jag vet inte om det beror på skuggan av medlemskapet i Europiska unionen, att vi känner en tvångströja, att vi känner oss mer bundna. Det är klart att när vi har åsikter som framförs av EU i FN står vi starkare, men det kan ibland också vara ett hinder. Kommer regeringspartiet, kommer Socialdemokraterna, att med kraft nu utverka ett starkt förändringsarbete i FN genom den position som vi har och har fått? Jag hoppas att det är möjligt.

Det jag också begärde replik för var att diskutera principerna för hur säkerhetsrådet ska reformeras. Det är en tung del i reformarbetet, en viktig del i det reformarbete som nu ska pågå. Ett tag fick jag nästan uppfattningen att Kaj Nordquist pläderade för att vetot skulle vara kvar. Min fråga är: Är vi överens om att det ska avskaffas på sikt och om principerna i övrigt för hur säkerhetsrådet ska reformeras? Jag hoppas att det

sker en dialog internt i socialdemokratin där utskottets ledamöter får större möjligheter att påverka statsministern i den frågan. Jag ser nämligen att det är viktigt att inte de permanenta staternas antal ökar.

Anf. 142 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Jag tackar för frågorna. Anledningen till att jag vill tala positivt om FN, och till och med talar positivt om tanken på vetot från 1945, är att jag tror att man ibland kan hitta positiva saker genom att undersöka historien. Vad jag menar är att det var en bra tanke. Det var en rationell tanke utifrån den tidens erfarenheter. Jag vill att vi 2005 ska vara lika rationella och bra. Jag tycker precis som Agne Hansson att vetot har spelat ut sin roll. Jag skulle vilja se ett vetofritt säkerhetsråd. Det är jag alldeles övertygad om att alla socialdemokrater vill.

Däremot är vi ibland medvetna om att det troligtvis inte kommer att bli så, men det är inget försvar. På kort sikt har vi knappast några möjligheter att lyckas med detta, för de stater som sitter där kan i någon mening inlägga ett veto mot att de ska bli av med sitt veto. Därmed sitter vi i en rävsax. Det är självklart att vi ska arbeta med sikte på att vetot ska försvinna, och det är en självklarhet att en bredare representation är att eftersträva. Världen ser annorlunda ut. De fem starkaste nationerna från den tiden bör inte vara det i framtiden.

Jag kan bara konstatera någonting som jag tycker är väldigt nedslående. Det var i samband med NPT-konferensen. Det lönar sig tyvärr att ha kärnvapen! Det är fullständigt bedrägligt. Det är bara att titta på vilka stater det är som har veto. Det är de legitima kärnvapenstaterna. Det är en fullständigt bedräglig illustration till världens tillstånd. Och bland de föreslagna, tänkbara, finns det åtminstone ett land till som också är en kärnvapenstat. Det är faktiskt något att bedrövas över.

Anf. 143 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! På den punkten delar jag helt Kaj Nordquists uppfattning. Det skulle vara helt förödande om man finge in ytterligare kärnvapenstater som vetostater i FN:s säkerhetsråd. Då skulle man ju lägga ribban, eller kvalifikationerna, just på det området, och då vore det väldigt svårt att hitta lösningar för fortsatt nedrustning på kärnvapenområdet, som vi ju i båda fallen arbetar för utomordentligt hårt.

Det fanns säkert motiv för vetot. Jag tycker att det viktigt – Kaj Nordquist är ju för övrigt historiker – att man söker kunskap också i historien. Det fanns säkert motiv för vetorätten för att få alla de här fem staterna att ta ett gemensamt ansvar för den fortsatta fredssituation som vi behövde efter andra världskriget. Det jag tror är viktigt nu är att vi inte får en situation där säkerhetsrådet får ökad permanent representation så att de som sitter där alltid kan göra det i tron och vetskapen att ingen kan rubba oss här. Därmed blir man någon form av klubb som kan ta utvecklingen av världen till sig själv utan synpunkter utifrån. Jag delar också uppfattningen att säkerhetsrådet bör vidgas; det finns skäl som talar för det. Men jag tycker att vidgningen bör ske på den icke permanenta sidan för att öka insynen och inputen av världens synpunkter utifrån. Det tror jag är oerhört viktigt för FN:s fortsatta arbete.

Anf. 144 KAJ NORDQUIST (s) replik:

Herr talman! Det tycker jag också. Men vad jag förstår av de förslag som finns på bordet, som har kommit från högnivåpanelen respektive Kofi Annan, är det väl så att man både i modell A och i modell B har tänkt sig att man ska göra en översyn av det här och ha en viss periodicitet. Det är inte så att man har tänkt sig att man även i det sämsta scenariot ska ha nya permanenta medlemmar som kan vänja sig vid att sitta där i 60 år framåt. Det tycker jag är det centrala och hoppfulla. Men det behöver tyvärr inte betyda att det inte kommer sådana förslag som kanske till och med vinner stöd av någon.

Som avslutning tänkte jag också säga något som kanske är viktigt för oss från svensk sida. Det är bra att vi fokuserar på att vi har en vilja, men det kanske är så att vi i Sverige egentligen har större förutsättningar att markera tydligt kring annat. Den fredsbyggande kommissionen tycker jag till exempel att det känns väldigt viktigt att vi från svensk sida markerar som något viktigt för oss – eller *responsibility to protect*.

Det kanske är så att vi egentligen borde lägga mer krut på det än på säkerhetsrådet, för vi är trots allt en ganska liten nation. Får vi med oss hela EU är det klart att vi är starka. Då har vi mycket att säga. Men får vi inte det är det kris. Och som bekant är åtminstone två av staterna i säkerhetsrådet från EU, och jag tror inte att någon av dem är pigg på att avstå sin plats även om jag av principiella skäl skulle tycka att det vore bra att man gjorde det och i stället överlät platsen till EU.

Anf. 145 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Herr talman! Sverige stöder FN ekonomiskt, moraliskt och politiskt. Man kan också säga att stödet till FN är en av våra hörnstenar i vår utrikespolitik. Dessutom har det svenska folket ett stort engagemang för FN. Som många har sagt här tidigare kan man kort säga att Sverige helt enkelt är en god FN-vän.

I år är det 100 år sedan Dag Hammarskjöld föddes. Han valdes år 1953 till FN:s generalsekreterare efter norrmannen Tryggve Lie. Under sin tid lyckades Dag Hammarskjöld göra mycket och bland annat mildra följderna av tre svåra kriser i världen. Han var mycket aktiv som medlare och hann med många beslut. Tyvärr dog han i ett av sina uppdrag i Zambia år 1961.

Vi har haft och har fortfarande många svenskar på tunga uppdrag i FN. Jan Eliasson är nu den senaste i raden. Jag vill gratulera honom till den post han har fått i generalförsamlingen.

I dag finns det dessutom många aktörer för FN-frågor här hemma i Sverige. Det finns ett tiotal FN-relaterade organisationer. Det gäller UNCP, Unesco, Unifem, Unicef och så vidare. Dessa organisationer finns spridda över hela Stockholmsområdet. Dessutom finns Svenska FN-förbundet som består av 110 FN-föreningar ute i landet som sprider kunskap om och lobbar för FN på olika sätt i Sverige.

Det är viktigt att vi ger dessa organisationer möjlighet att arbeta och också möjlighet att kunna arbeta mer effektivt eftersom stödet till NGO:er är begränsat. Därför vill jag passa på att ta upp frågan om ett FN-hus här i Stockholm. Det är samma idé som man har förverkligat i Köpenhamn vilket har blivit väldigt lyckat.

FN-förbundet, alla FN-föreningar och organisationer arbetar nu för att få ett likadant hus här i Stockholm. I ett sådant hus kan alla befintliga personella, administrativa och ekonomiska resurser kraftsamlas. FN skulle dessutom få ett ansikte utåt, vilket skulle underlätta för de personer och organisationer som söker kontakt, information och hjälp av FN-organisationerna. Jag hoppas att de som nu arbetar för FN-huset i Stockholm får stöd av berörda, bland annat av Stockholms stad men även av regeringen, och att det kommer att förverkligas inom en snar framtid.

Herr talman! Den andra fråga jag vill lyfta upp här är information om FN:s kvinnokonvention som trädde i kraft år 1981 och som Sverige också har ratificerat. Den är unik eftersom den tar upp både den offentliga sfären och den privata. Förra året hade 177 av FN:s medlemsstater ratificerat den. Jag tror att det är fler i år.

De stater som anslutit sig till konventionen, däribland Sverige, är skyldiga att säkerställa jämställdhet på alla områden. Men FN:s kvinnokonvention är okänd både här hemma i Sverige och i andra medlemsländer. Därför har vi alla ett stort arbete framför oss med att göra den lika känd som FN:s barnkonvention.

Jag vill också där till regeringen rikta en uppmaning att regeringen måste jobba mycket mer intensivt med frågan för att vi alla ska kunna se till att Sverige uppfyller kraven som står i FN-konventionen.

Den tredje fråga som jag vill ta upp handlar om FN och nedrustning. Redan år 1946 krävde FN:s säkerhetsråd att kärnvapen skulle avskaffas. Tyvärr lyckades man inte enas om en avvecklingsplan. Det blev i stället en upprustning, som vi alla vet, och tyvärr har den fortsatt.

Kärnvapenstaterna som tidigare hävdade att kärnvapen inte är till för att användas utan för att avskräcka talar nu om att kärnvapen ska fungera som ett redskap i krigföring, vilket är mycket skrämmande.

För att kunna avveckla detta mycket farliga vapen som chockade en hel värld år 1945 och som nu 60 år senare kan utplåna denna värld krävs en bred folklig opinion och en nytändning i kampen mot kärnvapen. Det är viktigt att riksdag och regering startar den nytändningen. Den kampen behöver omstartas. Vi måste sätta den frågan högt på dagordningen i FN men även här hemma i Sverige. Det innebär en säkrare och tryggare värld för alla om vi kan avveckla kärnvapnen.

Frågan om nedrustning och fred har alltid spelat en central roll i kvinnorörelsen. Det är angeläget och nödvändigt att öka kvinnors inflytande i just nedrustningsfrågor men även i fredsfrågor i övrigt, konflikt hantering och återuppbyggnad. Det kan vi göra med den FN-resolution som vi också har skrivit under, resolution 1325. Jag hoppas att regeringen blir färdig nu i höst med den handlingsplan som man har påbörjat.

Herr talman! Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Miljöpartiet och Lotta Hedström har tagit upp ratificering av ILO-konvention nr 169. Det är en mycket viktig konvention. Sverige har drivit på i FN för att få den till en FN-konvention. Vi bör naturligtvis också ratificera den på hemmaplan.

Problemet är att det finns en hel del frågor som inte är lösta. Det handlar om markfrågan när det gäller äganderätten men även nyttjanderätten. Det handlar som vi också vet om jakt- och fiskerätten både för samerna och för övrig befolkning och renskötselrätten.

Först när de frågorna är klara kan vi ratificera konventionen. Om vi skulle göra det redan nu hade vi allt detta olöst. Det kunde innebära stora konflikter mellan dessa grupper. Jag bor uppe i Norrbotten och vet mycket väl vad frågorna betyder för samerna men även för den andra befolkningen.

Det är viktigt att vi på sikt ratificerar konventionen. Men det är också viktigt att vi först ser till att vi löser frågorna. Där bör vi naturligtvis påskynda arbetet.

Anf. 146 BJÖRN HAMILTON (m):

Herr talman! Jag ska ge vår syn på Taiwans förhållande till FN. Kina ser på Taiwan som en kinesisk provins, som måste återförenas med fastlandet – detta trots att Taiwan i praktiken har varit självständigt i drygt 50 år. Dock vill även många taiwaneser återförenas, men då måste detta ske under demokratiska former och efter det att kommunistdiktaturen i Kina har avskaffats.

Vi tycker att den svenska regeringen måste upphöra med att visa undfallenhet mot den kinesiska maktpolitiken och påverka EU att göra det samma. Sveriges linje måste vara att Taiwans medborgare har rätt att vara företrädare inom FN, och då först och främst i samarbetet inom WHO. Det är enastående cyniskt, men inte förvånande, att Kinas kommunistregim blockerar ett effektivt smittskyddssamarbete inom WHO.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

13 § Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden

*Strategisk export-
kontroll 2004 –
Krigsmateriel och
produkter med dubbla
användningsområden*

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU6
Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden (skr. 2004/05:114).

Anf. 147 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Den 2 juni 1989 var här hemma en försommardag precis som den dag vi ser i dag. Det var skir grönska och blommor i rabatterna.

Men i Beijing utspelades ett blodigt drama som fortfarande är ett öppet sår både för de berörda och för världssamfundet. Ingen av oss som såg bilderna av massakrerna på Himmelska fridens torg kan någonsin glömma dem. Unga människor som fredligt demonstrerade mot den kinesiska regimen släpades bort för att fängslas eller avrättas. Hela världen höll andan när den ensamme mannen med sin tunna kropp försökte hindra den gigantiska stridsvagnens framfart. Många föräldrar miste sina barn, och många drömmar grusades. Livet blev aldrig mer vad det varit för dem som ännu i dag förbjuds att sörja sina kära. Efter massdödandet och fängslandet infördes ett embargo som fram till i dag har hindrat Europas länder att sälja vapen till Kina.

Herr talman! Mot denna bakgrund vill jag att vi allesammans återkallar våra minnesbilder av den här försommardagen 1989 när vi i dag ska debattera den fråga som jag bedömer som den allvarligaste vi har i dagens betänkande, nämligen frågan om Sveriges agerande inför EU:s förslag att häva vapenembargot mot Kina.

Trots att den politiska situationen i Kina inte har förbättrats och trots att respekten för de grundläggande mänskliga fri- och rättigheterna fortfarande inte respekteras i Kina uttryckte det europeiska rådet i december en vilja att häva vapenembargot. I dag står vi här, herr talman, tyngda av sorg – somliga av oss – inför den nonchalans, passivitet och undfallenhet som har präglat regeringens förhållningssätt i denna fråga.

Vad är det då som har skett sedan tragedin på Himmelska fridens torg för 16 år sedan?

Det vi vet är att Kina är det land i världen som utfärdar flest dödsdomar och avrättar flest människor i världen. Amnesty International uppger att 3 400 människor avrättades 2004. I stor skala och på ett fullständigt vidrigt sätt tar man ur de avrättades kroppar ut njurar, hornhinnor, lever och hjärta som man sedan säljer för transplantationer till sjuka från andra länder. Detta pågår i en icke liten omfattning. Häromveckan lyckades en journalist smuggla ut bilder tagna vid just en sådan massavrättning. Han greps och fördes cyniskt tillbaka till platsen där avrättningen av alla dessa som han fotograferat ägt rum. Där berövades även han sitt liv.

Organisationen Reportrar utan gränser har gjort en kartläggning över pressfriheten i världens länder år 2003. Där visades det sig att det egentligen bara är Nordkorea, Kuba och Eritrea som på ett ännu mer förödande sätt än Kina inskränker pressfriheten. Övriga länder som EU har ett embargo mot när det gäller vapenhandel – Zimbabwe, Kongo, Liberia och Somalia – har alla friare medier än Kina. Kina är det land som fängslar flest reportrar i världen. Ching Cheong, korrespondent för Straits Times från Singapore, och New York Times kinesiske efterforskare Zhao Yan har suttit häktade i åtta månader i dag anklagade för spionage. Regimens syfte är att kapa banden mellan de kinesiska journalisterna och utländska medier.

Hu Jintao har under sitt tvååriga styre markerat att han inte tolererar att vare sig inhemska eller utländska journalister rapporterar om de övergrepp som systematiskt sker i landet. Situationen för Kinas inhemska journalister har förändrats sedan EU signalerade att man möjligen har för avsikt att häva vapenembargot – men i otvetydigt negativ riktning. Friheten har inskränkts ytterligare. Regeringen i Kina har denna vår lanserat en kampanj för att indoktrinera journalister i vad de kallar för rätt ideologi. I dag måste varje journalist ha en särskild licens för att tillåtas bevaka och rapportera vad som händer i landet.

Obekväma röster tystas. Förra året sändes över 250 000 människor till arbetsläger utan någon rättslig process. Fortfarande i dag, 16 år efter massakrerna, är 250 människor fängslade för att de demonstrerade den där junidagen 1989. Kristna förföljs brutalt eftersom de uppges utgöra utländsk infiltration mot regimen. Många kyrkliga ledare – ett par av dem har jag själv mött – har fängslats. Hundratals människor uppges enligt Human Rights Watch ha dött under tortyr de senaste åren.

Kina upprustar och utvecklar sin militära kapacitet trots att landet inte står inför några hot från främmande makt. Detta kan komma att äventyra hela den känsliga militära balansen i Asien.

Det finns, herr talman, en enda kinesisk demokrati och det är Taiwan. Ön har i praktiken varit självständig sedan 1949. I år har Kinas hotfulla och aggressiva politik mot Taiwan tilltagit, och framstår som allt allvarligare. Kina har i år instiftat en ny lag, den så kallade *anti-secession law*, som tillåter att man militärt invaderar Taiwan om taiwaneserna tar ytterligare steg mot självständighet. I dag finns mer än 850 missiler på Kinas fastland riktade direkt mot Taiwan. Antalet har ökat markant bara de tre senaste månaderna. Dessutom har man satellitstörande lasrar och underjordiska resurser – allt i syfte att vinna en möjlig väpnad konflikt mot Taiwan. Kina har ökat sina militära utgifter med 70 miljarder dollar. Det finns bara två länder i världen som satsar mer pengar på militär upprustning, och det är USA och Ryssland.

Sammantaget kan man säga att i den bästa av världar behövs inga embargo, och för den delen behövs inga vapen heller i den bästa av världar. Men nu lever vi inte i en utopisk värld, utan vi har att fatta beslut och agera utifrån den allvarliga situation som råder. Om Kina hade utvecklats i rätt, positiv riktning – alltså släppt olikttänkande och regimkritiker fria, i högre grad tillåtit fri press, i större mån respekterat yttrandefrihet och trosfrihet och lämnat Taiwan i fred – så skulle också vi i Folkpartiet ha nöjt oss med att en uppförandekod ersätter embargot mot vapenhandel. Men nu lever vi inte i en sådan fantasivärld utan i en situation där Kina, utifrån sin maktposition som världens största tillväxtmarknad, gärna vill diktera villkoren för sitt umgänge med andra länder. I går upprepade Kina ånyo kravet på EU att häva embargot. Vi kunde följa det i svensk medieåtergivning.

För oss i Folkpartiet står det fullkomligt klart att detta vore mycket olämpligt då vi inte ens kan se en tillstymmelse till ändrad kinesisk politik. Det är beklagligt, herr talman, att utskottsmajoriteten inte tydligare kräver att Kina ändrar sin politik innan man uttrycker stöd för ett hävande av embargot.

År 2003 antog riksdagen en politik för global utveckling, den som vi talar om som PGU. Det förefaller också något besynnerligt att den politik som genomsyrar PGU inte alls går igen i Anders Svärds utredning om krigsmaterielexporten. Värderingsfrågor och etiska principer lyser med sin frånvaro. Det menar flera av remissorganen, bland annat Sida, Svenska kyrkan och Sveriges Kristna Råd i sina remissvar.

I stället fokuseras frågan om hur regelsystemet för vapenexporten ska anpassas till den praxis som råder sedan 1990-talet. Faktorer som demokratikriterier behandlas inte alls, vilket är djupt beklagligt. Demokrati och mänskliga rättigheter borde väga tungt när vårt land antar en ny strategi för vapenexport. Detta är också Folkpartiets övertygelse.

Herr talman! I ett tal i New York den 10 april 1957 sade Dag Hammarskjöld: ”Deklarationen om de mänskliga rättigheterna utgör en påminnelse om vad som måste vara den enskildes mål lika väl som regeringarnas: att i handling erkänna människans värdighet och okränkbarhet.”

Förra veckan, på 16-årsdagen av massakern på Himmelska fridens torg, ställde Amnesty International några tydliga krav: Kina måste frige

alla människor som greps den där dagen för 16 år sedan, de som är skyldiga till massakern på obehäpnade studenter och demonstranter ska ställas till svars och regeringen i Kina måste erkänna de misstag som gjordes. På det sättet kommer man också antligen tillåta dem som förlorade sina kära att sörja. Det har ännu inte skett.

I fyrpartireservationen från Folkpartiet, Kristdemokraterna, Centern och Miljöpartiet skriver vi att en rad förbättringar är nödvändiga innan en diskussion om att häva embargot kan föras. Vi skriver: Situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina måste förbättras avsevärt, en bindande vapenexportkod med full transparens om vapenförsäljning måste utvecklas och fullkomliga garantier ges att den lag mot utträde som Kinas parlament antagit inte innebär ett hot mot Taiwan. Vidare måste en dialog för att öka stabiliteten i regionen initieras. Världen måste kräva att regimen respekterar mänskliga rättigheter och upphör med sin aggressiva politik gentemot Taiwan.

I reservationen vill vi också uppmärksamma den olyckliga inkonsekvens som präglar majoritetstexten. Utskottsmajoriteten påtalar Kinas kränkningar av de mänskliga rättigheterna, och samtidigt ställer man sig bakom EU:s strävan att häva embargot. I utskottstexten beskriver man Kina och landets kränkningar men tar inte konsekvenserna av sin beskrivning, det vill säga verkar inte fullt ut för att behålla embargot och kräver inte att Sverige omprövar sin hållning. Detta tolkar jag, och säkerligen alla som läser betänkandet, så att utskottsmajoriteten inte tar ställning fullt ut utan befinner sig i en grå zon, på ett sluttande plan. Detta är den huvudsakliga skillnaden mellan majoritetens text och fyrpartireservationen.

Om EU-länderna hade fått sin vilja igenom hade troligtvis embargot redan hävts. Nu kommer detta sannolikt och förhoppningsvis inte att ske, bland annat eftersom USA reagerat mycket starkt och klargjort att ett hävande av vapenembargot står i strid med amerikanska säkerhetspolitiska intressen. En överföring av europeisk militär högteknologi till Kina skulle försvåra USA:s möjligheter att skydda Taiwan. Ledande amerikanska kongressledamöter har uttryckt att man kommer att inskränka vapensamarbetet med Europa om embargot hävs.

Herr talman! Det är enligt min mening mycket olyckligt att regeringen har böjt sig och valt undfallenhetens väg i stället för att med kraft agera inom EU för att hindra hävandet av embargot. Det har regeringen nyligen också ådragit sig kritik för av både riksdagen och konstitutionsutskottet.

Det är också beklämmande att utskottsmajoriteten väljer att tala med kluven tunga i betänkandet. Man säger en sak, men man agerar inte i enlighet med vad man säger. Lära och liv måste sammanfalla. Det är en bra grundregel också för politiker. Man kan inte säga en sak och sedan göra något annat.

Därför menar vi att Sverige bör ompröva sin hållning i frågan och agera för att embargot ska bibehållas. Detta skiljer oss från majoriteten i utskottet som verkar anse att hänvisningar till Sveriges beslut att ställa sig bakom Europeiska rådets strävan att avskaffa vapenembargot går att förena med skrivningar i texten i betänkandet om att embargot inte ska avskaffas. Detta är givetvis fullständigt inkonsekvent och orimligt. Vi bär alla ett ansvar för att slå vakt om demokrati och mänskliga rättigheter.

Det gör vi, herr talman, inte genom att medverka till att världens största diktatur rustas med vapen från Europa.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 8.

Anf. 148 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nr 8 och säga några ord om vapenembargot mot Kina. Även om Cecilia Wikström mycket noga har gått igenom argumenten för vår gemensamma reservation vill jag kommentera den lite grann ur Kristdemokraternas synvinkel.

Kristdemokraterna anser att frågan om huruvida vapenembargot mot Kina är effektivt när det gäller att hindra vapenleveranser i det närmaste saknar betydelse. Däremot har embargot stor politisk betydelse. Det är en stark och obehaglig signal till Kina att Europeiska unionen inte kan acceptera de brister som råder i Kina vad avser demokrati och mänskliga rättigheter. Och det är själva grunden och själva idén till reservationen. Signalen bekräftar också att vi knyter ihop villkoren för handel och mänskliga rättigheter på ett konsekvent sätt. Om Kina ska fortsätta att växa som en global producent och handelspartner måste man ta demokrati och mänskliga rättigheter på betydligt större allvar än vad som sker i dag.

Hittills finns det inget som tyder på att den kinesiska ledningen vill göra en omsvängning i sitt förhållningssätt när det gäller dessa allmänmänskliga värden, varken i Kina eller i de autonoma områdena Tibet, Xinjiang, Hongkong och Taiwan.

Herr talman! EU visar i fallet Kina en hållning där man sätter ekonomiska intressen framför respekten för grundläggande mänskliga fri- och rättigheter. Detta ackompanjeras av exportvilliga EU-stater som Frankrike, Tyskland och Italien.

Kristdemokraterna anser att innan en diskussion om att häva vapenembargot kan föras måste en rad förbättringar ske. Det har vi noterat i reservationen, och Cecilia har nämnt dem. Men jag vill ta dem en gång till, eftersom jag tycker att de är så viktiga.

Situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina måste förbättras innan man kan diskutera ett hävande. En bindande vapenexportkod med full transparens måste utvecklas. Garantier måste ges att den lag mot utträde som Kinas parlament har antagit inte innebär ett hot direkt mot Taiwan.

Vidare måste en dialog för att öka stabiliteten i regionen initieras. Vi anser att Europa och USA ska samordna sin politik gentemot Kina.

Därför anser Kristdemokraterna att Sverige ska ompröva sin hållning i frågan och agera för att embargot ska bibehållas. Detta skiljer oss från majoriteten, som ställer sig bakom Europeiska rådets strävan att nu avskaffa vapenembargot.

Anf. 149 SERMIN ÖZÜRKÜT (v):

Herr talman! Inledningsvis vill jag säga att jag står bakom alla våra reservationer i utrikesutskottets betänkande om strategisk exportkontroll. Exportkontrollen gäller krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden, det vill säga att de kan användas både civilt och militärt.

Exportkontrollens nyckelbegrepp är restriktivitet. När det gäller restriktivitet konstateras i betänkandet att inom EU växer ett allt närmare

exportkontrollsamarbete fram. Produktionen av och handel med krigsmateriel är ett område som varje medlemsstat i unionen själv har beslutanderätt över.

Vår regering har ingått ett ramavtal med regeringarna i Frankrike, Tyskland, Italien, Spanien och Storbritannien. Utöver detta är Sverige redan bundet av en uppförandekod för vapenexport som överenskommit mellan EU-länderna vid Europeiska rådets möte i Bryssel i juni 1998.

Koden innehåller åtta kriterier som unionsländerna enats om och som ska utgöra politiska riktlinjer för en gemensam syn på förutsättningarna för export. Koden är politiskt bindande, men inte juridiskt bindande, med hänsyn till att länder med en mer restriktiv lagstiftning ska kunna bibehålla denna restriktivitet.

I skrivelsen sägs det att enligt kodens tillämpningsbestämmelser ska medlemsstaterna utbyta underrättelser om avslag. Sådant utbyte och konsultationerna kring underrättelserna gör, enligt regeringen, att exportpolitiken inom EU blir öppnare och mer enhetlig.

Utskottet konstaterar, i linje med regeringen, att en samordnad restriktivitet vad gäller vapenexport är en effektiv fredsfrämjande åtgärd som kan åstadkomma en ökad restriktivitet. Vi tycker att regeringens och utskottets samlade linje visar på nödvändigheten av att Sverige verkar för att EU:s uppförandekod dels blir mer restriktiv, dels får statusen av ett för medlemsländerna bindande dokument i stället för att, som nu, endast vara en rekommendation. Därför bör Sverige aktivt verka för att EU:s uppförandekod implementeras som nationell lagstiftning.

Den avgörande frågan här är hur den påstådda restriktiviteten inom EU egentligen fungerar i praktiken. Frankrike är i första ledet för att upphäva vapenembargot mot Kina. Storbritannien har fyrdubblat sin krigsmaterielexport till Afrika sedan 1999.

Närmare hälften av den svenskproducerade krigsmaterielen exporteras. Krigsmaterielexportens andel av Sveriges totala varuexport under 2004 var också den högsta sedan 1998, då krigsmaterielexportstatistiken blev offentlig. Aldrig tidigare har Sverige exporterat krigsmateriel till så många länder som under 2004. Vi exporterade under 2004 krigsmateriel till sammanlagt 57 länder. Mer än 1 miljard kronor av den svenska krigsmaterielexporten gick till länder med utbredd fattigdom. Till historiens ironi hör att samtidigt som en rad nationella och internationella institutioner världen över – bland annat den svenska regeringen – stolt proklamerar att det viktigaste målet i den internationella politiken är fattigdomsbekämpningen blomstrar krigsmaterielindustrin.

Stolta mål som fattigdomsbekämpning och millenniemål förbleknar i sammanhanget.

I många länder är krigsmaterielimporten en tung post i ländernas magra budgetar. Den svenska krigsmaterielexporten sätts på intet vis i relation till de millenniemål som Förenta nationerna antagit när det gäller fattigdomsbekämpning och mänskliga rättigheter.

Det är uppenbart att tillgången till krigsmateriel fungerar som ytterligare bränsle i uppflammande konflikter. Förekomsten av krigsmateriel fördjupar och förvärrar konflikter för vilka de allra fattigaste blir mest utsatta. Fattigdomsbekämpningen har en tydlig koppling till jämlikhets- och jämställdhetsfrågor och kvinnors situation i världen. Av världens 1,3 miljarder fattiga består majoriteten av kvinnor.

Därför anser vi att de mål som proklamerades för Sveriges internationella utvecklingssamarbete, där samstämmighet mellan olika politikområden starkt betonades, måste gälla även för den svenska krigsmaterielexporten.

Till sist vill jag säga att vi är medvetna om att vi lever i en absurd värld. Krigsmaterielexport kan inte frikopplas från staters maktförhållanden och maktambitioner. Fattiga befolkningar i krigsmaterielimporterande länder tillhör den förlorande parten i dessa maktspel. Med den nya världsordning som vi ser växa fram, med en ensam stormakt, finns det anledning att förhålla sig starkt kritisk till de länder med vilka Sverige samarbetar eller exporterar krigsmateriel till.

Därför säger vi att Sverige borde gå först i ledet för att införa en viktig rätt för att uppnå en balanserad restriktivitet gällande krigsmaterielexporten. En rätt till veto i EU skulle kunna stoppa en medlemsstat att sälja vapen till ett icke-EU-land dit ett annat medlemsland tidigare vägrat att exportera. Införandet av en sådan rätt kan möjligtvis skapa en rättvis balans då EU:s särskilda uppförandekod inte ger rätten för medlemsstater att stoppa andra länders export.

Med anledning av detta, herr talman, yrkar jag bifall till Vänsterpartiets reservationer under punkterna 4, 6 och 7.

Anf. 150 CECILIA WIKSTRÖM (fp):

Herr talman! Jag tyckte att det var fint när Sermin Özürküt beskrev den svenska vapenexporten. Jag tyckte mig kunna höra en liten ton av indignation eller upprördhet över den blomstrande krigsmaterielexporten. Man kan höra att Sermin Özürküt inte precis tycker om den.

Då undrar jag hur det kan komma sig att Vänsterpartiet, som tidigare inte gjort sig känt som krigsmaterielexportivrare eller ens försvarsivrare, nu ställer sig bakom att Europas länder, däribland Sverige, öppnar för möjligheten att sälja vapen till Kina, som är världens största diktatur.

Anf. 151 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik:

Herr talman! Jag förstår att Cecilia Wikström söker polemisera för att få någon sorts balans i Folkpartiets lustiga och obalanserade uttalanden under många herrans år.

Jag ska försöka svara. Jag förstår hennes upprördhet, och i utskottet försökte vi balansera detta och ta in hennes upprädda texter om Kina och Taiwan och allt det där. Hon ville dock köra rakt på och hamnade då i den ställning som hon nu befinner sig i. Hon till och med påstod att jag var nöjd med att Sverige hade en stor vapenexport.

Anf. 152 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag är inte ett dugg upprörd. Jag är alldeles lugn. Däremot är jag förundrad och skulle vilja ha en liten förklaring till Vänsterpartiets agerande i den här frågan. Om man läser utskottets ställningstagande ser man dessa oerhörda paradoxer, och därför är jag förundrad över att ett parti som tidigare alltid följt en mycket entydig linje nu gjort avsteg från den linjen.

Jag är alltså inte ett dugg upprörd eller agiterande eller något annat. Jag är bara förundrad. Red ut mina frågetecken!

Anf. 153 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik:

Herr talman! För att tillfredsställa din förundran kan jag läsa direkt ur betänkandet. På s. 22, näst sista stycket, står: ”Utskottet konstaterar att det fortfarande förekommer allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Kina. Genom att upprätthålla vapenembargot ger EU:s medlemsstater en tydlig signal till Kina om att man är bekymrad över situationen för de mänskliga rättigheterna i landet. Det ligger heller inte i Europas strategiska intresse att häva vapenembargot mot Kina. EU:s uppförandekod kring vapenexport bör skärpas särskilt vad gäller kriterier kring mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen samt nationell säkerhet för vänligt sinnade nationer och allierade.”

Jag kan tillägga vad vi säger i vår reservation. Också det är väldigt tydligt. Där säger vi följande: ”Innan en diskussion om att häva vapenembargot kan föras måste en rad förbättringar ske; situationen för de mänskliga rättigheterna i Kina måste förbättras avsevärt.”

Så sägs i utskottets betänkande. Du kan själv läsa det.

Anf. 154 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Cecilia Wikström har inte rätt till någon ytterligare replik enligt riksdagsordningen, det vill säga en lagreglering.

Anf. 155 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! I detta betänkande behandlas regeringens skrivelse om strategisk exportkontroll av krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden under 2004. I betänkandet behandlas också motioner i anslutning till skrivelsen och från den allmänna motionstiden senast.

Centerpartiet har inte funnit anledning att motionera. Vi gör ungefär samma bedömning i sak som regeringen när det gäller politiken på vapenexportområdet. Det innebär en traditionell restriktiv syn på export av krigsmateriel, som ska fullföljas genom den översynsutredning som nu gjorts. Centerpartiet avvaktar den översyn av reglerna för export som Krigsmaterielutredningen gjort och som nu remissbehandlas. En sådan översyn är viktig och nödvändig.

Den säkerhetspolitiska situationen i Europa och i vårt närområde har genomgått grundläggande förändringar sedan den nu gällande lagen om krigsmateriel förbereddes, beslutades och därefter trädde i kraft den 1 januari 1993. Vi anser att en samlad bedömning bör göras i samband med att de förslagen behandlas i riksdagen.

I betänkandet tas också EU:s vapenembargo mot Kina upp, vilket här diskuterats.

Jo, Cecilia Wikström, jag minns mycket väl den junidagen 1989. I bostadsutskottet planerade vi en studieresa till Kina. Vi hade fattat beslutet. När händelserna på Himmelska fridens torg inträffade upphävde vi omedelbart beslutet att resa dit, och jag har inte besökt Kina sedan dess. Jag är i sak ense med Cecilia Wikström om vapenembargot, om den beskrivning hon ger av situationen i Kina och också om beskrivningen av Taiwans situation. Jag ska inte upprepa den, för hon är mycket bättre än jag på att dramatisera detta.

Min och Centerpartiets syn i den här frågan är anledningen till att Centerpartiet finns med på en reservation i detta betänkande som behand-

lar just vapenembargot mot Kina. Vapenembargofrågan har avhandlats tidigare i andra betänkanden, liksom i EU-nämnden i samband med att frågan varit aktuell i EU. Det här är en favorit i repris. Med det vill jag inte säga att frågan inte är viktig, och från Centerpartiets sida ser vi nu inte ett hävande av vapenembargot som möjligt.

Det har hänt en del sedan frågan först väcktes i samband med EU:s ministerråd och förslagen därifrån att embargot skulle slopas och i stället en stärkning av uppförandekoden för vapenexport göras. Från Centerpartiets sida har vi hela tiden hävdat att ett hävande av embargot inte borde ske. Några påtagliga förbättringar av människorättssituationen i Kina, som motiverar ett hävande av embargot, har inte skett. Det är inte heller rimligt att häva embargot för att blidka regimen i Kina och ge ökade möjligheter för vissa andra medlemsländer i EU att öka sin vapenexport till Kina och i eget intresse stimulera handeln med landet.

Hanteringen i EU har ju senare gått i linje med vad Centerpartiet med flera partier hävdade i samband med EU-behandlingen. Trots att den svenska positionen vid ministerrådet var att gå med på ett hävande fann andra medlemsstater det klokt och riktigt att inte häva embargot. Nu inser även regeringen att embargot för närvarande inte bör hävas. Kanske var majoriteten i utskottet även tidigare mer restriktiv i sin syn på ett hävande i förhållande till regeringen men ger nu klara och tydliga signaler om att embargot inte ska hävas.

För närvarande råder alltså enighet i utrikesutskottet om att vapenembargot mot Kina inte ska hävas. Därmed borde betänkandet i denna del vara enigt. Men det är det märkligt nog inte. Jag var inte med vid behandlingen och kan konstatera att majoriteten och minoriteten skär igenom alla numera aktuella partikonstellationer. Jag är lite fundersam över hur det kunde bli så, men jag var ju ganska långt från utskottet vid den tidpunkten.

Framför allt lyssnade jag med intresse på hur Sermin Özürküt skulle lösa den otacksamma uppgiften att försvara sin och Vänsterpartiets position att som majoritetsbärare tillsammans med Moderata samlingspartiet och Socialdemokraterna försvara majoritetens ställningstagande i vapenembargofrågan. Jag måste säga att hon gjorde det riktigt bra. Utskottets förslag i den här frågan är väl ett uttryck för konsten att visa att man inte är överens fast man är överens.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 8 för att något motvilligt markera även Centerpartiets omutlighet i frågan om att häva EU:s vapenembargo mot Kina och hävda Taiwans säkerhet. I övriga delar yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 156 LOTTA HEDSTRÖM (mp):

Herr talman! Man skulle kunna tro att det är ett Kinabetänkande vi har framför oss i dag, men det är det inte. Det handlar om vapenexport. Av elva reservationer är tio från Miljöpartiet och Vänsterpartiet. Det här är verkligen kärnpolitik för oss. Det är med stor möda som jag har tvingat mig själv att inte yrka bifall till allihop. Jag nöjer mig med reservation nr 3 och reservation nr 5 i det här stycket.

Vi står också bakom, och kommer att rösta för, Kinaembargoreservationen. Tiden är verkligen inte mogen att häva embargot. Kina är en stormakt i vardande och världens avståndstagande mot deras maktaspiration-

er och mot fortsatt och ökad handel med vapen i världen är väldigt viktig för oss. Vi står bakom detta och hade egentligen behövt göra den markeringen på ett tidigare stadium i politiken, men nu var det ett lämpligt tillfälle.

Jag kan inte låta bli att också påtala inkonsistensen hos Folkpartiet som talar sig varmt för demokrati i biståndssammanhang, och nämner det nu i förbigående men har en selektiv syn.

Man bör tillämpa demokratikriterium också i andra sammanhang, väldigt många sammanhang, när det gäller vapenexport. Jag ser inte riktigt det engagemanget hos Folkpartiet. Det var en lång plädering mot ett land. Var har vi kritiken mot Israel till exempel? Vad kommer dessa *unarmed vehicles*, eller vad de heter, att leda till? Varför har vi snart en militärattaché i Israel? Varför har Israel den största vapenproduktionen per capita i världen? Varför är de inte värda Folkpartiets kritik? Varför åker ÖB:ar mellan Israel och Sverige? Vad är det som sker? Varför finns inte den tydliga kritiken mot alla länder som brister både i mänskliga rättigheter och i demokratihänseende?

Varför har vi på papperet en restriktiv syn och restriktiva regler – starka regler som vi går ut med i världen och säger att de är bra – när vi i realiteten faktiskt exporterar till krigförande länder? I fjol exporterade vi både till USA och till England fastän de var i krig i Irak. Det är inte en hållbar syn. Det är inkonsistens i den Socialdemokratiska vapenexportpolitiken som vi har tagit som vår stora uppgift att påtala. Vi kan inte leva med en på papperet restriktiv politik som det våldförs på i Sverige med undantag efter undantag och inte ens med öppet deklarerad praktik.

Det tycker vi är det problematiska med svensk vapenexport, både produktion och handel.

Vi tycker dessutom, i relation till det betänkande som vi nyss pratade om, nämligen FN:s reformering och FN:s stora uppdrag att avskaffa världsfattigdomen, att relationen mellan våra mål i PGU och våra åtaganden i millenniemålsuppfyllelsen och vapenexport är något oerhört bristfälligt som är värt väldigt mycket kritik.

Där vill vi lägga tyngdpunkten. Vi vill kunna kritisera enskilda länder. Vi vill att de restriktiva regler vi har ska appliceras likvärdigt på alla länder, Kina, Israel och andra diktaturer eller också ska de jämföras med de fattiga länder som lägger stora delar av sin magra statsbudget på vapenköp. Vi tycker att det är ohållbart att svenska regeringsrepresentanter åker runt och agerar krämare och skriver brev och vill kränga Jasplan och annat världen runt. Det är inte det världen behöver. Så enkelt är det. Det är vår politik. Det speglas i våra tio reservationer. Där vill vi ha tyngdpunkten.

Folkpartiet vill ha tyngdpunkten på Kina och ingenting annat. Nyckelordet för Sermin Özürküt var restriktivitet, och det med all rätt.

Det finns många detaljer i det här som är synliggjorda, förutom dem jag har nämnt nu. Jag skulle vilja fördjupa mig lite kort på två punkter.

Den ena är, tycker jag, ett okänt område och har att göra med spridningen av lätta vapen. Vi tycker att det ofta är försumbart eller ointressant med alla puffror som sprids världen runt. De flesta av dem är faktiskt inte registrerade och inte kontrollerade, utan finns i var mans hand – på en bio nära dig, höll jag på att säga.

Det dödar fler än de stora vapensystemen. En effektiv kontroll med spårning och märkning är inom räckhåll nu. Det bör Sverige satsa krut på. Det vi i Miljöpartiet verkligen skulle vilja se är, som jag nämnde i det förra anförandet, en konvention – en *arms trade treaty* – där man tar ett rejält grepp globalt på *small arms and light weapons*. Det tycker vi saknas.

Avslutningsvis finns det ett och annat område som vi har motionerat om och som finns med i en reservation. Det handlar om utarmat uran. Det är också någonting som är väldigt allvarligt och som används i de konflikter vi ser. USA använder det i Irak och Afghanistan. Det användes i före detta Jugoslavien. Det är ett kemiskt gift och det är radioaktivt. Det ingår i USA:s kärnvapenprogram. Det har väldigt stor sprängkraft. Det avger radioaktiv strålning under miljontals år. De giftiga och radioaktiva ämnena sprids med luften och grundvattnet.

Det som händer kemiskt är att den oxidering av uranoxid som sker i samband med detonationen förvandlas till ett damm som lägger sig överallt. Det kommer in i kroppen på människor genom inandningsluften och genom sår. Den alfastrålningen skadar vävnaderna väldigt mycket. Det visar sig relativt snart. De här skadorna börjar nu spridas i Iran. Det är väldigt allvarligt. Det är ingen som pratar om detta.

Vi menar att man måste ta tag i den här frågan på olika sätt och kräva att det blir ett förbud och att det påtalas att det strider mot de regler och konventioner vi har i det här stycket.

Herr talman! Kvällen är sen. Hela krigsmaterielexporten är en viktig och känslig fråga. Miljöpartiet kommer att fortsättningsvis återkomma med antagligen lika många både reservationer och motionsyrkanden. Vi står bakom alla våra plus den gemensamma om fortsatt vapenembargo mot Kina.

Anf. 157 KENT HÄRSTEDT (s):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets betänkande och avslag på samtliga motioner och reservationer.

Det utskottsbetänkande vi behandlar i dag innehåller utrikesutskottets ställningstagande till regeringens skrivelse rörande strategisk exportkontroll 2004, *Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden*, och ett antal motioner och reservationer.

Som framgår av titeln behandlar ämnet hur vi hanterar export och import av vapen. Utskottet konstaterar att det pågår en omfattande utredning på området om krigsmaterielexport som utskottet vill låta arbeta färdigt innan riksdagen tar slutlig ställning i de här viktiga frågorna. Jag vet också att denna under våren har varit ute på remiss. Remissvaren kommer att sammanställas, och vi kommer ganska snart att ha tillfälle att debattera de här frågorna igen.

Eftersom några har citerat utredningen så här långt vill jag bara påminna ledamöterna om att detta är en normal del av en demokratisk process där utredningens förslag inte alltid blir det förslag som kommer i slutändan. Det sammanvägs sedan av regeringen med vad remissinstanserna säger, och det som slutligen hamnar här och kan bli föremål för debatt behöver inte nödvändigtvis vara exakt det som utredaren har lagt fram.

Jag delar alltså utskottets mening men vill ändå presentera och utveckla några av de synpunkter som vi framför i betänkandet.

Herr talman! Exporten av krigsmateriel regleras av lagstiftning, praxis och de riktlinjer som regering och riksdag lagt fast. Det innebär att varje exportaffär ska prövas innan ett utförelsetillstånd utfärdas. Vad det handlar om är en helhetsbedömning där samtliga relevanta omständigheter måste beaktas.

Riktlinjerna anger att en balans måste finnas vid varje exporttillfälle mellan våra säkerhets-, försvars- och utrikespolitiska intressen. I en och samma situation kan vissa riktlinjer tala för fortsatt export medan andra kan tala emot.

Ett väpnat angrepp, med eller utan ett FN-mandat, reser till exempel alltid direkt frågan om krigsmaterielexporten från Sverige omedelbart bör stoppas. Bland de prövningar som görs ingår folkrättsliga överväganden, vilka också måste balanseras mot den stora vikt regeringen fäster vid ett långtgående internationellt försvarsindustriellt samarbete för att trygga Sveriges framtida materielförsörjning.

I balansen mellan olika riktlinjer för krigsmaterielexporten har nationens eget intresse förtur. Ytterst måste det handla om att slå vakt om Sveriges långsiktiga säkerhet. En leveranssäkerhet byggd på långsiktighet är av vitalt säkerhetspolitiskt intresse för Sverige.

Vårt internationella samarbete bygger på ömsesidighet och Sveriges trovärdighet som samarbetspartner. Detta gäller inte enbart på exportsidan, utan Sverige är också beroende av import för att säkra våra försvarsbehov.

Här har några, tycker jag, relevanta frågor kring vår krigsmaterielimport ställts som jag anser bör komma tillbaka i den debatt som vi sannolikt kommer att ha här i höst. Det intressanta är att se vad utredningen och remissinstanserna kommer fram till.

Därför har vi byggt upp en långsiktig samverkan på det försvarsindustriella området med en rad länder. Sverige har alltså av utrikes-, säkerhets- och försvarspolitiska skäl valt att i viss utsträckning tillåta export av krigsmateriel.

Det är stora variationer från år till år i hur mycket Sverige säljer och inte säljer. Detta har att göra med krigsmaterielens natur. Vissa år levererar vi stora delar av de produkter som har tagits fram. Ett år då vi till exempel levererar Jas Gripen har vi väldiga intäkter från krigsmaterielexport medan de ett annat år kan gå ned igen. Ändå är det väldigt tydligt att Sverige är väldigt framgångsrikt på vissa områden vad gäller produktion och export av krigsmateriel.

Jag tycker inte att det finns något skäl att hyckla. Vi har valt att ha en krigsmaterielexport. Majoriteten i denna kammare anser att det är viktigt för Sverige att vi har det för vår egen säkerhets skull. Så länge man håller sig inom de riktlinjer som vi har dragit upp ska vi inte vara förvånade om svenska företag på området också är framgångsrika på det.

Herr talman! I skrivelsen från regeringen redogörs för exportkontrollpolitikens inriktning och uppgifter om hur den bedrivits 2004, informationsverksamhet på området, gällande regelverk och nationell tillämpning samt internationellt samarbete inom EU och FN. I skrivelsen ingår också en redovisning av årets internationella arbete inom områden som antikorruption och immateriella överföringar. Vidare återfinns i skrivelsen en

sammanställning av uppgifter om svensk krigsmaterielexport och exportkontroll av produkter med dubbla användningsområden.

Jag anser precis som utskottet att det är värdefullt att göra en samlad översyn av exportkontrollagstiftningen. Den säkerhetspolitiska situationen i Europa och vårt närområde har genomgått grundläggande förändringar sedan den nu gällande lagen om krigsmateriel trädde i kraft den 1 januari 1993.

Jag vill påminna om att det står i regeringens skrivelse att Krigsmaterielutredningens betänkande ska remissbehandlas. Därefter ska regeringen i höst ta ställning till om en proposition ska utarbetas och underställas riksdagen. Min och utskottets generella utgångspunkt är alltså, som jag tidigare sagt, att vi inte ska föregripa regeringens översyn utan i stället avvakta regeringens förslag.

Utskottet konstaterar att det av regeringens direktiv till Krigsmaterielutredningen framgår att en utgångspunkt för översynen av krigsmateriellagen är att den svenska traditionellt restriktiva synen på export av krigsmateriel ska upprätthållas. Enligt lagen om krigsmateriel får tillstånd för krigsmaterielexport lämnas endast om det finns säkerhets- eller försvarspolitiska skäl för detta och det inte strider mot Sveriges utrikespolitik. De närmare principerna för prövning har lagts fast i regeringens praxis och kommit till uttryck i regeringens riktlinjer för krigsmaterielexport och annan utlandssamverkan. Riktlinjerna uttolkas med brett parlamentariskt stöd och är vägledande för Inspektionen för strategiska produkter, ISP, vid prövningen av ärenden om tillstånd. Varje utförelseprövning prövas individuellt.

Riktlinjerna är ett balansinstrument där också faktorer som talar för export vägs in. Inget av kriterierna, förutom de tre så kallade ovillkorliga hindren, har en direkt förbudseffekt. De tre typer av ovillkorliga hinder som riktlinjerna anger och som, om de finns, omöjliggör export är beslut av FN:s säkerhetsråd, internationella överenskommelser som Sverige biträtt samt de neutralrättsliga reglerna i Haagkonventionen.

Herr talman! I regeringens skrivelse redogörs för motiven till att Sverige producerar och exporterar krigsmateriel. Där sägs bland annat att den nya säkerhets- och försvarspolitiken innebär samverkan även på materielförsörjningsområdet. Styrande för den svenska materielförsörjningen är i dag försvarets förmåga att genomföra internationella insatser och att ha nödvändiga resurser för att hävda vår territoriella integritet.

Det internationella samarbetet på materielförsörjningsområdet är enligt skrivelsen en förutsättning för försvarets flexibilitet och anpassningsförmåga inför nya hot och risker som kan uppstå. Det ligger därför i Sveriges säkerhetspolitiska intresse att slå vakt om långsiktigt och kontinuerligt samarbete med traditionella samarbetsländer. Detta ömsesidiga samarbete, inklusive samarbetsprojekt, bygger på såväl export som import av krigsmateriel.

Sverige förblir enligt regeringen ett intressant land för internationellt samarbete endast med fortsatt utveckling av en teknologinivå som har en internationell konkurrenskraft. En konkurrenskraftig teknologinivå förutsätter för sin existens dels tillräckliga ekonomiska resurser för att kunna bestå och utvecklas, dels i sin tur ett visst mått av samarbete över gränserna. Exporten bedöms vara en nödvändig faktor i bevarandet av en hög svensk teknologinivå med internationell slagkraft.

Prot. 2004/05:140
15 juni

*Strategisk exportkontroll 2004 –
Krigsmateriel och
produkter med dubbla
användningsområden*

Herr talman! I Krigsmaterielutredningens direktiv ingår också att undersöka konsekvenserna av införandet av ytterligare riktlinjer, däribland införandet av ett demokratikriterium. Sammanfattningsvis anser utredningen att det för närvarande varken finns tillräckliga skäl eller förutsättningar för att införa ett demokratikriterium för prövningen av ärenden om export och internationellt samarbete avseende försvarsmateriel. Utskottet konstaterar att regeringen nu ska ta ställning till utredarens förslag, och naturligtvis också till remissinstanserna, och eventuellt lägga fram förslag som innehåller ändringar av de svenska riktlinjerna.

Utskottet ser positivt på arbetet för att motverka anhopningar och spridning av lätta vapen och välkomnar att det inletts förhandlingar inom ramen för FN i syfte att åstadkomma ett internationellt instrument för märkning och spårning av lätta vapen.

Herr talman! I den fråga som gäller Kina, som har tagits upp här i flera anförenden, har utskottet väldigt klart och tydligt tagit ställning här i kammaren och i vår behandling i utskottet. Jag blev lite förvånad över den upprördhet som vi har tagit del av här. Har man lyssnat till den debatt och dialog vi har haft i utskottet tror jag ingen kunnat gå ifrån den debatten utan att veta att vi alla är av den uppfattningen att för svenskt vidkommande är det inte aktuellt med någon export av krigsmateriel till Kina.

Det har heller inte handlat om att den ene är mer för och den andre är mer mot, utan det har handlat om två olika synsätt för att i stället uppmuntra och stimulera Kina till ökad demokrati och anpassning.

Jag vill avsluta med att i det hänseendet säga att inget land är statiskt. Sydafrika till exempel är ett land som under lång tid var utsatt för bojkott och hade en apartheidregim. Vid en annan tidpunkt, som nu, är landet aktuellt för krigsmaterielexport från flera olika länder i världen. Inget land är statiskt. Det kan skildra lite grann de olika synsätt som vi har haft i debatten. Men ingen av oss kan sägas vara någon Kinakramare som omedelbart skulle vilja exportera vapen till Kina. Det tycker jag är väldigt viktigt att ha sagt glasklart här i kammaren.

Jag tror därmed att jag har tagit upp de flesta av de områden som finns med i utskottets betänkande och i motioner och reservationer. Vi kommer helt säkert att ha fler tillfällen att debattera och ta ställning till de här svåra och viktiga frågorna.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 158 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Jag har varit inne på Kent Härstedts hemsida och plockat ut ett pressmeddelande. Det var så att den 18 maj 2000 reste Kent till Taiwan för att delta i en presidentinstallation. Då sade Kent Härstedt så här: Vår medverkan ska ses som en uppmuntran och ett stöd för den framväxande demokratin. Det innebär inte något steg från ett-Kina-politiken utan är ett uttryck för en konsekvent linje där vi talar samma språk om mänskliga rättigheter och demokrati i såväl Fastlands-Kina som i Taiwan.

Mycket vackra ord, måste jag säga. Jag undrar: Kan Kent Härstedt stå för detta uttalande också i dag? Om svaret är ja, ser då inte Kent Härstedt hotet mot Taiwan som man öppnar för i betänkandet, inte minst på s. 22, där jag, herr talman, citerar: ”Sverige står bakom Europeiska rådets be-

slut från den 17 december 2004 om att EU skall fortsätta arbeta för ett hävande av embargot mot Kina.” En bit längre ned står det: ”Det ligger heller inte i Europas strategiska intresse att häva vapenembargot mot Kina.” Därefter talar man om uppförandekod.

Detta är ju ett fullständigt moras vad gäller intellektuell redbarhet. Om Kent Härstedt propagerar i talarstolen för den här utskottstexten undrar jag om pressmeddelandet från 2000 inte längre gäller, om uttalandena om mänskliga rättigheter inte längre gäller.

Om svaret är ja, om Kent Härstedt fortfarande kan ansluta sig till de fina orden, hur kan han då säga att inget land är statiskt, efter att ha hört vad jag har sagt om utvecklingen i Kina när det gäller mänskliga rättigheter under tre månader år 2005. Vi har sett att Kina inte har utvecklats åt det positiva hållet utan snarare åt det negativa hållet.

Anf. 159 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Jag har också varit inne på din hemsida. Men jag hittade ingenting direkt.

Först och främst vill jag säga att jag självklart står bakom det jag sade i samband med besöket i Taiwan. Vi stöder naturligtvis framväxten av demokratin, oavsett vilken plats det är. Om man sedan vill se det som en del av Fastlands-Kina, ett-Kina-politiken, som jag antar att Folkpartiet är berett att frånga. Ni vill se två Kina, ett Fastlands-Kina och ett självständigt Taiwan. Det kan vara intressant att få höra det i sammanhanget.

Jag tycker att det är olyckligt med en framväxt av ökad militarisering både på den kinesiska sidan och på den taiwanesiska sidan. Jag välkomnar demokratiseringen av Taiwan och står självklart bakom det.

Men åter till krigsmaterielexporten. I det här hänseendet handlar det inte om att vi tillsammans med majoriteten i utskottet är för att vi ska exportera mer till Kina. För övrigt är det faktiskt så att vi valde att inympa hela texten, som jag antar att du har varit med och utformat, och när vi lyfte in den i majoritetstexten ville du skriva en ny text. Du har faktiskt varit med och utformat majoritetstexten i det här hänseendet. Men jag tror att du blev så upprörd för att du kände att du inte skulle få din Kinadiskussion så därför ville du skriva en ny text. Det är faktiskt sanningen.

Det är glasklart vad vi i majoriteten står för i det här hänseendet. Vi står naturligtvis inte för att låta upp exporten till Kina. Det har vi skrivit glasklart i texten. Att göra en sådan stor Kinadebatt av det här känns verkligen som att göra en höna av en fjäder.

Anf. 160 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik:

Herr talman! Vid ett utskottssammanträde berättade Kent Härstedt för oss andra, som inte kan så mycket om Kina, väldigt mycket om hur mångskiftande det är, vilken diversifiering det finns och att akademiker nu tycker att det öppnar för möjligheten att man faktiskt häver vapenembargot.

Men det finns svenska experter, filosofie doktor i sinologi Fredrik Fällman och Torbjörn Lodén som är professor i Kinas språk och kultur, som säger att förslaget att häva EU:s vapenembargo mot Kina är verklighetsfrämmande och moraliskt oacceptabelt. Så länge den kinesiska led-

ningen vidhåller att man är beredd att använda vapenmakt mot medborgare med avvikande mening är det lättsinnigt och cyniskt att ta detta steg.

Jag får inte riktigt ihop de här två bilderna. Jag får inte ihop helheten. Å ena sidan har du så många gånger talat om, och det har jag tagit till mig och verkligen lärt mig en del av, den här pluralismen och diversifieringen, å andra sidan säger de främsta experterna att vi inte kan, som ni gör i den här texten, öppna för möjligheten.

Inkonsekvensen är det jag vänder mig emot, inte enskilda delar av texten utan den sammantagna inkonsekvensen. Med detta ställer du dig ju bakom den. Det är det jag förundras så mycket över.

Anf. 161 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Med all respekt tycker jag att du återigen gör någonting väldigt stort av det som faktiskt bara handlar om en nyansskillnad i synsättet.

Som socialdemokrat menar jag i alla fall så här, rakt upp och ned. Jag tycker att vi ska hålla fast vid vapenembargot mot Kina. Men vi måste också visa på en utväg, och vi vill sätta upp kriterier, så här och så här. De här kriterierna måste ni uppfylla för att kvalificera er för att kunna motta vapenexport. Det tycker jag inte är konstigare än hanteringen av andra länder.

Tidigare har kolleger här i kammaren frågat motsatsen. Nu har du enligt reglerna inte rätt att svara så jag ska bespara mig att angripa dig. Men man kan reflektera över de här frågorna till den debatt vi kommer att ha senare om dem. Vi måste kanske se över det här också vad gäller krigsmaterielimport och se över de här reglerna över huvud taget. Det tillfället kommer vi att ha.

Men att göra en sådan här stor debatt av en nyansskillnad tycker jag verkligen är att ta till brösttoner. Jag har en känsla av att du nästan hade skrivit de här anförandena innan vi höll på och jämkade oss samman i utrikesutskottet. Därmed tycker jag att vi har fått en alldeles för överdriven debatt där nyanserna inte är så stora oss emellan men att du kanske gärna skulle velat se att de var det.

Anf. 162 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m):

Herr talman! Jag kommer också att uppehålla mig rätt mycket vid den här Kinadiskussionen just för att det ska vara klarhet om vårt ställningstagande, delvis också varför. Det ska inte råda någon som helst tvekan om vad som faktiskt står i betänkandet.

Låt mig inledningsvis konstatera varför vi diskuterar vapenembargot så mycket. Efter de fasansfulla händelserna på Himmelska fridens torg införde EU fem åtgärder för att protestera och visa att man absolut inte accepterade denna fasansfulla kränkning.

Fyra av åtgärderna har hävts, men vapenembargot kvarstår. Det har emellertid visat sig att embargot inte räcker. Det sker betydande export i dag. Det finns flera europeiska länder som inte respekterar embargot. Det kan delvis bero på att embargot inte är bindande. Det är ingen rättsakt utan en politisk deklaration. Därvid har den vissa formella svagheter – men en stor symbolisk betydelse. Det är därför vi lägger ned så mycket tid på att diskutera det i dag.

För att komma till rätta och skapa bättre transparens och bättre reglering av EU:s vapenexport överlag pågår nu ett arbete med en gemensam uppförandekod. Samtidigt som arbetet har pågått har det också, glädjande nog, påbörjats, precis inlett, en strategisk dialog mellan EU och USA om Sydostasien.

Nu beskylls utskottsmajoriteten i den här debatten för att vara inkonsekvent. Det beror på att under utskottets ställningstaganden har det varit viktigt för oss att beskriva EU:s hantering av frågan. Den 17 december 2004 tog Europeiska rådet ett beslut om att fortsätta arbetet med uppförandekoden och samtidigt på sikt häva embargot. För mig som moderat var det oerhört viktigt att vissa kriterier ställdes upp. Dessa upprepar vi i betänkandet. Vi säger att Europeiska rådet betonar att beslut om att häva embargot inte får leda till en ökning av vapenexporten från EU:s medlemsstater till Kina, vare sig kvantitativt eller kvalitativt. Europeiska rådet erinrar i det avseendet om vikten av kriterierna i uppförandekoden för vapenexport, särskilt de kriterier som avser mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen och vänligt sinnade och allierade länders nationella säkerhet.

Jag var mycket nöjd med detta. Det gjorde att vi äntligen fick vissa kriterier som EU var tvunget att förhålla sig till när man på sikt skulle gå vidare i frågan.

Vidare står det också i betänkandet att utskottet noterar hur den svenska regeringen har hanterat frågan. Det är mycket riktigt att den svenska regeringen har ställt sig bakom EU:s rådsbeslut. Rådsbeslutet är fattade med enhällighet. Regeringen har ställt sig bakom agerandet, och detta konstaterar vi i utskottet. Där framgår det att EU ska fortsätta att arbeta för ett hävande av embargot mot Kina. Det svarar utrikesministern på i en fråga. Detta har vi beskrivit i betänkandet: konstateranden, noteranden – och vi hänvisar till regeringen.

Sedan, kära vänner, kommer det som utskottet anser. Där måste jag säga att jag är mycket nöjd. Jag har i mer än ett år i EU-nämnden försökt få regeringen att byta ut sin passivitet i frågan, se till att man tydligare tar ställning, spela en konstruktiv roll i EU för att värna grundläggande värderingar. Jag tycker att regeringen har varit svag i EU i frågan, och man har varit oerhört passiv även på hemmaplan i att diskutera frågan och ännu mindre svara på vad man ägnar sig åt i Bryssel. Svaret är kanske att man fram till decembermötet inte hade gjort så mycket. Därför blev det rätt rörigt när frågan skulle hanteras i EU-nämnden, vilket också – som har påtalats – har lett till en fällning i KU.

Det är därför det är en stor framgång när riksdagens utrikesutskott nu tydligt positionerar regeringen. Vi ger en tydlig signal om hur det här ska skötas. Det är precis som Kent Härstedt sade. Det finns en stor samstämmighet från höger till vänster om att Kina är en kommunistisk diktatur, att det sker ofattbara kränkningar av människovärdet. Mänskliga rättigheter kränks. Pressfriheten är obefintlig. Kring allt detta är vi rörande ense.

Vi ville se till att vi hade en gemensam position, dels för att regeringen och UD ska agera mer kraftfullare än hittills, dels för att sända en signal inte bara till Taiwan och andra *like-minded countries* utan framför allt till Kina. Jag kan bara beklaga att det inte blev denna breda enhällighet som vi alla hade i debatten i utskottet. Det hade varit hundra procent!

Herr talman! För oss moderater är det viktigt att Sveriges, liksom EU:s, utrikes- och säkerhetspolitik vilar på grundläggande värderingar om frihet, fred och demokrati. Jag tänker därför ägna ytterligare tid åt att läsa upp varför just jag är så nöjd med de ställningstaganden som utskottsmajoriteten har intagit.

Jag tar upp tre grundläggande men samtidigt också avgörande frågor.

För det första: Vi tydliggör i utskottsmajoriteten att det fortfarande förekommer allvarliga brott mot de mänskliga rättigheterna i Kina. Genom att upprätthålla vapenembargot sänder vi en tydlig signal till Kina om att vi är djupt bekymrade över MR-situationen i landet. Det är ingen här som vill gå med på att EU nu häver vapenembargot. Att påstå det är i det närmaste lögnaktigt.

För det andra: Texten konstaterar att det inte ligger i EU:s strategiska intresse att häva vapenembargot mot Kina. Det är ett faktum att ett hävande av vapenembargot under nuvarande omständigheter skulle leda till betydande spänningar i relationen mellan EU och USA. EU kan knappast förvänta sig att USA ska stå för säkerheten i Stilla-havsregionen och samtidigt sälja avancerade vapen till Kina. Det finns dessutom inga tillförlitliga instrument att förhindra att Kina i sin tur sprider avancerad vapentechnologi till oansvariga regimer.

För det tredje: Den här texten ska också ses i ljuset av den antisecessionslag som Kinas parlament antog i början av året. Det är en lag som ytterligare har väckt oro om den regionala stabiliteten i regionen.

Därutöver anför också utskottsmajoriteten att det är viktigt att EU:s uppförandekod kring vapenexport skärps vad gäller kriterier om mänskliga rättigheter, stabilitet och säkerhet i regionen samt nationell säkerhet för vänligt sinnade nationer.

Jag är mycket nöjd med att vi har kunnat få de oerhört tydliga skrivningarna i utrikesutskottet, och jag tar det som en stor seger. Jag kommer också, herr talman, att föreslå att regeringen under hösten presenterar en säkerhetspolitisk analys av läget i regionen samt en trovärdig och uppriktig bedömning av människorättsläget i Kina. Jag tror att det är viktigt inför den förnyade debatt om hävande av vapenembargot som vi på sikt kan förvänta oss inom EU. Det är då viktigt att regeringen inte står lika oförberedd och handfallen som tidigare har varit fallet när den här frågan har hanterats.

Anf. 163 STEN TOLGFORS (m):

Herr talman! Till att börja med måste jag, dessvärre, ta avstånd från Kent Härstedts möjliga tolkning av ett-Kina-politiken där Taiwan skulle anses vara en del av Fastlands-Kina. Taiwan har aldrig varit en del av Folkrepubliken Kina.

Jag vill uppehålla mig vid vapenembargot. Utskottet menar att min motion har tillgodosetts med majoritetens skrivning, som enligt min tolkning innebär en oerhört svidande näsbränna för regeringens utrikespolitik och för Laila Freivalds personligen.

Nyckelformuleringen i dagens betänkande är: ”Det ligger heller inte i Europas strategiska intresse att häva vapenembargot mot Kina.” Låt mig uppehålla mig vid den enda meningen. Vad innebär den?

För det första gäller strategiska intressen fundamentala säkerhetspolitiska frågor. Men när utskottet skriver att det inte ligger i EU:s strate-

giska intresse att häva embargot, innebär det att det säkerhetspolitiska läget skulle kunna påverkas negativt av ett hävande.

För det andra är strategiska intressen per definition långsiktiga. De ändrar sig inte över natt eller med mindre än en betydande politisk och militärpolitisk förändring i Folkrepublikens agerande. Det ska alltså till fullständigt fundamentala förändringar i Folkrepublikens politik för att EU:s strategiska intressen i det här avseendet ska kunna anses ändras.

För det tredje inkluderar begreppet strategiska intressen kärnvapenfrågor. Kina bedriver en betydande upprustning av sin kärnvapenarsenal och förmåga att med hjälp av missilteknik sända missiler mot grannar och mot västländer.

För det fjärde varken hanterar eller kan EU hantera strategiska intressen på egen hand. Det måste närmast per definition ske tillsammans med USA.

Formuleringen som utskottsmajoriteten använder innebär alltså att frågan om vapenembargot måste hanteras gemensamt med USA, som i praktiken garanterar Taiwans säkerhet.

Det är alltså i själva verket så att utskottets formulering skriver fast riksdagen i att vapenembargot mot Folkrepubliken Kina varken kan eller ska hävas med mindre än att dessa strategiska intressen förändras. Jag tolkar det som en formulering som inte går att komma runt. Punkt slut.

Låt mig sedan också säga att debatten om vapenembargot inte handlar om vapenförsäljning från Sverige, som Kent Härstedt nu dessvärre sade i debatten, utan det handlar om den politiska signal som ett hävande skulle sända. Att Folkrepubliken Kina är starkt medveten om det visade man ju när man samma dag som EU:s toppmöte inledde processen mot ett hävande aviserade lagstiftning om automatiskt anfall mot Taiwan om landet skulle hävda självständighet.

Det grundläggande problemet här var också att Folkrepubliken Kina ansåg sig själv ha rätten att bedöma när och om Taiwan skulle anses hävda självständighet. Det var en helt oacceptabel signal från Beijings sida.

EU ska inte heller ägna sig åt att på något sätt sända signaler till Kina att de mänskliga rättigheterna är på en acceptabel nivå och har förbättrats tillräckligt eller att något som helst hot mot grannar accepteras.

Låt mig dock säga att jag delar den beskrivning som här har givits om läget i Folkrepubliken Kina. Det finns dock en skillnad. Jag menar att är olyckligt att hävda att utskottsmajoritetens formulering är otydlig, i stället för att understryka hur överkörd regeringen i dag blir. Det får inte försvaga budskapet till regeringen att riksdagen avvisar det sätt som regeringen hanterat hela frågan om vapenexportembargot på.

Summa summarum, herr talman: Den formulering som utrikesutskottet i dag levererar skriver fast riksdagen och därmed också regeringen i att det strider mot EU:s strategiska intressen att vapenexportembargot hävs. Det är en oerhört tydlig och långtgående formulering, och jag kan till och med undra om majoriteten insett hur långt man här har gått. Det tycker jag tillgodoser min motion, som för övrigt inte tillgodoses i reservationen.

Anf. 164 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Först och främst får jag väl utgå från att det är Gunilla Carlsson som talar för Moderaterna. Med Sten Tolgfors beskrivning här kan det vara intressant att höra om Moderaterna ändrar inriktning och egentligen inte står bakom ett-Kina-politiken längre utan förespråkar ett självständigt Taiwan. Det är ju precis vad Sten Tolgfors har sagt i talarstolen. Det skulle i så fall vara en helt ny linje för Moderaterna. Det kan vara intressant att få det klarlagt för protokollet och för kammaren, om det är det Sten Tolgfors står för och om det också är Moderaternas nya linje.

Jag vet hur upphetsad Sten Tolgfors blev efter vår behandling och hur han försökte väcka intresse för behandlingen av den här frågan. Vi som jobbar med de här frågorna i utrikesutskottet tycker nog inte att detta är en så drastisk förändring. Vi har haft en väldigt konstruktiv dialog, som vi ofta har i utrikesutskottet. Vi försöker hitta gemensamma linjer. Inte så sällan har vi olika nyanser i relation till regeringen, och jag tycker att vi har hittat en bra och balanserad linje i det här avseendet som väl tillgodoser en stor majoritet i utrikesutskottet, som består av såväl moderater som socialdemokrater.

Vad jag tror är viktigt är att man inte skriver fast sig för all framtid, utan att man har en bedömning som gäller för nu och att man därmed också kan se att en utveckling kan ske inom Europeiska unionen där kriterier kan bli tydliga för vad vi förväntar oss för att man ska kunna vara aktuell för de här frågorna. Det är inte Kina i dag.

Anf. 165 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Nu trillade polletten ned hos Kent Härstedt, och det var intressant. Han invände dock inte i sak mot någonting i innebörden av uttrycket ”strategiska intressen”, som jag här redovisade, vilket torde vara den vedertagna tolkningen. Det är vad utskottets majoritet har lagt fram för kammaren, och det är så man bör uttolka det. Det är också därför som jag accepterar majoritetens formuleringar.

Kent Härstedt har annars en historia av att bruka landa snett när det gäller strategiska frågor i Asien. Han avvisade i den här kammaren till exempel att frågan om Nordkoreas kärnvapen skulle till FN:s säkerhetsråd, vilket utrikesministern senare körde över honom om och i det fallet gav mig fullkomligt rätt i skriftliga frågesvar.

Moderaterna står självklart bakom ett-Kina-politiken. Vi står dock självklart inte bakom att Kent Härstedt tar sig friheten att stå i talarstolen och öppna för tolkningar om att Taiwan skulle kunna vara en del av Fastlands-Kina. Taiwan har aldrig tillhört Folkrepubliken Kina. Jag vill fråga Kent Härstedt: När har Folkrepubliken Kina annars haft kontroll över territoriet Taiwan?

Själva poängen med en ett-Kina-politik är att vi uttolkar den inte. Man må anse olika saker på olika sidor i politiken, och i sundet, men vi står bakom en ett-Kina-politik. Men Kent Härstedt öppnade här för en tolkning som jag tror är oerhört farlig att börja göra, det vill säga att Taiwan skulle omfattas av eller vara en del av Fastlands-Kina. Så är ju inte fallet.

Anf. 166 KENT HÄRSTEDT (s) replik:

Herr talman! Då har vi väl fått det ganska klart. Det var intressant att få det klart och tydligt: Taiwan är inte en del av Folkrepubliken Kina och är alltså att betrakta som ett självständigt land, som moderaten Sten Tolgfors sade. Det måste glasklart kunna tolkas som en ny linje från Moderaternas sida. Jag får väl tro att du då representerar Moderaterna i stort i den frågan. Det har jag inte hört någon tidigare säga i alla fall.

Tvärtom är Sten Tolgfors själv den som brukar ta till brösttoner som gör att han ibland hamnar snett i olika debatter vad gäller Öst- och Sydostasien.

Nu är det inte Nordkorea vi diskuterar i dag, utan det är krigsmaterielexporten och frågan om krigsmaterielexporten vad gäller Kina och Taiwan. Där vill jag nog inte komma så långt bort ifrån den linje som vi har landat i gemensamt, med en gemensam skrivning.

Vi socialdemokrater tog initiativ till att vi skulle skriva oss samman. Det var vår ordförande Urban Ahlin som lyfte upp frågan, och Moderaterna hörsammade tillsammans med Vänsterpartiet att vi skulle skriva oss ihop i den här frågan. Det var inte en sinkadus, eller så att vi halkade med, utan vi tog initiativet till att göra den här skrivningen.

Från vår sida finns det ingenting att skämmas för i den här frågan. Jag är inte så säker på att det finns så goda skäl för Sten Tolgfors att slå sig för bröstet och öppna champagneflaskorna när han går ut från kammaren. Det är faktiskt vi som har tagit initiativ till den här gemensamma skrivningen.

Anf. 167 STEN TOLGFORS (m) replik:

Herr talman! Jag höll på att säga att alla i kammaren som förstod vad Kent Härstedt just sade kan räcka upp en hand.

Här har utrikesutskottet lagt en skrivning till kammaren som jag läser upp, och jag gör en vedertagen tolkning av vad ”strategiska intressen” betyder. Kent Härstedt har ingenting att invända, men han är ändå emot det jag säger.

Jag vill dock säga att det Kent Härstedt nu gav sig in på är synnerligen farligt och synnerligen allvarligt. Att föra den typen av resonemang om ett-Kina-politiken som Kent här gör har konsekvenser utanför denna kammare. Jag har icke sagt att Taiwan är ett självständigt land, som Kent Härstedt hävdar att jag har gjort. Jag ber alla att gå tillbaka till protokollet och titta.

Det jag säger är att Taiwan aldrig har omfattats av Folkrepubliken Kina. De har aldrig haft kontroll över det territoriet. Det är en annan sak.

Det jag säger är att man ska vara oerhört försiktig när man i talarstolen i riksdagen gör uttolkningar av vad begreppet ett-Kina-politiken innebär. Där var Kent Härstedt ute och cyklade. Det var han också för ett par år sedan när det gällde kärnvapenfrågan i Nordkorea, som han inte tyckte hörde hemma i säkerhetsrådet. Men det tyckte den dåvarande utrikesministern Anna Lindh.

Överläggningen var härmed avslutad.

(Beslut skulle fattas den 16 juni.)

14 § Bordläggning

Anmälades och bordlades

Finansutskottets betänkande

2004/05:FiU20 Riktlinjer för den ekonomiska politiken och budgetpolitiken

Miljö- och jordbruksutskottets betänkande

2004/05:MJU15 En effektivare miljöprövning

15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 15 juni

2004/05:1882 av *Rolf Gunnarsson* (m) till finansminister Pär Nuder
Bensinskatten

2004/05:1883 av *Helene Petersson* (s) till finansminister Pär Nuder
Skattekontroll av torg- och marknadshandel

2004/05:1884 av *Sermin Özürküt* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Sverige, Afrika och EU:s uppförandekod

2004/05:1885 av *Maria Hassan* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Uzbekistans framtid

2004/05:1886 av *Mats Einarsson* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Militärt våld mot demonstranter i Etiopien

2004/05:1887 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Ylva Johansson
Kvinnors tandvård

2004/05:1888 av *Gudrun Schyman* (-) till statsrådet Ylva Johansson
Barnkonventionen och kommunerna

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 september.

16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 14 juni

2004/05:1759 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utrikesminister Laila Freivalds
Akademisk frihet i Turkiet

2004/05:1760 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Arresteringen av chefen för Läkare utan gränser i Sudan

2004/05:1772 av *Gunnar Nordmark* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Mänskliga rättigheter i Västsahara

2004/05:1805 av *Martin Andreasson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Inreseförbud för vitryska regimföreträdare

Prot. 2004/05:140
15 juni

2004/05:1747 av *Cecilia Widegren* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Polisutbildning till Skaraborg

2004/05:1754 av *Liselott Hagberg* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Distansutbildning för poliser

2004/05:1767 av *Tobias Billström* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Tidsplan för översyn av fastighetsmäklarlagen

2004/05:1768 av *Viviann Gerdin* (c) till socialminister Berit Andnor
Skydd för barn som utsatts för sexuella övergrepp

2004/05:1769 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Skydd av uppfinningar

2004/05:1770 av *Tobias Krantz* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Nedläggning av polisstationer på småländska höglandet

2004/05:1771 av *Johan Pehrson* (fp) till justitieminister Thomas Bodström
Grovt sexköp

2004/05:1786 av *Bengt-Anders Johansson* (m) till justitieminister Thomas Bodström
Ansvaret för följderna av förbud mot blyammunition

2004/05:1787 av *Viviann Gerdin* (c) till justitieminister Thomas Bodström
Blockering av barnpornografi på nätet

2004/05:1810 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Sveriges arbete med energitjänstedirektivet

2004/05:1815 av *Joe Frans* (s) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Afrikas kulturskatt

2004/05:1816 av *Staffan Danielsson* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Ekologisk odling och miljövänliga skyddszoner

2004/05:1817 av *Rigmor Stenmark* (c) till statsrådet Lena Sommestad
Temat Gröna städer

2004/05:1818 av *Cecilia Wikström* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Sveriges krigsmaterielimport från Vitryssland

2004/05:1819 av *Erling Bager* (fp) till statsrådet Ulrica Messing
Postgången över Svinesundsbron

2004/05:1820 av *Jörgen Johansson* (c) till statsrådet Sven-Erik Österberg
Villkoren på kreditmarknaden

2004/05:1821 av *Karin Granbom* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Förflyttningar av asylsökande

2004/05:1822 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holmberg
Uppehållstillstånd för *trafficking*-offer

2004/05:1823 av *Yilmaz Kerimo* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Upplösning av det turkiska lärarförbundet

2004/05:1824 av *Ewa Björling* (m) till utrikesminister Laila Freivalds
Utredning av mordet på libanesiske Samir Qasir

2004/05:1825 av *Viviann Gerdin* (c) till jordbruksminister Ann-Christin Nykvist
Konkurrens inom dagligvaruhandeln

2004/05:1826 av *Carl B Hamilton* (fp) till statsminister Göran Persson
Utnämning av ny generalkonsul i New York

2004/05:1827 av *Harald Nordlund* (fp) till försvarsminister Leni Björklund
Fredsforskning i PFF

2004/05:1828 av *Sermin Özükküt* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Behandlingen av författaren Yossef Azizi Banitorotof

2004/05:1829 av *Harald Nordlund* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Förbud mot import av illegalt virke

2004/05:1830 av *Hans Backman* (fp) till näringsminister Thomas Östros
Medel till företagsstöd

2004/05:1831 av *Gunnar Nordmark* (fp) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Lagen om allmännyttiga bostadsföretag

2004/05:1832 av *Lena Adelsohn Liljeroth* (m) till utbildnings- och kulturminister Leif Pagrotsky
Bevarande av ljudarkiv

2004/05:1833 av *Anne Marie Brodén* (m) till försvarsminister Leni Björklund
Ambulanshelikoptrar

2004/05:1834 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Lena Sommestad
Barsebäck

2004/05:1836 av *Alice Åström* (v) till utrikesminister Laila Freivalds
Läget i Bolivia

2004/05:1837 av *Mona Jönsson* (mp) till försvarsminister Leni Björklund
Hänsyn vid övningsverksamhet

2004/05:1838 av *Lars Johansson* (s) till försvarsminister Leni Björklund
Utbildning av den marina säkerhetsbataljonen

2004/05:1839 av *Krister Örnfjäder* (s) till samhällsbyggnadsminister Mona Sahlin
Kärnkraften

2004/05:1840 av *Lars Wegedal* (s) till statsrådet Ulrica Messing
Järnvägen Olofström–Karlshamn

2004/05:1841 av *Birgitta Ohlsson* (fp) till utrikesminister Laila Freivalds
Situationen i Togo

2004/05:1842 av *Veronica Palm* (s) till utrikesminister Laila Freivalds
Kurder i Turkiet

2004/05:1844 av *Ingegerd Saarinen* (mp) till utrikesminister Laila Freivalds
Dawit Isaak

2004/05:1846 av *Rigmor Stenmark* (c) till finansminister Pär Nuder
Skatteavdrag för hushållsnära tjänster

Prot. 2004/05:140
15 juni

2004/05:1847 av *Ulla Hoffmann* (v) till utbildnings- och kulturminister
Leif Pagrotsky

Forskning kring könskriget

2004/05:1848 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Bullergränser för bostäder i Stockholm

2004/05:1850 av *Gustav Fridolin* (mp) till statsrådet Barbro Holmberg
Definitionen av posttraumatiskt stressyndrom, PTSD

2004/05:1851 av *Sven Bergström* (c) till statsrådet Ulrica Messing
Tågstationen vid Arlanda

2004/05:1852 av *Ragnwi Marcelind* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
E 4 mellan Enånger och Hudiksvall

2004/05:1853 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Morgan Johansson
Försäljningen av alkohol

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 13 september.

17 § Kammaren åtskildes kl. 19.29.

Förhandlingarna leddes

av talmannen från sammanträdets början till och med 1 § anf. 35 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 7 § anf. 64 (delvis),
av tredje vice talmannen därefter till och med 8 § anf. 120 (delvis),
av andre vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 132 (delvis),
av förste vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 156 (delvis) och
av talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANDERS FORSBERG

/Monica Gustafson

1 § Partiledardebatt.....	1
Anf. 1 FREDRIK REINFELDT (m)	1
Anf. 2 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	5
Anf. 3 FREDRIK REINFELDT (m) replik	5
Anf. 4 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	6
Anf. 5 FREDRIK REINFELDT (m) replik	6
Anf. 6 LARS OHLY (v) replik.....	7
Anf. 7 FREDRIK REINFELDT (m) replik	7
Anf. 8 LARS OHLY (v) replik.....	7
Anf. 9 FREDRIK REINFELDT (m) replik	8
Anf. 10 MAUD OLOFSSON (c) replik	8
Anf. 11 FREDRIK REINFELDT (m) replik	9
Anf. 12 MAUD OLOFSSON (c) replik	9
Anf. 13 PETER ERIKSSON (mp) replik	9
Anf. 14 FREDRIK REINFELDT (m) replik	10
Anf. 15 PETER ERIKSSON (mp) replik	10
Anf. 16 LARS LEIJONBORG (fp)	11
Anf. 17 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	14
Anf. 18 LARS LEIJONBORG (fp) replik	14
Anf. 19 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	15
Anf. 20 LARS LEIJONBORG (fp) replik	15
Anf. 21 LARS OHLY (v) replik.....	16
Anf. 22 LARS LEIJONBORG (fp) replik	16
Anf. 23 LARS OHLY (v) replik.....	17
Anf. 24 LARS LEIJONBORG (fp) replik	17
Anf. 25 GÖRAN HÄGGLUND (kd).....	17
Anf. 26 PETER ERIKSSON (mp) replik	21
Anf. 27 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	21
Anf. 28 PETER ERIKSSON (mp) replik	22
Anf. 29 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	22
Anf. 30 LARS OHLY (v).....	23
Anf. 31 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	25
Anf. 32 LARS OHLY (v) replik.....	26
Anf. 33 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik	26
Anf. 34 LARS OHLY (v) replik.....	27
Anf. 35 MAUD OLOFSSON (c).....	27
Anf. 36 LARS OHLY (v) replik.....	32
Anf. 37 MAUD OLOFSSON (c) replik	32
Anf. 38 LARS OHLY (v) replik.....	33
Anf. 39 MAUD OLOFSSON (c) replik	33
Anf. 40 PETER ERIKSSON (mp)	34
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s)	37
Anf. 42 FREDRIK REINFELDT (m) replik	41
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	42
Anf. 44 FREDRIK REINFELDT (m) replik	42
Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik	43

Anf. 46 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	44
Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	44
Anf. 48 LARS LEIJONBORG (fp) replik.....	45
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	45
Anf. 50 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	46
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	46
Anf. 52 GÖRAN HÄGGLUND (kd) replik.....	47
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	47
Anf. 54 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	47
Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	48
Anf. 56 MAUD OLOFSSON (c) replik.....	49
Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	49
Anf. 58 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	50
Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) replik.....	50
Anf. 60 PETER ERIKSSON (mp) replik.....	51
Ajournering.....	51
Återupptagna förhandlingar.....	51
2 § Justering av protokoll.....	51
3 § Ledigheter.....	51
4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen.....	52
5 § Hänvisning av ärenden till utskott.....	52
6 § Förnyad bordläggning.....	52
7 § Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus.....	52
Socialutskottets betänkande 2004/05:SoU18.....	52
Anf. 61 KRISTINA ZAKRISSON (s).....	52
Anf. 62 ANNE MARIE BRODÉN (m).....	53
Anf. 63 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp).....	55
Anf. 64 CHATRINE PÅLSSON (kd).....	58
Anf. 65 KENNETH JOHANSSON (c).....	59
Anf. 66 CONNY ÖHMAN (s).....	62
Anf. 67 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	65
Anf. 68 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	65
Anf. 69 KENNETH JOHANSSON (c) replik.....	66
Anf. 70 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	66
Anf. 71 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	67
Anf. 72 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	67
Anf. 73 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik.....	67
Anf. 74 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	67
Anf. 75 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	68
Anf. 76 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	68
Anf. 77 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	69
Anf. 78 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	69
Anf. 79 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	69
Anf. 80 CONNY ÖHMAN (s) replik.....	70
Anf. 81 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	70

Anf. 82 CONNY ÖHMAN (s) replik	71
Anf. 83 INGRID BURMAN (v).....	71
Anf. 84 KENNETH JOHANSSON (c) replik	74
Anf. 85 INGRID BURMAN (v) replik.....	75
Anf. 86 KENNETH JOHANSSON (c) replik	75
Anf. 87 INGRID BURMAN (v) replik.....	75
Anf. 88 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	76
Anf. 89 INGRID BURMAN (v) replik.....	76
Anf. 90 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	77
Anf. 91 INGRID BURMAN (v) replik.....	78
Anf. 92 JAN LINDHOLM (mp).....	78
Anf. 93 KENNETH JOHANSSON (c) replik	81
Anf. 94 JAN LINDHOLM (mp) replik	82
Anf. 95 KENNETH JOHANSSON (c) replik	82
Anf. 96 JAN LINDHOLM (mp) replik	83
Anf. 97 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	83
Anf. 98 JAN LINDHOLM (mp) replik	83
Anf. 99 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	84
Anf. 100 JAN LINDHOLM (mp) replik	84
Anf. 101 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	85
Anf. 102 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	88
Anf. 103 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	88
Anf. 104 Andre vice talman KERSTIN HEINEMANN (fp) replik.....	88
Anf. 105 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	89
Anf. 106 KENNETH JOHANSSON (c) replik	89
Anf. 107 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	89
Anf. 108 KENNETH JOHANSSON (c) replik	90
Anf. 109 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	90
Anf. 110 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	91
Anf. 111 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	91
Anf. 112 CHATRINE PÅLSSON (kd) replik	92
Anf. 113 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	93
Anf. 114 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	93
Anf. 115 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	93
Anf. 116 ANNE MARIE BRODÉN (m) replik.....	94
Anf. 117 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s) replik	94
Anf. 118 HARALD NORDLUND (fp).....	94
Anf. 119 LARS GUSTAFSSON (kd)	95
(Beslut fattades under 11 §.).....	96
8 § Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folkrätt m.m.	96
Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU9	96
Anf. 120 BJÖRN HAMILTON (m)	96
Anf. 121 CECILIA WIGSTRÖM (fp).....	99
(forts. 12 §).....	102
Ajournering.....	102

Återupptagna förhandlingar	102
9 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 13 juni	102
UbU15 Forskning för ett bättre liv	102
JuU27 Ändringar i passlagen	103
LU23 Ny aktiebolagslag.....	104
TU13 Antagande av rambeslut om straffrättsliga regler vid föreningar från fartyg	105
SkU34 Ändringar i lagen om trängselskatt	105
SkU35 Allmänna motioner om F-skatt, m.m.	105
10 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 14 juni.....	106
KU16 Koncessionsavgift på televisionens område m.m.	106
NU13 Den svenska turistnäringen.....	106
NU15 Riktlinjer för marknads kontroll av produkter, m.m.	107
NU16 Transparensdirektivet och vissa övriga konkurrenspolitiska frågor	107
NU17 Skadestånd enligt konkurrenslagen, m.m.	108
UU12 Nytt östbistånd.....	109
11 § Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	109
SoU18 Driftsformer för offentligt finansierade sjukhus.....	109
12 § (forts. från 8 §) Sverige i Förenta nationerna samt vissa frågor rörande mänskliga rättigheter, folk rätt m.m. (forts. UU9).....	110
Anf. 122 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	110
Anf. 123 ALICE ÅSTRÖM (v).....	111
Anf. 124 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	114
Anf. 125 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	114
Anf. 126 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	115
Anf. 127 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	115
Anf. 128 BJÖRN HAMILTON (m) replik.....	116
Anf. 129 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	116
Anf. 130 BJÖRN HAMILTON (m) replik.....	117
Anf. 131 ALICE ÅSTRÖM (v) replik	117
Anf. 132 AGNE HANSSON (c)	117
Anf. 133 LOTTA HEDSTRÖM (mp).....	119
Anf. 134 KAJ NORDQUIST (s).....	123
Anf. 135 CECILIA WIGSTRÖM (fp) replik	126
Anf. 136 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	126
Anf. 137 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	126
Anf. 138 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	127
Anf. 139 LOTTA HEDSTRÖM (mp) replik.....	127
Anf. 140 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	127
Anf. 141 AGNE HANSSON (c) replik	127
Anf. 142 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	128
Anf. 143 AGNE HANSSON (c) replik	128
Anf. 144 KAJ NORDQUIST (s) replik.....	129
Anf. 145 BIRGITTA AHLQVIST (s).....	129
Anf. 146 BJÖRN HAMILTON (m).....	131

(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	131	Prot. 2004/05:140
13 § Strategisk exportkontroll 2004 – Krigsmateriel och produkter med dubbla användningsområden	131	15 juni
Utrikesutskottets betänkande 2004/05:UU6	131	
Anf. 147 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	131	
Anf. 148 HOLGER GUSTAFSSON (kd)	135	
Anf. 149 SERMIN ÖZÜRKÜT (v).....	135	
Anf. 150 CECILIA WIKSTRÖM (fp).....	137	
Anf. 151 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik.....	137	
Anf. 152 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	137	
Anf. 153 SERMIN ÖZÜRKÜT (v) replik.....	138	
Anf. 154 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	138	
Anf. 155 AGNE HANSSON (c).....	138	
Anf. 156 LOTTA HEDSTRÖM (mp)	139	
Anf. 157 KENT HÄRSTEDT (s)	141	
Anf. 158 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	144	
Anf. 159 KENT HÄRSTEDT (s) replik	145	
Anf. 160 CECILIA WIKSTRÖM (fp) replik	145	
Anf. 161 KENT HÄRSTEDT (s) replik	146	
Anf. 162 GUNILLA CARLSSON i Tyresö (m).....	146	
Anf. 163 STEN TOLGFORS (m).....	148	
Anf. 164 KENT HÄRSTEDT (s) replik	149	
Anf. 165 STEN TOLGFORS (m) replik	150	
Anf. 166 KENT HÄRSTEDT (s) replik	150	
Anf. 167 STEN TOLGFORS (m) replik	151	
(Beslut skulle fattas den 16 juni.)	151	
14 § Bordläggning.....	151	
15 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	152	
16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor.....	152	
17 § Kammaren åtskildes kl. 19.29.....	155	

Prot. 2004/05:140
15 juni

Elanders Gotab, Stockholm 2005